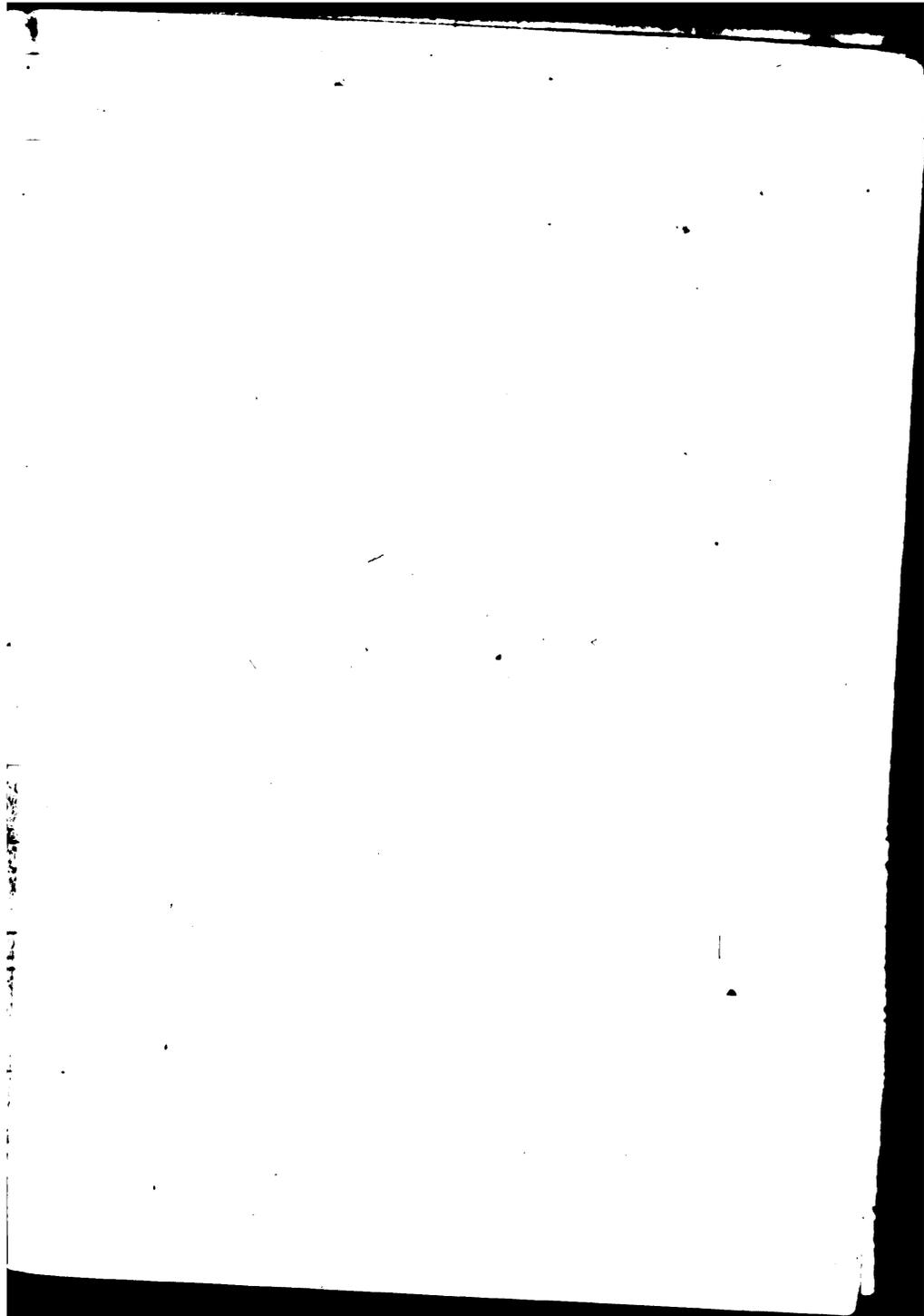
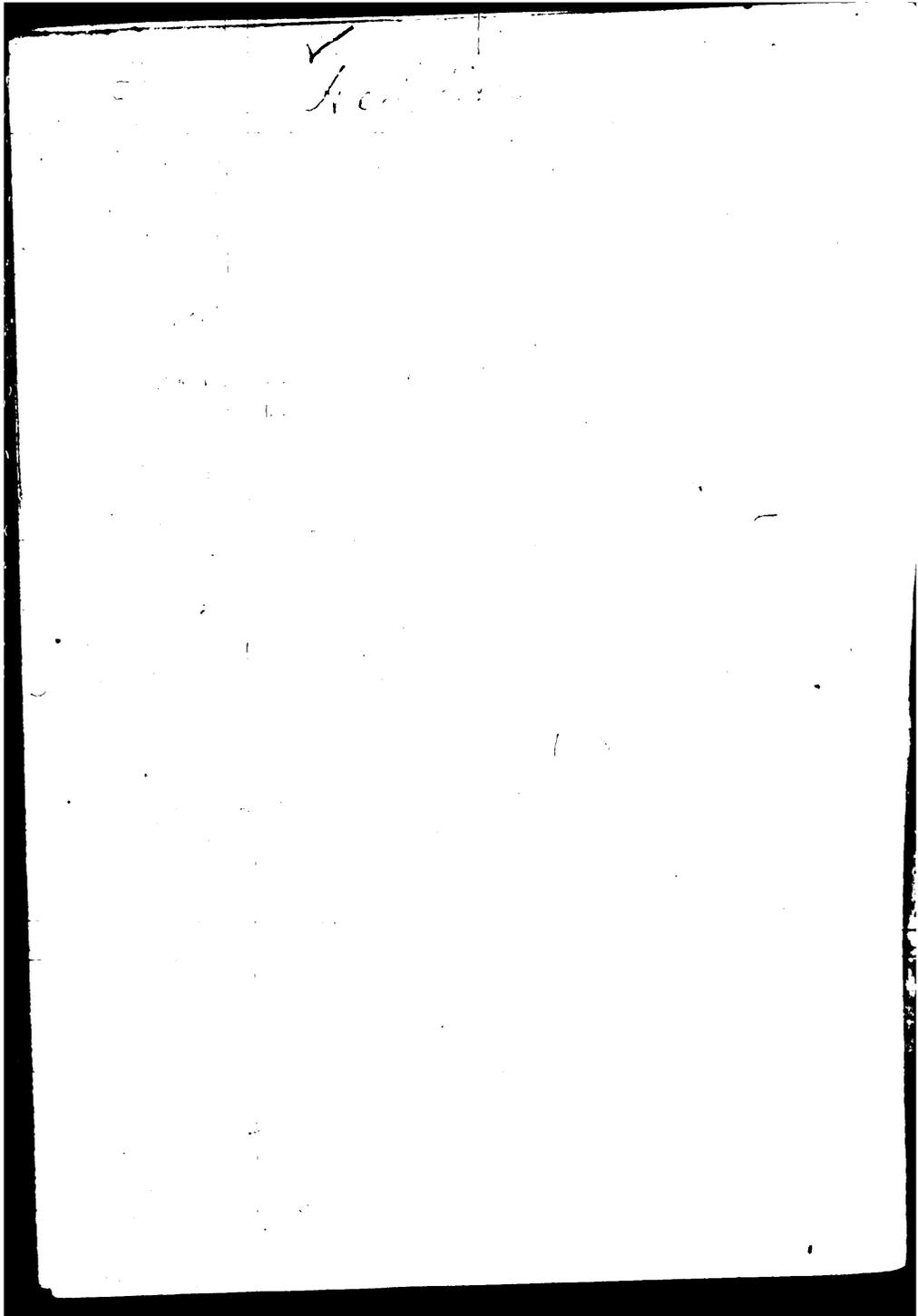


Ponce

St. John's College
LIBRARY





Tractatus aureus Eglii Romani de for-
 matione corporis humani in utero patris & medicis, necnon
 Theologis & Canonis valde utilis & necessarius cu[m] tra-
 ctatu eiusdem de archa Noe: correctus, revisus & renovatus
 auctus per sacre theologie doctoris excellentissimi magi-
 strum Johannem Benedictum Monceti de Castellione Me-
 tino: Lotius Francie Anglicus vicarius generalis: ac vite
 regularis reformatore[m] ac commissariu[m] apostolicu[m] dignissi-
 mum ordinis fratru[m] heremitaru[m] Sancti Augustini ad Be-
 renissimu[m] regem Anglie fortissimu[m] liberalissimu[m] iustis-
 simu[m] & sapientissimu[m].



Cum privilegio.

12664

Hunc librum Bibliothecae Brux. apposuit R^{dn}s P. Jo. de Vorster S. Th. L.

Serenissimo Anglorum regi Henrico pedibus subtraxit:
Magister Johannes Benedictus monachus de Castellione Ar-
 tino: inter sacre Theologie doctores minimus: ac totius Anglie
 Francieque vicarius generalis et commissarius apostolicus in idignissimo
 ordine fratrum heremitarum sancti Augustini. S. p. d.



A Recente si quoniam in me fuit desiderio beati Egi-
 dii Romani doctoris nostri opera ipsi operi tradere:
 recta pio et memoratu digno affectui re Augusta obi-
 rem prebete, illustrissime serenissime rex assiduis
 discipulorum meorum precibus et nonnullorum amicorum spem
 nonibus motus pariter et coactus revocor. Nec iam
 pium a me concedendum officium audeo contradicere: ne
 ingratitude erga principem meum qui me lacteo do-
 ctrine sue fonte educavit et auxit: nec minus (ut palam
 est) ornauit accuser. Verum cum non satis constituerem que operis patronum assu-
 merem: te delegi qui ut illustrissimus et serenissimus rex es: et quod principis proprium
 est: sue obsequendo: suae negando obseruas adeo ut nemo tanta facundia sit
 predictus qui magnificas ac salutaris tui de re publica cogitationes appo-
 sito valeat explicare sermone. Tu enim omnem curam mentemque ac diligentiam ad
 subditorum comodam ad tuendam ecclesie dignitatem religionem propagandam co-
 uertisti. Tu constantissime iustissime cultor et pacis studiosissimus amator
 exultas: quod ad maiores dignitates viros extollis eruditos et probos. Tu
 ubi enim vera incita bonitas est que te ad quascumque optimas actiones propen-
 sissimum super omnia reddat. Tu serenissime ac iustissime rex: ius sanctissime dicis
 et cuncta velut in libris pedes omni beniuolentiam promeris: audis deside-
 ria cunctorum: et tamquam alter Alexander ex duabus auribus: alteram accusatorum pro es
 alteram reo tradis. Te nulla largitio: nulla gratia: nulla cupiditas transuerfus
 trudit a recte consulendo recteque iudicando adamusim singula prestatas: et con-
 trouersas omnes diligentissime componis: nullam a sermone tuo discedere permittis
 quod omni Titus Gasparianus factitasse tradit. Ne sunt partes regieque sunt munia
 imperatoria: componere lites: decidere negocia: satisfacere desideris morta-
 lium. Tu natura bonissimus: tu indulgentissimus: tu denique optimus clementiam
 amplectis: que bonis principibus socunda est. Crudelitatem detestans qua san-
 guinari tyranni pro voluptate fruuntur. Age vero que munificus que liberalis erga
 omne hominum genus existis. Quanta benevolentia: quanta benignitate foues professorum
 artium et ingenia litterarum: nihil est me hercules in principe amabilius ipsa libe-
 ralitate: sicut nullum vitium censet avaricia. A liberali principe cuncta bona sperant
 ab avaro cuncta malitiam. Munificus princeps carus est omnibus: sordidus et deceptus
 suus est omnibus: et omnibus malus: et sepe iustus. At tu liberalissime ac serenissime rex:
 et rei et fame bene profulis tua munificentia. Lucraris et gloriam cum des pecuniam
 totam pecuniam: te ipsum vitas: cum id proprium principis esse dicat: quod dono dedit
 iuxta illud Rabirij porte versiculum. Hoc habeo quodcumque dedi. Accipe igitur in-
 uictissime rex munusculum hoc quod pro tui nominis gloria maiestati tue dedicauit: et
 mei tui obsequissimum meorum habeo. Valeat igitur serenissima maiestas tua cui
 me do: tradeo: dedo: atque deuoueo. Parisius ex consuetu in festo sancti Augustini
 die .ij. Februarii. Anno a natiuitate domini .m. cccc. .x. v

Tabula

Incipit tractatus
de formatione humani corporis in utero:
editus a fratre Egidio romano ordinis
sacri fratrum heremitarum s. Augustini

Tabula



N hoc po-

nuntur rationes me-
dicoe quod in sper-
mate femine est
virtus activa ad
formationem fe-
tus. cap. i.

Et in sper-
mate femine non

est virtus activa ad productionem fetus ut
posuit Galenus. cap. ii.

Et sperma felle non est convenientis
generati nec ut agens nec ut materia. cap. iii.

In quo solvitur ratio superius ta-
cte quod sperma femine sit perveniens genera-
tioni tamquam his virtutibus activa. cap. iiii.

In quo solvitur ratio quod sperma
felle generat de se habeat ut materia. cap. v.

Et mulier impregnata potest sine
emissione spermatis. cap. vi.

Ad quod deferriat sperma mulieris
et quod ad generationem sit utile. cap. vii.

Ad quod deferriat spermam viri in genera-
tione et quod solus se habet ut materia non ut
per conceptum: nec ut materia. cap. viii.

Et ad generationem aliter concurrunt
duplex species non organica et organica:
quorum unum est cum spermate maris aliter
generat ex menstruo femine. cap. ix.

Et species emissus cum spermate potest
dici quoddam separatim et quoddam divinum.

In quo ostenditur quod ex eadem materia
ut ex sanguine menstruo potest fieri tota di-
versitates: quod in talibus inclinatio fit
sicut in aliis naturalibus rebus. cap. x.

Et femina in utero tardius format
quam masculus: sed extra uterum citius per-
ficit et complectit spermam. cap. xi.

Et puer sive fetus triplici pellicu-
la sive triplici membrana involvitur:
quorum una est propter custodiam.

ita propter suscipiendas superfluitates
et immundicias: etiam ut per ea attra-
hat nutrimentum. cap. xii.

Et in embuone primo formatur
membra principalia: videlicet cor: epa-
ct cerebrum inter que omnino primo
formatur cor. cap. xiii.

Quod format fetus humanum in utero
et de tempore formationis eius. cap. xiv.

In quo agitur in quo tempore sit ho-
minis partus et quare fetus: et est il-
lus partus magis diversificat hominibus
quam in aliis ceteris. cap. xv.

In quo agitur de causa parienti
pueres filios: et de modo quod sit ut
puer in utero matris. cap. xvi.

In quo agitur que sit causa ma-
sculitatis et que femineitatis: et unde
est quod non semper agens assumulat sibi
passum: et quod non semper generantur
masculi. cap. xvii.

In quo agitur: quare fetus ali-
quando simulatur patri: aliquando ma-
tri: aliquando partim unum partim alte-
ri necurrit. cap. xviii.

Ubi colliguntur que possent obi-
ci quod sanguis menstruus non est propria
materia fetus. cap. xix.

In quo adducuntur nove ratio-
nes quod sperma femine non sit et donec
materia fetus. cap. xx.

Ubi solvuntur rationes superius
collected quod menstruum non sit pro-
pria materia fetus. cap. xxi.

Ubi solvuntur quedam obiectio-
nes contra quasdam particularitates in
diversis capitulis superius conten-
tas. cap. xxii.

In quo ponuntur quedam solu-
tiones ad omnes obiectiones prece-
ditas. cap. xxiii.

In quo est finis operis. cap. xxiv.

Finis tabule

Tractatus de formatione

Capitulum primū
in quo ponuntur rationes medicorum
quod in spermate femine est virtus acti-
ua ad formationē fetus.



Distincti de prede-
stinatione et pre-
scientia de pa-
radiso et inferno
vbi predestinati
et presciti sunt
nati colloquen-
di. **R**ogari a vobis esse thauena
intendimus de formatione corporis
humani in materno vtero tractatus
edere quod opus huius nimis videat
tur particularare esse et in medicina decli-
nare ut sui particularitate videat late-
re altitudinē naturalis philosophi sicut la-
teret oculū in alrū eleuari quod esty q̄ti-
tatis modice in infimo situatū: v̄tis
t̄si rogaminib⁹ inclinati op⁹ aggre-
di intendimus prelibaturi: et quod ex co-
gnitione principiorū in qualibz scien-
tia iuxta philosophi sententiā in philosophis su-
mitur cognitio oim aliorū: quod tūc opi-
namur cognoscere vñ quod op⁹ actū
cognoscim⁹ causas ei⁹ p̄mas et p̄ta
principia vsq; ad elemēta op⁹ circa
principia et circa elemēta formandi
corporis primo insistere ut scire pos-
simus veritatē questū: vident autē
quasi in primordio formandi fetus
quasi tria concurrere videlicet sper-
ma femine et menstrū: et ut de quoli-
bet illoz considerationē debitā: et suf-
ficientē ad p̄positū habere possum⁹
etiaz primū capitulū de spermate fe-
mine vtrū in ipso sit virtus actiua si-
cut asseruisse dicit Salienus. **H**ar-
rat autē Auicēna in ix. suo de animalib⁹
galienū posuisse in spermate femine
virtutē formatiua vel potius sub for-
matiua esse: nā eā posuit debilē imū-
dam p̄ virtutē viri seminis. possum⁹

est ad presens vir rōnes adducere
sumptas ex verbis Salieni ut ipos-
nitur Salieno: et ut eē sententiā Sa-
lienī: sicut Auicē. In iij. de animalibus
quod virt⁹ informatiua: est sit de-
bilis in spermate femine. prima quis-
das ratio sumitur ex parte matricis
femine. scda ex parte organoū que
habet femina. tertia ex parte ei⁹ quod ef-
ficatur in matrice femine. quarta ex
parte morbi qui multotiens accidit
matrici femine. quinta ex parte sopo-
rus que accidit femine. sexta ex pte
vasoz spermatis que reperiunt in fe-
mina. septima ex pte simi studinis si-
ue et fetus cui⁹ causa videt eē multo-
tiens femina. prima via sic patet.

Salienus (ut idē Auicēna m̄nti-
strat) recitat quod sperma nō exit a ma-
trice. sed magis attrahit et retinet
ip̄m: sed quod nullus appetit⁹ est ad id
quod intendit reicere ut idē Salie-
nus assumit signo ut ait: appetitus
matricis est ad sperma nō reiciet ip̄-
sum sic: ergo rōne appetit⁹ naturalis
matricis declarat verū esse de hui⁹
retentione s̄m quod oculū est. **D**eclara-
tur etiam et ex p̄lo: quod v̄t dicit de qua-
dam muliere que cū ip̄gnari nollet
dedit magnos saltus ut ciceret sper-
ma a sua matrice: que t̄m̄ sic saliens
nō potuit ip̄m eicere in qua ponitur
experimēto quod matricis nō solū est qui-
da ad retentiones spermatis. s̄ si sit
h̄i cōplexionata est valde fortis ad
retinendū: et quod vel sperma p̄p̄iū at-
trahit et retinet matricis cui⁹ nō faciat
licet pro nichilo deseruiat tale sper-
ma ad generationē nō materialit t̄m̄
quod h̄ic facti menstrū: ergo deseruiat
actiue et est ibi virtus actiua: vel p̄t
ex hoc sic argui in matrice est aliqua
virtus actiua ex quo sic est fortis ad
retinendum. caderet enī sperma sui
ponderositate nisi esset virtus actiua
matricis ip̄m attrahens quare si in
ip̄a matrice femine est virtus actiua
multo magis et in spermate eius. quod

illud est ut videtur quod magis ad decoctionem venit in feia. **S**ed ratio ad hoc idem sumitur ex parte organorum scilicet. Nam nichil est frustra in natura: cum ergo femina testes habeat frustra eos habere nisi ad generationem faceret: cum ergo testes faciunt ad generationem actus erit et in spermate felei virtus activa. **T**ertia via sumitur ex parte eius quod generatur in matrice felei ut in vasibus spermatis eius: iunctum est enim quod in humiditate generatur humiditas alba viscosa: quasi humiditas spermatica simul quasi spuma maris. ut idem Avicenna in de animalibus ait. sed cum spuma maris sit activa postquam spermata femine similitudinem eius imitatur. concluditur saltem quod in omni spermata felei sit quoddam subiectum et quod habeat aliquam virtutem activam. **Q**uarta ratio sumitur ex parte infirmitatis quod aliquando accidit in matrice femine. unde dicit Avicenna ut Avicenna narrat quod vidit mulierem patientem suffocatione matricis propter abstinentiam a viro et cum evacuabat matricem delectabatur mulier quadam delectatione viro et sanata est mulier ex humore evacuatione sua. ergo suffocatio matricis non erat nisi quoddam inspissatum spermata: sed talis inspissatio non poterat provenire nisi ex aliqua virtute activa ergo. **Q**uinta autem ratio sumitur ex parte somniorum que accidunt femine. nam ut Avicenna recitat femina somniat et eicet spermata ex quo nolunt habere medici: et dux eorum Avicenna dicit quod in spermate femine sit virtus activa. nam cum sic somniare: et sic eicere spermata contempnat maribus: quia in hoc femine mutantur marces: oportet quod spermata earum mutentur spermata maris. erit itaque ibi aliquando virtus activa sicut et in spermate maris licet non tanta. **S**exta ratio sumitur ex parte vasorum spermatis que reperiuntur in femina. Recitat autem Avicenna dictum Aristotelis dicens quod si venae et arterie que sunt in vasibus spermatis essent in ol-

bus membris argueret ergo ex hoc medicum. et ille Avicenna quod cum talis evolutio venarum sit in vasibus spermatis mulieris: generabitur in muliere unum spermata: sed non esset verum spermata nisi ibi esset virtus activa ergo. **S**eptima autem ratio sumitur ex similitudine fetus que multoties causatur a muliere et in hac ratione ut Avicenna recitat multum generabatur Avicenna volens ex hoc arguere ut sibi videbatur quod non erat possibile respondere quod aliqua virtus activa non esset in spermate patris sicut et matris: dicebat enim filius aliquando assimilatur patri: aliquando matri. consequens est quod assimilatio filii possit esse ex patre et matre oportet ergo dare causas communem in utroque: cum ergo ibi non sunt nisi tria menstruum quod secundum omnes est materia fetus et spermata viri: quod sunt omnes se habet ut agens et spermata mulieris. queremus ergo de humore utrum sit agens quod si concedatur habetur intentum si autem dicatur esse non agens queretur quod sit causa quod filius aliquando assimilatur patri aliquando matri: si autem dicatur humore causam esse menstruum: prius erit quod nunquam assimilatur patri et non habet menstruum. si autem sit humore causa spermata agens. consequens erit quod nunquam assimilatur matri cum postea sit femina non habere spermata agens ut ergo possunt saluare pronunciam similitudinem filii ad patrem vel matrem oportet ponere in utroque esse spermata agens et cum vincit spermata viri assimilatur patri et cum femine matri et quia ista ratio Avicenna dicitur statim repugnantiam habere: quod si ex victoria spermatis sit patris assimilatur patri vel matri: consequens est quod semper assimilatur patri cum eius spermata sit fortius cui obiectio. Respondens Avicenna ait quod spermata mulieris sustentat et cibatur sanguine menstruo infra quod continue vigoratur et valetat intentum ut possit

Tractatus de formatione

dein forma que est remissa et debilis ad agendum sit intensa et efficax ad habere aliquam victoriam super sperma et per hoc assimilare sibi fetu ad- ducit et quod sperma femine supponens se spermati maris vigoratur. Unde sicut vigoratur subactiuum ex formam acti- uo et ex hac vigoratione quis in se considerari non sit tante fortitudinis sicut sperma viri possit sibi assimilare fetu.

Capitulum secundum
quod in spermate femine non sit materia virtus actiua ad formationes fetus ut posuit Galie- nus.



Philoso-
phus in xv. lib. de animalibus per tractatus hanc ma- teriam vitrum fe- mina sit virtus actiua ad pro- ductiones fetus dicit quod in rebus habentibus virtutes distinctas et cor- pora distincta veras diuersas necessa- rio diuersificatur virtus operantis et patientis et subdit quod si vir in genera- tione est sicut mouens et operans et fe- mina sicut patiens manifestum est quod sperma femine non conuenit spermati viri in generatione: sed si conuenit hoc est sicut materia: dictum ergo si discor- dat a veritate et a philosopho: sed nec mirum quia Auerroes in ix. de animalibus pertractans hanc materiam quomodo ausus est sic contradicere philosopho dicit de ipso Galieno quod sicut medi- cus si multum sciuerit de radicibus igno- rans tamen fuit radices scientie: patet ergo ex auctoritate philosophi quod mu- lier in generatione non se habet nisi

operandum ut eadem albedo remissa et debiliter visum disgregans potest sicut patiens et materia cui si contra- dicit. Galienus hoc est sed Auerroes quod modicum sciuit de radice scientie licet multa sciuerit de ramis verum: quia non sufficit auctoritatem philosophi alle- gare nisi adducatur ad propositum rationes volumus. Vis rationes ad- ducere ostendentes quod in femina siue in spermate femine non sit virtus acti- ua ad productionem fetus. Prima ratio sumitur ex parte femine. Secunda ex parte menstrui eius. Tertia ex parte vtriusque: scilicet tam viri quam femine. Quar- ta ex parte vtriusque spermatis. Quin- ta ex eo quod hec positio ponit incidit in illum errorem quod sit potentia actiua in materia: et quia hec positio ponit da- torem formarum vel incidit in erro- rem illum. Unde sumitur ex orde- ne ipsorum agentium. Prima via sic pa- tet si enim in spermate femine esset vir- tus actiua ut visus est sentire Galie- nus ad productionem fetus sequere- tur ut arguit Auerroes in suo collige- ret quod femina posset generare natu- raliter sine omni viro. Nam si vtriusque spermatis viri et femine haberet vir- tutem actiuam ad generandum licet forte sperma viri haberet huius vir- tutem fortiozem et efficaciozem iuxta dictum Galienum: queremus de hinc actiuis virtutibus quia vel vtriusque inducet formam vel alterum ut sperma mulieris disponi materiam et forma viri inducet formam quod si vtriusque indu- cit formam posset contingere quod mulier naturaliter perciperet sine viro. Nam agens debile in materia bene disposita pos- set inducere formam igitur. Si ergo mulier esset bene disposita ad concipiendum et sanguis suus menstruus bene dispositus ad suscipiendum actio- nem agentis etiam debilis virtus in femineo spermate posset sufficienter facere ad conceptionem fetus: imo manifeste videmus in natura quod ea-

intendi et fornicari et fortiter disgre-
 gare. si igitur sperma mulieris est
 virtus activa: sed debilis ad pductio-
 nem fetus ad q̄ poneretur sperma vi-
 ri cum eadē virtus debilis et remissa
 possit fornicari et intēdi et fieri effi-
 cas ad operādū scđm hanc itaq̄ po-
 sitionem nō solum posse contingere
 q̄ mulier naturaliter conciperet sine
 viri semine s̄ vel frustra: p nichilo
 esset spmaviri hoc est ergo q̄ Aver-
 roys dicit in suo colliget q̄ si esset vir-
 tus activa in spermate mulieris mu-
 lier haberet puerū per se ipsam et vir
 esset p nichilo. Sed dicit aliquis q̄
 sic esset virtus activa in utroq̄ sper-
 mate q̄ nō utraq̄ virtus inducit for-
 mā: sed virtus spermatis femine tanq̄
 sub activa disponit materiam virtus
 spermatis viri tanq̄ principalior in agē-
 do inducit formā: sed virtus spermatis
 femine tanq̄ sub activa disponit
 materiam virtus spermatis viri tanq̄
 principalior in agēdo inducit formā
 sed istud stare potest quia non aliud
 agens inducit accidentia disponentia
 materiam et aliud iduēt formā: s̄ sem-
 per passio magis facta abicit a sub-
 stantia et oīne agēs naturale inducēs
 accidentia disponentia materiam in-
 ducit formā: quia ergo hoc est natu-
 rale vnum et idem agens prius dispo-
 nere materiam et postea inducere for-
 mā non attribuitur hoc aliis et alii a-
 gentes q̄ vnum disponat et aliud in-
 troducat ex parte ita quia ipseus fo-
 mine quia posset facere puerū sine vi-
 ro si esset virtus activa in spermate
 eius patet falsum esse. **S**altem dicitur
Secūda via ad hoc idem sumit
 ex parte menstrui mulieris nam s̄m
 philosophū in ix. Meth. vbi agit de
 materia ppria et extranea siue remo-
 ta dicit q̄ materia ppria tunc est quā-
 do nō indiget nisi vno motore ad p-
 ductionem rei: materia autem remo-
 ta quādo nō indiget nisi vno motore
 ad pductionē rei: materia autē remo-

ta quādo indiget motoribus pluribus
 vt si ē materia ppria vbi terra: sed
 cupium: ex cupio cōm fit ydolum per
 motore vnum vt p artifices facientē
 ydola: sed ex terra fit ydolum promo-
 tores plures et promotores alterū ab
 eo qui generat vt cōmentator idem
 exponit generans ergo ydolum vt
 artifex acutus formam in mente siue
 in anima fit forma ydoli in matē-
 ria si debeat ex terra facere ydolum
 indiget motore alio q̄ indiget cor-
 pore celestivt cōmentator: ibidem de-
 clarat. Si omne per artificē vt per fa-
 cientem statuas debeat ibi ydolum
 siue statua ex terra primo virtus cele-
 stis alterabit venas terre et gñabit
 inde eīm vel cupium et postea ex illo
 cupio artifex faciet ydolum ad intro-
 ducendum ergo formam in propria
 materia sufficit motor vnius vt gene-
 rans: sed ad introducendum in ma-
 teria extranea et remota requiritur
 motor alius a generante: cum ergo p-
 pria materia fetus sit menstruum te-
 mine sufficit ad introductionem for-
 me motor vnius vt generans sufficet
 ergo sperma viri vbi est virtus gene-
 randi ex itaq̄ mēstruo q̄ vt patet ex
 propria materia fetus patet ad hūmōi
 generationem non concurrere moto-
 res duos cum duo spermata tanq̄
 duo agentia: sed sufficit alterus sper-
 ma videlicet viri q̄ si quis ppteruidē
 do diceret menstruum non se habere
 sicut materiam propriam fetus: sed
 sicut materiam remotam adeo est ne-
 cessari⁹ ali⁹ motor a generante et ex
 hoc cōcurrūt ibi duo motores videlicet
 sperma viri q̄ disponit materiam p-
 pinquā et inducit formam et sperma
 mulieris q̄ disponit materiam remo-
 tam vt sanguinem menstruum multe-
 rum faciens inde materiam propriam
 dicimus q̄ hic stare non potest quia
 vt vult ille Averrois in suo colliget
 seip̄ nutrimentū habet rōnem matē-
 si ergo sanguis menstruus non esset

Tractatus de formatione

propria materia fetus. scilicet sperma mulieris alteraret homini sanguinem: ut fieret materia propria ipsius esset quod sperma femininum esset magis materia fetus quam menstruus: quod plane voluit Galenus asserens quod homini sperma femininum nutrit se ex menstruo ut fiat inde fetus actiuus: dato quod Galenus non deberet ipsa ratione cogere sic dicit si vellemus sustinere postmodum prefata: nam non possit poni sperma femininum habere virtutem actiuam sicut forma viri: videlicet quod assimilaret sibi passum introducendo formam rei genite quod tunc superflueret sperma viri: sed si esset necessarium sperma femine ad agendum hoc esset eo modo quo posuit Galenus: quod cibaret se homini sperma ex menstruo: et cogeret ipsum ad se quod faciendo faceret de materia mota materiam propriam qua: quo posito sperma mulieris esset magis propria materie generationis quam menstruus quod per falsum esse: quod eadem est materia nutriti et generationis iuxta illud philosophi. de generatione ex eisde nutriuntur et sumus illud: ergo quod est materia generationis per quam acquirimus esse est materia nutritiois per quam conseruamur in esse non differt autem nisi quod nutritiuum videtur respicere materiam partem: ut quod nutrit partem particularem et diuisim ad singula membra aliquid quod vni nutritur. generatio autem respicit totum. sed ut Averroes recitat. eadem est materia partem et totum: si ergo materia generationis propria que respicit totum: esset sperma non sanguis nutritiuum quod respicit particulariter membra esset sperma non sanguis: nutritur enim membra mulieris ex spermate non ex sanguine quod cum falsum sit. ut idem commentator ait in suo colligetur. erit materia propria generationis fetus sanguinis sicut est materia propria nutriti membris: et quod ad inducendum formam in materia propria indigemus tamen vno motore non concurrat duplex sperma tanquam duplex agens vel duplex motor ad generationem fetus: sed sufficiet sperma viri tamen quod si poneret homini agens sperma femininum cum suppositum sit quod suffi-

at vni motor per nullo esset sperma virile. **Tertiana via ad hoc idem sumit ex parte viri et quod tamen quod femine: nam vterque tamen quod femina operatur quod aliquid faciat ad generationem: cum ergo generatum consistet ex duobus ex forma et materia: tamen nihil aliud sit generatio quam introductio forme in materia per se directe non faceret vtrumque ad generationem nisi in quantum dant formam vel materiam: vel ergo vtrumque dabit formam et vtrumque materiam vel altere formam et alteram materiam. si vtrumque formam vel partem per dicta: altere superflueret quod cum non inducatur forma nisi in propria materia cum ad tale introductionem sufficiat vni motor: ut generans alter motorum superflueret: sic etiam superflueret si vtrumque daret materiam: quod superflueret viri cum sufficit de materia femina. dicemus ergo feminam et virum sic se habere quod ne ponamus alterum superfluere quod nec vtrumque dabit formam: nec vtrumque materiam: non est autem dicendum quod vir daret materiam et femina formam: quod viri actiuus non vigeret in viro: sed in femina repugnat vno hoc scilicet. quod tam inodiosus quoddam sicut est sperma viri non potest sufficere ad materiam fetus: relinquatur ergo quod vir daret formam et femina materiam. propter quod sequitur quod in femina et in his que sunt femine: non possit esse virtus actiuus et passiuus. hoc plane per philosophum. in de animalibus in xv. dicitur quod ex masculo erit principium motus: et ex femina erit materia. hoc idem dicit Averroes in suo colligetur. qui loquitur de masculo et femina. ait quod vni eorum est datus materie et aliud datus forme. et impossibile est (ut dicit) quod femina daret formam et masculus materiam: ideo conceditur datus nutrimenti est datus materie scilicet ergo que est datrix nutrimenti est datrix materie: masculus vero solum: et ad hoc allegat Aristoteles. non ergo in femina est virtus actiuus ad generationem. Sed solum est datrix nutrimenti et materie. **Quarta via ex parte viri et quod spermatis deberet forte aliquis. ut idem****

Auerrois arguit q nulli illon sper
 matum facit hanc operatione quous
 q sunt in mixta ad inuice. sicut p3 de
 orunelle quo posito videret vtrunq
 hfe frute actiuu mixtu separatu aut
 nulluz. Sz si sic dicem (vt idē Auer
 rois ait) ambo spermata se habebūt
 sicut materia: qz nūq ex duob⁹ adin
 uicē mixtis fit tertium: nisi illa duo se
 habeāt sicut materia oporteret: q dare
 aliqd in cui⁹ virtute introduceret hcc
 forma fm hoc: qz nec in spermate viri
 nec mulieris est talis virt⁹ actiua: sz
 in matrice vbi cōligitur illa sperma
 ta oporteret dare virtutē talē que illi
 mixto daret virtutē gñatiuā: qz nullū
 de se ad hoc est sufficiens. sz eni in aia
 lib⁹ imperfectis nō generāub⁹ videret
 sufficere virt⁹ celestis rputrefactio: i
 his tñ q sūt p generationē opz virtu
 tē actiuā attribui in spū: si ergo neu
 trū sperma nec viri nec femie se suf
 ficit ad generandū actiua ad habēdā
 virtutē generatiuā qbz se habebit si
 cut materiale: r qbz erit sicut insuffi
 ciēs. pp qd oportebit ex aliquo sibi i
 specie aduicere sibi hmoi sufficiens
 r cōplēntū: sz aut nō erit ex hoc ma
 sculo: qz hmoi mixtu ex vtroqz semie
 nūqz habuit eē in masculo: oportebit
 itaqz ex matrice fete: vel qualicūqz
 alr ex femina aduenire vel hmoi pre
 etionē r plemētū: quo posito feta se
 hēbit sicut principale agēs i gñatōe q
 nullus deberet. ¶ Quia via sic p3
 qz hcc positio ponit potentia actiuā i
 materia. cū ei mulier tribuat materia
 r mascul⁹ formā: si eēt virt⁹ actiua in
 eo q feta tribuit gñatōi eēt vtr⁹ actiua
 in materia qd falluz est: qz vt p3 ex 3.
 pbiā. mā nō quo incidit cū aliis ois
 opz eni in his corpib⁹ agēs r patēs
 eēt distincta loco r subiecto: quere m⁹
 eni a sic dicētib⁹ vtrū illa vtr⁹ actiua q
 ponit i spermate fete cooperet e gētū
 ad receptionē forme in seipsa vi ad re
 ceptionē forme i alia mā. qz si coopul
 ad introductionē forme i seipsa in eo:

dem erūt opposita: qz idē erit sicut a
 gēs r patēs: idē etiā eēt in potentia
 r i actu: vt ei recipit formā erit qdā
 patēs r quoddā i potentia: put aut co
 opul ad hmoi receptionē erit quod
 dā agēs r i actu qd stare nō pōt. Sz
 dicit aliqd q vtr⁹ actiua sine i forma
 tua q est in ipermate semie nō coope
 rat ad introductionē forme in seipo:
 sz in materia alia vt in mēstruo: dicit
 q h hoc q in scia sūt duo hūores: vtr⁹
 q emittit sine i pulsu r sine delect. tōe
 vt sanguis mēstruo: r ali⁹ q emittit cū
 in pulsu r delectatōe vt hūiditas qdā
 q nō est verū sperma: sz assimilata sper
 mati. femia eni aliquā hz similit⁹ sper
 mati emittēs illud cū in pulsu r delect
 atōe: r qz vt vtrū hūiditas scia
 sic emissa magis hz de decoctōe: pñ
 est vt videt q magis habeat de actu a
 litate: tō hmoi sperma quasi quoddā
 actualius mēstruo disponit nō seipm
 sz mēstruū ad susceptionē forme vt
 ibi sint agēs r patēs: sz hoc est icōue
 niēs dfe: qz vbi cūqz sunt aliqua duo:
 quoz vni se hz vt patēs ad suscepi
 onē forme: aliud aut vt agēs pōt inde
 fieri gñatio: si aut in ipsa femina sunt
 duo hūores: inde sz sanguis mēstruo
 q se hz vt patēs r sperma qd agit in
 mēstruū ad susceptionē forme: vir
 eēt ibi p nullo: qz possit scia p se pue
 rā facere. vbi cūqz ergo nō sūt distin
 cta corpa agēs r patēs sū vnum
 sufficit ad gñationē sicut videm⁹ i sen
 sib⁹ vt pncipia in grano frumētū vbi
 vni solū granū pōt sufficere ad gñati
 onē vt fiat inde gñatio r generatō
 ex vno grano multa grana: in grano
 eni frumētū nō sūt p se distincta corpa
 actiua r p. sicut: sz in codē grano vna
 p: vt cuspsa se hz vt quoddā actiuū
 r id qd est in medio se hz vt quoddā
 passiuū: r inde est qz forme ex nāli i
 stinctu ex grante frumētū q sube ter
 rā recōdūt āputāt cū spides: r erunt
 eas ne illa grana germinēt: sz h hoc
 eēt in femina qz essent ibi duo hūo:

Tractatus de formatione

res deseruētes generationi. vni vsq; agens: alius vsq; partēs per se ipsas generet: et inas esset ibi. p nichilo qd est valde incōueniēs dicere. vñ et phis si cut supra dixim⁹ in. xv. de animalib⁹: in habentib⁹ naturas distinctas et corpora distincta mas dat formā et feia mare riā: quod ergo exhibz semia ad gñationē se hz vt mā quare si in aliquo esset h⁹ actia eēt potētia actia i mā qd est valde incōueniēs. ¶ Sextavia sic pz: qz si aliqd oīno ppterūret dicēs ad gñationē oīno esse tres hūo: res necessarios sperma maris sperma femine et inēstruū tertia sic se habent inēstruū se hz vt materia spma femine vt disponens eā spma maris vt inducēs formā. dicem⁹ qz hoc ponēdo incidim⁹ in postionē qz sit ponere datores formaz videlicet qz vnū agens disponēdā materiā et aliud sit dator formaz inducēs formā illū em̄ idē agēs qz disponit materiā inducit et formā excepta anima intellectua de qua dicit phis i. xvi. de animalib⁹ qz sol⁹ intellect⁹ est ab extra illū em̄ qz sense rūt ponētes datores formaz de oib⁹ formis qz agētia ppria disponebant materiā et agēs supius quasi dator forme inducebāt formā fm̄ qz modū oēs forme erāt quasi ab extra qz nō educebant de potētia matie cum nō inducerent a disponēte materiā dicē dū est de sola ala intellectua ad cui⁹ iductionē agēs p̄ticulare solū disponit materiā de⁹ qñ ip̄e inducit hūoī formā. cū ergo agit de gñatione maris et feie aut loquimur de hoib⁹ vel de animalib⁹ alijs tūc aie aliquoz alialū erūt ab extra si est ibi dare tria. s. mēstruū qz se hz vt materia: spma feie qz se hz vt disponens eā: et spma maris qz se hz vt dās formā quouēs em̄ in naturalib⁹ vnū agēs disponit materiā et aliud inducit formā illa forma pōt dici eē ab extra qz nō est a disponēte materiā: forme em̄ hoc modo dicunt nō esse ab extra: sed educat de potē

tia materie qz agens disponit materiā et disponēdo materiā inducit. idē em̄ est actus agētis et patētis sicut idē est mot⁹ mouētis et mobilis. mot⁹ em̄ est actus mouētis tanq; eius a quo est et est act⁹ mobilis tanq; ei⁹ in quo est sic et forma est act⁹ agētis tanq; ei⁹ a quo est et est act⁹ passi tanq; ei⁹ qz p̄ficat et in quo ē forma ergo est in potētia agētis qz pōt disponere materiā vt inde educat formā et est in potētia vel quia potest disponi materiā vt inde educat materiā forma esse qz formā a disponēte materiā nō est eē ab extra sed ab intra qz hūoī agens disponit materiā vt inde educat et mā disponit vt inde educat forma: sed si disponēs materiā nō posset iducere formā p̄ns esset qz ex extrinseco expectaret hūoī forma et nō educeret de potētia matie: igit aie alioz alialū deberē tur eē ab extra si eēt ibi duo agētia vnū disponēs et aliud inducēs icidit ergo hęc postio cū ponētib⁹ datores formaz et cū dicentib⁹ formas esse ab extra: sed si loquamur in hoib⁹ tunc disponēs materiā et ip̄m spma maris nō ergo idigem⁹ ad hoc spmate feie qz vnū disponat et aliud introducat qz solus deus habet inducere hūoī formā vt sola hūoī forma sit ab extra multe g rōnes sunt facte ad p̄p̄ostū quaz aliq; excludūt oēs intellectū qz in humore quocūq; scieo sit potētia actiua vel virtus informatiua ad gñationē aliq; vero obuiāt no modo vt puta si mā hūoī humor cooperet agētū mouēdo se ip̄m ad susceptionē forme. aliq; vero si cooperetur agētū nō disponēdo se: sed disponēdo materiā alia vt ibi p̄ aliū agēs disponat materiā et per aliud introducat forma. oēs tamen rōnes facte sunt ad p̄p̄ostū qz vel simp̄r cōcludūt itēū vel p̄ticularit̄ excludūt intellectū p̄auū et optiones falsas. ¶ Septia et vltima via sumit ex ordine agētū qd si p̄currit ibi duplex spma vñ. s. qñ actiū et

femle quasi subactiuū: qz qz sit ordo
 p se: reſſentialis inter hmoi agentia.
 cū ergo mas & femina dñant i cōdit
 ſerentias materiales: nō aut ſcōm dif
 ferētias eſſentiales & formales. vt pz
 ex. iiii. methaphi. eē potēt ſicut ſcit
 qz in gñatione vnū ſe habeat vt for
 male: aliud vt materiale: ſz qz tā mas
 qz femina ſe habeat vt formale: & qz
 ſit ibi ordo eſſentialis ſm formas: et
 qz in gñatione qz maxime eſt op^o ma
 teriale & ſofale. vnū ſe habeat vt ſofa
 le: aliud vt ſubſofale: vel vnū vt acti
 uum: aliud vt ſubactiuū: & qz ſit ibi or
 do eſſentialis ſm actū & formā inter
 marē & feminā in differētia formalis
 et ſpecifica permittit.

Capitulu. iiii. qz ſpma ſciendū ē pue
 nēs gñatiōi nec vt agēs nec vt mā.



Similiter
 go poſſuo Sa
 licni tres hūo
 res ad gñatio
 nē alaliū iper
 ſector. cōcur
 rere videt ſan
 guinē mēſtruū

ſpma femie & ſpma maris quos
 tres humores generans aliqñ perfe
 ctōz poſuit eē principia: quos etiam
 tres humores: ſiue qz tria pncipta ſic
 diſſerre ponebat: qz ſpma maris hz
 eū eſt p ſe faciēs & p ſe formās. ppter
 multū ſpiritū qz eſt i ipō. ſpma aut mu
 lieris eſt agēs & formās ſicut organū
 motū & excitatū a ſpermate maris: iō
 hmoi ſpma nō dicebat hſc vim for
 matiā: qz hoc cōpetit ſpermati ma
 ſculino. ſed vim inſormatiā. In vir
 tute alteri^o formatiā: vel vi ſubfor
 matiā. i. ſub aliquo agēte formatiua
 Tertiu aut humorē poſuit ſāgui
 nē mēſtruū ſe habentē ſolū vt ma
 teria. hz hoc qz ſpermavirile. hz vt mo
 uens & formās ſm: ſanguis aut mē
 ſtruus vt quoddā modū & quoddā
 formatū. ſpma aut ſe ſe ſm hoc cō

plectur vtrūqz: qz ſe hz vt mouēs et
 motū: & vt formās & formatū: hmoi
 cui ſpma eſt mouens & formatū re
 ſpectu ſanguinis mēſtruū: ſi eſt quod
 dā motū & formatū reſpectu ſperma
 tis maſculini. ſpma qz maſculinum
 ſm hoc ſe habeat vt agēs: ſanguis
 aut mēſtruus vt materia ſz ſpma te
 nne cōplectet vtrūqz. cū qz ſit ſuffi
 cienter phibita declaratū qz ſpma
 femine in gñatione nō ſe hz vt agēs
 & vt inducēs vt diſponēs ad formas
 nolū^o oſſidere qz nō ſe hz vt materia
 vt ſuſcipiēs formā. ſz pauſqz hoc ſi
 at adducimus rōnes p quas aliqz cō
 nātur oſſidere hmoi ſpma eē gene
 rationem conueniens. & ſi non tanqz
 agēs ſaltē tāqz mā. **U**oſum^o
 aut corū dicta ad quatuor reducere
 vt pūa rō ſumaf ex ptoimitate hmoi
 ſpmanis ad mēbra. Sēda ex reſtaura
 tione mēbroz. Tertia ex alteratione
 qz accipiū^o ex ſanguine mēſtruo qz
 ex dñā qz hz hmoi ſpma ad ſanguis
 mēſtruū. **P**riavia ſic pz nā cum e
 dia ſial pponat oſſa nerui et vene. Si
 mā hōz mēbroz poneret aliqd fluidū
 tñ no viſcoſus cui^o eſt ſāguis mēſtru^o
 nullā pueniētiā hſet. tā mā ad hmoi
 mēbra. cū ei act^o actiuoz ſm i parte
 diſpoſito et ppa ſofano niſi uicōue
 niētē materiā inducat. cū eni oſſa &
 nerui & vene nō ſit qdā fluidū: ſz qdā
 ſtās & qdā bñ reuſatū mā hōz non
 pōt eē mā fluida: cui^o eſt ſāguis mēſtru^o
 ſz viſcoſa cui^o eſt ſpma no maſculinū.
 qz illū ſe hz vt agēs ſz ſeinū qz illū ſe
 hz vt mā & vt patēs pſtabit qz mulier
 i gñatiōe duplicē māz videt ſpma et
 mēſtruū qz ſm ſuā pueniētiā de hui^o
 ad formā mēbroz qz ſpma tāqz qdā
 viſcoſus & bñ teriabile deſuēt vt ide
 ſiāt oſſa nerui & vene tāqz bñ cariatā
 et duriora & ſanguis mēſtru^o deſer
 uet vt inde fiat caro tāqz qdā mol
 le & leue ad replendū vſcutates ſer
 neruos & venas & oſſa vt ex vno iſtozū
 humorū. ſ. ex ſpmate ſiāt magis illa qz

Tractatus de formatione

dicuntur esse sicut formam et que sunt cuius sunt ossa, nervi et vene ex alio vero ut ex sanguine menstruato sunt que sunt magis sicut materiam que fluit et refluit cuius sunt caro et adeps: ipsa ergo conuenientia spermatum propter sui viscositatem ad venas, nervos et ossa arguit quod in generatione se habeant saltem quasi horum membrorum materia.

Secunda via ad hoc idem sumit ex reiteratione membrorum quod sicut in medicorum sententia in membris que generantur ex sanguine restauratur et inde est quod caro: quod generatur ex sanguine restauratur ex sanguine: si ergo omnia membra generarentur ex sanguine omnia membra abscessa possent restaurari: si ergo omnia membra generarentur ex ossa: gressus nervi et vene post abscissionem restaurarentur: operis ergo talia non fieri ex sanguine: et quod femina dat materiam sicut masculina forma cum in femina non videantur nisi menstruum et sperma. Sed materia horum non potest esse menstruum sepe operis quod sit et sperma: ex ipsa itaque restauratio membrorum: aliqua membra sunt restaurabilia aliqua irrestaurabilia operis dare duplicem materiam: videlicet menstruum sanguinem quod est materia membrorum restaurabilium et sperma femine quod est materia irrestaurabilium: et ex hac autem ratione dicitur concludi quod sperma sepe sit magis materia fetus quam menstruum eius: quod ossa, nervi quod habent viam suam ex spermate sepe sunt magis de alio conpone corpore quam caro et adeps siue piguedo nam ossa, nervi et vene sunt proprie et proprie se: primo ex quibus videtur esse aliam sicut dicitur sententia: caro autem et adeps videtur esse materia corpore animalis quasi ex parte ad supplendum: scilicet vacuitates inter nervos: venas et ossa.

Tertia via ad hoc idem sumit ex alteratio quod aspicimus in sanguine menstruato: nam sanguis menstruus non sit materia fetus nisi alteratur et dealbatur: ymaginatur enim medici quod quod nimis est modica quantitas spermate maris et femine ut ex his duobus spermatibus formaretur tanta quantitas corpore quanta tre-

quirit embryo: id sit attractio ut dicuntur sanguinis quod dealbat ad similitudinem spermatum ut in membrorum materia conuertitur possunt: si ergo sanguis menstruus sit materia corpore animalis proprie: scilicet dealbat ad similitudinem spermatum nil generans ut videtur quod ipsum sperma magis sit huius materia quam sanguis: si si sperma est propria materia fetus magis proprie dicemur sic esse materia sperma sepe quam maris: quod femina est illud quod proprie in generatione dat materiam non masculinam.

Quarta autem via sumit ex omnia quod habet huiusmodi sperma ad sanguinem menstruum: et dicitur esse duplex: oritur enim quod femina emittat sperma cum delectatione et in pulsu sicut et masculinus: menstruum autem non emittit nec cum delectatione nec cum in pulsu: cum ergo sperma femine quantum ad delectationem et in pulsu differat a menstruo et conueniat cum spermate maris principaliter faciat ad generationem: possunt sic arguere quod cum sperma maris principaliter faciat ad generationem illud proprie in femina ad generationem faciat quod magis conuenit cum spermate maris: huiusmodi autem est sperma femine non menstruum: magis ergo ad generationem faciet sperma femine quam menstruum: sed cum femina non det formam sed materiam: si sperma femine magis faciat ad generationem quam menstruum: sequitur quod materia fetus magis sit sperma femine quam menstruum.

Ex his autem rationibus concluditur quod si sperma femine non facit ad generationem quod det formam: facit tamen ad generationem quod exhibet se tantum proprie materiam nos autem neutrum horum videtur dici: mus: quod huiusmodi sperma non dat formam nec se exhibet ut materia in superiori aut capite probauimus quod sperma femine non dat formam. In hoc autem capitulo probabimus huiusmodi sperma non se habere tantum materia rerum: quod contra argumetare non est soluere ideo in sequentibus capitulis soluemus tantum rationes superiores factas quod ad sperma femine pertinet ad qualiter disponere materiam vel da-

humani corporis Fo. vii

re formā q̄ etiā ratiōes hīc aductas
 q̄ huius sp̄ma se habeat tāq̄ materia i p̄ce
 dētū cū caplo solum i nte. idimur con
 tra argumentare: et facere rationes
 In oppositū q̄ sp̄ma femine nō se ha
 beat i materia et vt equalib⁹ ratiōib⁹
 pcedam⁹ cōtra aduersarios addu
 cemur quattuor ratiōes q̄ sp̄ma fe
 mine non se habet vt materia sicut et
 sp̄is quattuor ratiōib⁹ hoc conabāt
 asserere: sic etiā et supra fecim⁹ q̄ cū
 sp̄i vix ratiōib⁹ conarent p̄bare q̄ i
 sp̄mate femine esset virt⁹ actiua vir
 tuā ratiōib⁹ huius oppositū p̄ba
 uimus. ¶ Prima ergo via q̄ sp̄ma
 femine nō se habeat vt materia fetus.
 sumet per p̄positionē ad virtutē acti
 uam a qua fit actio impropria: et de
 nudata materia. ¶ Secūda p̄ cōposi
 tionē ad ponēdū passiuā ad quā es
 sentia se h̄z materia. ¶ Tertia p̄ cō
 parationē ad nutrimentū cū q̄ natura
 liter p̄uēt materia nona. ¶ Quar
 ta put hui⁹ sp̄ma scilicet nec est pprie
 sp̄ma nec mēstruū id q̄ nec pprie se
 habet vt agens: nec vel vt materia.
 ¶ Prima via sic patet nā ponere q̄
 sp̄ma scilicet i generatiōe aliatū se ha
 beat vt materia ē ponere q̄ in huius
 sp̄mate sit virtus actiua quo posito
 sequatur q̄ hui⁹ sp̄ma nō se habeat
 sicut mā: imo hīc ponere opposita i
 plicat et incidit in p̄stionē primā. p̄
 pter q̄ negantes q̄ sp̄ma femineū
 nō habet in se virtutē actiuā: sed so
 lus se h̄z vt materia: incidit in hoc q̄
 negant. videlicet q̄ sit in eo virt⁹ acti
 ua: et q̄ nō solū se habeat vt materia
 et per p̄s iplicat opposita videlicet q̄
 hui⁹ sp̄ma sit: et mā nō mā: et hanc
 virtutē actiuā nō est materia: et si ē ma
 teria nō habz virtutē actiuā ponēdo
 ergo vtrūq̄ nota vtrūq̄ de eodē
 ex vtraq̄ pte opposita cōcludūt: q̄ re
 mus enī a ponētib⁹ q̄ sp̄ma femi
 neū se h̄z i ḡnatiōe sicut materia q̄ sit
 magis pprie materia: an sp̄ma: an
 q̄ mēstruū s̄. si dicat q̄ mēstruū: tūc

frustra poneret hui⁹ sp̄ma et mate
 riā cū sit valde q̄ modici: cū enī pos
 sit femina sufficit ministrare mēstruū
 ad p̄stitutionē fetus frustra ordinat⁹
 set. Nota q̄ h̄mōi sp̄ma i ḡredet
 fetū tāq̄ materia: q̄ cū sufficit sit ibi
 de materia ppria sc̄z de mēstruū fru
 stra h̄retur ibi sp̄ma q̄ ponit ma
 teria nō ita ppria. ¶ Aduertendū
 ē i primordio a h̄z sit ibi aliqua mē
 b̄z distinctio sicut indistincta sūt mē
 b̄z fienda: ita op̄z indistincta sit ma
 teria illū q̄ q̄ attrahit in primordio
 de sanguine mēstruo si est simul mate
 ria cū sp̄mate op̄z tā sp̄ma q̄ illū
 habere q̄dā vniuersitatē: vt q̄ sp̄ma
 fiet sicut mēstruū vt eo inō q̄ si
 sp̄ma fieret sicut mēstruū frustra ei
 hoc faceret q̄ p̄uerteret sp̄ma sele
 in mēstruū ad p̄stionē fetū cū suf
 ficiētē habeat de ip̄o mēstruo: nō ē
 p̄t alr ponit q̄ tā mēstruū q̄ sp̄ma
 se habeat vt materia et maxie vt ma
 teria indistincta cuiusmodi est in p̄mor
 dio nisi q̄ mēstruū in p̄ordio cōuer
 tatur ad similitudinē sp̄matis vt h̄z
 hoc sp̄ma sele magis sit ppria ma
 teria q̄ mēstruū. ¶ Querim⁹ ergo
 a quo fit talis p̄uersio vtrū a sp̄ma
 te femineū a sp̄mate viri: q̄ si a sp̄
 mate femine habem⁹ intentū videlicet
 q̄ virt⁹ actiua est in h̄mōi sp̄mate:
 et q̄ hīc repugnat mā q̄ habeat p̄tū
 tē actiuā ponētes h̄mōi sp̄ma non
 h̄z virtutē actiuā incidūt in illū q̄
 negāt q̄ h̄z virtutē actiuā: et p̄s
 incidūt q̄ negēt q̄ affirmāt. videlicet q̄
 nō se habeat vt materia vtrūq̄: q̄ co
 gūtur simul ponere opposita vt q̄ il
 lud sit agēs et materia creas. sc̄z ponē
 tes q̄ sp̄ma femineū habeat p̄tū
 actiuā: et sic vt mā q̄ posuit Galien⁹
 q̄ vt ponētes q̄ h̄mōi sp̄ma nō ha
 beat virtutē actiuā: s̄z solū sit materia
 q̄ posuerūt quidē moderni doctores
 et magni. ut enī Galienus. vt recitat
 Huicē. in. ix. de alalib⁹ q̄ sp̄ma sele
 citat ex s̄gule mēstruo vt multoties

Tractatus

inualecat sup sperma viri. ppter qd
secudū eū idem erit agens ⁊ materia
⁊ hoc velincidunt: ⁊ alii volentes q
sperma feie sit magis ppta mā hme
struū asserētes: vī q virtute hui⁹ sper
matis menstruū in primordio dealba
tur. hz ergo hui⁹ sperma postq̄ alte
rat ⁊ disponit mēstruū ad susceptiōez
foime virtutē actiua ⁊ nō solū se ha
bet vt materia. ¶ Rīdeam⁹ ergo ad
ppositū ⁊ dicam⁹ q si mēstruū in pri
mordio sit cōfoime spermati femine:
vt totū possit fieri vni foimis materia
fetus: sicut ⁊ in principio nō est ibi di
foimitas vtruz talis alteratio ⁊ talis
cōfoimitas fiat p sperma femie vī ma
ris: q si p sperma feie cōcludit dictū
incōueniēs q in hui⁹ spermate ꝑclu
ditur dictū iconueniēs q in hui⁹ sper
mate sit virt⁹ actiua: ⁊ ꝑ ꝑsis q nō se
habeat vt materia. si aut sit hoc a sper
mate maris ⁊ nihil ad hui⁹ cōfoimi
tatem ⁊ alterationē cooperat sperma
femie frustra ponitur q hui⁹ sperma
sit per se necessariū ad generatōez: qz
postq̄ in femia tm̄ est de mēstruo qd
sufficit p materia: ⁊ in spermate maris
est sufficiēs virt⁹ actiua ad alterandū
⁊ ad agendū in hīōi materia tāq̄ nō
per se necessariū generationi dimittē
dū est sperma femineū ⁊ est semp asse
rendū menstruū cē sufficiētē materiā
⁊ sperma maris hfc sufficiētē virtu
tē ad inducēdū formā: ex ip̄a itaq̄ vir
tute actiua a qua debz fm̄ q hīōi de
nudata materia cōcludere possum⁹ q
sperma femine nō se hz in gñatiōe si
cut materia vī si se hz icquē oppositū
eius qd dicit: videlicet q in eo sit vir
tus actiua a qua debet esse denudata
⁊ vt melius intelligat q dicitur: dices
mus qdceptio creditū sic loq̄ntur
ex hoc oīf: nā qz viderunt q mēstruū
qd attrahit i principio ad cōstitutionē
fetus dealbat⁹: qz embrio in principio
est quasi lae: ⁊ est quoddā albū. qz in
hoc hz quādā cōfoimitatē cū sperma
te femine crediderūt q sperma femie

esset ppta materia fetus: menstruū
aut nō est hui⁹ materia nisi dealbatū
⁊ alteratū: s; nō valet si rubesū qd ē fel
sit dulce: nec valet si mēstruū in pri
mordio ꝑceptionis attractū sit quddā
albū: ⁊ est mā q sperma feie: qz ē quddā
albū: est etiā mā sicut nō naturalit et
ex pte viri: qz semē equoddā viscosū
⁊ albū id̄ habet virtutē actiua ad ge
nerandū q muscillagies q sunt etiaz
hui⁹ qz sunt albe ⁊ viscosē habeāt vir
tutē ad generandū. ¶ Dicem⁹ ḡ q
albedinē quā hz sperma femie hz a fe
mina. vī ⁊ sine viro sōpnando: vī ali
ter pōt mulier emittē hui⁹ sperma.
albedinē aut quā habz mēstruū i pri
mordio nō habet ex virtute q sit in fe
mina nec in spermate femine: s; ex vir
tute que est in spermate maris: ⁊ qz fe
mina nō se hz in generatiōe vt agēs
sed solū vt materiā exhibēs: ideo de
albatio que est in spermate femine: qz
nō est ab eo q in generatione se habz
vt agēs. ideo hui⁹ sperma dealbatum
non est cōueniēs ad suscipiendū for
mā agentis tanq̄ materia: qz non est
hui⁹ materia si dealbata ab eo qd est
aptū natū inducere formā: s; mēstruū
in primordio sic dealbatū: se habebit
vt materia ad susceptiōē foime: qz il
lam dealbationē ⁊ alterationē sortie
batur non a femina nec a spermate fe
mine que non se habent vt agentis:
nec vt inductiua foime: s; a sperma
te maris qd est aptū natū inducere for
mā: cōcludem⁹ ergo ex ip̄a virtute ac
ctiua a qua debz esse denudata mate
ria q sperma femine non se habet vt
materia: qz si sic esset non possēt ratio
nabiliter aliter poni nisi qz hīōi sper
ma conuerteret ad se menstruū si fies
ret vna materia cum illo: haberet er
go virtutem actuam propter quod se
queretur q non esset materia ad ge
nerationem vtiqz fetus non cōcurrūt
per se necessaria tria: scz mēstruū
sperma femine ⁊ sperma viri: sed so
lum duo: videlicet sperma maris qd

sufficiens est ad agendum et ad alterandum menstruum ad suscipiendum formam et ipsum menstruum quod est sufficiens generans et potest sufficienter alterari et disponi per spiritum maris ut suscipiat formam. **S**ecunda ad hoc id sumitur ex potentia passiva: ad quam essentialiter habet materia nam ut dicit cometa: unde visus orbis essentialis est materia esse in potentia intelligendum est de potentia passiva videtur ergo quod est visus agens et passivus dicitur quod est forma. Idem enim intendit agens et patiens licet eodem modo: ut si queratur quod intendit agens: dicitur quod intendit inducere formam et quod patiens recipere formam. **A**lter tamen et alter quod agens licet intendit in quantum vis sibi assimilare passivum ut inter sua spiritum dilatare et multiplicare passivum vero hic intendit in quantum vis ab agente perfici quod ergo est agens posse agere hoc est passivum posse recipere materiam: agit enim re passiva hoc requirit quod sit bene passiva ad susceptio nem forme sicut in agente quod sit bene actuus ad inductionem. **H**oc autem magis habet menstruum quam sperma femine: dicitur enim quod sanguis menstruum non format fetus est illud quod est in purissima dispositione unde ut inde fiat membra. unde philosophus xii. de animalibus ait quod sanguis est ultimus et alius habentis sanguinem animal autem carens sanguine secundum ipsum cibatur per illud quod convenit animal sanguine sanguis qui est ultimus et membrorum et est illud quod convertitur in membra habet primam dispositionem ut ex eo fiant omnia membra quod talis debet esse propria in anima fetu quod absolute videtur de formari in membra deo huius materia est sanguis femine deo est spiritus videtur enim quantum ad aliud eodem modo se habet sanguis in femina quantum ad receptionem forme sicut se de spiritus viri quantum ad inductionem. **C**irca enim unum et idem tempus quasi incipit esse spiritus in viris et menstruum in mulieribus ut tempore pubertatis adhuc in eadem etate ut in senectute deficit menstruum

in mulieribus et debilitat virum generatua in spinate viros ex quibus potest colligi quod proportionalis talis superfluitas in spina in corporibus viros quod est menstruum in corporibus scilicet ut sit superfluum habet digestio ut habet unum modum diffundit digestio de prima sit digestio in stomacho et superfluitates que sunt feces mittantur per vasa emulsoria. **S**ecunda sit in epate et superfluum dirigit ad renes et ad vesicam. **T**ertia digestio fit in corde et superfluum que sunt colera: et vicia dirigant ad vesicam fellis et ad splenem. **S**ic autem hinc ductorum colligit est sanguis indiget. **Q**uarta autem digestio fit in extremitatibus vena ut non sit nisi quodam transformandum in membra in viris quod ab ista quarta digestione superfluum fit spiritus huius virtute passiva non sufficit quod in viro sanguis ad generationem: sed quod fiat spiritus in feia autem sufficit sanguis nec opus quod fiat spiritus in feia si fieret spiritus est impedimentum in acuitati generationis quod facit in feia sanguis enim in quantum est de se habet virtute passiva ut ex eo fiat membra quod est cubus membrorum et est illud quod est absolute pueri in membris in sanguis non est pueri in iuuameto generationis viri: quod nisi in generatione iuuat actu et non passivum in huius sanguis in virtute tractat ad vasa scilicet de alba ibi et suscipit vim actuam in viri est huius spiritus quod est agere. **S**ed iuuametu femine in generatione est sanguis quod est patiens cum est sanguis sit illud quod est valde primum ut inde formetur membra mulier cuius est presentare materiam iuuat ad generationem ex habendo sanguinem. **Q**uercimus quod a potentibus quod spiritus scilicet est directe in iuuametu generationis utrum huius spiritus sic de albatu habet aliquam virtute actuam vel per illam de albatone nihil actibitate suscipit sed solum passivitate: quo posito: tunc testes scilicet dicit esse principia in feia generationis spiritus non esset nisi sicut in muliere lac in animalis non est nisi menstruum de albatum quia idem est materia et nutrimentum ut menstruum est in ateria pueri de

Tractatus

tum ad mammillas: et ibi dealbatus fit
cibus: et nutrimentum est ponere: ergo
quod sperma femineum sit tale quod est po-
nere ipsum esse vel posse nutrimentum pro-
prium membrorum quod falsum est: quia mem-
bra non nutriuntur cum spermate: sed san-
guine quod si non sic est: si ipsa spermata
etiam acquiratur aliqua virtus actiua:
quia quod est bene actiuus et male passiuus:
hoc prestabitur impedimentum ad ge-
nerationem quod tale sperma sit in mate-
ria: vel quod passiuum componit ad actiuum
sperma ergo femineum non potest facere
ad generationem tanquam agens propter
rationes superius tactas: nec etiam
tanquam patiens: quia huius passiuum quod
est in proxima dispositioe quod inde fiat
membra est sanguis non sperma. **T**er-
tia via ad hoc idem sumit per dispositioes
ad nutrimentum cum quo naturaliter pue-
nit materia: nam secundum Auerroym idem est
materia totius et partis: illud ergo quod
est nutrimentum membrorum pro quod nutri-
tur partes: illud est vel materia totius
de quo generatur fetus: illud tamen non est sa-
guis non sperma: membra autem ut supra plu-
rimes diximus non nutriuntur spermate
sed sanguine sic etiam materia tanquam
ex materia non generatur ex spermate:
sed ex sanguine. **Q**uarta aliquaviam
ad hoc idem sumit per huius sperma fe-
mineum comparatur ad spermam viri et ad sa-
guinem: nam quia huius sperma nec proprie
sperma sicut est spermam viri: imo etiam
equoque sperma ut patet per Auicennam. **I**pse
de animalibus. id non est pueniens generandi tanquam
hinc virtute actiua: et quia non est proprie
mestruum non est pueniens generandi tanquam
hinc virtute passiuam. **V**nde philosophus in xv. de
animalibus ait: manifestum est quod sperma fe-
mineum est pueniens generandi: et subdit de huius
spermate quod si fuerit sperma non erit
mestruum: et si fuerit mestruum non erit sp-
ma: quod si dicat: quia nec est sperma nec me-
struum. id nec actus faciendo opera sp-
ma ut inducendo formam: nec passus sup-
plendo vice mestruum exhibendo se ut ma-
teria erit conueniens generationi.

Capitulum. iiii. in quo

soluitur ratio superius tacta quod sperma
femine sit conueniens generationi ma-
terie quod hinc virtute actiua. **cap. iiii.**



Respondeo

mus superius dis-
ta: dicentes quod
magna cura fuit
agerede animalibus
ponissime de ani-
malibus perfectis:
quorum nutrimentum
voluit sic esse depuratum: dimissa
ergo digestionem stomachi ubi super-
fluitates sunt feces: et digestionem epa-
tis ubi superfluitas est vana: quia ut di-
cit Auerroys in suo colliget. renes sunt
membra deferuentia epati: quia trahunt
aquaositatem que est in sanguine gene-
rato per virtutem epatis: et vesica fuit
ordinata ad trahendum superfluitates
aquaosam a renibus. **D**imissa ergo
digestione epatis: cuius superflui-
tas est aquositas tendens ad renes et
vesicam que communi nomine dicitur vana:
quia a renibus diriuatur. loquamur de di-
gestionem cordis: dicemus cum Auerroym
in suo colliget. quod postremum nutrime-
tum est in corde: et in ipso est prima vir-
tus nutritiua. creditur autem Galienus
quod epas esset princeps nutrimenti: ut idem
Auerroys recitat quod non est verum: sed
huius princeps est cor: quod sic declarat
quia secundum Auerroym sanguis quod est in ve-
nis est imperfectus: et hinc candem non est
vehiculum spiritus nisi sanguis artenalis
cor: quod est princeps virtutis nutritiue
quia non est in corpore aliquod membrum
ad quod non veniant arterie cordis: de-
serunt ergo epas cordi preparando si-
bi nutrimentum sicut stomachus deser-
uit epati: sicut ergo in nutrimento pri-
cipaliter est epas stomachi: sic pri-
cipaliter est cor quod epas. sicut quodat sto-
machus non est purus: depurat vir-

tate epatis et supfluitates mittunt ad renes et vesicā sic q̄ dat epar nō esset purū nisi depuraret virtute cordis et supfluitates mittent ad vesicā fellis et splenē vt isto modo se habeat sanguis depuratus virtute cordis ad sanguinē depuratū virtute epatis: sicut se habet vinū ad mustū: vt si ex musto debeat fieri vinū opz sibi duas supfluitates dare spumā: scz q̄ mittit p̄ os dolis et feces q̄ recidet i fundo dolis sic qz sanguis virtute epatis est unperfectus et impurus si debeat virtute cordis depurari erūt ibi due supfluitates vna quasi spumā q̄ dicit colera q̄ transmittit ad vesicā fellis quasi ad receptaculū eius et alia q̄ se hz quasi fez et melēcolica et transmittit ad splenē quasi ad domiciliū eius: splen ergo et bursa fellis dñr deseruientia epatis: etiam cordis: epar: vnde qz sanguis cōsideratus solū s̄m digestionē epatis est unperfectus et impurus et est quasi mustū cuius supfluitates vadūt ad vesicā fellis et ad splenē: cordis vero in quātū virtute cordis fit talis digestio: et inde dicitur est q̄ in corde fit virtutū nutrimentū: qz tūc est nutrimentū vitium: qñ aut more sunt inde omnes supfluitates non solū se de q̄ mittuntur p̄ vasa emissoria nec solū aquose que mittuntur ad renes et vesicam: sed et melēcolice et colerice q̄ mittuntur ad splenem et vesicā fellis ideo dicit Auerroys i suo colliget: q̄ s̄p̄ fletitia et ad supfluitatē melēcolicā: et bursa fellis ordiata ē ad attrahēdū supfluitatē colericā. ideo iste due supfluitates nō p̄nt esse nutrimentū mēbroz scumatis. Aliquo mō potest: quia nō est nisi sanguis indigestus: vt vult Auerroys in suo colliget. licet ergo sanguis qui est in epate vel ab epate dicat et est nutrimentū mēbroz. actū huius sanguis epatis non erit actū nutrimentū nisi ab eo supfluitates q̄ sūt fletia et melēcolia q̄ h̄mōi sanguis est cibus mēbroz: ex h̄mōi sanguine

fit mēstrū in fels. ex h̄mōi sanguine fit sp̄ma in vis: cui sanguini si p̄ter digestionē stomachi et epatis: et cordis dabimus digestionē quartā in vena illa modica ē s̄m Auerroys m. et vt de digestionibz clarus loquamur dicemus q̄ p̄termissa digestionē ouarūbi est aliquo mō digestio vt Auerroys sc̄do sui colliget capitulo de iuuamētis oris dicit: intelligere possumus tres digestiones et quattuor et dupliciter tres: et dupliciter quattuor: dicit enim Auerroys: sc̄do sui colliget in capto de iuuamētis epatis et splenis reprēhendēs Galenū q̄ Galenū purauit q̄ epar esset p̄ncip̄ p̄ncip̄ in p̄tute nutritiua: sc̄a vt dicit ipse nesciuit q̄ postremū nutrimentū est in corde: s̄m hoc ergo erunt tres digestiones vel p̄ter digestionē oris et dentū: vna in stomacho cuius supfluitates sūt iecce alta i epate cuius supfluitas est vna. Tertia in corde cuius supfluitates stomachi colera et melēcolia. scumauit nō s̄m̄p̄t reputat supfluitas sed est idē q̄ sanguis deficiens ab eo s̄m coctione et decoctione: qz ē sanguis indigestus: sed ipse idem Auerroys qui in capto p̄assignato ponit postremū nutrimentū et vna digestio: nē in corde in eodē sc̄do sui colliget in capitulo de iuuamētis vesicę dicitur aliter tres digestiones: vnam in stomacho: aliam in epate: tertiam in oibz mēbris et sicut d̄i descripte sunt tres digestiones sic et dupl̄ p̄nt describi quattuor: vel p̄ter digestionem oris vt sit vn̄ modus sup̄t̄radu? vidēs q̄ prima digestio ē in stomacho sc̄do in epate: tertia in corde: quarta in extremis vena: p̄nt etiā alio mō assignari hęc quattuor digestionē vt tres sint stomachi epatis et cordis. Quarta sic in oibz mēbris et vt ista ad concordia reducant: dicitur q̄ digestio i extremis vena et in mēbris vel p̄t̄ computari vna et eadē qz modicū differi hęc ab illa: vel etiam

Tractatus de formatione

potest non numerari: quia valde modica est talis digestio: quia modicum est ibi de superfluitate. Est enim forte ibi pro superfluitate sudo: vel aliud tale modicum vel leue loquendo de superfluitate simpliciter: nam et si prima est quodam superfluum talis digestionis non est superfluum simpliciter: quia et si est superfluum in diuiduo non est superfluum speciei sicut etiam digestio cordis potest accipi pro eadem cum digestionem epatis: nam huiusmodi digestio cordis dupliciter potest poni: vel quod in ipso corde fiat digestio tanquam in proprio stomacho: et tunc superfluitates talis digestionis que sunt colera et melencolia remittuntur ad epas: quia splen ubi est receptaculum melencolie non habet nisi duos meatus: unus est continuus epati et alius cum stomacho ut dicitur in secundo colliget capitulo de iuuamentis splenis: talis ergo superfluitas si ibi a corde ad splenem ibat per epas: sic etiam et fel ubi est bursa colere epati adheret: erit ergo hoc modum cordis si epas: aliquo modo una digestio dabo quod talis digestio fiat in corde tanquam in proprio stomacho: quia superfluitates huiusmodi digestionis ad epas reuertentur ut redant in cistam fellis et in splenem: alio autem modo potest distinguere digestionem cordis et epas: ut quod nulla fiat digestio in corde subiective et materialiter: sed solum virtualiter: sed tunc dicimus quod digestio epatis est quasi duplex una ex qua eicitur superfluitas yune alia vero sicut quod tanquam superfluitas est colera et melencolia: prima quidem digestionem agit magis: epas ut epas est: secundam vero magis ut est organum cordis et in virtute cordis ut ex hoc huiusmodi digestio saltem virtualiter in corde fieri censetur: qualitercumque autem dicatur potest aliquo modo dici una ex aliquo modo diuersa hic et illa digestio cum et unitate et diuersitate habeat ad insidiam: itaque si digestio extrematibus venarum et in membris propter rationem tractat non numeraretur extra tres digestionem

stomachi epatis et cordis si pro cordis et epatis putat una venarum et membrorum una erit: et tres stomachi epatis nisi includit digestio cordis: et membrorum ubi includit digestio facta in extremitatibus venarum: si pro epatis et cordis computentur due digestionem venarum autem et membrorum propter modicam distantiam putet una: erit autem quatuor digestionem ita quod quarta digestio denotari poterit: et a venis et a membris ut sunt tres digestionem stomachi epatis et cordis et quarta dicatur esse in extremitatibus venarum et in membris. possumus autem et aliter assignare tres digestionem: etiam distinguendo digestionem epatis a digestionem cordis. dicitur: quod triplex est digestio loquendo de digestionibus communibus: videlicet stomachi epatis et cordis. Nam digestio quedam est cordis quedam pro nam digestio quedam que est in omnibus membris vel que per venas transit ad membra est propria cuius membris. propter quod tria sunt simpliciter facientia digestionem communem stomachi epas et cordis. Isti ergo modi sunt tres digestionem: scilicet cordis et hoc modo postrema digestio est in corde ut prima sit stomachi: secunda epatis: tertia cordis: potest autem et tertio aliter verificari: quod postrema digestio sit in corde ut ibi postremus idem sonet quod principale: quia primaria et principalis causa primo aduenit et ultimo recedit ut declarari habet in hoc de causis influentia enim primarie et principale cause primo attingit ad effectum: quoniam influentia secundarum causarum: et etiam ultimo dicitur recedere ut sicut secunda causa habet causare post primam: ita in causando dicitur desistere: ante primam ut et primaria causa ante nouitatem habeat in attingendo et postnouitatem in desistendo: sic ergo antenouitas attribuitur cause principali: sicut postnouitas modo diximus principali cause est vel attribueda: ut et hoc modo dicatur in corde esse nutrimentum postremum: quia in ipso residet principalitas nutrimenti: et istud nutrimentum exponendi modum multum videtur

sonare verba ipsi. Quercy in scdo
 sui colliget: in capitulo de iuuamētis
 epatis & splenis vbi dicit: q postre-
 mu nutrimentum est in corde: cui cau-
 sam assignās subdit: q in eo est pma
 virtus nutritiua: & ipse est pnceps vs
 ex hoc dicat esse postremū nutrime-
 tum: q ipse est pnceps in nutriendo:
 sed cū de re pstat nō est curādum de
 verbis. dicam⁹ itaq; q qualiter cūq;
 distingūtur digestiones superfluitas
 sanguis qui est vltim⁹ mēbroꝝ qbus
 est materia spmatis in marib⁹: & mē-
 stru in feminis. Hic ergo hmoi sans
 gnis aliter & aliter cōsideratus est so-
 lum passiuus & actiuus formalr: & est
 actiu⁹ p̄tuali. Prima cū facit distin-
 guir res in passiuū et actiuū ipm aut
 actiuū distinguit. in illo q est tale vir-
 tualiter cū hmoi sanguis manū
 sub forma sanguis est qbdā passiuū
 et est materia tñ vel mā partū cum
 inde nutriūt mēbra vel materia to-
 tius cū inde general fetus. vt idē sit
 materia partū & totius: si vero hmoi
 sanguis sit tā cōuersus in mēbra-tūc
 ex hmoi conuersione hz inde actiuā
 formalr: vt possit sibi assimilare passū
 formalr: qz qñ tā puerus ē in mēbrū
 hz opationē mēbru vt possit sibi assi-
 milare passū id hz hēc virtutē actiuā
 formalr qz formalr assimilāt sibi passū
 cōuertendo alimētū in sc̄pm. si autē
 ex hmoi sanguine fiat spma tunc hz
 vim actiuā virtualit. caro enī puerit
 nutrimentū i carnē & est igno. For-
 malis spma aut nō cōuertit mēstruū
 in spma: s; in factū & est ibi gñatio vir-
 tualiter p̄tuali. dicem⁹ ergo q ille
 idē sanguis q est p̄tuali vt puerit
 in mēbra et puerus i mēbra hz vim
 mēbroꝝ. ita q a mēbru accipit vim
 mēbroꝝ formalr: ita ille idē provasa
 genitalia puerus in spma habz vim
 mēbroꝝ virtualiter vt agēs in p̄tute
 sic possit in sanguine mēstruo orga-
 nizare omnia mēbra & sic disponere
 ipm mēstruū ad susceptionē ale sans

gulis. Sanguis ergo vt est vltim⁹ cū
 habz respectū ad oia mēbra vt sit oia
 mēbra fieri & vt sit oia mēbra facere
 illū enī idē q est materia & q est tale
 qbdā fieri. illū idē accipēs formā
 et virtutē anteq; est postea tale qbdā
 facere vt illud idē q ē materia ignis et
 q est ignē sūt illū idē accipēs formā
 ignis hz q sit ignem facere. sanguis
 ergo hui sc est oia mēbra fieri cōuer-
 sus autē in mēbra est oia mēbra face-
 re formalr. puerus autē in spma
 est omnia mēbra facere virtualiter.
 Femina ergo in generatione nō dat
 oia mēbra facere p̄tuali: femina ergo
 in generatione nō dat oia mēbra fa-
 cere fieri idē nec illud q lani est cōuer-
 sum in mēbra mulieris exhibet per
 femina in gñatione vt femina dat q
 est oia mēbra facere formaliter nec
 etiā sanguinē cōuersum i spma p̄t
 femina in generatione vt femina dat
 illud q oia mēbra facere virtualiter
 solum aut sanguinē dat femina in ge-
 neratione: qz solum dat q est omnia
 mēbra fieri habet enī femina testis:
 et venas & arterias a quib⁹ potest ali-
 quis humor effluere medius quasi
 inter aquas et sperma inutilis tamē
 generandi nec actiue nec passiue si-
 cut & a vasis seminalis hōis multo-
 ticus effluat quidē humor medr⁹ qñ
 inter aquas et sperma nec per se inest
 generationi vtilis vt sit in eo virtus
 generatiua actiua nec etiam vt se ex-
 hibeat in generatione tanq; materia
 sanguis ergo in femina est passiuus
 dupl⁹ & actiu⁹. vno modo in masco-
 lo vero est actiuus dupl⁹ & passiuus
 vno modo est cui hmoi sanguis in
 femina passiu⁹ duplicat. primo videlz
 vt est materia partū p̄t inde nutri-
 untur partes & mēbra ipsius mulie-
 ris & prout est materia totius prout
 inde generatur fetus actiuus autē
 est vno modo prout tam cōuersus
 in mēbra habet operationem mē-
 broꝝ.

Tractatus de formatione

In masculino vero huiusmodi sanguis est passivus uno modo. prout est materia partium prout. s. potest converti in partes corporis. s. in membra: sed non est passivus huiusmodi sanguis quod possit esse materia totius et quod inde possit generari fetus et huiusmodi sanguis sit in homine passivus uno modo est si actius dupliciter prout. s. convertitur in membra huiusmodi vim activam format et prout convertitur in spermata habet vim activam virtualiter: sicut igitur inconueniens esset ponere quod sanguis in homine posset esse dupliciter passivus. uno modo tanquam materia totius quod possit inde generari fetus: quod tunc superflueret femina: sic inconueniens est ponere quod huiusmodi sanguis in femina sit dupliciter actius. uno modo tanquam puerus in spermata quod habeat vim activam virtualiter: quod tunc superflueret masculus. Si enim masculus haberet menstruum superflueret femina. et si femina haberet spermata superflueret masculus: nihil enim de sanguine viri cedit in menstruum quod possit inde generari fetus nec aliud de sanguine femine convertitur in spermata quod habeat vim activam ad generationem. emittit enim aliquem humorem femina quantum ad tunc cum impulsu et delectatione quod nec est menstruum nec spermata: sed est medius inter aquam et spermata ut per se sic generationi inutilis sicut et a vas viri multoties talis humor emittitur. Et si dicat quod a viro non emittitur talis humor cum impulsu ideo est generationi inutilis. a femina autem emittitur cum impulsu ideo potest esse ad generationem quoddammodo utile. dicemus cum philosopho in xv. de animalibus quod natura femine est debilis et minoris caloris manibus ideo non potest ad hoc devenire quod fiat ibi vere spermata ideo ad hoc deveniret quod fit ibi quidem humor medius.

Quarta autem in oppositum non est difficile solvere. nam cum dicitur quod nullius appetitus est ad illud quod intendit recedere: et quod appetitus matricis non est proprie ad spermata suum. sed ad spermata viri: dato tamen quod haberet appetitum

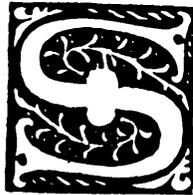
ad spermata suum non sequeretur ex hoc quod non eiceret ipsum: quia multa appetit aliquid propter aliquam utilitatem: quia pacta eiciunt illa sicut in ix. de animalibus Avicenna. ponit exemplum de medicinis attrahentibus medicinas ad rectificandum suam complexionem et ad dissolvendum materiam quo pacto eiciunt membra huiusmodi materiam medicinale sicut etiam huiusmodi Avicenna. ibidem epuratio et vene attrahunt aliquam aquositate ad perficiendum suam operationem quam epuratio eicit cum non ulterius indiget ea: imo matricis non solum proprius spermata: sed etiam spermata viri recit pacta utilitate ut postquam consummata est conceptio fetus quo facto totum recit: si ergo fiat vis in hoc verbo quod nichil appetit illud quod postea vult recedere: patet quod recipit rem in materia: quia falsa: si si fiat vis in hoc quod in matrice est virtus activa: quia appetit et retinet per aliquem spiritum et si est in matrice femine virtus activa multo magis erit in eius spermate. dicemus quod in matrice non est virtus activa que sit formativa membrorum: sed talis virtus competit spermati masculi: sed iuamentum matricis est ut sit locus generationis. spermati autem femine nichil horum dabitur. quia nec est in iuamentum generationis tanquam locus nec tanquam forma membrorum cum non sit vere spermata. quod non dicebatur. scilicet ex parte organorum femine: quia femina habet testes dicemus ut etiam Averroes dicit in suo colliget: quod sicut masculi habent mamillas: et tamen ad generationem non deseruiunt: quales in femina deseruiunt huiusmodi tamen huiusmodi mamille masculi aliquod iuamentum: de quo iuamento non est modo tractandum sic testes in femina non deseruiunt directe ad generationem licet in masculino deseruiant: habent etiam huiusmodi testes in femina aliquod iuamentum de quo infra aliud tangi poterit cum tangetur de spermate femine ad quod possit esse utile si non est utile generationi nec tanquam habens virtutem activam nec tanquam materia.

¶ autem obiciebatur: tertio: et quarto. q̄ aliquādo ex spermate femine generat̄ in matrice humiditas alba viscosa. 7 q̄ h̄mōi matris aliquādo pan̄ suffocationē 7 sanat̄ ex euacuatione q̄ non esset nisi esset ibi sp̄ma inspissatum. dicemus q̄ potest ibi aliqua materia inspissata fieri ex caliditate matris vt ex aliquo alio accidēte: sed nunq̄ in illa materia fiet formatio mēbroꝝ vel organoꝝ actio materie sine spermate viri. Nos autē de tali p̄tute actiua loquimur que sic formatiua mēbroꝝ et dispositiua ad inductionē anime: q̄ si aliter nollemus loqui de virtute actiua dicemus q̄ sic materia nūq̄ est oīno nuda: sic nunq̄ est aliqua res que sit oīni virtute distincta. in passō enī non est virtus actiua ad illud q̄ patitur lz possit in eo esse virtus actiua ad aliqd̄ aliud q̄ non addebat. quinto ex pte somnioꝝ femine. dicemus q̄ quātūcunq̄ sperma in femina effundatur cum pulsu et delectatione ratione cuius potest feminis i somnis accidere. delectatio tamē ppter debilitatē caloris in femina quātum ad decoctionem seminis nunq̄ ad hoc deuenit illud qd̄ dicitur femina q̄ sit verus sperma. ¶ autem dicebatur et. vi. ex parte vasoꝝ spermatis q̄ in femina sunt euolutiones venarū et arterie quasi vasa spermatis habet eandē difficultatē cū rōne tertia vt q̄ in femina sunt testes. dicemus ergo q̄ ille euolutiones venarū et arterie vsq̄ ad hoc poterunt se extendere q̄ faciant humorem membrum inter aquā et sperma. si autem q̄ faciāt vnū sperma nec q̄ sit ibi virtus aliqua formatiua membrorum.

¶ autem dicebatur. vii. de similitudine fetus q̄ aliquādo assimilatur patri aliquādo matri dicem⁹ hoc nō esse sicut ymaginabat. s. q̄ cōcurrat ibi triplex sperma. tam maris q̄ femine quoz vtrūq̄ sit actiua. sed quia ex parte femine cōcurrat menstruum

q̄ se habet vt materia ex parte viri sperma q̄ se habet tāq̄ dispositio ad formā. et quia materia aliquādo resistit agenti vt ipam agens nō possit oīno trahere ad suas p̄ditiones: aliquādo agēs oīno habet dñium sup̄ materiam inde est q̄ filius aliquādo assimilatur patri ex dñio spermatis sup̄ mēstruū aliquādo matri ex resistētia mēstrui ad sperma: aliquādo neutri ex aliquo forte alio accidente.

¶ Capitulum quintū
in quo soluitur rationes q̄ sp̄ma te-
mūe in ḡn̄atione se habeat vt materia.



¶ Olatra-

tionibus p̄batibus q̄ sperma femine habet virtutem actiuam et facit inductionē forme: volumus soluere ratio. q̄

q̄ h̄mōi sperma se h̄z tanq̄ potentia passiva 7 exhibet se loco materie. sciēdum ergo q̄ agēs naturale disponit materiam et disponēdo materiam inducit formā ita q̄ illd̄q̄ dicitur Averrois inde substātia orbis de dñis dñis de terminatis 7 indeterminatis: q̄ dñis dñis in determinate p̄cedunt inductionē forme terminate sequētis: dicitur pōt de oib⁹ accidētibus videly q̄ accidentia in cōpleta p̄cedūt formā substātiāle in mā cōpleta sequitur. hoc ergo ordie agēs inducit formā quā p̄lo disponit materiam inducēdo accidētia p̄p̄ia 7 explicādo eā ab accidētibus aliis. ¶ In illo ḡn̄anti quod tāta ē facta alteratio: sic expoliata est materia ab accidētibus p̄ueniētibus forme passi 7 inducta ē ex accidētibus cōueniētibus forme agentis 7 induitur forma agentis 7 accidētibus cōueniētibus illi forme. que duo videly inductio forme substātiālis 7 accidentium s̄m illam formā: licet sint simul

Tractatus de formatione

tpe nō sū sunt simul nā: ymo pūs nō
 temur q̄ mā inducit formam substā-
 tialē q̄ inducat accētā perfectā
 sū illā formam: s. n. aer prius cale-
 fiat incōpctē q̄ fiat ignis simul tñ
 tpe fit ignis r̄ complete calidus na-
 tura tñ pūs nitetur esse ignis q̄ cō-
 plete calidus. Cū ḡ per h̄mōi accē-
 tia fiat inductio substantial' forme
 nec aer ex eo q̄ calefit ignis: nā quia
 idem agens dat accētā r̄ formā: cō-
 sequens est q̄ idē agens disponit ma-
 teriā et inducit substantialē formā
 nisi forte esset talis forma q̄ nō nisi p̄
 creationem haberet et r̄ de potentia
 materie duci non posset quo posito
 non esset in cōueniens q̄ vnum agēs
 disponeret materiā r̄ aliud iduceret
 formā: sicut p̄ in corpore humano q̄
 disponitur r̄ organizat p̄ s̄tutem ex-
 tra existentē in semine viri perficitur
 cum p̄ animā creatam a deo q̄ q̄
 t̄tesq̄ duo talia agentia concurrunt:
 quoz vnum disponit alteruz inducit
 formam: o3 vñū illoz agentiaz eē
 in creatū: q̄ formam non eductam de
 potentia materie sed per creationē h̄t
 tem esse solus deus s̄t p̄ducere sicut
 solū ei' est posse creare. Nūq̄ ḡ duo
 agentia creata sic se h̄nt q̄ vñū dispo-
 nat mā: r̄ aliud inducat formam lo-
 quendo de dispōne p̄pinq̄ r̄ p̄ximas:
 ḡ supponendū est ex parte agentis.

C p̄ pte aut materie sup̄dere pos-
 sumus q̄ sufficiens mā omnium mē-
 b̄oz r̄ p̄pinqua sit sanguis. Nā s̄m
 p̄ h̄m. n. de generatōe ex eisdem nu-
 trimur r̄ sumus s̄z ei eūdē ibidē om-
 ma: quidam enim nutriunt ex quib̄
 sunt. cū ḡ generatio sit i via in cē si ex
 eadē mā alit nutritur: r̄ ex eadem ma-
 teria ḡnabitur r̄ nutrietur. cum ḡ vl-
 timus cib' et sanguis: vt p̄ per p̄ hi-
 losophū. in. 2. q. de animal. i pluribus
 locis p̄pinqua mā ḡnationis alalis
 erit sanguis. Et q̄ oia membra nutri-
 unt ex sanguine: oia membra erunt ex
 tali mā. Quiescant ḡ ponctes sp̄ma

se in cū eē p̄ se cāmycl mālem vel act-
 uā in ḡnatiōe cū h̄amus sufficientē
 mā sanguinē mēstruū r̄ sufficiens a-
 gens sp̄ma masculinū. Deuātes ḡ a
 veritate in hac mā vel hoc fuit q̄ nō
 crediderūt sanguinē eē sufficientē ma-
 teriā oim mēbroz: nō ponebant et sp̄-
 ma eē mā alioq̄oz uēbroz: sed cū
 dictum sit omnia membra nutrirī ex
 sanguine: frustra dubitat q̄ sanguis
 non possit eē oim mēbroz mā: vel de-
 uiauerūt q̄ crediderūt q̄ duplex a-
 gēs ē creatū requireret ad ḡnatiōes
 quoz vñū disponeret in mā: r̄ aliud ei-
 set iducēs formā. ad quam s̄ntas tra-
 h̄t possent s̄ba Salicni: cū dicit. Sp̄-
 ma scieū cibāt se sanguine mēstruo:
 et hoc modo supponit accōni sp̄ma-
 tis masculī. q̄ idē eēt ac si sp̄ma scie-
 um disponeret mēstruū vt mēstruus
 si eō dispositū posset suscipere accōnem
 sp̄matis viri s̄m quē modū sp̄ma scie-
 um ad ḡnatiōē s̄t eēt agēs r̄ mā. s̄z
 huic s̄nie obuiat p̄ dēn̄ philosophū
 in. 2. methaph. sup̄. 2. assignatū. ad
 mā p̄pinqua nō indiget nisi vno mo-
 toze materia aut remota indiget mo-
 tozib̄ p̄ h̄t: vt potuit in cupao terra
 respectu statue: cū ḡ sanguis sit p̄pin-
 qua mā factōis mēbroz: q̄ est vltim'
 cib' eoz nō indigebit nisi vno moto-
 ze: nichil ḡ ad ḡnatiōē mālit vel ef-
 fectiue opabit sperma selem. mā h̄
 q̄dē nō: quia p̄pinqua huius mā nō
 est sp̄ma sed sanguis. sicut r̄ membra si
 cibant sp̄mate s̄z sanguine: effectiue agūt
 nō: q̄ p̄pinqua mā nō indiget nisi vno
 motore ex quo est ibi sperma maris
 sup̄fluit omis alius motor in motum
 forma sufficient' debet materiaz ma-
 scul' p̄ suū sp̄ma sufficient' dabit for-
 mā vt nō indigeam' alio motore: lo-
 quendo de motorib̄ creatis. Aduer-
 tū q̄ cū dicim' p̄pinquā mā indige-
 re nisi vno motore h̄c vnitas nō ex-
 cludit ordinem motorum: vt si motor
 particularis agit in virtute celi totū
 computabit vñus motor videlz mo-

tor particularis et celus fit in virtute eius agit particularis motor: ut sim ho c falc hō generet hōlem: ut dicit I. in phisicor. Si q̄ querretur quomodo, ex alimento fit fetus ut puta quando herba fit vitu. dicemus q̄ talis est materia remota: p̄p̄ea indiget motorib⁹ pluribus: ideo requiritur h̄mōi herbam digeri i stomacho vacet: et q̄ est ibi purū transmitti ad ep̄at et actione ep̄atis et cordis conuerti in sanguinem: ex quo sanguine poterit generari vitulus. dicemus q̄ sanguis est materia p̄p̄inqua fet⁹: iō non indiget nisi vno motore: videlicet spermate maris: in generandocitac̄ animalium perfectiorū vna est materia: ut sanguis mēstruus feic: vnus motor: ut sperma maris. Sperma aut̄ femine non est generationi conueniens. oppositio aut̄ h̄us non est difficile soluere. cum q̄ in precedenti caplo solute sunt rōes ponentes sperma femine esse cōueniens generationi tāq̄ agens: volumus in hoc capitulo soluere rationes asserentes h̄i sperma esse generandocōueniens tāq̄ materiale p̄ncipiū. q̄ q̄ p̄lo dicebatur q̄ non sufficit sanguis tāq̄ mā corporis animalis p̄pter inconuenientiam quam habet ad membra. q̄ licet sanguis conueniat cū carne: et adipe q̄ vtrūq̄ molle et leue non tamen cōuenit cum neruis venis et ossibus: sed sperma ratione qua viscosum et filiosum d̄ sic cōuenire ut viscositas q̄ reddit ipsum terminabile termino p̄prio facit ipsum conuenire cū ossib⁹ que sunt dura et bene terminabilia termino p̄prio. Phisitas vero facit ipsum cōuenire cum neruis et venis que sunt quasi fila p̄ totum corpus extensa. **D**icemus q̄ ad satisfaciendū huic rationi q̄ in. ix. de anima. Auicē. dat multiplicē materiam. R̄ndi p̄mo quib⁹ dat differētiā inter naturam artificialium et naturam siue inter agentia hęc et illa. nā

agens artificiale in et naturalium siue inter agentia hęc et illa. **N**ā agens artificiale sim ipsum sic inducit figuram et lineamēta q̄ nō dat cōplexionem naturalem. sed agens naturale sic inducit formam q̄ etiam dat cōplexionem naturalem et inducit accēta cōpētētia forme. licet q̄ sanguis inestruus de se non habeat duriciem q̄ requirunt ossa nec phisitas q̄ requirunt nerui et vene. acq̄nt t̄i hoc virtute spermatis maris. differētia ē enī inter naturā et artem sim **A**uicē. d̄ ut recitat cōmentator in. iij. q̄ ars agit in extremitatib⁹ tantum: natura vero agit i corpore toto. p̄fundū ergo se et intrat actio naturalis vbi accō artis foris stat. accō ḡ spermatis p̄fundat se i mēstruo ut possit i ipsum inducere duriciem phisitatē et que requiruntur ad organizationes ut sic possit formare et organizare corpus q̄ sit aptus suscipere aiata. **R**ationē igit̄ hanc **S**alenti soluit Auicē. d̄ distinguēdo int̄ arteriā et naturā. soluit etiam hanc eandē rōnem Auicē. nullā do instat at̄ quadrupliciter. **P**ro q̄o q̄ hęc adaptatio n̄ cēt p̄ueniēs oib⁹ mēbris. i. q̄ erit idifferēs oib⁹ aialib⁹. iij. q̄ erit p̄ueniēs hūiditatib⁹. iij. q̄ discordat a mēbris. actōib⁹ **I**nstantia igit̄. ē ex insufficientia. **N**ā si sic volumus adaptare q̄ caro et adeps sūt ex sanguine. q̄ ut. iij. leue et molle. nerui et vene ex sp̄mate: q̄ hęc et illa sunt viscosa. et r̄dosa sim **A**uicē. nō poterim⁹ assignare vil fiant ossa. q̄ si r̄deret q̄ rōne viscositatis sūt ossa ut supra dicebat: dicit posset q̄ valde est hęc adaptio a reinōis oportet quidē dare non q̄ viscosum s̄ q̄ durū vñ ossa fiat. **N**ā et si ē aliq̄ duricis i sp̄mate rōe viscositatis illa q̄ nulla ē respectu durici ossū: iō inest̄ ē dicit: ut supra dicebat: q̄ sp̄ma maris cuius est vel inducere vel disponere ad animam eius est cōplexionare mā: et inducere duriciem p̄p̄u

Tractatus de formatione

statē et alia q̄ i materia req̄rit ania cum actio spermatis sit n̄alis cuius est non solum inducere formam: sed coōplexionare materia. Sc̄da instan- tia Auicēne p̄tra rōnē Salieni ē ex indifferentia ad alia oīa: nam loquē- do de aīalib⁹ p̄fectis que generan- tur ex spermate oīm taliū aīaliū sper- ma est filiosum ⁊ viscosum: q̄ si hec a- daptatio sufficeret ad generationēz mēbrozū tūc ex quoz sp̄mate possēt fieri quibet nerui quēz vene ⁊ quēz- bet ossa. esset itaq̄ cōfusio in genera- tione aīalium q̄ nullus sane mentis diceret. melius est q̄ non attribuere hec ydoneitatem vel pueniētie m̄de. s̄ magis p̄tut et actioni forneyt dica- mus q̄ sperma maris agit in virtu- te aīe: tō sic disponit complexionat ⁊ organizat mēstruū s̄z q̄ requirit aīa in cuius p̄tute agit. sed h̄m cōmenta- torem in p̄mo de aīa. membra leo- nis ⁊ mēbra cerui non differunt: nisi q̄ anime differūt. membra c̄m sunt q̄ si organa anime per que aīa suas o- perationes exercet sicut instrumenta sunt organa artiū. sicut q̄ diuerse ar- tes requirūt diuersa instrumenta. sic diuerse aīe diuersa membra. Sper- ma q̄ cerui quia agit in virtute anie diuersa membra: sperma q̄ cerui q̄a agit in virtute aīe cerui sic organizat mēstruū vñ generatur ceruus s̄- cut requirit aīa cerui ⁊ sperma equi vt requirit anima equi. ⁊ sic de alijs animalibus: vt q̄ non p̄fundam⁹ ge- nerationem aīalium. nō attribuam⁹ hec tali ydoneitati materie h̄m quā quasi ad oīa animalia pueniūt s̄z vir- tuti spermatis agentis in virtute aīe h̄m q̄ aīalia d̄nt. **T**ertia quid in- stantia Auicēne: est ex eo q̄ hec ydo- neitas conuenit humiditatib⁹ alijs. Nam si ratione filositatis ⁊ viscosi- tatis fierent: fierent nerui ⁊ vene nō ex sanguine sed ex sp̄mate. Tūc cū muscalago et fleuma viscosum ha- beant filositatem et viscositatem pos-

sent ex eis fieri nerui ⁊ vene. melius est ergo attribuere m̄de p̄ncipium non spermati: sed sanguini: vt quia est nutrimentū mēbroz⁹ omnium: vt ex hoc h̄z ydoneitatem q̄ ex ip̄o pos- sint omnia mēbra. sup̄ p̄tutem autem actuam attribuere spermati femine sed maris vt vni⁹ m̄de sit vnus mo- tor: ⁊ maxime cum sanguis sit cibus vltimus: ⁊ p̄ consequens sit m̄a p̄pi- qua non indigens nisi vno motore: loquendo de motorib⁹ creatis: argu- it ergo Auicenna (ab ip̄a veritate co- actus) q̄ sufficiat sanguis ad mater- iam fetus: Quis ip̄e non simpliciter hec sentit̄ cydeatur. **Q**uarta qui- dē instantia. Auicē. est: q̄ hec discor- dat vel deuiat a mēbroz⁹ actiōib⁹. Si. n. sp̄ma femine esset materia ser- uo mō quo posuit Salenus. recurre- mus ad radicale p̄ncipium: videlz ad venas ⁊ arterias feminicas ex quibus format h̄mōi sperma. terit hec i- stantia valde efficit plus q̄ fuerit o- pinatus Auic. vt p̄ hanc non solum cōtra Salenum. sed etias cōtra oēs ponentes q̄ sp̄ma femineum per se necessario ad generationem requir- tur obuiare possum⁹. Dicemus. n. q̄ duplex est operatio mēbroz⁹. Una q̄ Auicē. vocat operationem fortiozēz h̄m q̄ mēbra aliqd̄ puerūt ad se alia quidē est operatio quam quidam vo- cant per occasionē h̄m quam mēbra supfluitates reiciunt: h̄m quē modū epar in virtute cordis ḡnat coleram ⁊ melēcolia: generādo c̄m sanguinē per se et per operationem fortiozēz generat colerā ⁊ melēcolia tanq̄ pur- gamenta sanguinis. sicut fortitudo vini generat spumā et fecē tanq̄ pur- gamenta vini. si q̄ arterie et vene in muliere generāt sperma vel generāt per operationem fortiozēz et tūc cō- uerterent sperma ad se et cibarentur spermate q̄ est falsum vel generarēt ip̄z p̄ occasionem ⁊ ecerent ip̄z tanq̄ superfluitatem reiciendā et inutilē

generationē quocūq; generet in muliere sperma et cetera inutile generationi. Sed contra hanc respondetur quod scilicet arguetur de spermate hominis ideo redibimus ad id quod superius diximus: videlicet quod in muliere vel est omnia fieri vel est omnia facere formaliter non est in ea omnia facere virtualiter: quia tunc superflueret vir. Ideo solū eaz actionē dābimus mulieri quā dāmus cōiter mēbris videlicet quod quicquid cōuertit vel conuertit tanquā aliquod quo nutriūtur vel tanquā in aliud quod reiciūtur tanquā superfluum quod non est virtūe generationi.

Quicquid ergo dat mulieri in gestatione dat tanquā aliquid quo pōtē nutriūtur mēbra: quia dat sanguinē tantū licet cū illo sanguine trahatur multe spuritates inutiles ad nutrimentū et ad gñationem. Si ergo ad aliud vltra sanguinē in femina cōuenit ad gñationem illud est superfluitas aliqua reicienda non pro se ad gñationē faciendā nec actiue nec passiue in vno autē vbi est dare omnia facere virtualiter dābimus aliū actionis modum preter generationem quod est pueribile ad se et preter superfluitates reicere. vt si querat quod sit sperma in viro. dicemus quod virtus gñatiua principaliter est in corde vt dicitur. Querror in secūdo sui colliget: sed huic virtuti principali deseruit testes sicut est virtus actiua principalis est in corde cui deseruit cerebrū et virtus nutritiua principalis in corde cui deseruit epas: ex hac autē ad ministratio ne quidē posuerūt sicut eōdem principalis in cerebro et nutriendi principalis attribuerūt epas vt Auerrorū impōnit Galieno. et virtutē generandi attribuerūt testib; vt videtur sentire Auicē. in ix. de animalib; actū. via ista principalis sunt attribūda cordi: sanguis ergo sicut ab oib; mēbris accipit quod fiat omnia mēbra formaliter sic pcursum in sperma ab eo in quo est virtus generatiua accipit quod sic omnia mēbra facere virtualiter vt possit per virtutē suam organiza-

re omnia mēbra: sicut ergo superfluitates reicere et aliqd in se puertere et facere tale aliqd formare ē dare actionē in masculo qua fit tale quiddā virtualiter cuius est sperma quod dicitur superfluum alimētū siue superfluum nutrimentū non est tamē simpliciter superfluum: quia et si est superfluum indiuiduo: quia sicut quod hōi non potest esse pars indiuiduū nec subest actioni qua aliqd cōuertit in mēbrū et assimilaf et formaliter non est nisi superfluum spēs: quia subest est actioni qua fit aliqd tale virtualiter vt possit virtute sua aliqd gñare et sic ad cōbūationes spēs facere sperma cū femine: quia non est in femina actio qua aliqd fiat tale virtualiter se habet tanquā superfluitas reicienda et est oīno quiddā superfluum indiuiduo: et etiam speciei vtrū autem et si non per causam se et directe saltem per occasionē faciat ad generationē. huiusmodi sperma intra dicitur.

¶ Notādū itaq; Galienū de insufficiētia materie et sanguis nō possit esse sufficiens materia pueri nisi pcurrat ibi sperma. soluit Auicē. distinguēdo et instantiā multiplicē iterē dicit: soluit et tertio assignādo causam dicēda quod nisi in prima generatione esset iste sanguis mēstruus materia creature nō eēt postea iste sanguis cib; cuiusdē postquā natus est. vult ergo Auicē. ab ipsa veritate cōactus quod illud quod est cib; pueri postquā natus est illud sit prima materia eius vt ex eodē nutritur et sic est quod nutrimentū mēbrorū pueri natus nō est sperma. sed sanguis et sit et prima materia eius nō sperma sed sanguis: et vt hoc adaptem; ad scripturā dicemus quidē sanguis mēstruus attractus vel immisus ad matricem fit materia pueri qui attractus vel immisus ad mammillas dealbatur: et fit lac et fit nutrimentū pueri ita quod nō est aliud lac quā sanguis mēstruus in mammillis dealbat. Est enī caro mēbrillarū spōgiosa et alba vt potest recipere sanguinem mēstruum ac vel

Tractatus de formatione

dealbare. Unde hmoi in mamillis ad matricem quada colligantia habent. Et ideo est q quando menstrua ppter aliquam causam non veniunt ad matricem concurrunt ad mamillas sicut e in mulieribus lactantibus que non habent menstrua vel si hnt huc parum habent ideo multe mulieres nunquam impregnant dum lactant: quia sanguis menstruus attractus non currit ad matricem ppter q ibi deficit generationis materia: quocirca parere possunt per Averroem ex secundo libro sui colligati capitulo de tuamembris mēbriū gñatiuorū. dicimus q sicut sanguis est sufficiens nutrimentum pueri et non sperma: quia nunquam ad mamillas attrahitur sperma. s3 sanguis sic cicit huiusmodi sanguis sufficiens materia pueri ut nunquam sperma femine sit huiusmodi materia sed tamen sanguis. **¶** Quid autem arguebatur. secundo de restauracione et irrestauracione q oia membra possent restaurari si oia essent generata ex sanguine sicut restauratur adeps et caro ex sanguine generata q falsum est: quia nervi venę et ossa non restaurantur dicimus q ratione duricie ista non restauratur ut vere ad p̄tinitatem non redeant nā et alique venę et nervi capitis post abscisionem ponuntur a multis ppter sui mollicie posse ad p̄tinitatem redire: non ergo rōne qua nervi et venę. sed rōne qua molles vel dure possunt hoc pati vel non pati. et quia ut dictum est spina potest cōplexionare menstruum sanguinem et dare ei filositatem et duriciem sicut q requirit organizatio corporis restauratio vel non restauratio poterit contingere ex eadem materia prout diversimode est cōplexionata et organizata per virtutem agentis. **¶** Quid autem tertio dicebatur q sanguis menstruus non fit materia fetus nisi dealbatus q cōpetit spermati. dicimus q in suo primordio fetus ponitur sub forma lactis et postea sub forma sanguinis. et sic deinceps non tamē quę dealba-

tio arguit materiam fetus. sed de calbatio illa que fit in menstruo aspermate viri. non autem dealbatio illa que fit in spermate femine a nervis et arteriis eius vel a testibus eius imo talis est dealbatio nec actus ad generationem facit nec passivus est per habitam manifestum. **¶** Quid autem arguebat et quarto q sperma femine est illud q magis assimilatur spermati maris q menstruum si aliquo valeret argumentum hoc concluderet q hmoi sperma eēt magis quoddam actiuū q menstruum: et q: q est magis quoddam actiuū et vniu quoddam passiuū: semper enim q est plus actiuū est minus passiuū ut ignis q est multū actiuus est modicū passiuus et q: q non est bñ passiuū non est bene cōueniens materia. p̄ q non potest esse sic pueniens materia hmoi sperma sicut menstruum neutro tamen modo est ad generationem vtile tale sperma nec actus nec passivus ut patet per habitam.

Capitulum sextus

q mulier impregnari potest sine emissionem spermati.



Robat autem Averroes in secundo libro sui colligati rōnibus. vi. quia mulier impregnari potest abique spermatione. Prima rō sūit ex experimēto scda ex attractione matricis. Tercia ex vomitu eius. Quarta ex necessitate viri. Quinta ex p̄ncipalitate cordis. Sexta ex nutrimento mēbriū. Septima et vltima ex eo q sperma femineū de se quoddam supfluitas h̄ esse. Prima via si e p̄ multones quidē expertū est q aliquis non valēs violare virginē fecundat eā q hoc modo p̄tingit q spermam solum extra matricem caliditate ma-

trici attractu secundat ea. **C**ooper
 tu est sem q aliqua incorrupta carne
 per spmaviri pcepit nos ipc a fide
 dignis pcepimur sz anteq peret sic
 concupiens viro se supposit ne picu
 tarat in ptu. Recitat etiã idẽ Huer-
 roys de quadã matrona fide digna
 vicina eius de cui? sacramento vt ait
 multũ bene p̄sidere poterat q̄ iuravit
 sibi in aia sua q̄ impgnata fuerat su-
 bito in quodã balneo aque calide in
 quo spmavir auerat mali hoies q̄ fue-
 rat balneari ibidẽ. nõ ergo est necesse
 emissio spmatis in femina: sed sufficit
 spma maris tanq̄ agens. 2 mēstruũ
 attractũ virtute h̄mõ: spmatis tanq̄
 actionẽ recipiẽs 2 loco m̄dẽ exhibẽs
Secũda via ad hoc idẽ sumit ex
 attractione matricis. dicit etiã Huer-
 roys ibidẽ. 2 recitat auctoritatẽ Hui-
 cẽ. in hoc quẽ fecit de spmate q̄ ma-
 trix h̄z attrahere spma per ppriã vir-
 tute q̄ h̄z a foia specrica siue a tota
 sp̄a. attractio ḡ spermat; ad matricẽ
 nõ est solũ ad delectationẽ concupiscedẽ
 etiã a virtute ppria ipsi? matricis q̄
 mulier h̄z. si ergo sine emissionẽ sper-
 matis pprie pot̄ matrix spma viri
 attrahere cũ ex attractione h̄mõ sp-
 matis possit fieri coniunctio actiũ et
 passiu. s. spermatũ virũ 2 mēstruũ.
 qz actiũ coniunctũ passiuo hoc agit
 illud patet vt vult ph̄s in. ix. 2 dicitur
 cũ ex actione agẽtis 2 passione patie-
 tis habeat productũ effectus cuius hoc
 possit eẽ sine emissionẽ spmatis teic
 nõ erit nẽssariũ h̄mõ spma poterit
 aut̄ facere emissio talis spermat; ad
 ydoneitatẽ vel cõgruitatẽ gñationis
 nõ aut̄ ad inuitabilitatẽ q̄ nõ possit
 aut̄ fieri gñatio. **T**ertia rõ ad hoc
 idẽ. sz Huerroys: quasi vltimo ponat
 eã pot̄ sumi ex vomitu matricis siue
 ex reiectione ei? dicit etiã Huerroys:
 q̄ matrix mulieris voluit spma ppriã
 a se vt attrahat spma viri ad se. si
 ergo spma femine per se 2 necessa-
 rio faceret eã gñationẽ non cuo-

meret ipm matris. sicut etiã tempore
 impregnationis retinet spma viri
 q̄ dat formã et mēstruũ q̄ se exhi-
 bet tanq̄ materia si retinet spma
 pprium si esset ad gñationẽ. necessa-
 rium 2 non euomeret ipm vt attrahere
 ret spma viri. arguatur ergo sic vt
 apponentes contrarius vt si spma
 femine est ad gñationem vel hoc erit
 tanq̄ retentũ a matrice vel tanq̄ ali-
 quod necessariũ ad attractionẽ sper-
 matis maris nõ primo modo cũ po-
 situm sit q̄ matrix euomat ipm vt at-
 trahat spma viri: nec scdo modo cuius
 hoc p̄perat matrici a propria virtute
 habet a sua forma specrica q̄ attra-
 hat spma viri. dicit tamen aliqui ex-
 perti 2 magni in hac materia quous
 dictus non est oĩno abiciendũ q̄ cum
 outicũ matricis inserit pprium sp-
 ma testinat ad suggendũ ipm 2 cum
 ipso suggit spma maris p̄pter q̄ vi-
 detur inuolũe spma femine necessariũ
 esse vt manũx valeat suggere spma
 maris. sed hec necessitas nõ erit sim-
 pliciter sed b̄m ydoneitate et apitu-
 dinem quãdã. nõ etiã hoc erit vt villo
 modo alio fieri possit: sed nõ vltimo
 modo ydoneo 2 competenti non modo
 fiat: nã et ph̄s in. x. de animalibus vult
 q̄ quãdo spmata ambo non pueniunt
 si talis nõ sit impregnatio. eandẽ aut̄
 q̄ si vir ceciderit spma cito 2 mulier
 tarde prohibebit impregnationem 2
 Huienna. in. x. de animalibus ait: q̄
 impregnatio est: quando duo semina
 concurrunt simul 2 subdit q̄ quã-
 do vnum anterioratur 2 posterioratur
 non accidit impregnatio: 2 ait q̄
 mares emittentes spma tarde ma-
 gis sunt generantur: quia mulier cuius
 sit frigide completionis tarde excet
 spma: ideo mares spma tarde ex-
 cientes communiter loquendo ma-
 gis hoc habet ceteris paribus q̄ co-
 rum spma cõueniat simul cũ spri-
 mate femine 2 ideo nisi aliud impedi-
 tales s̄m q̄ h̄mõ magis sunt ad ge-
 C. ii.

Tractatus de formatione

nerādum. oīa autē h̄mōi dicta intelli-
gēda sunt s̄m ydoneitate vt dicatur
q̄ op̄y duo sp̄mata cōcurrere ad ge-
nerationē q̄ magis facili et magis
ap̄to mō s̄m talē p̄cursum h̄z ḡnatio
fieri nō oīno q̄ sit ip̄ossibile aliter cē
et q̄ oīno sit necessariū ad ḡnatiōnē
talis cōcurfus nam illi idē qui dicūt
q̄ mat̄rix suggit p̄p̄rium sp̄ma vt cū
illo attrahat sp̄ma viri dicūt q̄ mulie-
res ex p̄te in cōceptu et coitu asserūt
q̄ multotiens sp̄pregnatur mulier sine
delectatione tēpore totius: sic etiam
imp̄gnat q̄n h̄z delectationez i coitu.
Cū ergo emissio sp̄matis in muliere
habeat delectationē annexā si mulier
imp̄gnatur sine delectatiōe coitus
imp̄gnat sine emissiōe sp̄matis: imo
cōp̄rtū est mulierē renitētez nec de-
lectationē habētē nec sp̄ma emittētē
cōceptiōne suscepisse nec valet si q̄s
diceret posse p̄tinere sp̄ma femine
existere iā decoctuz et perfectū i illo
ḡne iuxta cornua mat̄ricis q̄ motuz
per virile semen atq̄ cōmixtū cuz co-
ad ḡnatiōnē facit nā et hoc sine de-
lectatione nō fieret: et tamē dictū est
cōp̄rtū cē feminā aliter sine delecta-
tione ip̄pregnationē suscipere: imp̄gnat
ergo mulier sine delectatiōe sicut cū
delectatione vt quidā dicūt q̄ vtroq̄
modo pōt fieri ip̄pregnatio ap̄tius t̄n
et vt plurimū fit cū delectatiōe illi cō-
uenit illd̄ dicūt q̄ si mat̄rix eēt actiua
sp̄matis maris sine sp̄mate p̄prio
nō esset necesse mulierē in ḡnatiōne
emittere sp̄ma. dicunt tamen hoc esse
fallum: sed vt p̄z per dicta simplicit̄
loquēdo q̄ mat̄rix possit attrahere.
sp̄ma viri nō h̄z hoc a p̄prio sp̄ma-
tate: s̄z a forma specifica siue a tota
sp̄: fit autē cōmodius et facili q̄ cū
p̄prio sp̄mate attrahat sp̄ma viri.
Non tamē est ip̄ossibile attrahere
sp̄ma viri sine sp̄mate proprio: sed
sic dicēdo falsificare videmur dictū
Auerrois dicētis q̄ mat̄rix euomat
prop̄riū sp̄ma cuz attrahat sp̄ma

virī cū ad faciliōz et magis ydoneū
tractū sp̄matis viri faciat attractio
prop̄riū sp̄matis. Dicem⁹ ergo q̄ vt
plurimū est q̄ vir p̄uus emittit sp̄-
ma q̄ femina pōt tamen contingere
q̄ seia p̄uus emittat q̄ vir quo facto
mat̄rix rōne delectatiōis attrahit sp̄-
ma p̄p̄riū p̄pter q̄ sicut aliquādo cō-
tingit q̄ ex aliquo accidēte mulier si
nulli abortu et concipit: vt etiaz p̄h̄s
dicūt in 17. de aīalib⁹. ita q̄ mulier per
abortum cicit vnū sp̄ma forte rōne
alicuius corruptionis ubi existētis et
recipit aliud. sic pōt cōtingere q̄ euo-
mat p̄p̄rium sp̄ma q̄ p̄uus attrahit
et euomēdo attrahat aliqd̄ propter q̄
satis ostēditur p̄p̄rium sp̄ma non
esse necessariū ad generatiōnē tanq̄
mat̄ria p̄pria nec qualitercūq̄ aliter
cū possit cōtingere q̄ in generatiōne
fiat vomitus p̄pter q̄ per se loquēdo
sine tali sp̄mate attrahat generatio.
¶ Quarta via sumit̄ ex necessitate
virī. Si enī mulier nō possit cōcipere
sine emissione sp̄matis vel h̄mōi sp̄-
ma faceret ad generatiōnē per se vt
ad generatiōnē per accidēs cōtinge-
ret nō esse. hoc enī intēdimus ip̄roba-
re q̄ sp̄ma femine p̄ se ad ḡnatiōnez
nō faciat nā cū h̄mōi sp̄ma sit aliqd̄
distinctū a mēstruo et a sp̄mate viri
si sine tali sp̄mate nullo modo possit
esse ḡnatio videtur p̄ se ad ḡnatiōnē
facere. Sed hoc nō ē sicut mat̄ria t̄m
quia h̄mōi in materia est mēstruum: q̄
sicut vitim⁹ cub⁹ ē sanguis vt in mul-
tis p̄h̄s de aīalib⁹. narrat̄ sicut p̄p̄a
materia generatiōis est sanguis in
habētibus sanguinem. si ergo sp̄ma
femine p̄ se faceret ad generatiōnez
et non posset sine tali sp̄mate fieri
conceptio: quia nō potest se habere
vt mat̄ria haberet se vt agens et ha-
beret aliq̄m vim actiuam et sup̄flue-
ret mascul⁹: vt in suo colliget Auer-
rois narrat̄: ne q̄ sup̄fluat masculus
non est oīno necessarium tale sp̄ma.
¶ Quinta via sumitur ex p̄ncipia:

itate cordis et hec via cu q̄tra facit
 rōnem cōpletam. si eni h̄mōi sperma
 esset p se ordinatū ad generationē et
 sine tali spermate nō posset fieri ge-
 neratio vel hoc esset q̄ daret formā.
 et tunc supflueret masculus vel q̄ se
 exhibet vt materia quo posito dici nō
 posset h̄mōi sperma sic esse materiā
 q̄ oīa mēbra formaretur ex eo quia
 tunc nichil formaretur ex mēstruo q̄
 nullū posuit. esset ergo s̄m hancypo-
 thesim: q̄ aliqua mēbra formaretur
 ex mēstruo et aliqua ex h̄mōi spermate
 sicut et Galien⁹ posuit: s̄m Auer-
 roym in sc̄ho sui colliget nō est dice-
 dum q̄ sperma mulieris aliqua mēbra
 faciat. Quis mēbra sint multa: quia
 illa sunt vnum in vno principio q̄ est
 cor: cor enī vt ait est dator omnium mē-
 briorū potētia. dicimus ergo q̄ sicut
 sperma viri accipit a corde prout in
 eo est virtus generatiua actiue p̄nci-
 paliter q̄ sic oīa mēbra facere: Quis
 in hac opatiōe ei deseruiāt testes sit
 mēstruum in muliere accipit a corde
 prout in eo p̄ncipaliter est virtus nu-
 tritiua q̄ sit oīa mēbra fieri. Quis in
 hac opatiōe ei deseruiāt epar i corde
 ergo p̄ncipaliter est virt⁹ ḡnatiua
 et in hac opatiōe i marib⁹ deseruiūt
 cordi testes. sic etiā in corde p̄ncipaliter
 est p̄tus nutritiua et ad hanc opatiō-
 nē cordis deseruiūt epar: ita q̄ epar ē
 organū cordis in nutriendo testes in
 generādo cerebrū in sentiēdo et spe-
 cialiter quātū ad sensum cōdem sicut
 ergo sperma maris a corde h̄z p̄nci-
 paliter q̄ sit oīa mēbra facere sic
 mēstruum femine h̄z p̄ncipaliter corde
 ergo q̄ sit oīa mēbra fieri. rōne ergo
 vnius p̄ncipalis p̄ncipalit: videlicet
 cordis tā in marib⁹ q̄ in feminis va-
 bim⁹ vñū aliq̄d q̄ per se deseruiūt ḡna-
 tioni. ita q̄ sicut i vno hōie siue mas-
 siue femina nō est nisi vñū cor q̄ p̄nci-
 pialiter ḡnatiōi ita nō est nisi vñū
 humor q̄ deseruiūt ḡnatiōi. et q̄ in
 sc̄is h̄mōi humor est mēstruū nō igit

cicit sp̄ma dicam⁹ q̄i marib⁹ vñū ali-
 q̄d q̄ oīa faceret sp̄ma et i sc̄is vñū
 aliud q̄ oīa fieri vt mēstruū. nō ergo
 sp̄ma sc̄leū est icōueniēs ḡnatiōi nec
 sicut agēs: q̄ nō ē p̄p̄e sp̄ma nec aut
 mā: q̄ nō est p̄p̄e mēstruū: et q̄ non
 est p se p̄ueniēs generatiōi poterit
 sine tali spermate fieri generatio.

¶ Sexta via sumit ex nutrimento
 membrorum dicit. n. Auerroym in 4.
 sui colliget q̄ dator nutrimenti de ne-
 cessitate debet esse dator materie: illū
 q̄ est nutrimentum membrorum erit
 et materia: et vt dicit idem Auerroym
 ibidē. Impossibile est mēbra nutrirī
 spermate q̄ si esset possibile sanguis
 sufficientior esset ad nutriendum q̄
 sperma si q̄ sine spermatis emulsiōe
 non possit mulier impregnari: et si hu-
 iusmodi sperma p se faceret ad gene-
 rationem hoc esset q̄ in h̄mōi gene-
 ratiōe per se se haberet sicut materia
 q̄ falsum est: q̄ tūc per se haberet si-
 cut nutrimentum et nutrimur mem-
 bra ex sp̄mate: et q̄ per se nō facit ad
 generatiōē poterit sine tali sperma-
 te fieri impregnatio. ¶ Auerroym euz
 cōcludit hanc p̄clusionē conuersam
 videlicet q̄ h̄mōi sperma feminendū
 sit materia embryonis: q̄ potest fieri
 impregnatio sine tali spermate. Vñū
 ait q̄ etiā hic testificatur q̄ sperma
 mulieris non est materia embryonis
 q̄ multe mulieres impregnant absq̄
 spermatisatione. Nos autē concludi-
 mus conuersā: videlicet q̄ sperma nō
 est embryōis materia: ideo sine eo p̄t
 fieri conceptio. Hā non est in dūchi-
 ens aliqua duo sic se habere q̄ vnus
 inferat aliud et econuerso.

¶ Ultima via. ad hoc idem sumi-
 tur ex eo q̄ sperma femininum se ha-
 bet sicut superfluitas quedam. Vñū
 de Auerroym in sc̄ho sui colliget de-
 cit manifestū esse q̄ sperma femininū
 sit sicut humiditas aquosa similis su-
 perfluitati vīne: vt idem ibidem ait:
 q̄ sp̄ma mulieris est superfluitas q̄dā

Tractatus de formatione

discurrens pp delectationē: sicut discurret salua ex ore: et sine eo q se hz sicut superfluitas simile superfluitati vine potest fieri generatio. p̄his est q sine emissione sp̄matis mulier possit impregnari qd declarare volebamus.

Capitulum. vii. ad
quid dicitur sperma mulieris et quod ad generationē sit utile.



Sten-
debat in
precedenti
bus capitu-
lis q sp̄ma
femine nō
facit ad ge-
rationē tā-
q̄ h̄is p̄tu-
tem actiua
nec tanq̄ mā: et q̄ p̄ h̄e q̄ v̄l sine emis-
sione talis spermatis potest mulier i-
mpugnari qd̄ n̄ dubitat qd̄ faciat
ad generationē tale sp̄ma et q̄ iuuā-
mētū habeat: quo declarato patebūt
verba p̄his: et vel alioz dicentium de-
bere duplex sperma cōcurrere ad ge-
nerationē: q̄ intelligendū est (vt di-
ximus) nō h̄z necessitatē: q̄ nullo mō
posset aliter eē: sed s̄m ydoneitatem
q̄ facilius et magis mō ydoneo ha-
bet sic esse generatio. **¶** Possumus
aut assignare triplex argumentū: q̄re
h̄m̄di sp̄ma ad generationem faciat.
Primum sumit ex temperamento sp̄-
matis. Tertium ex delectatione mulie-
ris. Prima vis sic p̄ d̄n. Aut. in.
iii. sui canonis seu. xx. q̄ duoz sp̄mas
tuz commixtio necessaria est. q̄ cū sp̄-
ma virile sit grossum calideq̄ cōple-
xione: femineū sp̄ma sit tenue fri-
gidū p̄pter h̄m̄di sp̄ma. i. fe-
mineū p̄ceptat grossitē et calidē sp̄-
matis maris. Contingit. n̄ multoties
q̄ mulier nō pot impregnari aut uboz

et cū impregnat pp matricē: quia ca-
lescit h̄m̄di sp̄ma et desiccabit. ip-
sum: vt Auicē. ait in. x. de animalibz
Maris q̄ ē calida et sp̄ma viri ca-
lidū et viscosum ad cōtemperandū: q̄
h̄m̄di calorem non solū sp̄matis viri
vt vult Auicē. l. iii. sui canonis. S; etiam
aliquando pp caliditatem ma-
tricit: vt s̄m eundem in. ix. de anial.
faciat ad generationes sp̄ma femi-
neū. sed ex tali iuuamento non habet
simplr q̄ non possit fieri generatio si-
ne femineo sp̄mate. q̄ potest conti-
gere matricē habere calorem contē-
peratum et sp̄ma viri habere tale cō-
temperamentū caloris ita q̄ sine sp̄-
mate femie possit generatio fieri. nā
non solum matricem contingit aliq̄
esse temperatam: vt requirit genera-
tio: sed etiam contingit aliquando ip-
sam esse p̄ frigidā q̄ generatio re-
quirat sic vel contingit de sp̄mate ma-
ris. **¶** Scdm iuuamentū ad hoc idē
sumitur ex attractione spermatis ma-
ris positi esse calidum et viscosum
conmixtū spermati femine lenifica-
tus vt facilius attrahat a matricē vi-
scosum est nō lenitū difficultus attra-
hitur lenitū non facilius. sed hoc iuu-
amentum h̄z possit facere ad facilita-
tem: non tamē inducit oimōdā neces-
sitatē. q̄ non ē tante viscositatis sp̄-
ma maris q̄ nullo mō pot attrahi a
matricē sine spermate femine ipsius
et sp̄ma maris non semp est eiusdē
p̄ditionis de se. n̄ alq̄ sp̄ma pot ha-
bere aliq̄ limitationē: vt facilius attra-
hatur. Est etiā in homine duplex hu-
mor. Unus spermaticus qui emittit-
tur est semper magna delectatione:
magno impulsu (vt auctores adūt)
Alius autē est spermaticus qd̄ emittitur
sine impulsu et sine delectatione: vel sa-
modica delectatione: et vt plurimum
iste humor medius precedit humorē
spermaticum. Poterit ergo sperma
per h̄m̄di humorē prius emittitum
alio modo limi facilius cum tra-

hatur a matrice: vt sic attractum im
 pregnari possit femina: sine crasi-
 sione propii spermatis. Dicitur g
 qd sperma factu est superfluitas que
 dam: non facies per se ad generatio-
 nem: nec actiue: nec passiu: ne c
 eut vana formaz nec sicut materia et
 si atrahatur a matrice hmoi sperma
 hoc erit sicut aquositas quedā atra-
 hitur ab epate. et venis ppter utilitatē
 aliquā qua pacta explicat huiusmo-
 di aquositas sic et sperma femineum
 attrahitur a matrice femine cum sit
 superfluitas quedā ppter utilitatem
 aliquā videlicet vt facilius attrahat
 sperma maris vel ppter aliquā aliā
 utilitatem qua pacta seip per se lo-
 quedo diceretur hmoi sperma. si autē
 reicitur hoc ē per accidēs vt qz post
 receptionē spermatis viri ista claudē-
 tur vt nullū accumulē corpus possit ibi
 intrare: vt dicit Auicē. ii. canonis.
 xx. sic ergo dicim? de hmoi spmate
 femineo per actū utilitate sicut dicim?
 de superfluo menstruo in matrice. nā
 a tēpore motus embriouis dicitur lac-
 ad māmillas in tēpore utipere flue-
 re quo supposito fm Auicē. in ix. lib.
 de alalibus: sanguis mēstruus diui-
 ditur in tres ptes. Ex vna quidē pte
 et ex subtiliori nutritur puer in vtero
 Alia quedā pars tēdit ad māmillas
 Tertia pars est supfluitas qdā que
 quiescit in vtero vqz ad tēpus pius
 qd totū accidit ep cōfitione matricis
 que claudit se. ex desiderio qd habet
 retinendi spma virile: illud ergo idē
 iudicū qd est de huiusmodi superflui-
 tate mēstrui qd semp reicitur a ma-
 trice nisi pstricō matricis obliteret
 potest de spermate femineo attracto
 tum spmate viri qd peracta utilitate
 reicitur nisi pstricō matricis ob-
 literet et aliquādo vt tangebatur re-
 citur vt si contingat feminam pius
 mēculo spermatozare peracta quidā
 utilitate vt lenificata matrice et ali-
 qualiter contēperata per sperma fe-

mineum qd est aliquo modo humor
 medius inter aquas et sperma ptingit
 matricem euomere sperma ppxum
 vt attrahat spma viri sicut supra ostē-
 dimus auctoritate Auerrōis in sebo
 sui colliget. ¶ Tertium iuuamentū
 spermatis feminei sumi potest ex de-
 lectatione femine nā huiusmodi sper-
 ma cum hoc qd humectat matricē qd
 faciendo facit ad generationem: ha-
 bet etiam delectationē inducere. Di-
 cemus enī cum Auicē. qd in vniuer-
 pio impregnationis matricē debet esse
 humida. sed post impregnationē de-
 bet esse secca: quia iuuatur impregna-
 tio per siccitates: igitur sperma femi-
 neū tēpore coitus iuuat impregna-
 tionem: quia humectat matricem iu-
 uat qd delectat: habet se enī in matri-
 ce respectu spermatis viri sicut se ha-
 bet salua hominis respectu cibi. sicut
 ergo salua habet aliquod iuuamen-
 tum ad gustum vt in cibo magis de-
 lectetur lingua si sit debet modo per
 saluam sic in recipiendo sperma ma-
 ris magis delectatur femina si sit de-
 bito modo moderata et luita et ma-
 trix per sperma proprium et qd quā-
 do delectabilius matricē recipit sper-
 ma maris. vbi tamen aliquid alid non
 obstat magis videt pōpna ad cōci-
 piendū ideo huiusmodi delectatio iu-
 uamentū ad cōcipiendū prestat. nam
 ex delectatōe videt pcedere qd post
 receptionē spermatis maris matricē
 concipiendū se sic contingit: nam et
 Auicē. hmoi constrictionē attribuit
 a mari et desiderio matricis ad sper-
 ma. vt patet ex tertio sui canonis ses-
 xx. ex quo arguere possum? qd si ma-
 trix delectabiliter recipiat ceteris pō-
 bus facilius sit impregnatio. sed hmoi
 iuuamentū nec faciat ad facilitates
 ydoncitate impregnationis nō ta-
 men arguit omnimodam necessitates vt
 qd pōt? sit impossibile sine tali delecta-
 tōe pceptionē fieri cū s. auctoritate
 doctorū firmamentū fuerit. aliquādo

Tractatus de formatione

mulieres sine delectatione concipere. Assignata igitur sunt tria iuamenta spermatis scilicet ad generationem: videlicet temperamentum matricis limitationem huius delectationem et delectationem sic delectat lingua per salivam in gustando cibo. **¶** Et **Aulicē**. in. iij. de anima. libus. dicit quod matris tempore coitus debet esse humida temperata: eius humiditas est de genere humiditatis sudorum: aut lachrymarum oculi: quando inspicunt solem aut sicut saliva hominis cum delectat in cibo: et quia ista humiditas videtur esse tempore coitus non post: quia impugnatione iuuat per siccitatem quo magis apparet verum esse quod superius videbatur: videlicet quod matris peracta necessitate quam solum ex proprio spermate eicret ipsum nisi eius restrictio obfisteret: ad dictum sit quod impugnatione per siccitatem iuuat. **¶** Aduertendum autem quod hec tria causa que dicta est de delectatione dupliciter iuuat ad generationem. Primo quidem quantum ad appetitum naturalem: quod ad hoc facit quod matris naturaliter se constringat propter naturale desiderium quod hinc sperma maris sine qua constrictio non habet impugnationem. **¶** Quarto quia huius delectatio ad generationem: non solum propter appetitum naturalem: quod facit quod femina appetat masculinum: ubi natura tantam delectationem constituit in coniunctione maris et femine: forte periret generatio: quia pauci vel multi vellet se contingere cum frequenter coniunctio non solum in maribus: sed etiam in fela senectute acceleret: ut patet per philosophum in. ix. de anima. **¶** Aduertendum etiam quod huius assignate sunt tres cause iuamenti spermatis scilicet potest assignari et causa que ta. videlicet impletio matricis. Dicit enim **Aulicē**. in. iij. de anima. seu. xx. quod propter contempationem est ad iuamentum spermatis femine: quod sperma virile eo quod per totum dilatatur: ideo necessarium est sperma femine: ut sit in loco conpleantur loca matricis ad

virile sperma non accessit. **Aulicē**. autem hoc iuamentum ad hoc ordinatur: ut ex huiusmodi spermate fiat cooperimentum fetus. Unde ait quod continuus at se sperma virile cum femineo: ut est simul operimentum fiat quod inuoluatur fetus. **¶** Et. n. quod ex talibus facilliter in matrice cooperimentum fetus generetur: sed aliter sit ex pasta si superponatur cooperitus calidus: quod cito crustulatur sit quod dictam caliditatem huius cum que sperma femineum est omnino quedam superfluitas ex quo nec operimentum fetus nec membra eius nec aliquid aliud inde efficitur: sed habet ad generationem iuamenta predicta. **¶** Tum et cooperimentum fetus et pellicula embryonem inuoluens vero generatur crustula panis in furno: sed ex virtute spermatis matris est cooperatur ad generationem pueri: sicut locus ad generationem locati: ut vult **Auerroes** in secundo sui colligit. sed virtus spermatis que facit ad formationem membrorum facit ad generationem pellicule. quia circumdatur fetus ut non euaporet de sebi continetur. **¶** Ideo et ista impletio matricis: ad quam cooperatur sperma femineum: possumus ad iuamentum accipere ut dicamus cum **Auerroes**. in. ix. de animalibus. quod quedam mulieres non impugnantur nisi caro: que tamen impugnantur et casti sperma: quod quidam doctores exponunt dicunt quod non impugnantur feminam aliquid contingit ex debilitate matricis: ex nimio motu delectatione viri. **¶** Aliqui ex humore alio corrupto infuso matrici: sicut est **Aulicē**. in. ix. de animalibus. mulieres posse mouere sperma in matrice de loco ad locum propter delectationem. tamen huiusmodi motus: ut cum matris mouere sperma nunc ad unum nec ad alium facti quod euaporet virtus spermatis: ut ex hoc impediatur impugnatione: tamen cito legitur spermatis femineo ut replentur loca ista ad que non attingit sperma maris aliquo modo prestat impug-

dicendum ne fiat talis motus in matrice agitur si hmoi motus impeditur
 pregnationes facit attractio. itaq; sp
 ma femine replens matricem : et spe
 diens ne spma maris d loco ad locu
 moueat ad impregnationem iuuamē
 tū pfectat. igitur fit mlier sine emissione
 spermatis concipe actum Sic patet
 emissio spermatis i ea facit: vt magis
 apto mō. et magis facilius cōcipiat
 pp quattuor iuuamenta ad generati
 onem que dicimus habere feminam
 Verba igitur pbi in de animalib; q
 os vtrūq; sperma concurrere ad gna
 tionem. et verba aliorū actorū hoc di
 centū exponenda sunt sū y donctas
 tem et facultates vt in pluribus: vt qz
 facilius fit conceptio illo modo et ra
 ro lit aliter non aut sunt exponenda
 sū necessitate q non possit aliter fieri.

Capitulum viii. ad

quid des eruit sperma viri in genera
 tione q solum se habet vt dans for
 mam non vt pars conceptus: nec vt
 mater.



Alicenna

tertio canonis
 cap. xx. et in suo
 libro de anima
 libus tam sper
 ma femineū q
 etiā sperma ma
 ris. videt attri
 buere materie q vtrūq; in materia in
 cedat aliter tam taliter: qz spma sele
 cedat in materiam carens actiua sū
 de Sperma quidē virū materia inces
 dit hīs hmoi virtutem sū ipsū q
 dem vtrūq; sperma ad generationē
 cōcurrat. et vtrūq; sperma cedit i sub
 stantiam fetus per virtutem actiuam
 que ē in spermate maris. Unde hī
 cap. canonis loco superius assigna
 o dicit q sperma maris pteriat se sp
 mati femineo: vt ex eis simul exper
 imentum fiat q fetus inuoluat: et hoc

q ad caliditate mlier. q ad mōy ex po
 sta sit crustula si superponatur operi
 menti calidum: videtur q velle q si
 cut ex pasta fit panis si ponatur in
 loco calido in quo pane patuit age
 nerat crustula ex calore loci siue fur
 ni in quo est posita sicut ex commixti
 one duoz spermatum femine: videlicet
 et maris: sicut ex quadam pasta fit fe
 tus vbi p; ex caliditate matricis ge
 neratur quedā pellis. q. crustula vbi
 inuoluitur sero sicut ex pasta et ex ca
 lore furni generat quedā crustula in
 qua inuoluit panis: sed vt dicit hoc
 dictum semineum est: qz posuit sper
 ma femineū esse mān sero et sit solidū
 quedā supfluitas nō cōueniens gna
 tōi: nec tamq; mā: nec tāq; agēs. fal
 sum est etiam qz pōt spma viri se ha
 bere vt mān cōtransire in substantiā
 fetus h; suoz dicit. Tertiam falsitas
 tem: qz vt dicebam; ponit q ex calore
 matricis gnat illa pellicula i qua
 inuoluit sero sicut ex calore furni ge
 nerat crustula in qua inuoluit panis
 Sed si p hunc modū gnat hmoi pel
 lis sicut inducit cortex ex calore tūc
 stomach; et epa que p calore agit
 in massam sibi inhumidam vt cōiter
 improbat hī in supiori parte cibi de
 berent inducere pellē aut corticē du
 rum q manifeste pbat sibi esse. Sed
 vt impatentia dimittamus: et vt loq
 mur ad ppositū de spermate maris:
 q non ingreditur materiā fetus. Di
 cem; Qui simplr hoc sentit: vt p
 ex. ix. de alalib; ait. q putauerūt q sp
 ma viri non esset qz pueri. neq; inde
 mixtum iū mā pueri: sed dicit hoc nō
 fuisse suā sūm vbi plane inruat sper
 ma viri parte pueri: et particulare ad
 materiam eius. Videmus enim duo
 in puero foando. videt. sps et mē
 bra: sū hoc vt Alicen. et velle q mē
 struum mulieris. et magis subdenta
 mentum spūm cum idem in eodem
 ix. de ala. et q erat spma viri mā sp
 in creatura quia est igitur multū subdē

Tractatus de formatione

male: ut transeat in spm: s; cū
mas et femina habeant corpora disti
cta et nōs distinctas. dignū est vt sint
cause et principia modo distincto: ita
q; femina solū sit patiens: et nō agēs
nec dās formā. Et mas solū sit agēs
et nō patiens nec se hīs sicut mastra
spmatis aliquo mō ingrederetur fe
tum: et fieret ps eius aliquo mō se ha
bere sicut materia: et sic cōduciret cū
femina et non omnino esset distinctū
principiū ab ea. Ex hoc vñ esse snia
p̄ hī. in. xv. de anima. dicens: q; in
rebus habentibus p̄tutes distinctas
et corpora distincta: et naturas diuer
sas necessario diuersificat virt⁹ ope
rantis et patientis: et quia mas et fe
mina sunt huius mā: cōcludit idem
q; in generatiōe vir se habz sicut mo
uens et operans: et femina sicut pati
ens. subdit q; sperma et menstruū nō
conuenit in generatiōe spmatis viri
cōueniret aut si sperma viri fieret ps
pucri possumus quicunq; fieri sum
ptis ex diuersis partibus de libro de
animalibus p̄ hī declarare: q; sperma
maris non ingreditur fetū: s; solum
se habet sicut opans. s; sumit ex gē
li rōne actorū et passorū: cum quibus
conueniunt mas et femina. **S**ecūda
ex hīs quibus in generatione assimi
lat mas et femina. Tercio non ex mo
do creandi et principadi. quē habent
mas et femina. Quarta etiam ex di
stinctione quē habent adinuicē mas
et femina. **Q**uinta ex eo q; in gē
tione dat mas: et ex eo q; dat femina.
et quia omnes iste. v. rationes: q; ex
vna radice cōsurgant. bene tamē ha
bet eas singulariter p̄sequit: q; d̄ om
nibus ip̄s p̄ hīs: in de ani. s; hīl̄ ex
q̄tur. **P**rima via sic p̄. hoc quidem
est rō gēat actus et passus: q; respec
tu eiusdem ponit esse actuum et pas
suum: q; q; est actus et q; hui⁹ est in
actu qd̄ est purissimū est i potentia ef
fet et idem respectu eiusdē actu et po
tentia: et per p̄ hīs simul effect et non ef

set: q; q; est actu est tale. vel virtuali
vel formaliter. **Q**uod autem est i po
tentia: non est: loquendo est de potē
tia passiva: q; est sic in potentia non ē
tale in actu nec formaliter: nec virtua
liter. ponere q; idem respectu eiusdē
est actuum et passuum et implicare cō
tradictoria opposita est ponere: idē
est et nō est. **I**nde est q; p̄ batur. i. p̄ hī.
materiam nō coincidere cū alijs cau
sis. quia alie cause dicunt quid i actu
materia autem quid in potentia et po
tissime non coincidit cum effeciente
cū illa sit i principū: vnde motus sit a
gens. hoc autem sit quid in potentia
patiens sit q; sperma viri se habet vt
operans non se habebit vt materia:
nec vt pars fetus. vnde et p̄ hīs. xv.
de ani. postquā dixerat q; vir se hz vt
mouens et operans: q; consequens
est in quiete et considerare in disposi
tione spermatis: quō sperma ē causa
generatiōis. aut sicut pars corporis
q; p̄ fundatur in materia q; inueni
tur in femina: aut non habet commu
nicationem in corpore: aut nō dat ni
si virtutem et motū: vbi si bene consi
deratur mens eius apparet q; sp̄ma
vir: q; se habet vt operans non effi
citur pars corporis: sed solū est dās
virtutem et motum. **S**ecūda via
sumitur ex hīs in generatiōe q; assi
milantur mari et femina. Nam sicut
fetus fit ex mare et femina sicut scan
num a carpentario et ligna vel fit fe
tus ex masculo in femina. sicut fit sa
ntitas in infirmo ex scientia medicina
li. **U**t p̄ per p̄ hīs. in eodem. xv. **H**us
ergo in constitutione scannē lignum
se habet vt materia: carpentarius aut
vt operans et dās formā: sicut car
pentarius non fit pars scannē nec igre
ditur substantiam scanni. et sicut fi
gulus non fit pars luti: nec sic sper
ma maris fit pars corporis. similiter
nec scia in anima fit pars rei artifici
alis. hoc est igit q; ait p̄ hī philosoph⁹
in. xv. de animalibus q; sperma viri nō

si pars concepti: sicut nec de q car-
pentarius sit pars materie ligni: quoniam
est figurator illius materie p et
motum. Illud qd figurat rem non
efficitur pars rei: qz ergo sperma ma-
ris habet figurare formare conceptus
non efficitur pars concepti. Sicut et i
scientia que est in anima se hz p qud
efficitur op? extra qd nō efficitur ps
operis. ¶ Aduertendū autē qd p hī
losofphus assimilat spma maris car-
pentario siue figulo: et scientie in ala-
licet etiam possit assimilari ferre et oi-
gano. Nam si consideratur ipsum sp-
ma in se sic assimilat ferre et organo:
quia sicut terra agens in virtute ar-
tis: sic sperma maris i virtute anime
inducit animā. Sperma qd fm se ha-
bet vt terra respectu artis: et vt men-
struum respectu anime. si sic conside-
retur pater in cuius virtute agit: vt
quia sperma se habet quasi pater: et
supplet vicem patris: sic assimilatur
carpentario: vt sicut carpentarius for-
mat lignum: sic sperma in virtute pa-
tris format menstruum. Sed si conside-
retur put agit in virtute intelligentie
mouentis celum: sic assimilabitur sci-
entie in anima. Quia comentatorem
in xi. non agit nisi rememorata ex su-
perioribus causis q diuidimur scilicet
gentia que oia pueniūt ex vna arte
principali que est ipsius dei: su b qua
sunt multe artes. Deus q se habet si-
cut ars principalis in cuius virtute a-
gunt omnia: in libro sapientie de deo
q omnium est artifex omnem habes
virtutem: Intelligentie autem mo-
uentes orbem se habent sicut artes q
sub arte principali: videlicet sub ar-
te. Diuina aut natura nō agit nisi re-
memorata ab istis causis: qz nō agit
nisi in virtute dei et intelligentie mo-
uentis orbem s; hūc vtq; modū pbat
virtus in spermate agit non solum i
virtute patris: sed intelligentiarum
et dei assimilatur virtuti artis dicitur

forma iudici in menstruo femine in
virtute spermatis maris: sicut in-
ducitur sanitas in infirmo in virtu-
te medicinalis artis. ¶ Hec autem
ratio valde agit qd sperma maris nō
fiat pars fetus: qz non se hz qualiter
cunq; vt agens: sed opus ei videtur
assimilari operi artis: cū ergo aut nul-
lo mō fiat pars artificiat vel non sit
huius spermatis. ¶ Est ergo dilige-
ter aduertendū qd virtus spermatis
non proprie assimilatur ei formaliter: s;
ei qd agit virtualiter vt ex hoc dicat
qdam excellentiorem rationi agen-
tis: vel vt dicatur agere vt organum
fm que modū agendi in corporalia
agunt in virtute intelligentiarum et
dei q sunt organa. Si enim conside-
rent que et qta et quot diuersitates
officium: inuiciorum venarum aliorūq;
que sunt in corpore animalis quas o-
peratur virtus informata in semle
maris obstupescens animus: dubitat
vtrum creatura possit hoc facere.
¶ Unde et philosophus in .xvi. de a-
nimalibus assimilatur hanc virtutem vir-
tuti diuine. et Galenus (vt recitat cō-
men. i. viii. meta) dubitauit an videlicet
virtus esset creator: vel non. ¶ Unde
comentator: mirabilia loquens de
hac virtute in septimo metaphisic.
ait qd hec est virtus generatiua: quā
vocatū virtutem formatiua dicit
ferre a virtutibus naturalibus que sunt
in corporibus animalium: quia virtu-
tes naturales agunt p pma membra
hoc autē assimilatur intellectui que
philosophus attribuit principi diuino.
¶ Videtur enim agere modo
separato a corpore. ¶ Unde et philo-
sophus in decimo sexto de animalibus
dicit qd corp? spermatis cum quo
cū ipse q est virtus principalis sic est
separatum a corpore et est res diuina q
omnia sic sunt intelligenda: q quia ta-
lia facit ista virtus que non videtur
posse facere corpus: idē necesse ē qd a-
gat in virtute alicuius principij sepa-
talis.

Tractatus de formatione

Et ex hoc mereatur dici res diuina
Modo itaq; agendi istius futus qui sic
agit modo alio sufficit arguitur quod nullo
modo fiat pars fetus nec se habet ut mater.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex
modo causandi tam maris quam femine
Dicitur et philosophus in xv. de animalibus
Circa principium quod masculus et femina sunt
principia generationis: et subdit quod non
dicitur masculus nisi quia generat in se hoc modo
ergo masculus generat quia est principium
generationis quod fiat forma in alio. Femina
autem quod fiat forma in se quod non est intelli-
gendum de ipsa femina sed se quia in ea
non fit forma nec in ea fit anima cum iam
sit formata et anima sed intelligendum
est de eo quod prebet femina in generatione
ut de sanguine menstruo: femina ergo
est principium generationis quod fiat generatio
et forma in se. Illud autem quod dat formam sic
se habet quod suscipiat formam et generatio
nec in se. Illud autem quod dat masculus sic est
principium quod facit formam et generationem
in alio et quia suscipit formam et genera-
tionem in se sed in alio tantum non se
habet solum in materia quod facit hoc non
in se sed in alio tantum non se habet ut
materia sed solum ut agens sperma
quod dat masculus non se habet ut materia
nec fiet pars fetus sed solum se habet
ut agens et ut operans respectu eius.

Quarta quod via sumitur ex distin-
ctione quam habet adiuuare masculus et femina
Dicitur et philosophus in xv. de animalibus dicitur quod masculus
diuersificatur secundum membra quod in femina
est matrix in mare sunt testes diuersi-
ficatur corpus aspectus: quia femina lentis
masculus hirsutus diuersificantur et voces
quia femina habet vocem acutam masculus grauem
que ex principis generationum videtur
precedere nam si fiat alteratio in huiusmodi
principis ut si aliqui castrantur fiat al-
teratio in forma quod alterabit aspectum quia
non habebit barbam: multiplicabitur autem
illa alteratio quia habebit vocem exillem et
acutam ita ut putet quod sit femina castrata
est voce et aspectus videtur femine cum
ergo diuersitas principis generando

in mare et femina tantam diuersitatem
inducat in toto corpore: sufficere ar-
guere possumus cum omnino diuersum
modum principendi et causandi in ge-
neratione habet masculus et femina. Si ergo
femina in generatione prebet materiam pro re
bebit masculus non poterit esse pars fetus
nec habere se poterit ut materia.

Quinta via ad idem sumitur ex eo
quod in generatione dat masculus et ex eo quod dat
femina: autem philosophus in xv. de animalibus
quod ista est differentia inter mare et femi-
nam: quia femina necessario dat corpus
masculus autem non facit hoc et subdit. Cor-
pus autem non est nisi ex femina anima autem
ex mare: si ergo femina dat materiam
et masculus formam quia forma nec est elemē-
tum nec ex elementis ut probatur: circa
funem. vii. consequens est: hic quod dicitur masculus
non se habebit ut elementum et materia
simo quia corpus ut dicitur est non est nisi
ex femina quod est masculus non erit corpus
nec pars corporis: sed erit pars formam
ex duobus conlegetur ex materia. s. et forma
cum formam habeat a patre materiam a
matre duo erunt generationis principia
masculus et femina quorum unum erit actiuum
nullo se habebit ut materia aliud erit
passum non ualeat inducere formam: sed
solum erat exhibens materiam. s. si sic di-
cimus quod credimus habenda soluenda est
huic difficultas uolentis spiritus fieri
partem pueri quia fit materia spiritus ut cum
puer conlegetur ex membris et ex spiritibus quod
sunt in arteriis et uenis in quorum parte
membra agunt materiam membrorum secundum ipsum
exhibet femina spiritum masculus ut secundum
soluere: hoc soluere conlegetur dicitur quod huiusmodi
est ex substantia patris et matris: quia
quanta materiam membra est ex substantia ma-
tris quantum ad spiritum ex substantia patris.
Ratio autem quod mouere poterit ponit
huicena hic potissime potuit esse: nam
cum sperma sit spumofus multum est ibi
de spiritu quod formaliter est ibi substā-
tia spirituum: non autem est ibi substā-
tia formaliter membrorum: quod est ergo for-
maliter stabit formam: quod est huiusmodi

faciet hoc ex mē spmā g matris: qd
 virtualiter mēbra nō poterit ex se fa
 cere mēbra: sed ea faciet ex materia
 sanguinis mēstrui: sed cū in se habet
 foratū sps nō o3 q' ibi gñet nou' sps
 sed sufficit q' ille qui est sic cū spmā
 te cibet ex eo q' est subtili' i mēstruo
 et sic seipm augmētet. vñ 7 Auicē. l.
 ix. de alibus vult remotū nō eē arcē
 q' illū q' est foratū erit matia sps 7 de
 bile 7 feiale. matia mēbroz: vult eīn
 foratū eē matia sps q' spmā viri h'zēd
 fit hū' matialis q' est foratū sic for
 ma sps q' etiā i ipō mēstruo q' e' for
 atū fit cibus spmāis maris q' oīa sūt
 sed adaptandis dicta s'm pūtatē aut
 est alr scēdū cū n. ab vno mēbroz a
 corde i quo ē pūcipalis vir' gñatua
 hēat sperma vim generandi (vt vult
 Auerroys i bo sul. colliger) 7 q' vno
 mō hēat agere vt q' solus virtual' sit
 spmā. i. q' est fetus nichū at sit forma
 ter fetus er'. 7 si dicatur q' ibi ē sps
 formaliter dicem' q' nō ille sps q' est
 pars fet'. vel q' redit i matia fet'. si
 cut n. mas se h'z vt agēs sic 7 sps qui
 pcedit a mare nō fit fetus ps h'z solū
 se h'z vt agēs i fetu 7 q' femia se ha
 bet vt patiens et vt vās matia id q'
 de mēstruo resoluit i spū poterit eē
 ps fet' et se h'fe fet' vt sic n. debem'
 saluare generationē ex mare 7 femi
 na q' nō cōfundamus hū' gñitionis
 pūcipia. h'z illud q' ē matia attribua
 mus seie maris. aut solū q' ē agēs 7
 operās viuo cū eī' virtus spmāis q'
 est agēs 7 operās sit. q' dīnāvt sup'
 tāgebāt q' fiat matia vñ q' fiat ps fe
 tus valde dīffonū rōn. q' adit cōiter
 dicūt s'm esse de subā pās nō p' h'fe
 hūc intellectū q' aliqd pūtes ad subāz
 pūcipiat subā filii q' hoc nullo modo
 est de subātia pūis Nichū enim pū
 nēs ad subātia mēis sit subā filii
 de q' est sit illū: generatio nō est aliqd
 pūtes ad subāz mēbra: q' nō ē aliqd
 illū conuertū i mēbrum: sed ē sup'ius
 alimētū. Vñ uerū dicit q' nō generat

bestes substantias de sup'ius alimē
 ti licet multoties dīcētū sup'ius ad
 actū gñationis pcurat. Vñ fūssent
 mēbra refoallata 7 cessisset in subā
 tiam mēbra ppter q' ex hoc continēt
 hoies debilitari 7 maclitiores fieri
 et ex nimio vsu curus senescere: 7 ce
 lerius ad mortez ire. Redcam' ergo
 ad ppositum 7 dicamus q' fil' dicit
 de subātia pūis vñ de subātia ma
 tris q' est illū subātie cum patre et
 matre 7 quia illū similit' subātia ha
 bet a pte 7 matre. Ideo enī q' est illū
 subātie cuius aliquo 7 illū similit' sub
 stantia habet ab illo pōt dicit eē sub
 stantia eius s'm q' modū loquēdi fil'
 magis habet substantiam a patre q'
 a matre. Vñ a matre habet materā
 a patre formā a matre corp' a patre
 aliam vel s'm educationē de potētia ma
 tris vel saltem s'm dīffinitionē: biuta
 enī alia a pte h'fit aliam. vel educio
 nē: q' alia biutoz educitur de potētia
 māe: filij at hoīs a patre h'fit materā
 nō s'm educationē: q' alia rōnalis non
 est extra ducere de potētia māe: sed
 h'fit h'mōi alia a pte s'm dīffinitionē
 q' virtūm seie pūis sufficēter dīspo
 nit materā: ad h'mōi ale susceptio
 nem. Vñ ergo subātia dīcat de ma
 teria forma et pposito ita pty ex scō
 de anima 7 tū subātia cōpositū si ex
 subātia materie 7 ex subātia for
 me a quocūq' res pposita habet ma
 teriā et formā ab illis h'z totā substā
 tiam suā: q' ergo filius carnalis q'
 habet materā a patre et a matre et q'
 forma est magis subātia q' matia
 s'm hunc modū loquēdi vt dicebam
 filius magis habet substantiam a pa
 tre q' a matre.

Capitulum nonum
 q' ad generationem animalium con
 currit duplex sps non organicus et
 organicus quos vnus est cum sper
 mate. alius generatur ex mēstruo
 femine.

Tractatus de formatione



Redit q-
dem Avicē. q-
ille spiritus qui
est in semine sic
ret pars pueri.
ita q- spermavi-
rile fieret mate-
ria spiritus. sed
hoc vt appebit
stare nō potest : quia qui pertinet ad
primā est spiritus organicus agens
per mensurā corporale determinās
sibi propriū membrū. spiritus autem qui
est in spermate potest dici quasi spūs
non organicus. quia nō determinat
sibi in fetu aliquod determinatū mē-
brum : sed ipse est fabricare et for-
mare quocūq- membrum et vt magis
appareant que diximus accepimus
definitionem. **S**piritus differt a
Constantino in lib. de differentiā spi-
ritus et anime: vbi diffinit spiritum
dicit q- spiritus est quoddam corpus
subtile qd in humano corpore out ex
corde et fertur in venis pulsatis: ad vi-
uificandum corpus opatur q- vita ha-
nelitum atq- pulsū. et subdit q- sili-
ter spiritus outur ex cerebro in ver-
bis et operatur sensum atq- motus.
Supradicere possemus q- spiritus out-
tur ex epate in venis et operat nutri-
mentū membrorū scdm illū modū di-
stinguēdū q- spūs materialis siue nu-
trimētalis est in epate vitalis in corde:
alialis siue sensibilis in cerebro nō qn-
ola ista principiū sunt in corde: sicut est
corde duobus ventriculi (vt in libro de vta
spūs et ale dicit) in quorū vtroq- cōte-
nēt spūs et sanguis si in dextro plus
est de sanguine q- de spū. in sinistro
plus est spūs q- sanguis vt ibidē h-
posset autē in corde et potissime in alialib-
et magnis distinguē ventriculus tertius.
sed de hoc ad presens non sit nobis
vta: nec etiā sit nobis cure vtrum in
dextro ventriculo cordis plus de san-
guine et sinistro plus de spū: sed suffi-

ciat nōc inferre ex dictis q- cor esset
origo et fons cuiuscuq- spūs siue sit
naturalis qui deseruit nutritioni : si-
ue pulsant. qui deseruit vite: siue qui
deseruit sensui: radix est et origo oim-
q- istorū est cor in quo principalis est
vitalis nutritiua et sensibilis actiua:
q- virtutē nutritiua dominat cor ope-
rari ita q- in nutriendo i par deseruit
cordi sensitiua p- munitat cerebro na-
q- cerebrū in sentiēdo subseruit cordi
pulsare autes virtutem qui dicit esse
vitalis retinuit cor sibi dicit q- spūs
vitalis est in corde nālis siue nutriti-
vitalis in epate alialis siue sensibilis in
cerebro: hoc ē ergo q- ait Avicē roys
in scdo sui colliget q- cor nō dat epa n-
virtutē pulsantem: q- venę epatis vt
ait non sunt pulsantes ideo fertur q-
virtutes sunt p- te in corde et ista vir-
tus est sua vtiatio: cor ergo ē radix et
origo spūs q- dicit organicus agens
in p- tute cordis diuidit in spiritum na-
turalē et alalem: vel q- idē est diuidi-
tur in spiritum nutritiua vitalem et
sensitiua tñ vitalis appropriat cor: di-
q- virt- pulsantis est cordi p- p- ta p- te
ter tñ hunc spiritū organizatus: nam
huius spiritus organizatus potest
agere nūl in virtute cordis: et ideo d-
organicus: q- est organū cordis: et de-
terminat sibi speciale membrū: scz cor
in actione sua presupponit. sed spūs
qui emittitur cum spermate cum ille
precedat formationem cordis in sua
actione nō presupponit cor: nā post q-
formatur cor in embione habet esse
h- mōi spiritus qui emittit cum spmate
maris cur est cor et cetera mēbra for-
mare. id teneam dicitur sapientia. a q- b-
dicitū est q- prius g- natur spiritus et
postea g- natur cor: q- sit vas et locus
eius. Vas est et locus naturalis pre-
cedit id cuius est vas et locus nō autē
ecōuerso vt si vas et locus embionis
est matrix: fatuum esset dicere q- na-
tura prius facit embionem et postea
facit matricem q- sit vas et locus eius

brionis. sic etiam si minimū tanq̄ locū
pprium determinat sibi ventrem vi-
uus et corpora materialia siue motalia
venas terre. fatū esset dicere q̄ pus
fuit viuum q̄ vter viuus vel corpo-
ra materialia q̄ vene certe. Certū est
enim q̄ prius est spiritus q̄ formatio
cordis. sed nō ille spiritus qui tanq̄
omniū mēbrozū et tanq̄ propriū vas
determinat sibi cor i embione: ergo
est duplex spiritus. Unus qui format
mēbra et alius cuius nō est principa-
lit mēbra. sed eius est in mēbris for-
malis ppriam operationē habere. et
istozum duozū spiritū vnus emittit
cum spermate patris alius generat
ex mēstruo matris vnus format mē-
bra et nō cedit pueri nec sit pars pue-
ri. Alius formatur in mēbris et rema-
net pars pueri. eo modo quo spiritus
in aiali est pars aialis. spiritus ergo
in spermate mar. nullū igitur mēbrū
determinat. sed ex puriori mēstruo
embionem creat et ipsum pforando
in eo oīia mēbra format. vbi primo
forat et figurat cor tāq̄ capitale mē-
broz. h̄c ei est cor in aiali sicut funda-
mentū in domo et sicut lignum totum
in nauī. et sicut i factione domus prius
sit fundamentum. et postea alie partes
domus fundamentū coaceruātur sicut
in nauī constituitur quoddā lignum
portuosum. et recuruatum: q̄ est quasi
fundamentū nauis: et postea illi ligno
alia ligna cōpaginātur. sic patmū mē-
brum q̄ formatur in aiali est cor: vel
aliquid loco cordis. Post hoc mē-
brum format alia mēbra iuxta illud
philosophi in xv. de animalibus. Cor
ergo est primū membrum in aialibus
habentibus sanguinē in aliis autem
conueniens est. in animalibus ca-
ratibus sanguine primū est mēbrum
generatum aliquid conueniens cor-
dī siue aliquid loco cordis.

faciunt requirunt huius membra.
Cor ergo q̄ format spiritus sper-
matis non est vas eius nec clausura
eius: vt Auicenna sentit in de animalibus
quia si esset tunc huiusmodi spiritus
ageret in virtute cordis et scio sua
presupponeret virtutes cordis nō est
contradicere sensum: cū nulla causa
presupponit effectū suū. Si enī ipse
spiritus emissus cū spermate est for-
mare oīa eius non est agere in vir-
tute alicuius membra: nec ipse clau-
sura erat aliquod mēbrum. sed h̄mō
spiritus fuit emissus formare membra
in quibz arguerat sanguinem et spi-
ritū et quicunq̄ requirunt huius mē-
bra. Spiritus ergo huius agnatus
in membris vel ageneratus in corde
est ille cuius vas et receptaculum et
clausura est cor et est ille qui agit in
virtute cordis et huius spiritus sic ag-
neratus dicitur organicus: quia de-
terminat sibi proprium membrum vt
cor cuius potest dici organicum.
Ipse enī cor est organicum anteq̄ et
ipse spiritus ageneratus in corde pot-
est dici organū cordis: sed ante h̄c spi-
ritum sic ageneratū in corde est dare
spiritū generatū cor qui spiritus emit-
titur cū spermate qui potest dici non
organicus: quia non determinat sibi
aliquid mēbrum. sed eius est forma-
re oīa membra nisi forte diceretur
huius spiritus emissus cum sperma-
te agere in virtute cordis: quia agit
in virtute cordis patris in quo prin-
cipaliter erat virtus generatiua. licet
illi virtuti deseruiat: testes ad hoc: vt
Auicenna dicit q̄ virtus informans
ua et generatiua completur in testi-
bus non q̄ talis virtus nō sit dicitur
ter in corde. sed dicitur completi in tes-
tibus: quia in hoc testes cordi des-
seruiunt.
Redeamus ergo et dicamus q̄
h̄mō spiritum emissum cum sperma-
te nō reducitur ad aliq̄ mēbrū gē-
num i embione nec dicitur aliq̄ mē-

Tractatus de formatione

le membrum esse clausuras huiusmodi spiritus sicut expresse sensit Avicenna in de animalibus sed si reducemus talem spiritum in aliquod membrum reducemus spiritum in corpus patris et in animam patris cuius virtute agit cum in corpore pueri: vel in alio pueri que huiusmodi causare et efficere qualitercunque ea causet siue formado huiusmodi quem modum causat cor saltem materiam disponendo secundum quem modum caret rationalem animam: commendamus. n. et laudamus deum Avicenna in de anima. quod in formatione embryonis siue pueri primum quod generat est tela siue pellicula et circumdat sicut circumdat in ouo et sit retinens et ut sit custodia partium spermatis ne separetur et claudat in tra huiusmodi tela, calor vel sudor emissus cum spermate intra quam telam virtus spermatis maneat: trahens quod est purum in menstruo femine format in fetum quod primo est quasi lac. postea sanguis: postea. q. coagululum: et sic. q. caro: ubi primo formatur cor vel epa et cerebrum vena et arterie in quibus vis est spiritus existens in spermate generando spiritus vite naturalis et animalis: quod requiruntur hostibus membris qui spiritus generatur ex eorum ex quo genita sunt huiusmodi membra. iste ergo spiritus sic agens in huiusmodi membris a spiritu emissio cum spermate in huiusmodi ad partem spiritus tribus differt: videlicet primum ad materiam: quantum ad subiectum: et quantum ad operationem. **¶** Quantum ad materiam quidem. quia creatio spiritus efficitur de subtili materia menstrui habet ad materiam cum membris. Sicut ergo ex menstruo generatur membra sic ex eorum menstruo idem spiritus qui generatur in membris propter quod vni inveniunt si spiritus sit generatus in membris pertinet ad materiam: et dicit esse pars pueri in utero ex eo quod dat mulieri ad quam spectat illud demonstrare materiam. **¶** Sed spiritus emissus cum spermate non habet pro materia menstrui: nec illud precreat facta: sed accipit pro materia superfluum alimentum

in mare prout est digestum in vasso consideratus maris. **¶** Secundo differt huius spiritus quantum ad subiectum quia spiritus agens generatur ex menstruo quod pertinet ad materiam pueri determinat sibi propriam materiam et proprium membrum in puero in cuius naturam agit. videlicet cor pueri dicit esse archa: locus: clausura: et etiam subiectum huius spiritus agens generati in ipso. Sed spiritus emissus cum spermate in embryone vel in puero nullum determinat spectat membris in cuius virtute agens generatus perforat et penetrat materiam embryonis formado ibi membra: venas: arterias: et nervos et cetera que sunt informanda. huius ergo spiritus dicitur materie et idem determinat sibi propriam aliquam partem materie: sed est in ipso spermate maris tamquam in subiecto siue tamquam in suo vase et receptaculo: sicut ut in obiecto. **¶** Tertia differentia est quantum ad operationes: quia ut dicit spiritus emissus cum spermate huiusmodi formare membra: sed spiritus agens generatus in membris in ipso membris formati propriam operationem exercet non organis illa membra: sed magis hoc agit existens organis illorum membris. Est ergo spiritus precedens membra et est spiritus sequens formationem membris ut spiritus emissus a mare procedit formam membris et non efficit pars generati: spiritus autem agens generatur in membris presupponit formationem membris saltem formationem cordis et efficit spiritus geniti. nam eo tempore simul formatur cor et spiritus in eo: non nisi formatio cordis precedat generationem huius spiritus Avicenna autem non advertens differentiam spiritum et illud: sed credens quod spiritus emissus cum spermate matris efficit partem pueri non considerans quod agens non incidit cum materia ut huiusmodi ordinem esse in generatione embryonis quod principaliter generatur spiritus: et quia de illo spiritu agens generato multum est cure nature in generatione nature post generationem huius spiritus facere cor quod efficit venas et clausura istius spiritus

in quo possit talis spūs preservari a signans duplicem cām huius cordis leuitatem & necessitatē. Sicut in operibus nec hec due regle .i. q. genera les spūs incipit a leuioribus & a necessitatibus q̄ prius facit ea q̄ sunt leuiora & q̄ sunt magis necessaria nisi ad aliud obstitat impediat: q̄ si aliquid obstitet et impediret et non possent ita cōgrue paus fieri magis necesse oportet q̄ prius fierent minus necessaria: & postea p̄ hoc perueniretur ad alia. Et rogo autem mō pbat. in de animalib⁹: q̄ generatio spūs pcedat generationem cordis: quia ut ait generatio spūs tanq̄ alicur⁹ minus p̄pacti: est leuior generatione membrū q̄ ē quoddā magis p̄pactū q̄ n̄ ḡ general spūs in embione q̄ generetur cor: s̄m ipsum quod est sic cōpactū in p̄notuitate q̄ generatio spūs concurrens leuitas: q̄ leuius ut ait est ipsum generare concurrunt et necessitas: q̄ necesse est spūs generare: ut crescat s̄m omnem ut s̄m hui⁹ erementum hanc esse vis & vigor: et ista necessitas generationis spūs ē maior ut ait necessitate generationis membrū: saltem cōpletorū p̄r⁹ igitur generatur spūs q̄ generentur membra cōpleta que sunt receptacula eius.

¶ Sed in hīs rōnib⁹ est multus de apparentia: & p̄ncipaliter de apparentia existentia. Nam illud cuius vigore membra crescunt dilatantur et formantur est p̄ncipaliter spūs formans & generans membra emissus est sperma maris non spūs formans. & et generans in membris ex eodem mēstruo ex quo generantur membra.

¶ Talem autem spiritum formantem oportet p̄cedere omnia membra sc̄ spiritum formatum in membris & agentem in virtute membrū p̄supponit generationem membrū in quorum virtute agit et in quibus tanq̄ in vasis p̄p̄is & receptaculis recipitur spūs magis emissus cum spermate

est magis necessarius ad formā membrū q̄ ipsa membra: q̄ ob hoc spiritu dependent membra et per hunc spiritum formantur membra. sed spiritus formatus in membris nō est necessarius per hunc modum q̄ ipse membra. Nam q̄ huius spiritus agit virtute membrū et quicquid agit: agit per membra: consequens est q̄ sint magis necessaria ipsa membra q̄ sit huius spiritus. ¶ Sed aut dicitur sc̄ de leuitate sic respondimus de huius spūs formatio in membris respectu membrū: sicut responderemus de pariete respectu iudicium ut si q̄ argueret q̄ leuius est facere parietes q̄ fundamētus q̄ leuior lapides ponuntur in pariete q̄ in fundamētum. Dicitur etiam q̄ cum partes p̄supponat fundamentum difficultas fundamētum p̄supponitur a pariete ut q̄ constitutio parietis simul cū difficultate fundamētum superaddit difficultatem p̄p̄am: et hoc modo difficultus est constitutio parietem sic: quia spūs formatus in membris p̄supponit membra: generatio hui⁹ spūs supra generationem difficultatis membrū superaddit difficultatem p̄p̄am ut s̄m hunc modum hoc sit difficultus illo: si q̄ querat q̄d hōi sit p̄us aut spūs aut membra: dicitur p̄cedens & sequens. spiritus est emissus cum spermate p̄cedit formationem membrū: sed spiritus agens generatus a membris ex mēstruo sequit formationem membrū & p̄supponit huius membra. ¶ Ergo in embione aliquid loco cordis: et si non tempore saltem natura p̄cedentis generationem spūs: non spūs existit sed agens generatus in ipso. Dicitur etiam q̄ in animalibus perfectis cum formatur in matrice & oap⁹ habet esse in perfectum postea perfectum quia modus nō est p̄cedere de imperfecto ad perfectum ut loquendo in vno et eodem q̄ p̄cedit hoc modo de potentia ad

Tractatus de formatione

acili et sicut corpus habet et ipse est
et postea perfectus sic sibi agens spiritus
prius agens abitur imperfectus : et
postea perfectus intra quod imperfectus
cor precedit et est ante imperfectum
spiritum et perfectum cor ante perfectum
spiritum. igitur quod duplicem spiritum oportet
esse in generatione animalis. Unum
formantem membra alia formata in
membris. unum emissum cum spermate
et maris alium agens abitur ex men-
struo femine. unum non organicum ali-
um organicum : ut dicitur spiritus
emissus cum spermate maris non or-
ganicus non quia non sit corpus nec
virtus in corpore quia ut diximus no-
scere spiritus hic intelligimus aliquod
corpus subtile actuum et virtuosum
sed dicitur talis spiritus non organicus
quia non determinat sibi in embryone
aliquid spiritale organicum nec aliquid
spiritale membris in cuius virtute agit
sed per totam embryonis materiam
tamquam agens et operans perforando
et penetrando ferrum hinc inde for-
mando membra et quocumque alia. put
requisit anima in cuius virtute agit
si huius spiritus sit emissus cum spermate
cerui si non impeditus ab operande
sua sic formabit embryones et talis di-
sponit ipsum spiritum quod requirit anima cer-
ui. Nam huius spiritus tamquam aliquid leve ha-
beat ferri sursum tamen ut organum
et ut instrumentum anime sic fertur et
sic operatur spiritum quod requirit anima in
cuius virtute agit. Poterit igitur hu-
ius spiritus dici non organicus putet
per habitum manifestum. sed spiritus for-
matus in membris poterit dici spiritus
organicus : ut est per habitum declaratum

Capitulum .x. q

spiritus emissus cum spermate pos-
test dici quid separatum et quid di-
uinum.



Omne

tator loquens de
virtute infusa
in .vi. de
causis dicitur
quod Aristoteles
lib. de anima
bus .vult huius
virtutes esse si-
miles intellectui : quia agunt actione
intellectus : et subdit quod iste spiritus
simulantur intellectui in hoc quod non agunt
per instrumentum corpale : et sub-
dit quod in hoc differunt iste virtutes ge-
neratiue (quod medici vocant formati-
uas) a virtutibus naturalibus quod sunt
in corporibus animalium. quia huius vir-
tutes naturales agunt per instrumē-
ta terminata et media propria. Virtus
autem infusiva non agit per membris
propria et aut de huius virtute infusa
dicitur quod Aristoteles magnificauit hanc vir-
tutem et attribuit eam principiis di-
uinis non naturalibus quod verba prome-
tatoris vniunt verbis philosophi .in .xvi.
de anima dicitur . quod cum corpore sperma-
tis exit spiritus : qui est virtus principii
anime est quod separatum a corpore et res
diuina : tamquam spiritum philosophi . in .Co-
mentatorem : spiritus qui exit cum sper-
mate maris in quo est spiritus infusa
ad aliquid separatum potest. Sed cum
huius spiritus sit corpus non est facile
videre quod agat huius spiritus : ac si
esset intellectus . et quod dicat quid se-
paratum . Si consideremus actionem
cuius quod totam distinctionem facit in
membris : et sic ea ligat et ordinat magis
videt agere per intellectum quod aliter . Et
signabimus aliter sex rationes siue sex vi-
as : per quas declarabitur quod spiritus in-
fusiva siue spiritus in quo est huius
virtus quid diuinum et quid separa-
tum dicitur . Nam huius spiritus potest
sed sex preparari ex quibus sumuntur
sex rationes et sex vice . Ad primum
etiam superius tetigimus spiritus generati-
uus

humani corporis No. xlii

tuas: nutritus e vital e certe h' p'ntes
p'ncipal' s'nt in corde. p'ncipal' g'ntuua
q' est in seie siue i spmate maris a cōde
maris a quo traxit p'ncipal' r' origme
h' q' op'at' r' agit. q' d' dicebam' sup'
q' si spūs emissus cū spmate agit i p'
tute alie? mēbet nō erit hoc in p'tute
mēba ebudis q' format: sed in p'tute
mēba maris a quo exiuit: vt in p'tute
mēba cordis a quo vi formatuā siue
g'ntuua accepit: r' q' cordis ē agere
p' spm q' s'g't. q' v'roq' v'ctricio cor-
dis ē sanguis r' sps poterit h' spūs
emissus cū spmate p'ari ad corpa q'
p'tute accepit spm q' ē in h' corde ad
modū suū agendi ad actioē spōs ad
rem aptā r' aliam patris in e' p'tute a-
git h' q' a. v' op'at' des sumunt vel sū
p'nt. v' r'ōnes. p'nta quidē rō r' v'ia
sic p'nt. Nā h' spūs emissus cū spmate
vi formatuā q' us h' habz a corde ma-
sculi cū e' spmate est emissus cū igil'
agit vt organū: r' sit qd' iepatū v' b'
hūius corpore c' dicitur esse organū
q' est separatū a corde maris. q' d'
pōt' dici q' agit vt qd' sepatū. hoc n'
v' est de r'one organi q' si agit sp'
agit vt agitātū r' motū a p'ncipali a-
gente. hūius itaq' spūs q' agit vt se-
patū a corpore. i. a corde c' ē organum
id' v' in hoc c' qdā res mirabil' que-
dā res mirabilis r' qdā res dīna vt
v'itūq' de eo p'ferat' p'nta q' sit quid
sepatū et q' sit res diuina. v'idem' ei
q' oīa mēba corpis sic agit in p'tute
cordis: q' s'm Auerroym: in scōo lūi
colliget quodāmod' ad oīa h' mēba
attigūt arterie cordis: vt s'm hoc v'
uno sint omnia coniuncta cordi: r' si
hoc est nāle q' talē p'unctionē habe-
ant ad cor vt possint in p'tute cordis
agē spūs emissus cū spmate: agit
in p'tute cordis patris oīo separatū
ob hūius corde v' in hoc qdā habe-
re sup'fluitatē vt ex eo q' est sic quid
separatū videatur esse res quedā
mirabilis et diuina. Secunda via ad
hoc idem sumipotēti p'ouit hūi' spūs

ritus emissus cum spermate compa-
ratur ad spiritum ad quem agit cor
vel r' ad mēba agentiam virtute cor-
dis. Nam spiritus per quem agit cor
non pōt' habere omnes actiones su-
as nisi diuidatur nisi fiat vitālis: na-
turalis et animalis. Nam id qd' est vi-
tālis: videt esse p'ncip' coadi in eo q'
est naturalis iaciens ad nutrimentū
communicatur ep'ati in eo qd' animal
cerebro. Nō habet q' hūius spermā tra-
hens a cuginem r' corde actionem su-
am non manens mut': sed magis de-
uisus r' q' tripartitus. sed spūs exis-
tens cum spermate mutus manens. i. non
diuisus p' naturalem vitalem r' artifi-
centi op'at' oīem debitam sibi fortal'
Vnde Auerro. in. 1. de animalibus.
a veritate coactus h' q' spiritus vita-
lis animalis et naturalis non sunt se-
gregati in spmate. quia spma est h'
genū r' sic in suis p'ntibus: vt dicit
nō ē mod' dicit d' sp' i corp' p'ntū
volut' q' Auerro. i. spmate v'it' sp' nō
sunt segregati nec habentes se in sp-
mate modo diuisio: sed v'itūo r' in
hoc v'itūo: vt tā q' credidit q'
h' sp' exis cū spmate r' mē illius
sp' q' s' d' i corde q' postea tript' l' et
p' suo mō dicit p' p'nti v' d' p'ntate
deuiau' : nō discernens. vt diximus
inter agens et m. terrani. accipitōes
ergo ex verbis Auerro. q' inuolūti est
ibi: r' p'nt ad p'p'ntū spectat. Dicit
m' q' magis agit v'itūe spūs q' ex
cum spermate q' spiritus qui est i cor-
pore. et q' hoc est agere modo diu-
no agere modo v'itūo r' hoc modo
est agere. q' supra corpus. p' deo hūic
spiritui esse quid separatū et quid v'
unum attribuerē possumus. sic enim
r' imaginabimur q' oīa que sunt i deo
sunt v'itū: q' sunt sp' diuina est. v'p'
est tū q' de' h' v'itū mō cōtinens oīe
virtutem hoc h'it inferiorēs causē d'
uisim h'itēs non virtutes us v'itūer
sales nec v'itās. corp' s' h'it p'ntes
particularitates h' q' esse r' i oīom
est

Tractatus de formatione

particularitatem hinc agere ita quod virtutue est quodam modo transcendere corpus et est quodam modo accedere ad diuinum modum et quod hoc modo competit spiritui qui est in spermate ideo aliquid participat de rebus, separatim ut ex hoc possit dici quodam modo res diuina: nec obstat quod huius spiritus est corpus: quod et corpora aliquid possunt participare de modo formae separatim. Videtur enim quod corpora non solum multiplicent formas suas respondetur ut secundum hoc sint principium essendi sed etiam multiplicent eas intentionaliter ut secundum hoc sint principium cognoscendi secundum quod multiplicatione aliquid participat de conditione rerum naturalium immaterialium. Ad formam intentionalem aliquo modo dicitur esse forma siue materia et inde est quod omni sensus formas intentionaliter recipit. ideo dicitur in secundo de anima quod eadem est omni sensui quod sit susceptiuus specierum siue materialium. Forma est intentionalis in aliquid participare de conditionibus immaterialibus quod et ipse immateriales substantie habent apud se intentionales formas representatiuas res non est ergo incoherens res corporales et materiales aliquid participare de conditionibus substantiarum separatim et de modo diuino: propter quod spiritus in semetipso habet in se virtutem informantem quod virtutue spiritus naturalis vitale et animalis: quod ipse non diuificatur format in membris spiritus sic tripliciter aliquid participat de modo separatim et de modo diuino quod tamen causa virtutue spiritus habet hinc virtutem sua causata diuina et spiritum esse habet: et quod dicitur est de huiusmodi spiritus format in membris veritate habet etiam de ipso membris non cum virtute huiusmodi spiritus cum spermate formarent omnia membra: potest esse quod huiusmodi spiritus tamen causa habeat virtutem quod membra quasi sua causata distinctam et diuina habet ut in hoc quasi diuina modo participet.

Tertia via ad hoc idem sumitur putantur spiritus comparat ad suum modum

agendi non suus modus agendi non est formalis: sed magis virtualis non aliter calefacit sol aliter ignis non ignis calefacit formalis: quod est formalis calidus: sol non calefacit formalis: quod non est calidus formalis: sed virtualis. est enim de natura ignis si esset formalis calidus est enim ignis si primo formalis calidus quod est sic calidum per naturam ignis. participabit aliquid modo naturam ignis quod est primo tale est causa omnium aliorum quod sunt post ut declarari (hinc in secundo metaphysica) et sicut aliter calefacit ignis aliter calefacit sol sic aliter membra in formam pueritatis sanguine ad se et nutritur inde aliter sperma maris agit in sanguinem et fiunt inde membra ita quod ex sanguine fiunt membra actione membrorum cum nutritur anima et ex sanguine sunt membra actione spermatis vel cum generatur anima ut eadem sit materia nutritio et generatio animalis sanguis enim conuertitur in membra virtute membrorum cum anima nutrit et sanguis conuertitur in membra virtute spermatis cum anima sic generatur quod actiones sic differunt: quod conuersio sanguinis in membra virtute membrorum est actio formalis: quod membra conuertit sanguinem in membra in seipsum et assimilatur sibi passim formaliter. conuersio autem sanguinis in membra virtute spermatis non est actio formalis: sed virtualis. vbi est sperma non conuertit sanguinem in sperma: sed in membra. Ad ergo sperma non sit membra formalis. sed virtualis. actio spermatis conuertens sanguinem in membra est actio virtualis non proprie formalis sicut sol quod non est calidus formalis: sed virtualis actio solis calefactus erit actio virtualis non proprie formalis (ut hic de formalis loquimur) ex quo apparet non sapor phantasia sanam dicitur dicitur quod sperma cibatur sanguine menstruato: quod cum cibus conuertat incubat sanguis mensurus conuertit in spermam sanguis sic conuersus nunquam possit esse generatio nisi sicut nec sperma potest esse generatio nisi: quod non potest esse nutritio generis: quod non est generatio

massa: est postea nutrimentū genitū: qz ex eodē generatur & nutritur. sicut ergo nutrimentū mēbroz est sanguis: sic est & materia gñationis spoz. et si dicat qz dealbat sanguis qz est grādis mēbra. Dicemus qz sanguis mēstruus qz est sicut materia nō dealbat qz fiat spīma & qz sit agens: sed qz fiat materia: et qz sit passus. sicut est oē ruberū est cōpetendū gustui cū et sei sit ruberū. sicut est oē albuū est pprie gñationis materia o3 enī sp hīc distinguere inter actiū et passiuū vt spīma marī sit actiū hīc aut qz p̄stat mulier nō cōuertatur in hīcōi sperma et nunq̄ fiet actiū: sed alterat et sic materia et tanq̄ quōdā passiuū. ¶ Reuertamur ḡ ad p̄positū. Et dicam qz actio mēbroz p̄uertēs sanguinē in mēbra est actio formalis. qz ibi agēs assimilatur sibi passum format: actio autē spīmatū conuertēs sanguinē in mēbra est actio p̄tuali: ibi enī agēs assimilatur sibi passum nō pprie format: sed virtualiter. cū ergo agere p̄tuali hīc qz hīcōi ceteris paribz sit altius & excellentius ḡ agere format sicut altiora excellentiora: modo calefacit sol ḡ ignis actio spīmatū p̄uertēs sanguinē in mēbra aliquē modū excellentē h3 sup actionē mēbroz cōuertētum sanguinē in se ipsa rōne cur̄ excellentē virtus in spīmate quodā separātū et quodā diuinū dici potest. Si enī ferrā iducit formā artē nō hīs in similitudinē forme in nullo talis actio habet excellentiam sup actionē artē qz nichil agit ferrā nisi mora ab arte. sed cum spīma nō sit separātū a mēbris patris quozū aliquo modo pōt dici organū postq̄ agit virtualit̄ p̄uertēs sanguinē in mēbra qz mēbra agūt format cōuertētū sanguinē in seipsa aliq̄ excellentiam h3 sup actionē mēbroz. et id quātū excedit actionē mēbrozū q̄ sunt corpora excedit actio: actū corporū. quicquid autem excedit actionem quocūqz corporum hīc

qz hīcōi aliquo modo appropinquat ad modū substantias separatas: sicut nō potest quodā sic modicū recedere a tertio alioquin aliquo mō tēdat appropinquat ad tertiuū & ad quodā totū enī ens est inter materiā & deum ita qz nichil potest esse: substantiā qz est actus purus & nichil infra materiā: qz est potentia pura. ens autem qz est inter illos duos terminos diuiditur in corpora & in subās separatas ita qz substantie separate sunt medie inter deū & corporalia: corpora quidē sunt media inter subās separatas & materiā et hīc & ibi sunt gradū in corpaliū quāto accipit excellentius corpū tāto magis ascenditur p̄sus substantias separatas tanto minus excellēs tanto magis descenditur p̄sus materiā sic et in substantiis separatis quāto magis accipit hīcōi excellēs substantia tāto magis ascendit p̄sus deū: quāto minus excellens tāto magis descendit p̄sus corpus qz ergo corpus hoc est ascendere p̄sus subās separatas. qz autē corpū deficiat a corpore hoc est descendere p̄sus materiā. si ergo actio spīmatū excellit actionē mēbroz: & in hoc est supra mēbra. p̄ns est qz virtus hīc qz hīcōi accidit ad modū separatum prout excellit modū tātū corporū vt rōne istius excellentie dicat virtus: spīritus existēs in semie habere aliqd de mō separato & esse quodā diuinū. ¶ Quarta vis ad hoc ideo sumitur prout hīcōi spūs cōpat ad ipsam suā actionē. Actio est hīcōi p̄tūis siue hīcōi spīritus assimilatur artificio et quasi pōt dici actio artē & actio intellect̄ (vt p̄mētarō hīc in. vii. metaph.) qui loquēs de hīcōi p̄tūit̄ gñatiū que sunt in similibz ut qz sunt p̄tūtes diuine generātes sūta iuxta qz artes generāt sua artificata: & allegat ad hoc auctoritatē Aristō in lib. de stātibz dicē. is qz tales p̄tūtes sunt sūta intellectus. qz agūt sicut agūt intellect̄ inde est actio simplr natura tr in hoc

Tractatus de formatione

differe ab actione intellectus. qz actio naturalis ex vna materia vna facit idē diuersa. si pmo sit naturalis actio hoc erit ex diuersitate mae vt idē soliduratur & liquefacit nō tñ vnu et idē: sed indurat lutū et liquefacit cerā: actio tamē artis & actio intellectus ex vna et eadē materia facit quęcūq; diuersa vt idē artifex ex eod ligno facit & dolū hōis & multa alia varia & diuersa: sed pōt emissus cū spmate siue p̄tus seic maris videt in hoc h̄c modū artis et modū intellectus: qz ex eod mēstruo facit ossa neruos & carnes: & tot diuersitates ossū: & tot varietates neruorū. **Terū** est enī qz in toto ope nature refulget opus intelligentie. cū ergo tota natura directe i talē tendat opz qz ab aliquo intelligere dirigat cū ipsa natura ad se intelligat sicut si sagitta directe in signū tēdit cū nō habeat signū cognitionē opz qz a cognoscēte dirigat sed p̄ter hūc ḡstalem modū: qz opus totius nature est opus intelligentis & est quāsi opus artis: qz est opus dei totā naturā dirigens qui est oim artifex. oim h̄is virtutē oia p̄spiciens sp̄s h̄ter refulget opus artis i virtutibus: que sunt i seminibus & maxie in ḡstatio ne aialū vbi sūt tot diuersitates & tot v̄ria. et qz opus intelligentie & opus artis est quōsdā separatū & accedit ad quēsdā diuini: ideo sp̄s qui est sic cū spmate & virtus qui est in h̄mōi seic quōsdā separatū & quōsdā diuini dicit poterit qualitercūq; h̄mōi virtus in semine ex vna materia pōt tot diuersitates infra patebit. **Quinta** via ad hoc idē sumit ex ipsa re acta. Nam manū est ex sanguine mēbra formata formare: qz ex sanguine mēbra formata nutrire. hoc enī facit actio cordis et mēbrorū formatō. qz ex sanguine se cibāt ex sanguine se nutriūt ita qz h̄mōi mēbra s̄m formata in se ipsa sanguine cōuertūt: sed hoc facit virtus in semine: qz mēbra nōdum formata ex sanguine format vbi virtus

seminis excedit virtutē mēbrorū. Cū ergo semē sit quāsi instrumētū & organū patris: quia in p̄tute aie patris format fetum & ibi inducit aliam. vel saltem ip̄m disponit ad animā videt qz h̄c organū agit supra virtutē principalis agētis. p̄deo p̄bi ad h̄c virtutē deueniūt quibus eam nō perfecte cōspererunt. qz hanc virtutē in semine noluerūt attribuere virtutibus nālibus: sed p̄ncipis diuis vt supra tetigim⁹ qz idē v̄z qz natura aialis nō potuit: sed hoc dare suo semini qz ageret vltra ip̄m agēs vt pōt dare instrumētū qz agat vltra formā instrumētū: s̄ nō qz agat vltra formā agētis: vt potest dare ars ferre qz agat vltra formā ferre nō qz agat vltra formā artis. cum ergo ipsa natura aialis & ipsa mēbra eius nō posuit ex sanguine noua mēbra cōstituere: s̄ possit mēbra iā cōstituta nutrire qz autē ipsa natura aialis nō potest nō potuit suo semini tribuere vt qz posset semē ex sanguine noua mēbra formare oportuit itaq; qz nō potuit nā de se hoc h̄bet a superiori agēte vt a deo qz tūc factū fuit cui dixit de⁹ **Gene. 1.** Producat aq; aliam viuēte in sp̄s suas & oē volante s̄m genus suū cū dixit aiantibus oib⁹ **Crescite et multiplicamini & replete terrā.** tūc vim ḡstatiuā largitus est eis. tūc idē dicit rebus rōnes seminales p̄ quas rōnes seiales oia h̄c nātia in esse p̄desūt: p̄ quas rōnes seminales natura aialis p̄ suum semē potest noua mēbra cōstituere que p̄ se ipsam nō pōt sed solum pōt iam cōstituta nutrire: Cum ergo dicit qz nō p̄t dare agēs organo qz agat vltra formā agētis sed solum qz agat vltra formā organizantis de leue soluit: videt qz nō pōt licet agens s̄m se. Sed bene pōt hoc vt est organū alterius. Sicut enī pōt agens dare organo qz agat vltra formā organū ita pōt agens vt est organum alterius dare suo organo vt agat vltra formā ipsius agētis: sicut

enī potest ferrā in virtute artis facere
 vltra ferrā. sic potest natura in virtu-
 te dei facere vltra se ipsam. licet ergo
 natura aialis scdm se nō posset dare
 suos seminis. q̄ ex sanguine noua mēbra
 cōstrueret: q̄ hic nec ipa natura s̄m
 se potest: p̄t tamē hoc talis natura
 in virtute dei. Et iō oportuit ad hoc
 q̄ natura hoc posset q̄ deus daret ei
 vim generādi & q̄ nature a deo eēt
 rōnes seminales iudice. Merito ergo
 philosophi virtutem seminis nolue-
 rūt attribuere p̄tutibus nālibus: sed
 p̄ncipiis diuinis. q̄ hoc non posset
 natura dare semini s̄m se: s̄ hoc dat
 ei prout h̄mōi natura est organū dei
 et put a deo est ei hoc inditū. ex quo
 apparet clare q̄ dicebat quare spūs
 etiens cū sp̄mate & quare virtus in
 semine dicit quoddā separātū & q̄s-
 dam diuinū: q̄ specialiter ibi reuertit
 virtus sepata & virtus diuina. P̄ h̄i-
 losophi q̄s q̄ ad hoc deuenerunt. q̄
 talia noluerūt attribuere p̄tutibus na-
 turalibus. Sed theologū & potissime
 Augustin⁹ nosse dux & p̄nceps re-
 ductionē h̄mōi actionis in diuina s̄n-
 cipiā aptius reducere nouit quando
 assignauit rōnes seminales a deo in-
 ditas rebus et res habere non posse
 generatiuā virtutē nisi specialit̄ deus
 eam fuisset impartitus rebus.

¶ Sexta & vltima via ad hoc idem
 sumitur prout h̄mōi spiritus cōpara-
 tur ad animā patris in cuius virtute
 agit: materia enī anima patris prout
 agit per h̄mōi semē assimilari intelli-
 gentis prout agunt p̄ orbem celestē-
 ra q̄ sicut intelligentie mediāte celo
 causant hoc infert⁹ formas: sic anima
 patris mediāte semine disponit men-
 struum ad susceptionē forme. Unde
 et cōmentarij vlt. metaphisice assimi-
 lat in h̄mōi operatione animā moto-
 ribus celi dicentes: q̄ h̄mōi virtus i-
 formatiua siue aia per h̄mōi virtutes
 non agit nisi per calorem q̄ est in se-
 mine. non ita q̄ sic forma in eis sicut

anima est forma in corpore naturali:
 sed ita q̄ sit in eis sicut aia est forma
 in corporib⁹ celestibus. aia enī in cor-
 poribus celestibus non est cōiuncta p̄-
 cistentiā q̄ fr̄tionum s̄m esse ex corpo-
 re celesti. & eius aia sed est cōiuncta
 p̄ virtutē vt fiat vñū s̄m opationē q̄
 corpus celeste est organū intelligentie
 ita q̄ quicquid agit h̄mōi corpus in-
 telligente debet attribui. sic aia p̄ h̄i-
 debet esse cōiuncta semini s̄m virtu-
 tem q̄ semen agit in p̄tute anime pa-
 tris & est organū eius vt ois opposi-
 tio h̄mōi seminis anime patris pos-
 sit attribui. ¶ Nam licet mater habeat
 animā in corp⁹. tamen q̄ administrat
 mater totū est corporale vt nō dicat
 fetus habere a matre nisi corpus: sic
 etiā licet pater habeat corpus & aiam
 tamen q̄ dat pater fetus totū est aiale
 vt nō dicatur fetus habere a p̄te nisi
 aiam vel effectiue vt in aliis bru-
 tis quorū anime iducunt de potentia
 matris vel de dispositione vt in aia rō-
 nali q̄ per p̄tutem seminis de potentia
 materie non inducitur: sed per h̄mōi
 virtutē embrio ad susceptionē h̄mōi
 forme sufficienter dispositi a corpore
 ergo matris est corpus filij & ab aia
 patris mediante semine modo quo
 dictum est: est anima filij ita q̄ h̄mōi
 anima patris agens per semen: non
 coniungitur ei essentialiter sicut con-
 iungitur suo corpore naturali. sed con-
 iungitur ei s̄m p̄tutem vt in hoc s̄m
 p̄metatorē imtel. motores celi qui s̄
 cōmētatorē sic p̄iungū sup celestibus
 corporibus spūs ergo qui ē in semine
 dicit eē quoddā separātū & quoddā
 diuinū: q̄ nō agit nisi vt inuitur aie:
 et sic agens potest dici vt inuiti aie
 vt est forma naturalis: sed magis vt
 cōuenit cū motorib⁹ celi vt per ha-
 bita est expressum. et q̄ motores celi
 possunt dici quoddā separātū & q̄s-
 dam diuinus poterit huiusmodi spi-
 ritus in semine propter ea que dicta
 sunt sic nominari.

Tractatus de formatione

Capitulum. xi. in

quo ostenditur quo modo ex eadem materia ut ex sanguine menstruo possunt fieri tot diversitates: et quomodo in talibus est articulatio sicut in aliis rebus naturalibus.



Erro q-

dem fore possit aliquis dubitare quomodo ex eadem materia ut ex sanguine menstruo possunt tot diversitates fieri: cu-

us difficultas quidam conati sunt reddere rationem ex diversitate materie volentes oia hec tria esse materiam fetus. vtz menstruum. sperma femine et sperma maris: sed sperma maris quod si totum sit materia spirituum. sperma femine fit in materia venarum et nervorum et talium que non restaurant. menstruum quidem fit materia carnis et adipis siue pinguedinis et talium que restaurari possunt. In ipso et spermate maris distinguuntur diversae substantiae propter quod autem quod subtilius est ibi transit in spiritus: quod autem grossius in membra sed huiusmodi dicitur propter quod est valde irrationabile: quod ut dixi modo distinguitur inter agens et materiam: sed ponit quod sperma maris quod se habet ut agens si aut materia. et ponit quod sperma femine quod per se ut patuit non est generatio conveniens per se ad generationem ordinatur. Et in nichilominus irratiionale: quod nunquam in huiusmodi rebus possemus tantam difficultatem saluare quod inde possent fieri ossa que sunt sic dura: et caro et adeps que sunt sic molliora et nervi et vene: et quia omnia ista tantam diversitatem habent et si ratio huiusmodi diversitatis potest reduci in materiam non tamen eo modo quo isti reducantur.

Possumus ergo dicere quod ad generationem animalis concurrunt quatuor. Primum ad presens spectat ex quibus omnibus possunt sumi rationes quod in corpore embryonis tanta membrorum diversitas fieri possit. Concurrunt enim ad huiusmodi generationem virtus generativa que est in semine vel in spiritu emisso cum semine: et menstruum quod est huiusmodi generatio materia: et anima patris in cuius virtute agit huiusmodi generatio virtus et ipse spiritus emissus cum semine qui est subiectus talis virtutis. Primum ergo ad generationem animalis concurrunt virtus generativa. Si ergo queres quomodo in corpore animalis aliquid convertitur in ossa in nervos et venas in carnem et adipes: diceremus quod vltimus cibus animalis est sanguis in habitibus sanguinem vel aliquid loco sanguinis in carentibus sanguine. Si ergo ergo transmissio alimentum ad omnia membra et quod in membris convertitur alimentum ad se transmissum in os caro in carnem: et sic de aliis. Et licet possit hoc aliqua ratione assignari: ut si ex eodem sanguine fiunt tam diversitas ut ex eo quod est ibi subtilius sit vnius ex alio alio: et tamen ex tali ratione nunquam sufficienter possemus habere quod inde possent generari ossa et carnes et talia: propter quod huiusmodi diversitatem principaliter reducemus in ipsa membra ut sicut idem aer convertitur in cognitionem quando in ipso agit ignis: et in aquam quando in ipso agit aqua. Sic idem sanguis potest alimentum talium membrorum et prout in ipsum agunt talia membra convertitur in huiusmodi membra et prout in ipsum agunt alia membra convertitur in alia membra. Forte quidem quod ad humores vel spiritum ad aliquas humiditates. possemus sufficienter talem diversitatem assignare ex parte materie: ut si diceremus quod virtute patris generantur quinq; substantie. vides

licet vinas colera et melēcolia: s̄gus
 vesicas q̄ in spumofum transit in co-
 lera et vadit in alia felis q̄ gros-
 sum in melencoliam et v̄ adit ad sple-
 nam: de eo aut q̄ est purius est assis-
 gnare magis v̄ min⁹ pur⁹: vel est ibi
 assignare ad quod suscipit actionē a
 gentis magis et aliqd q̄ suscipit mi-
 nus. Illud ergo q̄ est purius: et q̄
 est aptum natum suscipere actionem
 agentis magis veritatur in sanguinē:
 q̄ autem est minus purum et non ē
 est sic aptum natum suscipere actio-
 nes agentis fit fleuma: v̄ sit alid fleu-
 ma s̄m Auerroym: in suo colliget. q̄
 sanguis indigestus: et inde est q̄ idē
 Auerroys vult ibidem q̄ ex fleuma
 te possunt nutriri membra. non autem
 ex melencolia et colera. Talem q̄ d̄
 uersitatem possimus assignare ex r̄-
 doneitate materie. sed q̄ ex sanguine
 fiant ossa et carnes et hoc reducatur
 sufficienter: non r̄ doneitatem mate-
 rie q̄ sum ad diuersitatem repertam i
 materia: v̄ q̄ est in sanguine gross⁹
 et durius fit sufficiens cā q̄ inde ge-
 nerentur ossa: et q̄ inde est reliquū ge-
 nerentur carnes tantus erit excessus
 s̄ durities et mollitiē q̄tus est inter
 carnes et ossa sufficienter in diuer-
 sitate partū sanguinis reduct nō sit
 sed reducemus talem diuersitatem i
 ipsa membra: v̄ ex alimento dicem⁹
 generari carnes et ossa: v̄. s̄. alimētus
 applicatum ad os actione ossis con-
 uertit in os. applicatum ad carnē rō-
 tione carni p̄uertit in carnem. S̄z for-
 te idem quodā mō dicemus de alimē-
 to respectu carniū et ossium q̄ diu sit
 generatio ipsorum s̄m q̄ dicit p̄d̄s
 r̄. Metaphis. de spermate femine. s̄.
 de menstruo respectu maris et femine
 vbi vult q̄ idem mēstruū passū alior
 alia passione fit mas vel femina: v̄
 passū passione calida magis sit mas-
 minus autē calida et frigida sit femi-
 na: sic idem alimētus passum ab hoc
 membro conuertitur in hoc membraū

ab illo in aliud v̄ q̄ dicimus de ali-
 quo respectu mēbroz. Dicemus est
 q̄ a coade p̄ncipaliter i q̄sum testes
 in hoc subsumunt coadis s̄tus gene-
 ratur in semine habet p̄tialiter q̄ ha-
 bent omnia membra formalit. Ma-
 gis est membra sunt omnia membra
 formalit p̄uertunt in sanguinem suū
 alimentum ad se transmissum in seip-
 sa v̄ inducat formam omnū mēbro-
 rum sic virtus in semine a coade et a
 testibus habet q̄ sit omnia mēbra vir-
 tualit v̄ q̄ possit per virtutes quā h̄s
 omnia membra formare. p̄ ossumus
 aut aliquā r̄ doneitatem assignare ex
 parte materie sed sufficienter diuersita-
 tem in generatione mēbroz assigna-
 bimus ex parte virtutis in semine: q̄
 semen est omnia mēbra formalit: s̄
 cut in nutritione mēbroz assigna-
 mus huius sufficientem diuersita-
 tem ex parte ipsorum mēbroz que
 sunt alie formalit. ¶ Si ergo queret
 quomō in nutritione ex eodem ali-
 to potest fieri conuersio in tam diuer-
 sa membra. Dicemus q̄ hoc est ex p-
 te ipsoz mēbroz que sunt sic diuer-
 sa formalit. si sic in generatione mem-
 broz queratur cā: quō ex eodem mē-
 struo possunt fieri tam diuersa mem-
 bra. Dicemus q̄ est per virtutem ipsi-
 us seminis maris q̄ semen est omnia
 membra virtualit: nec fiat ius in s̄bo
 quia dicim⁹ membra diuersa formalit
 ter: q̄ licet omnia mēbra v̄ sunt sub-
 stantia sumantur ab eade a nima cū
 v̄ h̄sit alias et alias actiones et v̄ or-
 gana diuersaz actionū quādā diuer-
 sitate formalit virtū et potentiaz in ipis
 ponē possumus: v̄ ex eis formalit su-
 mantur diuersa iuuamēta v̄ aliud iu-
 uamētū sūal ex osse: aliud ex carne
 aliud ex hoc osse aliud ex illo v̄ quot
 sunt ibi ossa tot sunt ibi iuuamēta v̄
 q̄ d̄c̄n est de carni⁹ et ossib⁹ intelli-
 gendū est de neruis et v̄cis et de ol-
 ib⁹ ex q̄s p̄ se p̄ponit corp⁹ alia: v̄
 nichil sit ibi q̄ non habeant per se p-
 f. f.

Tractatus de formatione

primam suam mentem propter quod propria
iuvamenta sunt informativa omnia
membra pota sic formatur possint sua
iuvamenta formari. Secundo ad forma-
tionem animalis per menstruum quod est hu-
mus generationis materia. Dicens
ergo quod humor inter menstruum ex quo
generatur fetus est sanguis et est a-
liquo modo ultimus cibus ideo non
solum ex parte agentis (ut quod semine ma-
ris est alia membra virtualiter) sive et
ex parte menstrui quod est omnia mem-
bra materialiter. possumus huius rati-
onem assignare. Nam ultimus cibus est omnia
membra materialiter quod actione om-
nium membrorum potest in omnia mem-
bra converti ex sanguine ex quo forma-
tur fetus: quod quodam modo habet rationem ul-
timum cibi actione seminis quod est omnia
membra virtualiter poterit omnia mem-
bra formare ita quod ex sanguine fuerit omnia
membra actione omnium membrorum quod est calida
formatur cum alia nutrita ex sanguine fuerit omnia
membra sicut semine quod est omnia membra forma-
liter quod alia non generat. si si dubitat
quomodo sanguis possit omnia mem-
bra nutrire non est dubitandum quo-
modo ex sanguine possint omnia mem-
bra generari. nec obstat si quod obice-
ret quod sanguis non est ultimus cibus
membrorum quibus hoc videtur scire ver-
ba propheti in his locis: illi dicitur alia si sanguis
alteratur et fit sic cibus. Dicens
enim quod nunquam materia transmutatur in
aliquid nisi quod agens et patiens seper
fuerit aliquo modo contraria in principio
in fine autem sunt similia: sanguis ergo
vel sub forma rosis vel quod alitercun-
que transmutatus ad omnia membra actione
omnium membrorum transmutatur in omnia mem-
bra sic ex sanguine menstruo actione
seminis quod est omnia membra virtualiter omnia
membra fuerit. Illud est idem quod agit ex ali-
quo quod est tale formatur potest agere vel facere
ex eodem quod est tale formatur vel si ex frigi-
do fit calidum ab igne qui est calidus forma-
liter ex frigido poterit fieri calidum
ex sole qui est calidus virtualiter. Si-

militer et si sanguis transmutatur in omnia
membra: accedens omnibus membrorum que sunt ca-
lida formaliter poterit ex sanguine generari
omnia membra actione seminis quod est om-
nia membra virtualiter. vbi est datus
omnia fieri et omnia facere sive illud omnia face-
re sit tale formaliter sive virtualiter pote-
runt omnia sic constructi: sanguis itaque
qui est omnia membra fieri actione omnium
membrorum que sunt calida formaliter
poterit in omnia membra transmutari pari-
tatione ex sanguine actione seminis
quod est omnia membra virtualiter pote-
runt in embrione omnia membra fieri.

¶ Tertio ad generationem de opera-
ri aia patris in cuius virtute fit genera-
tio. nunc in forma substantiali est im-
mediata participatio sue operationis. sicut
semper agit mediante aliqua accidentali
forma ut ignis mediante calore actu
illa accidentalis forma et organum for-
me substantialis ut sit huius actionis
organum substantie et per substantiam
sive propter substantiam formam ut
sic fiat actio per huiusmodi accessum sicut re-
quirit substantialis forma ut si ignis
agit mediante calore sive fiet talis ac-
tio ut requirit forma ignis: et quod for-
ma ignis requirit materiam calidam ra-
ram et siccatam: id est si ex humido frigido
et spiritibus fieri ignis per huiusmodi calorem si so-
lum materiam calefiet sicut et desiccabit et rarefi-
et vbi ibi inducet quod requirit forma ignis et
hoc per calorem tantum ut agit in vir-
tute forme ignis sic per generationem in
specie: quod agit in virtute aie inducet ma-
teria embryonis omnia illa que requi-
rit anima quia est aia est actus orga-
ni conceptus et requirit diversa membra
id est huius virtus generativa faciet in
eadem materia embryonis diversa membra
quod si queratur quod ex sanguine qui
est materia una per virtutem que est in
semine quod est virtus una potest tanta di-
versitas fieri. Dicentur ergo et si sanguis
est materia una est tamen talis materia. vbi quod est omnia
membra fieri materiam: quod potest esse cibus
omnium membrorum et potest quod virtus in se

mahe sit virtus una: q̄ ex coode & a te-
 subus h̄y q̄ sit oia mēbra facere p̄tu-
 aliter: & tertio q̄ h̄yus virt̄ in seme-
 ne agit i virtute alic que requirit cor-
 pus organicum actū & que requirit
 omnia uembra: id̄ ob̄ istis cōcurrē-
 tibus poterunt ex sanguine oia mem-
 bra fieri. Sperma ḡ maris nec femi-
 nē p̄t esse materia mēbr̄ sed sāguis:
 cum non nutriant mēbra spermate
 (s̄ sanguine. sanguis ḡ que administrat
 femina est omnia mēbra fieri sp̄ma
 q̄d emittit masculus est oia mēbra
 facere. sperma autē femine per se non
 erit generationi conueniens: poterit
 tamen ad generationē habere uua-
 menta illa que supra tetigimus.

¶ Quarto ad generationem embri-
 onis p̄currit sp̄s in q̄ sicut i subiecto
 est generatiua p̄tus. Est etiam semē
 quod̄ sp̄mofū et spongiosus i quo
 concluditur multū de sp̄u sicut i sp̄o
 gria multū de aere. Est et̄ sp̄s quasi
 corpus aereum et subtile in quo sp̄u
 habet potissime esse virtus generati-
 ua ex quo sp̄u possunt assumere ra-
 tionem ad p̄positum. Dicemus in h̄y
 q̄ hic sp̄s est organum anime: offic
 autem organi h̄y aliquid ut quēd̄
 res est aliquid ibi ut organū est ut ca-
 lor i corpore n̄st̄ qui licet ut quēd̄
 res est habeat p̄sumere. it̄ ut est or-
 ganum aie h̄y consumere vsq̄ ad
 debitam digestionem. sic et spiritus
 in corpore it̄ format̄ (ut quēd̄ res
 est) non h̄y nisi fieri sursum quia le-
 uis et calid̄ est sursum ferri: it̄ ut est
 organum anime h̄y in oēm positionē
 ferri sicut sp̄s qui emittitur cum sp̄-
 mate ut est organū anime: quia agit
 in p̄tate et̄ et oēm differentiam po-
 sitionem fertur: id̄ materia menstrui
 ex q̄ format̄ fetus s̄m oēm partes per-
 forat q̄ dictū est organum anime sic
 perforat in omnes partes h̄y n̄st̄
 s̄y q̄ req̄rit anima: et quia aia req̄rit
 q̄ ibi formēt̄ diuersa mēbra: ideo sic
 perforat & sic format̄ mēbra ut exit anima:

id̄ b̄i dictum est q̄d̄ dicitur Cōueniens
 i. de aia: q̄ mēbra locūs et mēbra cer-
 ui nō differūt: nisi q̄ ole differūt: h̄y
 us. n. sp̄us emittit̄ cum spermate cer-
 ui sic perforat materia fetus & sic for-
 mat̄ ibi mēbra s̄m q̄ requirit in aia
 cerui sp̄ sc̄ h̄y in aliis animalibus.
 Dicemus ergo q̄ h̄y sp̄s sua sub-
 tilitate h̄y penetrare et p̄iorare sua
 caliditate h̄y alterat: sicut ḡ est orga-
 nū aie in ponendo & p̄forando sic p̄-
 forat. ut exigit anima q̄ est in embri-
 one introducenda sicut est organū a-
 nime in alterando & sic alterat ut ex-
 git animandō ergo d̄y m̄am indura-
 re et facere ibi ossa indurat & facit ibi
 ossa extendere ad modū filoz & facit
 ibi neruos & uenas exēdu et hoc ibi
 facit mollescit et facit ibi carnē & o-
 dipem mollescit et hoc ibi ut sicut de
 se h̄yus spiritus non formare nisi in
 vnam partem ut cum organum ani-
 me fertur in omnium s̄m q̄ requirit
 anima. sic & si de se non nisi vno mō
 alteraret tamen ut organum anime al-
 terat omni mō quo requirit anima p̄-
 p̄ter quod eundē sanguinem p̄t indur-
 rare faciendo ossa extendere ad mo-
 dum filozum faciendo neruos et ve-
 nas coagulare faciendo carnem et
 adipem & cetera h̄yus facere q̄ dicitur
 hoc requirit et exigit aia. ¶ Quid
 bito quō ex coode mēstruo p̄t ossa
 mēbra fieri non obstant q̄rit̄ ibi quo-
 dam mō unitas ex parte materie. vo-
 lumus ostendere quomō in talibus ē
 circulatio sicut in aliis naturalibus re-
 bus. ¶ Dicit̄. n. q̄ duplex ē sp̄s orga-
 nic̄ format̄ i mēbris & format̄ mēbra
 sp̄s quidem format̄ in mēbris h̄y
 sp̄s agneratus i cuius virtute om-
 nia mēbra viuunt nutriuntur et ser-
 uiunt i in nutriendo deseruiat epar-
 cordi fluendo cerebrum: vitam ad-
 dare mēbris ut esse p̄t̄ cordi: q̄ nō
 facit hoc nec per cerebrū nec p̄ epar-
 nec per aliquod mēbr̄ sp̄ale i p̄ve-
 nas p̄t̄entes q̄ appropriant cordi ut

Tractatus de formatione

vult. Quoniam in sebo sui colligetur huiusmodi autem spiritus sic agnatus in corde potest dici spiritus organicus: quia agit in virtute specialis organi siue specialis membri videlicet cordis. Spiritus autem formans membra est spiritus emissus cum spermate qui potest dici non organicus: quia non agit in virtute alicuius specialis membri nec alicuius specialis organi. Sed et est contra corpus organizare organa facere omnia membra formare: non ergo reducitur talis spiritus ad aliquid speciale membrum in quo sit in cuius virtute agit: sed si vellemus ipsum reducere in aliquid membrum reducemus ipsum: non ad membrum in quo fit: sed ad membrum in quo est ut ad cor patris a quo habuit virtutem agendi.

¶ Erat ergo hic ordo quod a spiritu formato in membris est spiritus formans membra et ab huiusmodi spiritu formante est spiritus formatus ita quod est ibi circulatio ut a spiritu formato sit spiritus formatus.

¶ Nam sicut a terra deplota fit vapor et nubes quibus factis sit pluuia: qua facta sit terra deplota ita quod ex terra deplota fit terra deplota: sic et in populo. Nam a spiritu formato quod est in corde fit spiritus formans qui est in femine: ab hoc autem spiritu formante fit spiritus formans in corde pueri: ita quod a spiritu formato fit spiritus formans: et sicut est ibi circulatio ex parte spiritus formati: quia est ibi processus ab eodem in idem ut quia a spiritu formato fit spiritus formans: sic est ibi circulatio ex parte spiritus formati. Nam spiritu formante emissio cum spermate fit spiritus formans in corde pueri: crescete autem pueri et veniunt ad annos pubertatis ab illo spiritu formato et generato in corde fit spiritus formans et emissus cum spermate propter quod consequens est etiam ex hac parte fit circulatio: et in spiritu formato fit spiritus formans ut semper possit continuari generatio que huiusmodi continuabitur huiusmodi creatori placebit quod erit cum erit completus iuxta electorum

Capitulum. xii. quod femina in utero tardius formatur quam masculus: sed extra uterum citius perficitur et cetera.



Sed et consideretur verba propheti in. ix. de animalibus. Et etiam verba Avicennae in eodem. ix. propter masculum in utero citius formatur

quam femina: sed extra uterum femina masculo citius perficitur et completur. Experimento quidem extra uterum videmus quod corpus femine citius perficitur et etiam in vitro experimento visum est: quod si fiat ab oribus masculi et fiat in aqua frigida: quia frigidus est costringere. xl. die poterit appere mas figuratus: sed femina ad sui figuracionem multo in aegris requirit tempus ut dicit philosophus in. ix. de animalibus: sed de tempore quod requirit masculus et femina quod ad sui imitacionem et de modo formationis pueri sequentibus dicemus. ¶ Hunc autem videlicet causam reddere: quare femina in utero tardius masculo formatur et extra uterum celerius completur. Videmus enim quod in formatione fetus quantum ad presens spectat est quia tuos considerare videlicet locum. i. matricem in qua formatur agens. i. calorem emissum cum spermate in cuius virtute formatur materia. i. menstruum de quo formatur quam materiam de considerare poterimus: et quantum ad qualitatem quia materia unde formatur femina est humidior et labilior. Et quantum ad quantitatem impuritatis: quia plus habet de admixtione impuri. ¶ Ex omnibus autem his quattuor videlicet ratione loci: ratione agens ratione qualitatis et impuritate: quia plus est ibi de puro et minus de impuro quod sit in materia. Unde formatur masculus poterimus assignare rationes quare tardius in utero formatur

femina & masculus rōne quidē loci
 ponit hōmō rō assignari: qz i sinistra
 parte p̄t̄m̄ū formā fecit. In dextra
 parte plurimū masculus. vñ vt plu-
 rimū p̄t̄m̄ū qz i formatō e masculi fit
 mot⁹ lactis ad māmilla dexterā in for-
 matione femie ad sinistra. Quis aliqñ
 cōtingit e cōtra qz mascul⁹ format⁹ in
 sinistra pte matricis & femia i dextra
 cui⁹ causa ista tanget. vt plurimū autē
 sinistra p̄t̄ matricis competit femine
 dextra masculo. cū ergo dextra pars
 sit calidior: qz calidi ē digerere & ma-
 turare euz matia digesta & maturata
 facilius suscipiet impressiōē agentis.
 et ideo cit⁹ formabit in utero masculus
 & femia: imo euz hōmō actio fiat
 per calore vbi sup̄hūdat calidū for-
 tificabil actio et accelerabil effect⁹.
¶ Qz autē masculo cōpetat p̄t̄ dex-
 tra & femine sinistra p̄t̄ p̄ hōm̄ in-ix.
 de alalibus dicit qz cū fiat ip̄pregna-
 tio masculi appetit mot⁹ lactis i mā-
 milla dextra. sed si femie in sinistra: h̄
 hoc signū nō sit oīno necessariū: qz vt
 idē ph̄s ibidē subdit. Et sepe i ma-
 trice est femia: motus fit in māmilla
 dextra. Et sepe in matrice est mas et
 motus fit in sinistra. Et Auicē. in-ix.
 de alalibus dicit qz dextereutricul⁹
 m̄ficis habilior: ē ad faciēdū mascu-
 lum & sinistra: qz magis calidus: sic
 et sinisterutriculus ad faciēdū femi-
 nā habilior est. Cōtingit tñ aliqñ vt
 idē dicit qz in sinistra pte fit mascul⁹.
 et i dextra femia. Unde cū p̄gnātes
 sentiunt motū creature in pte dextra
 signū est qz habēt in v̄tro masculus
 si in sinistra feminā vt ibidē Auicē.
 dicit. Ip̄t̄ itaqz locus in quo vt plu-
 rimū formatur masculus: qz calidior
 sufficienter dat intelligere qz in utero
 citius formatur mas & femina.
¶ Secūdo hoc idem p̄t̄ nō solū pte
 loci in qz ḡnat⁹ mascul⁹: sed vel ex pte
 agentis vt ex parte sp̄matis cui⁹ vir-
 tute ḡnat⁹ masculus. vnde Auicē.
 in-ix. de alalibus assignans causam

quare citius p̄pletur masculus & fe-
 mina. Dicit hoc esse p̄pter debilitatē
 virtutis informatiue per quā ḡnat⁹
 femina. qz vt dicit si fortis est mas-
 culinaret. Si em̄ sp̄ma cōmissum sit ca-
 dum & forte h̄y generare masculus: si
 debile & in calore remissum h̄y gene-
 rare feminā: et qz agēs forte citius p̄-
 ficat suā actionē qz debile. Ideo non
 solū ex pte loci: qz in calidiori pte ma-
 tricis ḡnat⁹ masculus: sed etia ex
 pte agentis: qz ex calidiori sp̄mate ge-
 neratur mascul⁹. Possūm⁹ arguere
 qz citius format⁹ masculus & femia.
¶ Tertia via ad hoc idē sumitur ex
 parte qualitatis matie: qz mēstruum
 vnde ḡnat⁹ femia est magis humi-
 dū & fluxibile. Et qz materia humida
 et fluxibilior sic pōt retinere formā
 et impressiōē. sicut materia nō fluxibi-
 lis. Ideo ceteris parib⁹ dato qz eque
 calididū esset sp̄ma cui⁹ virtute ḡna-
 retur: em̄ia & eque calidus loc⁹: rōne
 tamē matie qz fit de materia magis
 humida & fluxibili. Nō ita pōt re-
 tinere formationē & impressiōē agen-
 tis matie de qua fit femia: sicut ma-
 teria de qua fit masculus. Et ph̄s
 in-ix. de alalibus dicit qz sp̄ma subtilē in
 quo nō est filostas generat feminas
 et sicut dicit⁹ ex parte sp̄matis sicut
 possūm⁹ dicere ex pte mēstrui. qz mē-
 struum & fluidū est magis matia fe-
 minax. magis autē sp̄mū & magis
 stans est magis materia masculorū.
¶ Quarta via ad idē sumitur ex p-
 tione matie. Nam vt dicit in-ix.
 de alalib⁹ mulieres parietes mas-
 culos in maiori pte sunt boni caloris et
 facili motus. Partētes autē feminas
 sunt turpis colous & tardi motus: ex
 quo arguere possūm⁹ qz plus ē de
 materia pura ḡstione qz feminarū
 & masculorū: qz ei matix vt plurimū
 post ip̄pregnationē vsqz ad tēpus par-
 tus manet clausa. Unde ex pura ma-
 teria format⁹ fet⁹ impura remanet in
 matrice turpitudine itaqz colous & t̄r-
 f. ul.

Tractatus de formatione

ditas motus quando mulier pregnans habet in utero feminam factis arguunt impuritatem materie. propter quod hoc accidit si alia causa posset assignari. Nec tamen causa multum videtur ad hoc facere ut ex hoc possumus arguere materiam generationis femine plus habere de impuritate quam materia masculi generationis: sed quia materia magis impura quantum ad informationem et introductionem forme minus obedit agenti consequens est quod in utero citius formatur masculus quam femina. ut iam philosophus in libro de animalibus asserunt. Viso quod in utero citius formatur masculus quam femina volumus declarare quomodo extra uterum citius completur femina quam masculus quod etiam quatuor viis possumus declarare. Prima via fit materie humiditatis scilicet materie obedientia. tertia fit intentione nature. quarta fit acceleratio senectutis. Prima via sic patet: nam cum femina ordinata sit quod in generatione det materiam sicut masculus quod det formam oportuit corpora feminaria plus habundare in humiditate. unde posset accipi materia fetu. versus igitur ad tempus illud quod non habet menstrua multum habundat in eis materiamque convertitur in substantiam corporis: quia non cedit humiditatem materiam versus ad tempus illud in superfluum alimentum. quod sic materia generationis: et quia habundantia materie facit ad situm et ad velocitatem perfectionem concludere possumus corpora feminaria extra uterum citius perfici quam masculorum: et propter ipsius materie habundantiam. Secundo hoc idem patet propter humiditatem materie obedientiam. Nam licet humidum et fluxibile non ita sit aptum naturam retinere formam et impressionem sicut est fluxibile propter quod arguitur pro apponi de tempore formatione femine quam masculi citius plus postquam humidum humidum inceperit construngi facilius figuratur et completur quam siccum et spiritum. Unde ita potest suscipere actionem agentis ideo femina in utero antequam formetur tardius

perficitur quam masculus: sed postquam materia illa incipit costringi et incipit formari: quia humidum magis est obediens agenti quam siccum: et citius perficitur: et quod dictum est de existentia in utero post formationem veritatem habet de existentia femine extra uterum ut quia humidum est magis existibile quam siccum et magis est obediens agenti femina ubi magis habundat materia humida existens extra uterum ratione humiditatis humidum et obedientie materie citius extrahitur sicut corpus et citius perficitur. Tercia via sumitur ad hoc idem ex intentione nature. Nam circa ea de quibus natura minus curat minores diligentiam exhibet: et de his citius se expedit: cum ergo scia sit masculus occasio natus et minus sit cure natura de femina quam de masculino citius naturaliter de notatur ad suum complementum femina quam masculus. Hoc est ergo quod dicitur philosophus in libro de animalibus: quod si agens non intendit sollicite circa oxidationem et fuerit materia multa sit velociter effectus. Nam retardatio (ut ait) aut est ab agente aut ex diminutione materiam nisi duas deducat causas circa complementum corporis femine vidit modicam sollicitudinem nature ut quia circa talia cito se expedit et habundantiam materiam ratione cuius potest caliditate cito perfici: imo sicut dicitur cum hoc quod est materia habundantia est etiam ibi obedientia: quia humidum est magis passivum quam siccum: et quod est magis passivum magis est agenti obediens. Est et ibi tertio minor similitudo agentis siue nature. et ideo citius crescit extra uterum ut citius natura expedit. Quarta via ad hoc idem sumitur ex acceleratione senectutis. Unde philosophus in libro de animalibus dicit: quod femine post partum crescit cito: et sicut hoc efficitur vultu post partum est femine et postquam sunt extra uterum citius crescit quam masculi et citius senescit: cuius causa est potest quia humidum in eis citius frigescat et efficitur siccum et tunc calcescit

et accipiunt seniles rugas et desposi-
 tiones pro ceteris tunc citius senescunt
 que multum videntur costu (ut dicit in
 de alab?) humidum ergo in quo ma-
 gis habundat femina quam masculus facit
 materiam magis obedientem agenti: quia
 minus resistit calori dilatanti carolaxa
 et mollis que habet femine quam sicca et
 dura que habet masculi et vel huiusmodi
 humidum quam citius in frigidentur mu-
 lieres et fiant flumationes et canescunt
 Arguat et ex hoc sic quod citius venit ad
 senium citius venit ad complementum cum
 se sui sit quasi ultima etas quod ille acce-
 leratur procedentes vel etates accelerat
 tur: femine ergo quam citius senescunt quam
 masculi citius veniunt ad annos puber-
 tatis et citius proficiuntur secundum corpus
 quam masculi. **A**duertendum autem quod
 propter causas tactas sepe extra uterum citius
 proficiunt quam masculi: et in hoc est quia
 impedimenta in utero propter quod tardius
 formabatur quam masculi: hoc est quia
 impedimenta in utero propter quod tardius
 formabatur quam masculi sunt quod non
 amota cum sunt extra uterum quia non sunt
 in calidiori parte extraverit masculi quam
 femine sicut sunt cum sunt etiam supplebis
 tus matris ut non recipiat formam agentis
 et caliditate spermatis et humidum extra
 uterum non sic habet locum sicut in utero.
Aduertendum etiam quod cum dicebat de
 impura materia non ita cito fieri effectum
 sicut de pura intelligendum est quantum ad
 formationem feti: cum enim formet nisi de
 puriori: non autem oportet hec intelligi quantum
 ad purificationem: quia forte propter molliorem
 matrem et labilitatem citius purgatur inter
 partem feminam quam masculum.

Capitulum xiii. In
 quo ponit quod fuerit sicut feti triplici pel-
 lica sive triplici membrana inuolutus
 quare una est propter custodiam: alia propter
 suscipiendas supfluitates et immu-
 ditas: tertia ut per illam attrahat nutri-
 mentum.



Alerit au-
 tem hunc in-
 de alab? quod na-
 tus circulat tri-
 plici membrana.
 quod dicitur ut in illi
 gam? Sciendum
 quod patet quod effi-
 citur in gharo-
 ne pueri est quedam tela tenuis ad mo-
 dum tele que adheret teste oui quod ideo
 non sicut exaltet virtus sive spiri-
 tus emissus cum spermate maris: et ne
 diuidantur ad invicem partes ipsius sper-
 matia. Sed intra talem telam huius-
 modi sperma conclusum et unitum sit
 fortius ad agendum quia virtus unita
 fortius est se ipsa dispersa: subici enim
 infra illam telam virtute spermatis
 maris sit attractio purioris menstrui
 unde formatur fetus. **A**duertendum
 oportet talem telam dare circulantem
 fetum. patet per philosophum in 12. de
 animalibus dicens quod si fetus masculus
 in die xl. per abortum ceciderit super
 terram dissoluetur et corrumpet et si ceci-
 derit in aqua frigida inuenietur ha-
 bens substantiam in tela. Et si scinda-
 tur illa tela inuenietur embrio habens
 magnitudinem valde parvam. **A**duertendum
 et femina infra telam formatur in maiori
 tempore quam autem humidum tela: sit quasi ad
 modum tele oui: propter quod eadem philosophus
 quod circa finem de animalibus vult: quod
 si ceciderit sperma antequam figuret erit
 sicut humiditas preterita tela: tunc ergo
 concepti pueri assimilatur tele concepti
 oui. **A**duertendum ergo inueniendum istius tele
 est custodia spermatis ne dissipetur et
 ne exaltet eius virtus: habet etiam alia
 inuoluta huiusmodi tela (ut in pte
 quod dicitur patet) sed propter hanc telam
 que est proxima puero oportet dare
 aliam telam supfluitates recipientem.
 Nam puer nutritur hoc modo: quia
 per umbilicum eius quod est agens trans-
 mittitur nutrimentum ad eum ubi depa-

Tractatus de formatione

rator e vadit in nutrimentum mem-
bror: & quod depuratis de aliqua aquo-
sitas. quasi aquositas vaine resicitur
Si ergo huius aquositas reciperetur
infra illam telam que est propria pue-
rita huius aquositas est acuta. et ve-
rens. puerum lederet. ¶ In gemina
uit & natura cauens lesiones pueri: p-
ter illam telam tenuem in qua puer for-
matur esse quaedam altam telam in qua
huius superfluitates recipitur: nec
oportet huius telam totam circumda-
re puerum. sed cum puer in utero stet
curuatus vt dicit phis in ix. de ania-
libus sufficit huius telam quasdam
partes inferiores circumdare: que cir-
cundans huius superfluitates recipiet
¶ Unde et Auicenna ponit suamentum
huius pellicule: ne per huius vinas
exuratur puer. In hac & tela recipit
vina: sudor et cetera acuta: que re-
soluuntur a fetu nec per alia acuta le-
datur: huius forte hec tela aliquos me-
tus: vnde se purgat vt mulier pignas
per illos meatus simul cum vana et
aquositate. proa emittit aquositates
illas. ¶ Si autem queratur huius
aquositas resoluta a puero que est qua-
si vana. vnde emittatur a puero. Di-
cit Auicenna in ix. de animalibus. que
emittit per vmbilicum: volens que hu-
ius urine electio fiat per vmbilicum
& non ex inergumine: quia sunt me-
tus valde angusti.
Dicimus que sicut in nobis per os intrat
alimentum et ab ore exit salua que
est superfluitas alia a nobis resoluta
sic et puer in utero per vmbilicum sug-
git sanguinem & suscipit nutrimen-
tum et per vmbilicum etiam que est sibi a-
quosum et superfluum eicit in telam illam
que est superfluitatis susceptiva. ¶ Si
huius duas telas quas vna custodit to-
tum circumdans puerum. alia super-
fluitas recipit partes inferiores in-
uolvens est bene telas tertiam per quam
puer nutrimentum recipit que tela ter-
tia dicitur secundina: vt per phis:

in fine 1. 4. de animalibus: ¶ Dicimus
enim que sicut fructus coniunguntur ar-
boribus et inde suscipiunt nutrimen-
tum per succum que trahunt ex arbore:
sic puer coniungitur matrici dum est in
utero et ex menstruo matris: quasi ex
succu arboris suscipit alimentum: ideo
ergo bene aliqua alimenta pueri ad
matricem sicut ligatur fructus cum
arbore que ligamenta phis. ix. de ac-
timalibus appellat cothilidones. hu-
ius autem ligamenta non possunt sine
diuina continuari ad puerum: quia tunc est
puer valde proximus matrici cuius du-
ricie lederetur. ¶ In geminauit ergo
natura facere tertiam telam que
totum inuoluit: & que est maior omni-
bus. quam telam Auicenna nominat se-
cundinam. in qua secundina sim. Au-
uicenna sunt due tele subtiles: ita que co-
posita est secundina ex duabus subti-
libus telis intra quas sunt vene con-
texte per quam suggit sanguis a ma-
trice. ¶ Ista & secundina circumdans
puerum & alias duas telas habet liga-
menta ad matricem sicut ligatur fructus
ad arborem. per que ligamenta suggit san-
guis que pergit per venas illas pectas
que vene sanguinem deferentes per-
tingunt vsque ad vmbilicum pueri. vnde
de huius sanguis per vmbilicum per-
git vsque ad epas pueri vbi digeritur:
et que purum est vadit in nutrimentum
membroy. quod autem aquosum et quasi
vina est habet etiam meatus per vmbi-
licum per quem meatus quasi quedam
reicienda superfluitas transmittitur ad
telam illam que superfluitatum est re-
ceptiva. ¶ Fractis & ligamentis et
cothilidombus que fit in exitu pueri ex
utero nascitur puer cum vmbiculo a
perio. que opte ligare: vt dicit phi-
losophus: circa finem. ix. de animalibus.
¶ Vmbilicus pueri debet ligari:
quia si non ligaretur exiret sanguis:
moueretur fetus. ¶ Illis quidem enar-
ratis possumus cuiuslibet tele inua-
menta narrare. ¶ Tela enim illa que b-

mediate attingit fetus potest dici arma-
 tura siue custodia q̄ q̄tum ad p̄ces
 spectat h̄s triplex iuuamentum s̄m q̄
 tria custodit. Nam in sui p̄moedio
 p̄mo custodit sperma ne dissoluat;
 et ne exaltet ex eo virtus: sed vt vir-
 tum et cōclusum fortiores actiones
 habeat. Secundū iuuamentum est q̄
 quando virtute sp̄matis attracta est
 materia menstrui intra talem telam
 id formatus fetus. et incipit habere ali-
 as superfluitates acutas et vientes.
 T̄ta tela que dicitur armatura s̄-
 terposita est inter telā illā que est sus-
 ceptiua superfluitatum: vt superflui-
 tates ille vientes p̄ter vire nō vale-
 ant. Tertium aut iuuamentū eius
 est: q̄ cū tela susceptiua superfluitatus
 nō circūdet totum p̄ter: sed solum
 circūvoluat ipsum q̄tum ad partes
 inferiores nisi esset ista armatura cir-
 cūdans p̄ter: p̄ter saltē ex parte
 superiori immediate adheret secun-
 dine que q̄ dicitur h̄s vnde ledere
 tur p̄ter: et etiā esset nimis p̄pinquis
 matrici a qua p̄ter suam duriciā le-
 dretur. Vnde et Bulcena: in. x. de
 animalib. de v̄tius tela q̄ facta est
 vt p̄ter elonget a superficie matri-
 cis et ne ledat a mēbrana dura: h̄c itaq̄
 armatura custodit sperma ne exaltet:
 custodit p̄ter ne viatur a superflui-
 tatibus acutis: custodit ipsum ne le-
 dat a membrana: aut viatur a matri-
 ce: iuuamenta autē aliaz telarum p̄-
 ter: q̄ iuuamentum tele superfluita-
 tes recipientis est ne ledat fetus ne
 ledat secundina. Nā si nō esset h̄s
 tela ille superfluitates vientes vel re-
 cipere intra telā tenuē et tunc lede-
 retur p̄ter: vel intra secundinā: et tūc
 lederet secundina nisi esset magnum
 periculum: q̄ ibi sumērent tepte h̄s
 tes conuentionē ad v̄mbilicū per q̄
 attrahat alimentū ad p̄ter quib̄ le-
 sis lederetur et p̄ter. Iuuamentū
 et t̄tne telae secundinæ est q̄ habita
 manifestum. Nā sicut cortex pomū

habet ligamenta ad ramū vt inde et
 trahat nutrimentū ab arborē ad po-
 mū sic et secundina habet cōp̄ludones
 siue ligamenta ad matricē quib̄ mō
 quo dicit attrahit nutrimentū ad pu-
 erum: et sicut q̄ pomū est id cōp̄ludens
 et non indiget humore arboris dissol-
 uit ligamentum siue v̄rumpit. et tunc
 cadit pomū ex arborē. sic q̄ completus
 est fetus et non plus indiget hu-
 more matri- tunc rumpit huius co-
 p̄ludones et ligamenta: et p̄ter s̄m
 Bulcena ē. equitat super plantas su-
 as: et telā scindit ex qua scilicet h̄s
 res q̄dā egrediuntur significantes in-
 bra feminea vt possit factus exire fe-
 tus quo facto cadit fetus ab v̄tero ma-
 tris sicut pomū ab arborē. Du-
 bitaret forte in hac mō aliquis. vnde
 oriatur huius ligamenta: et h̄s co-
 p̄ludones. ad q̄ dixerunt aliqui q̄
 oriuntur a matrice: attendente q̄ ligā-
 mēta pomū oriuntur ab arborē et de
 matrice: q̄ nō sunt sic perfectē distin-
 cte per masculinū et femininum arbo-
 res sicut sunt distincta animalia et po-
 tissime perfecta: vnde in ipsa arborē
 est virtus inchoata virtutē cuius
 ex succo arboris fiunt folia cooperi-
 mēta fructuum et fiunt cōp̄ludones
 siue ligamenta p̄ q̄ fructus con-
 iungunt arborē et trahit alimentū
 ad ipsum fructū: vnde nutrit et p̄ter
 ficatur. sed in animalib̄ habentib̄
 naturas distinctas et corpora distin-
 cta (vt p̄ter p̄ter h̄s in. xv.) distictū
 est ibi actiuum et passiuum: q̄ q̄dā
 mos actiuus trā est. q̄ v̄cro dicitur femi-
 na ē q̄dā passiuus et habet se vt mō
 p̄ter q̄ sperma maris solū se habet
 vt actiuum et est oīa faciens menstru-
 um femine solū se habet vt passiuus
 et est oīa fieri. sicut q̄ succo arboris
 q̄ est oīa fieri mediante virtute et in-
 formatus in arborē que est oīa fa-
 ccre. sunt folia que sunt cooperimen-
 ta fructuum et ligamenta et sunt in-
 de mō et nutrimentū fructus sic p̄ter

Tractatus de formatione

te seminis maris ubi sunt spiritus vni-
digi perforantes et toti mae domina-
tes: ex mēstruo femine sunt tele que
sunt cooperimenta fetus et cothilido-
nes que sunt ligamenta et ex tali mē-
struo nutritur et maturatur fetus.

Capitulum. xiiii.

q̄ in embione primo formantur mē-
bra principalia: videlicet cor: epar et
cerebrum. et cetera.



Philosophus

in. xvi. de anima
libus: improbat
opinionē demo-
criti dicētis mē-
bra interiora fie-
ri primo exte-
ra volebat. n. de
mocritus q̄ pus natura facit mem-
bra exteriora et postea interiora. Sed
fm phm Democritus sic loquebatur
de animalī sicut loq̄retur de anima:
li: ligneo: aut lapideo. q̄ est equivo-
ce aliat q̄ nō h̄z omnino principius
mot̄ ex se: cum ḡ aliat nō habeat pn-
cipiu mot̄ ex se: q̄ in huius anima
li p̄ fiat illud mēbra a q̄ ē principiu mo-
tus. per cuius motū habent oia alia
membra q̄ moueantur et est cor. Di-
cemus. n. q̄ q̄bz aliat est quasi quod-
dam vniuersum. vt sicut in toto vni-
uerso fm hunc ordinem quem vide-
mus est dare aliqd q̄ nūq̄ a motu
cessat per cuius motum fit mot̄. I re-
bus aliis. sic in animalī est dare cor q̄
semper mouetur: fm d̄z aliqd et sicut
lcm. l. fm dilationem et constrictionē
fm pulsū et tactū: p̄ cuius motū h̄z ē
mot̄. I oibus aliis membris. Iō cor
est primum q̄z format in t̄ba. Cor
est (vt d̄z i. xvi. de aliat.) est q̄z p̄mo
format et p̄mo viuit et vitio mortur.
sed cum mēbra principalia vlt sint epar
et cerebr̄: h̄z ista aliquo mō principiat
a corde q̄z formatio cordi ē āncipia
formatio: eparis cerebri que tris de-

cuntur mēbra principalia pp̄ triplicem
sp̄m d̄stantē in corpe aliat: vitalē. s. na-
turalē et animalē. nec sic intelligim̄ q̄
cor totū p̄ncipalit̄ h̄z sp̄m vitalē
et nō nālē et animalē. ymo oia h̄z
p̄ncipalit̄ h̄z. Sed (vt d̄z fm̄) vitalē
h̄z p̄m sibi: q̄z vne pulsatiles sunt
p̄pe cordi. Nālē autē cōscat epari: vel
in hoc sibi sicut epar. aliatem cōscat ce-
rebro: vel in hoc sibi deseruit cerebri
Iō sp̄s vitalis appropat̄ ē cordi nālē
pari aliatis cerebro: q̄ si hoc h̄z epar
et cerebri: a corde dignū ē q̄ et cor vt
p̄m mēbra et subsequētia sint epar
et cerebri. Sed dicit aliqd q̄ assigna-
bit. iiii. p̄ncipale mēbra: q̄ est dare q̄z
tū sp̄s. I. formatū q̄ ē p̄ncipalit̄ p̄petit
cordi et in hac actiōe deseruiunt cor-
di testes sicut in nutriendo epar et in
sentiendo cerebri. ad q̄z d̄z i poterit
q̄ sicut sem̄ ē est sup̄flus alimentī non
sup̄flus simplicit̄. q̄z non est super-
fluum sp̄s sed indiduo. sic p̄tus ve-
stia cordi data est aliat: ad cōsuati-
onem spectet magis q̄ p̄pter indige-
ntiam indidui. et q̄ ea que sūt ad nos
pora sunt h̄z q̄ sunt ad alter. q̄z (vt
d̄z in Ethicis) Ea que sūt ad alterus
sunt ad nos ipsos dicere possumus:
q̄ si testes sunt mēbra p̄ncipale. p̄pter
cōseruationem speciei non t̄z opoz
q̄ p̄ forment: vel q̄ sint de p̄mis for-
matis. et p̄mo ops formari cor: epar et
cerebri. quib̄ p̄mo necessario indiget
aliat et q̄ facta sunt p̄pter indigentiam
indidui. Postea op̄ formari testes
que sunt ad sup̄plendā indigentiam
sp̄s: vt cōseruetur sp̄s. vel possum̄
dicere q̄ statim cum incipit formari
mēbra indiget fet̄: corde: epare et ce-
rebro. Corde quidem indiget: q̄ illud
est p̄m mēbra: et sine eo nō possit
habere opationes suas alia mēbra. ē
est p̄m in aliat q̄z mouet motū. Iō
nūq̄ cessat a motu: sicut et celi q̄z in
vniuerso est vni mouens motū: nun-
q̄ cessat a motu. p̄pter q̄z sicut motū
celi est causa omnium aliorū motū.

Humanū corporis No. xxx.

ita q̄ si motus ille cessaret: cessarent omnes alii motus: ita in animalibus habentibus sanguinem: siue habentibus cor: semper erit cor i cōtinuo motu: ut motus et operatio cordis: sit cō operationi omnium aliorū membrorum: et si ad hōram cessaret cor a suo motu et a sua operatione statim deficeret animal. oportet igitur primo formari cor: et etiam q̄ de primis formatis sit par: quia statim cum incipiunt formari membra: indiget fetus nutrimento quod potissime sit per epar. et nisi est q̄ epar nō sit hō operatione sua siue operatione cordis: et principalior est virtus nutritiva in corde q̄ in epare: aliquantulum esset rationabilis opinio. dicens q̄ posito nō esset primus membrum formatū cor: sed potius epar cum hoc sit p̄mū quo indiget fetus. Nutrimentū sed tū merito primū membrū formatum est cor in hac p̄ma operatione. q̄ est nutrire: principalitatem habet cor et epar subseruit ei: vel possumus dicere et melius: q̄ est distinguatur tripliciter: spiritus ingenitae a nā propter necessitatem individui: et spiritus vitalis: nālis: et animalis: et spiritus spiritus ponatur ingenitae et a nā q̄ dicitur formatū q̄ emittitur cum semine et q̄ radicaliter est in corde consummative est i testibus: qui spiritu formativo dēserunt testes cordis. Dicere possumus q̄ respectu illius triplicis spiritus ingenitae a nā propter indigentiam individui: spiritus vitalis principalitatem habet: unde et huius actus qui dicitur vivere qui exprimitur per venas passatiles magis est continuus q̄ quicunque alius actus: et per consequens magis primus est principalis. Unde et Averroes dicit in secundo sui colligere in hoc consistere dominantes hōnes cordis dupliciter: q̄ cor est primo formatum q̄ epar: et q̄ spiritus vitalis est principalior in animalibus nutritivus siue naturalis: tū vel q̄ in ipso actu nutriendi cor principalitatem habet respectu eparis: et ita q̄ ut pri-

us diximus cor primo formatum: epar autem non est primo formatum: sed ex parte de partibus formatis: q̄ inter prima opera computat ipsa nutritiva sicut etiam cerebrum est de primis formatis: q̄ cerebrum appropriatur. Tertio principalis spiritus: et animalis siue sensibilis: ita q̄ ista tria membra erunt primo formata: videlicet cor epar et cerebrum: quibus appropriantur illi tres spiritus principales: inter que primo formata cor principalitatem habet: ut dicatur cor primo formatum. reliqua duo siue generatio principium a corde suscipiunt: q̄ sic Averroes in 4. de animalibus declarat volens q̄ omnia ista tria membra formant: sed i sanguine est dicit q̄ ista tria videlicet aliqd q̄ est subtile aliqd q̄ est grossum: et accensum: et aliqd quasi sicumaticū et frigidū. Nā sicum a sanguine non differit (sicum Averroes in 1. libro sui colligere) nisi q̄ est indigestus sanguis: formabatur ergo cor ex eo quod est subtile. epar ex eo quod est grossum et accensus cerebrum ex eo quod est quasi sicumaticum et frigidum: propter q̄ epar et cerebrum sunt quasi superfluitates quodam nutrimenti cordis et generatio est: q̄ si quis grossus et accensus et humosus sicumaticus et frigidus: ex quibus generatur epar et cerebrum: sunt quasi superfluitates sanguinis subalis et puri: ex quo generatur cor: et quia superfluitates dicuntur derivari ab eo cuius sunt superfluitates: epar et cerebrum dicuntur derivari a corde et dicuntur inde sumere suam generationem: magis principalitatem obtinet spiritus obiectus q̄ sic se habentibus rebus impossibile est q̄ cerebrum sit in superiori parte cuius hōne grossus sicumaticus: et quasi frigidus loco infimus cōpetat nō superius. dicitur enim ut superius dicitur mus quod aliquid compositum organum ut quoddam res est aliqua ut instrumentum tū est ipse informatus siue spiritus i quo est virtus informativa magis cum

Tractatus de formatione

semine maris est organū ipsū anime maris. agens in virtute eius: organū yans menstruum sūm q̄ ipsa requirit cuius autē spiritus vt quedā res est nō habet q̄ feratur nisi sursum: quia est aliquid subtile & calidū. sed vt organū anime est fertur in omnē partē sensū quidē et deorsūz sinistrorsūm sive deorsūz antrosūm & retroz sūm sūm q̄ vbiq̄ requiritur organizatio: fieret ergo h̄mōi spiritus dupliciter sursum videlz vt quedā res est: q̄ est quoddā subtile & casū et vt organum ale est: q̄ etiam in superiori pte embryonis requirit ania q̄ fiat organizatio. ¶ In alias autem ptes non fertur nisi vt organum tantū. Multo ergo vehementius h̄mōi spiritus fertur sursum vbi fertur vt organum. et vt res q̄ in partes alias vbi solū fertur vt organum. & quia sic vehementer fertur sursum: ppter h̄mōi vehementiam humorē illum quātilcūq̄ flumeticū et frigidū. ex quo cōstituitur cerebrū poterit sursum impellere vt ibi superius ex h̄mōi humorē generetur cerebrū et vt ibi etiā situetur. vnde et Auicēna loquens de his tribus mēbris: vnde sanguine ex quo sunt: dicit q̄ illud q̄ est multū subtilius est p̄cipium q̄ sit cor. Epar autē (vt dicit) est quasi ex superfluitate nutrimentū cor. Ideo (vt ait) cor est p̄cipū generationis epatis & subdit q̄ medulla. i. cerebrū habet generationē nō ex sanguine subtili & bono: sed ex eo q̄ est quasi fluxus & tūc (vt ait) veniunt ad cōplētum cor medulla. i. cerebrū et epar. vidē in codex dicit q̄ ista tria indigerēt certo situ & creatōi posuit illa in loco cōpetenti & p̄o ut fuit necessariū q̄ spiritus exiret a vase compositū. Nam ista tria dicitur esse vasa trum spiritū vt cor sit vas spiritus vitalis. epar naturalis cerebrum alia. Ideo coadi patur locus mediū vt possit cōpetitius in ois mēbris vti influere: epari loco vester vti cali-

diori loco existens possit opera nutritionis que attribuitur spiritui naturali efficacius exercere: cerebro autē locus superior vt sensus ab eo derivari possint etiā a remotis rerū habere noticiam: q̄ autem tria mēbra (vt idem Auicē. innuit in i. de alalibz) sic generatur: q̄ epar in sui p̄ordio respectu alioqum duorū mēbrorum videlz cordis & cerebri luens multū magnū quia illo tēpore multū indiget fetus operatione epatis cū ad ipm spectet sanguinē segregare distribuere & ad nutrimentum mēbrorū operari. matia autē cerebri luens tūc tēpore valde parua: q̄ multū indiget tunc embryō sensu & motu. matia autē cordis luens esse p̄mia & magis cōstans vt in ipsa cōtineatur & restauretur sp̄s cuius virtute tota machina corporis gubernat. Est itaq̄ cor p̄mū mēbrum formatū & facit ad ḡstionem oim aliorū mēbrorū sicut p̄mū facit ad esse oim aliorū. Sp̄s igitur exiens cum semine p̄is in quo est virtus informativa est medius inter cor patris generātis & cor pueri geniti: nam a corde patris generātis h̄mōi spiritus efficitur & causat: sed a corde pueri geniti non efficitur nec causat: sed magis ipm causat & efficit. ppter q̄ h̄mōi spiritus et erit organū cordis patris in quātū in virtute eius habet q̄ agit et erit p̄cipale agēs respectu cordis pueri geniti. Iquātū p̄mo format h̄mōi cor per q̄ idē per suū instrumentū in aliquo mō vna ad formationē aliorū mēbrorū. ¶ Illa p̄mo q̄ h̄mōi sp̄s format cor ex puro sanguine: vnde ex hoc vt format epar et cerebrum ex superfluitate nutrimenti cordis. nā h̄mōi superfluitates modo quo dicitur sunt p̄p̄a matia epatis & cerebri: aliquo ergo modo derivatur a corde epar in cerebrū cū sint superfluitates nutrimenti eius & in quātū derivat ab eo habet cor aliquā rationē p̄cipij respectu cordis in-

quod habet rationem principii respectu eorum aliquo modo subiecti sicut informatiue ad formationem talia membrorum et quod dictum est de epate et cerebro respectu cordis veritate habet de omnibus aliis membris: quia non solum cor habet rationem principii respectu epatis et cerebri. sed respectu omnium membrorum sicut in hoc subiecto spiritus qui exit cum semine maris in quo est spiritus informatiua: quia ille est qui penetrat et perforat: ille est qui format cor epate et cerebro: ille est qui formato epate perforat materiam ante ipsum ut faciat vias vena: ille est qui formato cerebro facit vias nervorum motuorum et sensibilibus qui a cerebro derivant: ille autem est qui principaliter omnia membra organizat et format licet ordine quodam sicut quod requiritur. Erunt itaque cor epate et cerebro primo formata inter que primo format cor. In ultimo autem oportet quod computetur inter primo formata: quia ut dicit Avicenna in ix. de animalibus quod pueri non respirant ex qua non respirantione Avicenna assignat causam caloris pulmonis in sui recreatione volens quod huiusmodi pulmo abeat se sanguine rubeo subtili et est valde rubeus in sui principio sed cum puer incipit respirare tunc quia miscetur aer cum pulmone attractus per ipsam ex illa mixture aeris pulmo qui est quasi spongia aeris receptiva dealbat per huiusmodi susceptionem aeris. si ergo pulmo in sui principio non habet suam operationem et puer non indiget in sui principio operatione pulmonis indiget autem corde epate et cerebro. ideo non computatur pulmo inter primo formata. Sed licet tria dicuntur formata primo quia (ut patet) puer in sui principio non indiget operatione testium ideo testes inter primo formata computari non debent. Sed videtur aliquis quod puer in sui principio non indiget cerebro: quia non indiget ut videtur sensu et motu propter quod videtur non arui nisi duo membra pri-

mo formata scilicet cor et epate. Videmus ergo quod puer in sui principio indiget nutrimento et cum incipit formari cor indiget nutrimento non quolibet sed nutrimento quo nutritur alia cum cor sit principium non cuiuslibet operis animati: sed corporis alia nec etiam omnia alia habent cor licet omnia habeant vel cor vel aliquid loco cordis: non autem potest embryo pueri vivere vita animalis sine his tribus membris corde epate et cerebro: quia animalis vita requirit spiritum vitalem naturalem et animalem. Non ergo posset epate nutriti nutrimento quo nutritur alia siue cerebro nisi viget spiritus sensibilis: cum alia sit animal propter sensum nutrimentum ergo quo nutritur alia non est sine cerebro: sed ut patet non est sic de pulmone indiget itaque fetus in sui principio cerebro ut nutriatur nutrimento quo nutritur alia non autem sic indiget pulmone propter quod merito potest sine causa licet alique alie cause posset assignari quare illa tria membra ante omnia alia membra dicuntur esse formata. **C**oncluditur quidem ratio facta quod in principio materia cerebri sit valde parva quia non multum tunc indiget puer sensu et motu sed non concluditur quod sit nulla tamen quia formatur cerebrum de superfluo nutrimenti cordis sicut et epate: huiusmodi epate fiat de superfluitate adultis: cerebrum vero de superfluitate pneumatica et frigida actum quia sit cerebrum de superfluitate nutrimenti cordis sicut et epate cum nutriatur inter primo formata sic et epate. tamen etiam quia in cerebro viget spiritus alia et sensibilis propter quod si animal requirit quod sit quoddam sensibile statim ad formationem cordis et epatis que non sunt organa nisi animalis. oportet annexam esse formationem cerebri. **A**d dicitur tamen (ut Avicenna in ix. de animalibus) quod licet materia cerebri in sui principio videtur parva tamen cum incipiant forma-

Tractatus de formatione

et alia membra inuenitur capu t me-
gnū valde respectu aliorum membro-
rum: q̄ huiusmodi caput (vt Auicenna
ait) necessarium est vt ex eo primor-
stantur multa alia membra: ratione est
organorum sensuum et neruorum mo-
tuum facit cerebrū ad generatio-
nem multorum aliorum membrorum.

Capitulum. xv. quo-
modo format fetus hominis in vte-
ro et de tempore formationis eius.



Quantum

ad modum for-
mationis fetus
humani in vte-
ro sicut doctores
conueniunt q̄ pri-
mo hōi fetus
sit albus quasi lac
vel butirum: postea fit quasi sanguis
postea fit compactus quasi caro: vlti-
mo autē ibi membra formantur: sed de
tempore harum formationū magna
dissordia inuenitur et potissime quātū
ad formationem membrorum. Quil est
Augustinus. lxxxiij. questionū questio
ne. liiij. q̄ in. xlv. diebus sit puer tota-
liter formatus et organizatus dicens
q̄ hōi fetus formandus primis. vi.
diebus habet quasi similitudines lactis
sequentibus nouē diebus conuertitur
in sanguinē deinde. xiiij. diebus cōso-
lidatur quasi caro. xvij. reliquis die-
bus format vsq̄ ad perfectas linea-
menta omnium membrorum que oīa simul
iuncta faciūt. xlv. vt in tanto tempore
scdm Augusti. format puer. Phis
autē in. ix. de alibus dicit: q̄ si fetus
mas. xl. die per abortum ceciderit sup
terrā dissoluetur. et corūpetur si ceci-
derit sup aquā frigidā inueniet hōis
substantiam inuolutā in tela que scissa
videbitur habēs omnia membra eius
creata et distincta p̄pter q̄ videt velle
phus q̄ in. xl. diebus formatur mascu-

lus: licet plus tempore requirat for-
matio femie. **Quedam** autē glo-
sa sup leuinc. xii. vbi habet q̄ mulier
parēs masculū ab introitu templi in
mūda erat. x. diebus: piens autē fe-
minā. lxx. dicit q̄ masculus format
in tanto tēpore. s. in. xl. diebus: femina
autē in duplo tempore videt in. lxx.
dieb. Phis autē in. ix. de alibus:
formationi femie sup addit. x. dies po-
nens formationes eius fieri in. lxx.
dieb. q̄ est tēpus triū mensū. et etiā
vtra volēs q̄ partus femine debeat
aliquid tangere de quarto mense ad
hoc q̄ p̄mo possit apparere format.

In quodā autē libro medicorū qui
intitulat de sp̄mate dicit q̄ mas for-
matur in. xxx. diebus femina in. xl. nō
dans formationi femie vtra forma-
tionē masculi nisi. x. dies que omnia vt
apparet dicamus cū Auicenna in. ix.
de alibus q̄ ista. v. vel isti quinq̄ mo-
di se habēt p̄ ordinē. Primus modus
est q̄ fetus se habet in principio quasi
butyrū. Secundus modus q̄ assumat san-
guinē. Tertius modus q̄ coagulat
et fit quasi res masticata et quasi caro.
Quartus modus q̄ tunc fiunt p̄ncipā-
lia membra que sunt vasa spiritūū: cor
sc̄z epar et cerebrū. Quintus autem
modus q̄ vltimo fiunt extremitates
pedes. s. manus: q̄ omnia (quātū ad
tempus s̄m eūdē Auicē) ibidem hoc
ordine fiunt. q̄ per. vi. dies apparet
ibi quasi lac sp̄mosum postea post tres
dies. i. post. ix. diem apparet ibi gutte
rubea sanguinea et fila rubea sangui-
nea: sed nō dum apparet totus sanguis
s̄ postea post. vi. alios dies q̄ erit. xv.
die apparebit quasi sanguis coagula-
tus: sed nō dicit apparet sicut caro.

Dicit tamē Auicē. q̄ prima op̄s
nō quādo. ix. die apparet gutte ru-
bea et fila rubea aliquādo anterioran-
tur aliquādo posterioran- tur p̄ vnū
diem. Sc̄da autē op̄atio q̄ in. xv.
die apparet sanguis aliquādo ante-
rioran- tur p̄. ij. dies et subdit idē Auicē.

q post .xii. in .xxvi. die: ille sanguis co-
 agulatus apparet quasi caro et co-
 gnoscuntur ibi tris membra cor epar et
 cerebrum et micha q est medicina descē-
 dēs per collū et p spōdilia dñs vno-
 nē ad cerebrū: et qm ipm iam lcpit
 exēdi. aut aut Auicēna q hoc aliqui
 anteriorat: aliquādo retardat per .is.
 dies vsq huc ergo satis concordant
 hec dicta cū Augu. q per .vi. dies est
 lac per .ix. sanguis ita q nō est cōple-
 te sanguis vsq ad .xv. diē. q: post .vi.
 dies qñ est qñ lac vt fiat cōplete san-
 guis sup addit ipse Augu. .ix. dies lci-
 piunt in .ix. die anteq fiat cōpletus
 sanguis apparet quedā gutte rubee
 et quedā fila rubea per .xii. autē dies
 post .xv. s̄fatos dies q est .i. xvii. die
 cōsolidat vt caro et tunc incipiunt
 appere pncipalia membra quātū itaq
 ad formationē lactis s̄guis et qñs
 satis est cōcordia. sed quātum ad for-
 mationē mēbrorū ceterorū. videt esse
 magis discordia. nā Augustin⁹ for-
 mationi mēbrorū videtur dare .xviii.
 dies ita q qm cum totus fetus cōple-
 tur in .xvi. diebus: q: si .xviii. addatur
 ad .xxvi. faciunt .xlii. Auicē. autē for-
 mationi mēbrorū dat .ix. dies vel .xii.
 ad plus et qñ formant membra in .ix.
 diebus sicut format fetus in .xxvi. die-
 bus qñ in .xlii. fit format⁹ in .xl. vnde
 dicit Auicē. q post .ix. xvii. die appa-
 ret caro et apparent pncipalia post
 dies .ix. diuidit caput a spatulis: et co-
 gnoscitur ibi extremitates laterū et
 cognoscit ibi vter et fit format⁹ fe-
 tus in .xxvi. diebus: sed oportet hic in-
 telligi q aliqui anteriorat p vni diem
 ita q nō apponitur nisi .viii. dies: ad-
 dit autem Auicē. q in aliquib⁹ feti-
 bus hoc latet q nō apparet ibi distin-
 ctio perfecta vsq post .iiii. dies qui si
 addatur ad .ix. faciunt .xiii. qui additi
 ad .xxvi. faciunt .xl. vnde subdit Auicē
 q formatio fetus ad minus est
 in .xxv. diebus ad plus in .xl. medio autē
 modo in .xxxii. vel in .xxvi. diebus vel

etiam in .xxx. pccernit itaq appa-
 rentia lactis que est in .vi. diebus. de-
 cem⁹ q in .ix. die vel in .iiii. die post
 illos .vi. dies apparent gutte et vene
 sanguis: et quia hoc pot anteriorari
 vel posteriorari p vnum diē poterūt
 tales vere et gutte apparere in .viii.
 die vel in .x. postea post .vi. dies totum
 fit sanguis: et quia hoc potē fieri
 rari vel posteriorari per .ii. dies. ideo
 post illos .ix. dies in quibus incipit
 apparere gutte et vene sanguis hndē
 factio sanguis perfecta aliquādo cō-
 pletur in .iiii. diebus aliquādo in .vi.
 aliquādo in .viii. ¶ Rursus cōsolida-
 tur postea in carnē in .xii. diebus: et
 q: (vt Auicē. dicit) hoc pot anteriorari et
 posteriorari p .ii. dies ideo cōsolida-
 tio carnis aliqui fit in .x. diebus aliqui
 in .xii. aliqui in .xiii. formatio autē mē-
 brorū q aliqui fit in .ix. diebus aliqui sub-
 trahit vno in .viii. aliquādo sup ad-
 dit .iii. in .xii. ideo qm anterioratio-
 nem et posteriorationē omnes ducit
 tate possumus saluare vt si accipiat
 tur semper minores numeri tota for-
 matio est in .xxx. diebus. Nā in .viii.
 diebus apparetū fila rubea et gutte:
 in .x. diebus fiet totus sanguis in .x.
 diebus cōsolidabitur in carnē in .viii.
 diebus formabitur membra que ostia
 simul sumpta faciūt .xxx. Si vero acci-
 piatur medius numerus s̄m forma-
 tionem linearū rubearum sanguis et
 carnis: et maior numerus s̄m forma-
 tionem mēbrorū tota formatio cō-
 pletur in .xl. diebus: nā medius nu-
 merus formationis linearum rubearum
 sunt nouē dies formationis sangui-
 nis .vi. formationis sanguinis .vi.
 formationis carnis .xii. qui sunt .xxvii.
 quibus additis .xiii. qui est maior nu-
 merus formationis membrorum faci-
 et .xl. cum ergo dicit Auicēna q ad
 minus format⁹ fetus decet in .xxv.
 diebus. intelligētū est illud minus
 s̄m omnē formationē: quia si cōsum-
 bet formationē tā vterū rubearum

Tractatus de formatione

¶ sanguis et alia accipiatur minor numerus: erunt .xxx. dies. sed quando dicitur quod ad plus format in .xl. non est intelligendus illud plus nisi omnem formationem: sed solum secundum formationem membrorum ut accepto medio numero formationis linearum rubeorum sanguinis et carnis quod sunt .xxvii. dies et addito maiori numero formationis membrorum: qui (secundum Auzencium) sunt .xii. dies ascendit numerus dierum ad .xl. dies. hoc ergo verificabitur quod ad plus format puer in .xl. diebus. si accipiamus maiorem numerum secundum omnem formationem sic verificabitur dictum Augustini .v. c. quod formatio pueri fit in .xl. diebus. Item ut medius numerus formationis linearum rubeorum sanguinis et carnis fit .xxvii. dierum cum hoc possit posteriori per quinque dies: quia aliquando formatio venarum rubeorum posteriora per unum diem sanguinis per duos. et carnis per duos. si addentur .v. ad .xxvii. quibus quinque possunt posteriori illi tres formationes venarum rubeorum sanguinis et carnis. et postea addantur .xii. que secundum Auzencium est longior formatio membrorum .xxvii. .lv. et .xlii. sicut .xl. numerum ab Augustino datur. ¶ In hoc ergo differt dictum Augustini a dicto Auzencium quia istos quinque dies super addit Augustinus ad .xii. dies in quibus .xii. diebus ponit Auzencium formati membra. Item Augustinus hic ponit in .xxvii. Auzencium vero illos .v. dies attribuit posteriori formationi formationis venarum rubeorum sanguinis et carnis. ¶ Quod vero dicebatur de femina quod posteriora formatio eius per .x. dies: ut si mas admittitur formatio in triginta diebus: femina ad minus formabitur in .xl. et si mas ad plus formatur in .lv. diebus: vel in .xl. secundum aliam et aliam computationem: femina ad plus formabitur in .lv. diebus. vel in .l. quod dictum videtur repugnare dicto Philosophi: qui de animali videtur velle quod non formetur femina ante .lxx. diem secundum eum

si fiat abortus femine et non attingit simuliter de quarto mense non apparebit formata. quod dicitur sic possumus cum alio dicto concordare. quod quedam sunt ita labilia quod non tenent formare ipsa nisi ad presentiam implementis sicut si ponatur sigillum in aqua. suscipiet aqua formam sigilli: sed non retinebit eam nisi presente sigillo. propter quod in postulo dicere possumus quod formatio femine posterioratur. post formationem masculi circa .p. dies: cum ita labilis et fluxibilis materia illa ubi implementalis forma: quod non potest ea retinere nisi in matrice ad presentiam agentis ut ad presentiam feminis. sed si debeat esse huius formatio sic solio acta quod possit per abortum. saltem in aqua frigida apparere. quod compleuerit tres menses qui sunt .xc. dies. vel etiam quod aliquid tetigerit de quarto mense (ut videtur sentire Philosophus in .ix. de animalibus) Non est ergo simile de formatione masculi et femine. Item quia formatio et lineatio masculi fit in materia magis compacta et magis fixa: ideo statim cum est facta talis formatio. poterit se retinere tale formatioem si non labatur in terram. sed fundatur super aquam frigidam: sed formatio femine hoc non potest propter labilitatem matris. sic quos modos rationes controuersie que solui possunt ¶ Aduertendum autem quod cum dicebamus supra quod in .xxvii. die quando compacta et formata est caro tunc apparent membra cor. epa. et cerebra intelligendus est de huius membris. quod completis et perfectis: quod quantum ad quantum tam inchoationem horum membrorum etiam cum fetus est quasi lac spumofum tam incipiunt apparere loca horum membrorum. statim enim ibi apparent quod si tres ampulle quasi tria loca illorum trium membrorum. Sic enim est cure nature: de illis tribus membris: ut statim a principio quando adhuc est quasi lac in locis illis ubi debet esse tria membra

h: a stuar. De modo itaq; forma
noms pueri: et etiam de tempore: sint
hęc dicta.

Capitulum. xvi. In

quo agitur in quo tempore fit homi
nis partus et quasi tempus et termi
nus pariendi magis diuersificatur i
homine q̄ in alijs animalibus.



Multa

quasi animalia (vt dicit
philosophus. ix. de
animalibus) habent vnus
terminu pariendi. So
lus est ho

mo vt ait habet diuersos terminos
quia quidam pariuntur in mense septi
mo. In maior aut pre. i. vt plurimus
fit partus in. ix. mense vt idem phus
ait. Quidam aut intrans mensem de
cimum. Huicenna aut in. ix. de animal.
recitat de muliere quadam que peperit
post. xiiii. menses. Philosophus tamē
in. ix. de animalibus vult q̄ mulieres
vt plurimū errant vel dñr errasse. qñ
vltra nouem mēses portāt: vtrūq; tñ
verū est. Nam multotiens mulieres
errāt in cōputando: q̄ ptingit aliqui
q̄ matris attrahit p̄uū et claudit se
super ipsum: et q̄ inutile est tale sper
ma ad generationē licet p̄ter calidi
tatem matricis et clausuram eius pos
sit ex hoc ibi aliqd sanguis attrahi et
retineri: vt ex hoc mulier se imp̄gna
tam putet. n̄ tñ imp̄gnata est si postmo
dū h̄mōi mulier vtaf viro et matris o
uomat q̄ est i se h̄z et attrahat sp̄ma
viri et ex hoc cōcipiat. p̄putabit forte
mulier impregnationē factā fuisse in
tpe puor: non at in tpe i q̄ facta fuit:
iō p̄putabit q̄ puer pluri tēpe fuerit
i matrice q̄ fuerit. p̄ d̄t ei p̄rigere q̄
vir sit valde frigidus vel valde tardus ad
emittendū semē. pp quod p̄t p̄rigere

q̄ mulier p̄ emittat suū sp̄ma q̄ es
missum attrahat a infice: et ex hoc se
cōcepisse putat. s; sic acciat error: a
liqñ tñ accidit q̄ vltra. ix. mēses portāt
Nō est talis error p̄t accidere in illa
que p̄ impregnationē: vel post q̄ se im
pregnatas esse putant. itē se copula
ret viro: in alia at se non copulanti
bus: talis error cō nō p̄t ex hoc cer
titudinem h̄e possunt multe de impre
gnatione tpe multe q̄ possunt i nouo
mense. et errantes credunt se plura mē
tero portasse et multe tñ vitate vltra
illū terminū portant: minor q̄ tertius est
septē mensū: ita q̄ n̄ nati tñ phum
nullo mō viuunt. Lōis aut tertius est
nouē mensū: portant tñ aliq̄ vltra
ix. Recitat tñ doctor quidā q̄ cum
quedam mulier honesta et digna ti
de peperisset filiu magne q̄ntitatis et
tpe miraretur de q̄ntitate eius. asseru
it illa sibi: q̄ vltra decem mēses eius
portauerat in vtero. Qñ itaq; mensa
sic est ymior tertius partus. Possunt in
vult hoies si nō p̄pulerunt septimu
mensem in vtero: sed tales valde imper
fecti nascunt ita q̄ sic nati porcos et
vras sensuū potissime nates et aur
culas habent valde paruas: sed cum
creuerint tales ampliantur. vnde
tales inuolui debent in panno lanco
molli: vt phus tradit max. addit
aut panno illos nō sōlū debere esse
lancoos et molles: s; vel iunctos in est
q̄ Huicenna d̄t max. quēdam fuisse na
tum post sextū mēse: qui b̄vuit. ad
intelligendū est si fuit natus in sexto
q̄ aliquid tenuit de. vii. In. viii. aut
mēse nati d̄r non viuūt. Recitat tñ
phus in. ix. q̄ apud egyptū sunt mu
lieres q̄dam quasi viragines et robu
ste: que ēt in. viii. mense p̄dictas ḡniant
filios q̄ viuunt. cā aut quare in. viii.
mēse nati: vt plurimū monūtur. as
gnat duplex. Q̄na phisica. Alia astro
nomica. Phisica quide: q̄ vt dicit
puer in vtero in vtero natus sp̄ i. vii.
mēse peti c̄ritū et si iueniat facit c̄ri

Tractatus de formatione

tum credi saluati: et uiuit. Si autem ex
resistentia aliquo modo ledit: qui si
postea in vii. exeat: quia nondum
sanatus a leſura et est valde paſſibilis
vt plurimū mori: sed si expectet vsq;
ad mensē nonū: iam sanatus et for-
tificat⁹ exiens poterit saliter uiuere:
et vt plurimū saluati et uiuit. Aſſigna-
tur autē huius causa astronomica. po-
ſuerūt enī quidā astronomi: q̄ in om-
ni cōiunctione: primo mēse domina-
tur saturn⁹. et sic viceps deſcēdēdo
ſm ordinē planetarū. et q̄ luna tenet
locū ſeptimū et vltimū iter planetarū.
iō. vii. mēse ſm hunc modū loquen-
di dominabitur luna. et quia cōpleto
numero planetarū: reuertit dominus
ſecūdū circū. in vii. mēse domina-
bitur saturnus in ix. Iuppiter. qui a
immediate ſe h̄ ad saturnum. Dicūt
ergo iſti q̄ nati in ſeptimo mēse na-
ſcunt ſub dominio lune: et quia luna
eſt frigida et humida: licet ratione fri-
giditatis ſit cā mortis: rōne tamē hu-
miditatis eſt cā vite: vt ſciant uiuere
re p̄nt. ſed natū. vii. naſcūtur: qui eſt
frigidus et ſiccus: iō nullo modo eſt
cauſa vite. **M**ati autē in nono naſcū-
tur ſub dominio qui eſt calidus et hu-
midus: et q̄ in calido et humido vi-
ta conſiſtit iō (vt dicunt) tales potū-
ſime uiuūt: ſed q̄quid ſit de h̄is cō-
munitis dato q̄ puer perat exitum in
vii. et non valēs exire exeat. poſtea in
viii. ſi ſit mulier bene cōplexionata et
robūſta et generet filiū viuacē et for-
tem: non ſic ledet ex eo quod perit
exitū et non obtinuit ſicut ſi eſſet debi-
lis ita q̄ in octauo exiens iō raro hoc
contingat poterit uiuere ſicut vel q̄
corpora ſupereceſta. agunt in hoc in
hoc inferiora h̄ q̄ ea inueniunt di-
poſita q̄ tunc q̄ ex parte ſuperece-
ſta. ſiue ſm ſuperiores cauſas vide-
retur iudicandū de morte: tamē ſi pu-
er ſit bene cōplexionat⁹ poterit hu-
ius cauſalitas impediri ſicut in eſta-
te aliqui patiuntur febrem frigidam

propter q̄ licet ratione diſpoſitionis ſu-
periorum corporum iſte ſic patiens de-
beret calorem pati: tamen quia mate-
ria eſt diſpoſita in contrariis: non ca-
lorem ſed frigus patitur: ſic etiam te-
pore peſtilentis: quando eſt magna
mortalitas multi euadunt. dato ergo
ſm diſpoſitionem ſuperiorum corpo-
rum: magna mortalitas debeat eſſe i
aliqua parte mūdi: multi tamen p̄o-
terūt nō euadere. iō ſi mulieres robu-
ſte et quaſi viragines generent pue-
rum propter natiuitatē quā habent. ex
bona cōplexione matris. nati i. vii.
mēse ſuperare poterūt: vt rōg impē-
dimentū ſuperius poſitū. **Q**uia
re autem ſic diuerſificetur partus ho-
minum: quia aliqui generantur in p̄-
cepto. vii. mēſis aliqui completis ſe-
ptem: et ſic de aliis terminis (vt dicitur
eſt). Alioquin autem animalium ma-
gis in formam terminum habeat aſſi-
gnari pōt cauſa eſt iō viuēdi aliorū
animalium et hominū. Alia enim ani-
malia habent magis ſimilem cibum
et vtunt magis vno modo viuēdi vt
ex hoc ſint magis vniſormes in cōn-
plexione et in generatione vt magis
habeant vñ terminū concipiendi et
generandi. Homines autem t̄z ma-
res q̄ femine: quia ſic diuerſificant
in ſuo modo viuēdi et in ſuis cibis
diuerſificantur in cōplexionib⁹: vt
magna ſit differentia inter ſemen et ſe-
men viri et intra menſtrū et menſtru-
um femie: vt aliqui maſculi generēt
magis iuuenes: aliqui magis in eta-
te proeecti: ſic etiam et circa feminas
ſe h̄ab⁹: q̄ aliqui magis iuuenes cō-
cipiunt: aliqui magis p̄uecti: aliqui
nullo modo concipiunt cōiūcte vi-
viro: nec poſſunt concipere cum co-
poſtea concipiunt cum alio: que om-
nia ad diuerſitatem cōplexionū ſūt
referenda: licet ex aliquibus etiā or-
ganorum impedimentis poſſint hęc
contingere: et quod dictum eſt de cō-
ceptu veritates h̄ et de partu: q̄ aliud

citius peruntur et pauion tempo: c
stant i vtero fm q tardius vel citius
in vtero fozmatur ad qua tarditatem
et celeritatem bonitas ⁊ malicia co:
plexionum pparari possunt. ¶ Sed
si queratur quare aliqui nascitur in
vi. mese aliqui in viii. et sic deinceps
Responderunt aliqui: q puer primo
organizatur postea organizat⁹ et per
fectus habet suum modum. Ultimo
paritur De organizat⁹e autem ⁊ p:
fectione: ⁊ formatione dictu est supra
vbi dicebatur q aliquorum formatio
et organizatio est in xxx. dieb⁹ ⁊ istud
est tempus minus aliquoz est in xlv.
et istud tempus vt dicebatur est tem:
pus maius: ⁊ quia puer no statim cu
formatus est inouetur: immo oportet
q post organizacionem solidetur ⁊ ro:
boretur ante q moueri possit. Ideo
possum⁹ distinguere triplex tempus
videlicet tempus in quo est perfecte
organizatus tempus in quo mouetur
et tempus in quo paritur. Dicit autē
Alicenna in. ix. de animalibus recitans
dictum medicorum q tempus in quo
mouetur est duplum ad tempus for:
mationis ⁊ tempus in quo paritur du:
plum ad tempus in quo mouetur ita
q si totum tempus in quo stat fetus
in vtero diuideret per. vii. partes vna
partem illius temporis fm hunc mo:
dum decēdi haberet formatio. Duas
autem partes illarum partium habe:
ret motio totū autem residuum id est
quattuor reliquas partes haberet p:
tus ⁊ generatio. Ideo si pueri forma:
tio sit vntus mensis post illum men:
sem mouebitur peractis duob⁹ men:
sibus. Primo hoc generabitur ⁊ pa:
rietur peractis quattuor mensibus.
Si vero formetur puer in xlv. dieb⁹
quia tempus formationis erit mensis
cum dimidio tempus motionis erit
trium mensium tempus generationis
erit. vi. mensium fm q modum nasce:
tur puer post. x. menses aliqui tamen
dicunt q fm hunc modum computē

di: puer formatus in xxx. dieb⁹ nasci:
tur in. vii. mensibus: formatus autem
in. xlv. nascitur in. ix. mense. sed erit
in computado: q si formatus in xxx.
diebus partus conuebit xxxvii. quia
vt dicunt nascit in. vii. mense oportet
q formatus in. xlv. dieb⁹ partus ad:
tineat. xlvii. q tempus no solum se ex:
tendit vltra. x. menses: sed vel se ex:
tendit aliquo modo vltra. x. q no esset
inconueniens fm superius dicta vbi
dicebatur ex peram esse aliquas por:
tiones in vtero vltra. x. menses. Dicit ta:
men Alicenna in. ix. de animalibus: q ille
modus computandi non est omnino
firmus: quia forte no semper sic ac:
cidit: licet forte vt plurimum sic possit
contingere. ¶ Tertio tamen canonis
ten. xiiii. dicit q quocunq tempore
compleatur formatio pueri in duplo
tempus sit motus: partus autem sit
post implicitatez tempus motus. Et
si volumus vnum concordare cum
alio: Dicemus q ista triplicitas su:
matur pcut ibi includitur tempus mo:
tus ita q tempus partus excepto te:
pore formationis est triplum ad tem:
pus motus includendo ibi huiusmo:
di tempus ⁊ est duplum non includē:
do tm hunc modum loquendi.

¶ Capitulum. xlv. in
quo agit de causa pa:
riendi plures filios et
de modo quo licuatur
puer in vtero maris.

Tractatus de formatione



Multiplex

potest assignari causa pluralitatis filiorum in utero. Una quidem tangit in quodam libro medicorum qui intitulatur de spermate ubi dicitur quod vultu sunt receptacula ubi sperma recipitur: et ibidem subdit quod si sperma ceciderit in duobus vel tribus vasibus tot pariter creatur quot vasa hec recipiunt: itaque in hec causa multitudinis filiorum simul in eodem utero est multitudo receptaculorum in eadem inficere: sed hoc non potest esse tota causa. Nam recitat philosophus in ix. de animalibus: quod accidit eadem mulieri quod abortit xii. filios: et Avicenna in ix. de animalibus dicit se audivisse de quadam muliere: quod simul abortit. lxx. figuratos vno abortu constat autem quod tot receptacula in matrice non sunt.

Assignatur autem alia causa pluralitatis filiorum pluralitas impulsuum virilium spermatis: sicut quod dicit Avicenna in ix. de animalibus ubi agens de causa geminorum ad diversitatem impulsuum spermatis videtur hoc reducere: quia iter diversas vias ut ait emittit sperma virile poterunt sicut diversas partes spermatis plures in eodem utero filii generari: sed nec istud omnino sufficit: quia nunquam erunt tot impulsus quod xii. filii ut recitat philosophus vel lxx. ut recitat Avicenna. generari possunt.

Potest autem assignari causa tertia motus matricis. Nam ut dicit Avicenna in ix. quod mulieres possunt movere spermata de loco ad locum in matrice propter delectationem.

Cum ergo ex tali motu possit se sperma dividere in plures partes: poterit ex hoc esse generatio plurium filiorum: sed nec istud omnino sufficit: quia nunquam possit sperma dividi in tot partes quot fieret inde tot filiorum generatio.

Potest autem assignari et causa quarta quam tangit philosophus in ix. de animalibus. Dicit enim quod quedam

mulier fornicabat videlicet impregnata post impregnationem: et impregnabatur post primam impregnationem et peperit duos filios. Quorum unus assumebat contigit: et alius fornicatori: imo idem ibidem ait de illa que abortit simul. xii. filios quod impignatio illorum erat successiva. Potest ergo contingere impregnatio post impregnationem: et hoc potest esse causa multitudinis filiorum: sed hoc videretur mirabile. quod lxx. filios per successivam impregnationem posset mulier concipere. Posset autem assignari et alia causa ex parte multitudinis materie: ut sicut accidit aliquando mensuram (quia fit manus cum vni digitis ratione habundantie materie potest fieri figuratio simul plurium filiorum: que omnibus causis simul iuncte vna sufficientem causam efficiunt. Nam et diversitas receptaculorum in matrice: ut Avicenna tangit in ix. et diversitas impulsuum spermatis: et motus spermatis in inficere: et impignatio et multitudo materie huiusmodi pluralitatis cause esse possunt.

Advertendum tamen quod quando impregnatio est multum propinqua impregnationi potest uterque salvari: sicut accidit in illa que concepit ex marito et amasso quod duos filios peperit: quorum uterque supervixit: sed quando longinqua est superimpignatio ab impregnatione uterque salvari. Unde dicitur in ix. de animalibus: quod accidit eadem mulieri impregnate de gemellis: quod post impregnata fuit tertio: illos quidem duos peperit salvatos. Tertium autem peperit: et statim mortuus est qui periebatur in v. mense: per plures ergo menses distabat superimpignatio ab impregnatione: nam cum tanta distantia est et non est completus fetus: propter quod prima impignatio descendens dantur secundam vel possumus dicere: quod quando distat superimpignatio ab impregnatione: quia per tantum tempus ante conceptus. Ideo huiusmodi fetus iam per tantum tempus fornicatus et confortatus fu-

git et trahit ad se quasi totum nutri-
 mentū alterius: ita ut fetus posterior
 saluari nō possit. Ex hoc autē potest
 apparere causa quare fiat abortus:
 si fiat conceptio filiorū in valde magna
 multitudine: quia oibus illis vni⁹ femi-
 ne mēstruum nō potest ad nutrimentū
 sufficere. ¶ Est ergo hoc vlt gēter
 notandum: quod fit in muliere ipregnatio
 sup impregnationē: quia alia alia q̄ in
 nouicia recta sunt excepta equa post
 impregnationē abhorret vsū masculi-
 li. Mulier autē impregnata plus desi-
 derat q̄ ante: cuius causa esse potest
 habēdāntia hūiditatis. In aliis enī
 aialibus que nō vtunt tanto cibo nec
 sic nutritiuo vix sufficit hūiditas ad
 fouēdum fetus ppter quod corpora
 eorū remanent sicca et abhorrent cō-
 fortū masculi. ¶ In muliere autē ex
 habundātia hūiditatis attracte ad
 matricē magis desiderat masculinum:
 sic etiā de equa dicit. quod quādo habū-
 dat in cibo desiderat equū post ipre-
 gnationē: licet nō sic sup impregnē
 ut mulier. ¶ Unde phis in ix. de aialibus
 dicit: quod nulla femina aialium re-
 cipit cōitū post ipregnationē nisi mu-
 lier et equa: mulier itaq; ppter habū-
 dāntiā humoris: et quia desiderat vsū
 viri post ipregnationē: poterit suc-
 cessive (manēte vna impregnatione)
 suscipere aliā. Sed sciēdum quod si fiat
 impregnatio sup impregnationē: vel
 qualitercūq; aliter mulier de plurib⁹
 fit impregnata (ut Auicēna tradit in
 ix. de aialibus.) si hoc sit de duobus
 masculis vel de duabus feminis mu-
 lier multoties euadit: sed si de mascu-
 lo et femina raro euadit quōd forte ideo
 cōtingit: quia vt plurimū masculi crean-
 tur in eadē parte vt in dextra: et femi-
 ne in eadē vt sinistra: ideo magis ori-
 dinatē p̄nt ad partū peruenire vnus
 post aliū: s; si sit ipregnatio de mascu-
 lo et femina postea quod simul cōcurrūt
 ad partū vt mulier valde raro euadat.
 ¶ Cū de pluralitate filiorū volu-

mus exequi de modo existendi pueri
 in vtero. Tenēdū est enī quod eo modo
 stat puer in vtero s̄m quod minus potest
 occupare de loco: ideo dicit phis
 in ix. de aialibus: quod fetus habet duos
 pedes stat in matrice curuatus sicut
 auis et homo. Idē etiam philosoph⁹
 tradens modū s̄m quē homo stat in
 matrice dicit: quod puer in matrice habet
 natum iter genū: oculi super genū
 alius a genub⁹: et aures extra. ¶ Il-
 me autē eius dicitur tacere super vel
 iuxta genū: factus autē est vt Hui-
 cēna tradit in ix. est s; sus dorsum ma-
 trice ppter deensionem cordis.

¶ Libatur ergo ibidū est in vtero
 per vmbilicū vt dicit phis in ix.
 de aialibus: qui vmbilicus p̄tinuus
 est cōt̄ildoneis. ¶ Cōt̄ildoneis
 autem sunt quasi ligamenta ligantia
 embryonē cum matrice: per que liga-
 menta coniuncta matrici attrahit ali-
 mentū vsq; ad vmbilicū: et inde attra-
 hitur vsq; ad ep̄at: vbi depurat et ce-
 dit in nutrimentū pueri. Dicit autē
 Auicēna in ix. de aialibus: quod puer in
 vtero ridet post 31 dies: et ista est pri-
 ma operatio quā habet anima rationalis
 (vt ait in suo corpore: somnat autē
 vt ait post duos menses). ¶ Post q̄
 ergo p̄fectus est puer in vtero r̄m-
 p̄tur cōt̄ildoneis: i. ligamenta: cuius
 quibus ligatur cum matrice quibus
 ruptis statim puer p̄nt exitū quē pe-
 tendo venit caput ad inferius ad quod
 tuat p̄dērostitas ita caput vt prius
 incipiat exire caput q̄ alia membra:
 et iste s̄m Hui- cēna est exitus natura-
 lis quod si p̄tingat prius exire pedes q̄
 tingit ex debilitate creature nō potē-
 tis se p̄tere: vt Hui- cēna tangit in ix.
 et est tunc periculosus partus: quia nō
 ita apte exire potest.

¶ Capitulū. xviii. in
 quo agitur quod sit causa masculinitatis
 et que femininitatis et vnde est quod non
 semper generantur masculi.

Tractatus de formatione



Ausa vo-

lentes tradere
masculinitatis
et feminitatis
Dicim⁹ hmodi
causas esse dñiū
spermatia ma-
ris sup mēstru-
um femie idest

dñiū agentis super materiam.

Non enim erit huiusmodi causa actio duorum. agentium ut visus est velle galien⁹ ponēs sperma femine habere rationem actiui et vel spma maris volens qd si dñabitur vel sperma femine generabatur femina spma maris masculus. **N**os autē in generatione aialū habētū corpa distincta et naturas distinctas. vñā dam⁹ materiā ut illud qd prestat femina et vñū agens ut spma maris: et semp agens si sit generatio habz aliqd dñiū sup materiā sed non semp habet totale dñiū ppter resistentias materie. sic enī semp generatio a fili. **N**ō tamē semp eodē modo a fili: qz generat nō solū equus ab equo: sed nullus ab asino ut dicit in. vii. metaphisice femie ergo asini intēdit generare asinū: tamē qz mēstruum eque nō est dispositum ad suscipiēdum formā asini non valens inde gnare asinū. assimilatur igit passim quātum pōt: et generat inde mulū qui in multis est filius asino. licet non in oibus: et sicut asinus intēdit asinum generare et equus equum. sic masculus masculū ita qd si generatur femina: erit ppter intentionē agentis: saltem agentis pteculariter ppter qd dicta est feia: qd est mas occasionat⁹. Cum enī in gnatione se habet vir ut agens femina ut patiens: qz effectus debet assimilari agēti p se est qd semp generetur masculus. Si autē generatur femina: hoc erit actionaliter. sed si ante femina se habet ut agens per se esset vel generatur femina et mas

est femina occasionata. **N**on ergo perfecta obedientiam materie semp generabitur masculus. **E**x resistentia autem materie est vel ex aliquo impedimento: qd passim nō perfecte assumitur agēti. **T**ot ergo possunt esse cause feminitatis quot modis cōtingere: qd mēstruum femie resistat spermati maris ut nō possit inde generari. mas et tot erūt cause masculinitatis. quot modis semen maris potest habere dñiū super illud qd prestat femina in generatione ut possit inde generari mas. **U**na ergo erit causa generalis masculinitatis dñiū agentis et obedientia passi. **E**t quibus hec videtur due cause vna tamen causa est: quia dñiū agentis non est sine obedientia passi et cōuerso: qz si nō esset ibi obedientia nō esset dñiū et cōuerso. **S**ic enī vna est generalis causa feminitatis debilitas agēti et inobediētia passi. **N**ā ad debilitatē agēti sequit passi inobediētia. **S**ed licet sic generalit⁹ possim⁹ assignare causas masculinitatis et feminitatis ad ista tamen generalia multa specialia cōcurrunt que sunt. x. quātū ad precesens spectat videlicet qualitas seminis virilis virtus eius etas virtus testis complexio mēstrui receptaculū matricis varietas ciborū conditio aeris diuersitas ventorum influentia celi. **O**mnia enī hoc aliter et aliter se habentia possunt facere ad generationem masculi et ad generationem femin⁹. **P**rimū quidē facit ad hoc qualitas virtus seminis: ut si sit calidus vel in calore remissum: qz si est calidus faciet mag⁹ ad generationem maris: si in calore remissum ad generationem femine. **I**deo dicit in. x. metaphisice. qd ex eodē spermate gñabitur: mas et femia si sit passus aliq⁹ talia passio ne ut vcz passione calidi vel frigidi. **S**ecūdo ad hoc facit virtus spermatis: qz sicut philosophorū regulā crescente corpore crescit et virtus: igit

ur in part spermate plus erit de vir-
tute q̄ in pauciori. Quo posito ma-
gis habebit dñiū supra passus vt ma-
gis possit gñare masculū. Si ḡ semē
sit calidū multū magis gñabit mascu-
lū: si modicū et frigidū magis femina.
Philosoph⁹: in xviii. q̄ iuvenes ges-
nerant feminas plus q̄ p̄necessarios
erant. Et etiā senes plus generāt fe-
minas cuius causam assignant: quia
calor in iuuenibus nō est adhuc cō-
pletus in semib⁹ autē est dūm mutus.
Et si dicatur q̄ ista causa est eadē
cu prima. Dicemus q̄ caliditas pōt
esse in spermate ex alio q̄ ex etate in.
Quarta causa ad hoc idem sumit
ur ex virtute testium. Nā testis dex-
ter efficacior est ad generādū mascu-
lum. Et siniter ad generādū femi-
nā. Unde dicitur de quibusdā
ruficis: q̄ cum ex tanto volebant ha-
berē masculum. Ligabant eius testē
sinistrum cum feminam dextrum.
Quinta causa ad hoc idem est re-
ceptūculū matris: q̄ in pte sinistra
matris magis generatur femina in
dextra mas (supra illud phi. xviii. de
ai alibus) erit in parte dextra: femina
autē in sinistra. Sexta autē causa
est cōplexio mēstrui. Nam cum caro
scie sit laxa mollis et frigida. Mascu-
le autē sit calida et sicca: quādo q̄dā
tale est mēstruū q̄ est magis molle: et
fluxibile magis inde generabit scia
Quādo autem magis calidū et siccū
magis inde gñabitur mas. Septia
autem causa est varietas ciborum.
Dicitur enī est supra q̄d illud q̄ p̄-
stet femina in generatione et etiā illud
q̄ p̄stet mas est superfluum vltimū
nutrimētū. licet aliter sit in mare et fe-
mina. Nam in femina est sanguis tan-
tum siue mēstruum cum non habeat
rationē nisi passiu. In mare vero est
hoc alteratum in vasis feminarij vt
sit vere sperma. Et habeat rationem
actiui. Cū ergo ex alijs et alijs cibis

praestetur calid⁹ et frigidus nutriti-
um continget ex varietate ciborum
sperma fieri calid⁹ vel frigidus et fm
hoc poterit p̄stare iuuāntū ad gñā-
tionem maris rōne caliditatis vel ad
gñātionem femine rōne frigiditatis.
Octava autē causa potest sumi ex
cōditiōne aeris vel alioz clemētōz
circūstantium. Nam his variatis va-
riatur cōditio corporū: q̄ dependet
ab h̄mōi elementis. Corpore autē va-
riato variatur et superfluitates corpo-
ris vt sunt magis vel minus digeste
fm hoc ergo variabit et sperma que
est superfluitas. Vltimū cibū oratiōe
ill⁹ variatiōis poterit facere ad ge-
nerationem maris si sit bene digestū
femine si sit indigestū. Unde et ph̄s
in xviii. de ai alibus causam masculi-
nitatis et feminitatis digestiōis et in-
digestiōis superfluitatū attribuit.
Aduertēdum tamen q̄ tam in ca-
lis q̄ in clemētis circūstantib⁹ causa
masculinitatis et feminitatis eadē
randa est non solum fm caliditate et
frigiditate: sed etiam fm tempera-
tiam. Nam et nimia caliditas et nimia
frigiditas impedire possēt nō solum
generationem maris: sed generatio-
nem omnium vt nulla fieret gñatio.
Nam oia naturalia et etiam artificialia
lia ui quādā temperāta cōsistunt vt
dicitur in xviii. de ai alibus. accipitur
ibi temperāta large ad omniū cōso-
nātiā fm q̄ et in artificialibus re-
peritur quēdā consonātia et quidem
ordo et quēdā conueniētia partium:
sic et in naturalibus debet esse conso-
nātia: et contēperetia actiui et passiu
vt fiat ibi actio et passio et inde est vt
in eodem. xviii. additur q̄ aliqui viri
ex aliquibus mulieribus generant et
ex aliquibus nō generāt. Potest etiā
esse consonitas huiusmodi viri ad
hanc mulierem vt ex ea possit gene-
rare: q̄ non erit consonitas ad aliā
vt ex ea generatione possit: et q̄ tibi
et clemēta circūstantia: et etiā alie scie

Tractatus de formatione

superius assignate ad tale tempera-
tiam. et conformitatem possit iuuare et
etiā impedire. Unde est quod hōi cause
possunt vltiter gnationem adiuuare:
et vltiter impedire: et sicut hec possunt
adiuuare vel impedire gnationem sim-
pliciter: ita possunt adiuuare vel impe-
dire generationē hanc videlicet mascu-
li vel femine. vt aliqua temperātia vel
cōformitas maris et seie ex quibuscūq;
causis agitata magis facit ad gene-
rationem masculi alia vero magis ad
generationē feminine. ¶ Non quidē
causa fieri potest ex diuersitate vtorū
nam vt dicit in .ix. de animalibus vltus
meridionalis magis disponit ad ge-
nerationē seiarum septentrionalis ad
generationē maris. ¶ Quare quidē
meridionalis ad gnationē feminarū
assignatur ideo causa: quia hōi ven-
tus est valde humidus. ppter quod cor-
pora erunt valde humida: et sperma
erit magis indigestū. erit etiā spina
maris humidior et sanguis mēstru⁹
humidior: et quia humiditas et indige-
stio videtur esse cōueniētia cōplexio
in muliebri que habent carnē laxā et
molē: et supfluitates indigestas: ideo
talis vltus est cōpetens generationi
feminarū. Vltus autē septentrionalis
quia purus et frigid⁹ strigit poros: cō-
seruat calorem naturālē purificat hu-
mores vt sic tunc spina calidius et ma-
gis digestū: et ex hoc fit cōpetentius
generationi masculorū. Aduerte dū
autē quod supra multitudinē spermatis
dicim⁹ facere ad generationē mascu-
lorū. Hoc autē videtur voluisse phisic⁹
quod faciat ad gnationem feminarū sed
nō est cōtrouersia. quia ceteris paribus
vt si sit eque digestum multū sicut et
modicū. quia vt dicebat crescēte corpo-
re crescit et virtus hōi multū spina
magis dñabitur mē in quas agit et
magis cōtrahat ipsam ad se vt gene-
ret inde marē. sed hōi mul. am sper-
ma sit indigestū poterit ad feminarū
generationē facere. ¶ Decima autē

et vltima causa potest sumi ex influētia
nā signa celestia planete et alia sidera
licet nō habeāt causalitatem directe
in animas nostras et in liberū arbitrium
habent tamē in corpora nra. ideo non
inreparamur celebrātes minutionem:
vel faciētes alia quę spectant ad corpora
nostra. si obseruet cōditionē lune: or-
dinē elemētōrū: dispositionē et cetera
que possunt nostra corpora imitare.

¶ Et hoc ergo possum⁹ dicere ali-
qua signa esse masculina: quia sic alterāt
corpora hōim et feminarū: sic magis
disponāt ea ad generationē masculo-
rū. alia autē esse femina quia magis dispo-
nunt hōi corpora ad gnationē fetarū.

¶ Morādum autē quod dā oēs cau-
sas masculinitatis et feminitatis vo-
luisse inducere in caliditatem et frigiditatem
vt si vltus meridionalis facit ad
generationē feminarū: hoc est quia ape-
rit poros et facit euaporare calorem
naturālē. Septentrionalis vero quod clau-
dit poros et pseruat cal. idē naturālē.
sic etiā dexte testis in marib⁹: dexte
vtricus matricis in feminis rōne
caliditatis faciūt ad gnationē mascu-
lorū sinistra vero hōi rōne frigidita-
tis ad gnationē feminarū. sic vel cau-
sas alias quas cūq; scirent aliqui assi-
gnare solum ad caliditatem et frigi-
ditatem referunt: sed vt patet volen-
ti intueri veritates oēs causas nōles
actionū et passionū nō possum⁹ re-
ducere in calidū et frigidū vel in quoscūq;
qualitates elemētares. Sed oportet
aliquādo talia referre ad formā spe-
cificā. et ad totā speciem sicut attractio
ferri a magnete. nō ei poterit hoc re-
ferri: ad calidū vel ad frigidū: quia
tunc non fieret talis attractio nisi ad
vnam differētiam positionis: sed opo-
t hoc referre ad naturā specificā ipsi⁹
magnetis. vt dicimus quod naturā speci-
ficā magnetis sequit talis virtus et
talis ppetas quod hōi hoc facere sic et
in pposito. nam cibi aliqui ex natura
sua specifica dabunt nutrimentū tale

q̄ sp̄ma inde ad gñatū maḡ dispōat
ad gñationē masculinā: aliquid vero
magis ad gñationē feminā. ¶ **E**st
ergo nō solū op̄ referri in calidū et
frigidū: sed in naturā specificā ip̄oz
ciboz: vt q̄ a tota sp̄e habeant q̄ sic
nutriat. et etiā q̄ tā i gñatione simpli
q̄ vel in gñatione tali (vt puta mascu
lina vel femina) attēdeda est nō solū
caliditas et frigiditas: sed vel cōtēpe
rantia et conformitas generationis.

¶ **I**sto autem modo nō poterimus
oēs causas reducere in vnā causam
sed si volumus oia reducere in vnū:
reducemus in dñū agentis supra
passum quātū ad gñationem maris.

¶ **N**otādum hō bin phūm in xviii.
de aiabz: oēs has causas quasi re
probare vt vētriculus dexter inficiō
nō est causa gñationis masculinē nec
sinister femininē: quia (vt ait) aliquid in
sinistra pte inficiō generat masculū
et in dextra femina. Nec etiā dexter te
stis erit causa gñationis masculinē nec
sinister femininē. q̄ aliquādo q̄ emittit
a dextro facit ad gñationē feie: et q̄
a sinistro ad generationē maris. Sic
etiā singulas alias causas mō cōsili
reprobare possemz. Sed hñōi repro
bationes dupli veritate hñt plus: q̄
dictaz caus. p̄ nullaz se est sufficiēs
et ideo euz: sint cause assignate op̄
causam masculinam: et femininam
simpli ex dñatione p̄dictaz causarū
accipere: vt dicamz inter masculos et
femias. v. esse differētias. Nā aliquid
sunt masculi hñtes masculinos mo
res. Aliq̄ sunt femie habētes feicos
aliquidē sūt masculi habētes q̄si
mores feicos: et aliq̄ sunt feie q̄ sunt
viriles et audaces habentes q̄si mo
res masculinos. Aliqui aut nec sunt
vere feie: nec hē masculi: sed sunt q̄si
vtrūq̄z sunt hēma froditi: imo imue
niuntur aliquid masculi q̄ sunt q̄si feie
nō solū q̄si ad mores: s̄ et q̄si ad
alia: vt q̄ nō hñt barbā et q̄si hñt vocē
acutum et tenuē sic et alique femie

aliquid p̄cipant de pilis barbe et hñt
vocē graue et sunt q̄si masculi. Vtrūq̄
cū oēs p̄dicte vel quasi oēs masculi
natura p̄currūt masculi: tūc sit mascu
lus oīno masculin⁹: et quātū ad mo
res et quātū ad barbā: et quātū ad
vocē: et quātū ad oia. ¶ **Q**uādo tō
oēs cāe feicitatis: tūc feia oīno feia
sed q̄si p̄es cāe p̄es masculinitatis
cōcurrunt ad gñationē masculinē: atq̄
cōcurrūt ibi aliq̄ cāe feicitatis: hñt nō
tot: et non tā efficacez: vt puta q̄si p̄
ma fuit calidū ex dextro teste emittit
p̄pter q̄d facta sunt gñatio masculi:
s̄ facta i sinistra pte inficiō q̄ est loc⁹
cōpetēs gñatiōi feiaz: tūc tūc mascu
lus sic gñatus hēbit aliq̄ de p̄ditio
nibz feiaz: de quibz hēbit p̄ et min⁹
sin q̄ p̄es vel p̄uctorēs cāe feicitatis
p̄currunt ad gñationē. Sicut etiā
erit de gñatiōe feiaz ad qua p̄currūt
aliq̄ cāe masculinitatis: s̄ q̄si cāe ma
sculinitatis et feicitatis sic mixti cō
currūt: iste nō superat illas: nec cō
uerso: vt si sup̄at: sic modicus superat
q̄ nō p̄it gñare: nec simpli masculi:
nec simpli feminā: tūc fiet hēmatro
ditus quibz sit vnū et mas et feia tu
magis se forte tenebit ad modū ma
ris: q̄ cāe masculinē aliqua victoriam
habuerit et sup̄ cās feias: hñt tā
q̄ possent simpli marē: vel forte ma
gis se tenebit ad modū femininū p̄
illam victoriā causarū femininaz sup̄
masculinas. s̄ illa victoriam nō fuerit
tanta q̄ possit feminā simpli gñare.
¶ **E**ri ḡ vnus mod⁹ hñt ad dictū
p̄i: q̄ ille nō sunt cāe masculinitatis
et feicitatis: q̄ nulla illaz dictaz cāe
est p̄ se sufficiēs cā gñationis mascu
li vel feie. nisi acciperentz valde gñatū
cām vcz dñū vel debilitatē agentis
et spectū passi. P̄t aut dictū p̄i ali
ter hñt: nec dicamz oēs has cās:
vcs: dextrū testē vel dextrū inficiō vē
triculū: vel etiā caliditatē et frigidita
tē cē cās gñatiōis masculoz et feiaz
q̄si remota: gñationē aut in t̄bu p̄i.

Tractatus de formatione

cipalis ut cordis eē cās magis p̄p̄quā
¶ Dicitur q̄ cū ph̄s in. xvii. de
atalib⁹ narrat: sc̄z plures cās ḡfatio
nis masculoz et feiaz: vt dextrū et si-
nistrū vētriculū m̄ficis: dextrū et sin-
istrū testē calidū et frigidū dixit. q̄ iste
s̄mo est s̄lis s̄mōi illoz q̄ appropin-
quāt, p̄phensioi cause ex remoto: et
subdit q̄ debem⁹ p̄prehēdere causas
ex p̄ncipis p̄p̄nquozib⁹. Et idē in
eodē libro dicit. q̄ meli⁹ est hoc attri-
buere victorie mēbrū: s̄ p̄ncipalis q̄
calori aut frigori. Et idē i eodē dicit
q̄ causa illi⁹. s̄ masculinitatis et feie-
tatis p̄ma p̄tus q̄ in mēbro i quo est
p̄ncipiū caloris n̄alis s̄m qd̄ est sus-
tatio cordis: p̄p̄quā q̄ (s̄m ph̄s) assi-
gnabim⁹ cām masculinitatis et feie-
tatis victoriā mēbrū p̄ncipalis siue
victoriā cordis q̄ illas cās. Assignā-
tes itaq̄ assignate cāc bone sunt: et
tū veritatē h̄z dictū ph̄i. ¶ Ad cur⁹
euidētiā sc̄dū est. q̄ cor in aiali ē q̄ si
fundamētū i domo: et quasi lignū re-
curuū i nauī (vt supra tetigim⁹). ¶ Vi-
demus autē i domo q̄ iuxta ordinatū
fundamētū oz fieri ea q̄ sunt i domo
ita talit̄ possēt eē ordinatū fūdāmētū
qd̄ opz i domo officinas eē tales. ex
tali p̄tē tales: et tali. et sic de alijs q̄ in
domo p̄siderādo sunt: vt quasi ex cō-
stitutiōe sunt fūdāmēta qd̄ est p̄mū
in itū dom⁹ oia alia depēdeant sic in
nauī cū sint p̄tes forme nauis: et in oi-
bus talib⁹ nō sit vnus mod⁹ curuādi
p̄mū lignū s̄m qd̄ h̄mōi lignū fuerit
aliter et aliter curuātū: sic oz p̄cedere
deinceps: vt fiat alia et alia forma na-
uis. sic et in p̄posito p̄mū mēbrū agna-
tū est cor: i quo corde aut refulget cō-
plexio simpl̄ masculina siue simplici-
ter femina. aut masculina h̄s aliquid
de feicitate: aut femina h̄s aliquid de
masculinitate: aut q̄ si simpl̄ feia me-
dia iter hoc et illud. Si autē h̄at hoc
mēbrū p̄mo formatū p̄plexionē mascu-
linā: tūc iuxta ichoatū fundamētum
fiet torus edificū: vt p̄sone sic genite

fiāt testes et oia alia q̄ sunt masculinet
si sit illa p̄plexio simpl̄ masculina nō
solū h̄bit testes et ea q̄ potissime re-
spiciunt masculos: s̄ etiā h̄bit p̄ple-
xionem raram: vt suo tēpore emittat
pilos et barbā: habeat venas sic fo-
tas: vt suo tempore habeat vocem
grossam et virilem: et sic de alijs. S̄ si
in corde sic formato sit cōplexio ma-
sculina aliqd̄ p̄ncipans de femini-
tate erit ille sic genitus masculus: s̄
quo ad vocē vel quo ad barbā: vel
quo ad mores aliqd̄ habeat de femi-
nitate. Similiter sentēdum est de cō-
plexiōe feminea: vt si cor habeat sim-
pliciter h̄mōi cōplexionē: fetus inde
formatus erit femina habēs cōditio-
nes femineas: sed si aliqd̄ p̄ncipas
bit de masculinitate: erit feia habēs
aliqd̄ de modis masculi. Si autē cor
p̄mo formatus vtriusq̄ equalit̄: vel
quasi essentialit̄. s̄ p̄plexionis mascu-
line feminee conditiones retineat fe-
tus formatus erit hermafroditus.

¶ P̄dictae ergo. r. cause p̄uas assi-
gnate s̄m q̄ omēs vel quasi oēs vel
plures vel pauiores cōcurrūt ad ge-
nerationē aialis faciētq̄ cor p̄mo for-
matū in aiali habeat cōplexionē h̄c
vel illam s̄m quā cōpl̄xionē cordis
p̄mo formati mēbra cetera formabū-
tur. Boneq̄ sūt ille. iij. cause assigna-
te q̄ h̄nt diuersificare p̄plexionē cor-
dis: qua diuersificata sit diuersitas
sensuū. Et bonum est dictū ph̄i vt ex
cōplexione p̄ncipalis mēbrū siue cor-
dis accipiatur talis diuersitas magis
ex p̄p̄nquo q̄ ex assignatis causis
cum p̄ predictas causas p̄mo cōple-
xionetur cor q̄ fiat distinctio sensuū
vt q̄ fiat mas vel femina vel hermo-
froditus.

¶ **Capitulum. xix. in**
quo agitur quare fetus aliquādo si-
milatur patri: aliquādo matri: ali-
quando partim vni: partim alteri: ali-
quando neutri.



Hūis nar

rat. in. ix. de aia; lib. 2. q. filij i ma- toui parte assimi- lantur patribus: ita vel parentibus: ita tñ q. seie p. ma- toui parte assimi- latur matribus:

masculi p̄ribus: accidit tñ aliqñ p̄riu q. mares assimilant matribus: et femie patribus: et aliqñ e conuerso: accidit tñ q. filij nec assimilant patribus: nec ma- tribus: s; autem vel patris. Accidit i sup aliqñ: ut nō similes alicui de gñe suo Et h̄c eandē materiā tractat ph̄s nō solum in. ix. sed 2. xvi. i. vbi in ista verba prouipit d̄ato tñ q. ip̄e hoc nō diceret sensib: liter videmus sic esse: ideo admirādū est: et ex admiratione querēda est causa. Nā admiratio ad philosophādū inducit cū hoc sit ad- miratio cognitio effectus: cū ignorātia eā. Videt em̄ q. ab hoc nūq. detice- re debent fetus: quin masculus semp assimilēt patri et seia matri. Nā cū ex hoc generet masculus: q. agens dñat matri: ut q. sp̄ma maris dñatur mē- struo: cū hoc sit agēs dñari ut passus faciat sibi sile: vel nō fiet fetus masculi- nus: vel si fiet assimilabit agēt. Erunt itaq. sills patri: et qd̄ dictū est de ma- sculo respectu p̄ris videt p̄ritatē h̄re de seia respectu m̄ris: nā si p̄pter hoc fit fetus femine: q. agēs nō p̄t dñari matri: et q. sp̄ma nō p̄t dñari mē- struo et inducere ibi silitudines p̄ris: q. h̄mōi i p̄d̄mētū causa est resilitētia mēstrui op̄s q. ibi iroducat talis for- ma s̄m qd̄ req̄rit mēstruū: et q. mē- struū est aliqd̄ denuarū a m̄re in tali obediētia m̄re s̄m quā fit gñatio fe- minax: semp fiet silitudo m̄ris: ita q. sicut mares p̄pter dñiū sp̄maris p̄ris semp debent simulari patribus: ita seie p̄pter resilitētia mēstrui m̄ris semp de- bent simulari matribus: s; queqd̄ sit de

patre vel m̄re a quib⁹ de p̄rio p̄cedu fetus. vnde tñ veniet silitudo illa q. aliqñ simularunt aut vel p̄auis: nō videt q. possit eā sufficiens assignari: et q. plus est p̄tingit aliqñ q. fet⁹ nec p̄ri nec m̄ri: nec alicui simulari: cui⁹ et op̄s eā m̄rere. Sciēdū ḡ q. de causis silitudinis et dissilitudinis: tri- plicē iucum⁹ modū d̄cedi. Un⁹ tuit s̄ alieni: q. de hoc se glianah̄mōi eā voluit attribue re dñio actiuorū: d̄- cens (ut supra dixim⁹) ad gñationes fetus cōcurrere duplex agēs sup via viri et seie: et cū dñat sp̄ma femineu fit fetus filius m̄ri: cū masculinū patri. Et si diceret q. sp̄ma filij erit similitudo pa- tris: q. sp̄ma p̄ris sp̄ se h̄s et actiuū. sp̄ma seie: s; ip̄s s̄ alieni: ut fab actiuū. R̄ndebat q. sp̄ma seie eibat se lagare mēstruo: et hoc ut dicebat: p̄orta- tur m̄ri ut aliqñ ualeat sup sp̄ma viri ut p̄ hoc possit sibi assimilare te- tū. Sed s̄ mod⁹ d̄cedi tuit: q. ca- sa silitudis filioꝝ attribuetur quat- tati hūditatis mēbroꝝ. Et d̄lebat e. h̄ qd̄ q. tā i mare q. i terra exibat ab oib⁹ mēbris qd̄ hūditas q. d̄buit e. et gñationi ut sp̄ma maris erit hūditas exiēs ab oib⁹ mēbr⁹: maris: sp̄ma seie sicut mēstruū ab oib⁹ mēbris seie. Si ḡ maior erat hūditas oim mēbroꝝ maris: fet⁹ i oib⁹ assimilabat p̄ri: si tere matri. Si aliquozū h̄mōi et aliquozū illius: et in aliqb⁹ mēbris assimilabat hūte in aliqb⁹ illi: ut si de oclō plus veniebat ad p̄positiones fet⁹ de masco q. de seia: et in naso plus de: et i p̄ de masculo: fetus i oclō assimilabat pa- tri et in naso matri: et s̄m hunc modū credebat in oib⁹ rōnib⁹ silitudinis assignare. Nō ḡ nō attribuebat eā silitudis dñio sp̄marū actiuozū: ut se- tus: assimilaret illi cui⁹ sp̄ma dñat: s; si attribuebat hoc dñio s̄m: q. d̄- citatis mēbroꝝ: ut filij assimilaret illi s̄m oia mēbra vel s̄m aliq. prout fuit magis de hūditate oim mēbroꝝ: et vel aliquozū ad cōpositionē fetus.

Tratatus de formatione

Tertius quidē mod⁹ dicendi fuit
 ut hui⁹ cā attribueret dñsio mixtionis
 volbat enī q̄ ad cōcurrent humidi
 tates mēbroz: tā patris q̄ femine: cā
 genitorū q̄ auorū: ⁊ pauoz: ita q̄ in
 mēbris h̄mōi masculi generati sunt
 humiditates pprie: ⁊ pauarū hūidi
 tates vel pauozū: sic vel ex pte femie
 generatis sunt h̄mōi hūiditates: s̄m
 hos itaq̄ ad gñationē fetus p̄curre
 bāt iste hūiditates: videly p̄fis ⁊ m̄fis
 genealogie vtriusq̄. Et ex oib⁹ istis
 hūiditab⁹ fiebat q̄bdā mixtū quo
 mixto dñabaf illa humiditas de qua
 erat ibi maior q̄ntitas s̄m cui⁹ dñum
 fiebat assimilatio: si plus erat ibi de
 hūiditate p̄fis assimilabaf p̄fis: si autē
 aut auozū: pauo: si m̄fis: m̄fi: ⁊ sic de.
Differunt autē hu tertii a sc̄bis: q̄
 sc̄bi nolebāt q̄ quasi remanerēt hūi
 ditates sub ppria forma: ⁊ quely suo
 deseruēt mēbro: vt s̄z oēs quātitate
 hūiditatis maris vel feie cōcurrēt
 ad illū mēbrū fieret assimilatio illis mē
 bra. S̄z hu tertii non ponebant hūo
 res remanere in ppria forma: s̄z face
 re quoddā mixtū vt fieri assimilatio:
 nē dicebāt a dñio mixtionis: p̄pter q̄
 hu tertii (vt d̄r in xviii de vitalib⁹: vbi
 hęc due opinionones tāgūtur) cōueniē
 tius dicebāt q̄ sc̄bi: q̄ modi similitu
 dinis (vt ibi d̄r) non sunt in spermate
 actu: sed potentia. Ad quē modū po
 nēdi magis accedebāt facultates hu
 iusmodi mixtionū: q̄ mixtū hūa non
 sunt in mixto actu s̄z potentia. Hoc. n.
 nō in mixto: q̄ saluat virtus eoz. (vt
 dicit circa finē p̄midegñandē) s̄z oēs
 hu tertii modi ponēdi ⁊ falsa recipiūt
 in p̄missis ⁊ cōcessis p̄missis: nisi
 plus dicere nō haberēt p̄positū. Nā
 falsa est opinio Salient: q̄ nō sūt duo
 actiua. nā nō est ibi nisi vnus actiuū:
 vt sperma maris: ⁊ vnū passiuū vbi
 mēstruū femie. Sperma autē feie nec
 vt actiuū nec vt passiuū est gñationi
 cōueniēs: licet ad gñationē hanc ali
 qua iuuamēta. vt supra plent⁹ diceba

tur. Sic etiā sc̄bi ⁊ tertii ponētes hūi
 ditates alias in gñatione exire ab oi
 bus mēbris: siue h̄mōi hūiditate ma
 neant in ppria forma vt videbātur sen
 tire sc̄bi: siue faciāt vnū s̄m mixtionē
 vt videbātur sentire tertii: falsū est q̄
 dicit nō oēs q̄ extat sperma a toto cor
 pore. S̄z solū habz eē sperma ⁊ ex su
 perfluo vlime digestionis. **N**ō uo
 tū p̄cessis nō habuerūt itētū: q̄ aliq̄
 femina assimilaf p̄fi ⁊ mascul⁹ matri
 rōne ergo qua femina plus eēt ibide
 hūiditate matris: rōe qua similis pa
 tri: plus esset ibi de hūiditate patris:
 q̄ sc̄bi p̄lim eēt impossibile q̄st̄ ibi de
 vtraq̄ hūiditate: q̄ si vna hūiditātū
 excedit alia nō excedet: s̄z deficiet. nō
 enī pōt eē q̄ pure hūiditates in quā
 tate se invicē excedāt: ita q̄ vna sit ma
 ior alia ⁊ eoduerso: sc̄m etiā hūc mo
 dū iprobationis p̄lim. possēt iprobari
 dictus Salient: q̄ si feia similaf patri
 vel masculus m̄fi: oporteret vtriusq̄
 sperma eē dñās tā maris q̄ feie. ⁊ si
 possēt hoc dicit Salient q̄stū ad hęc
 partē alio mō reduct ad bonū intelle
 ctū: nō est multū cauendū de ip̄o post
 q̄ accipit falsum fundamētū ponens
 sibi duo spermata actiua h̄mō. Itaq̄
 p̄clibatis dicam⁹ duplicē eē similitu
 dinē i substātib⁹ ⁊ i acc̄tib⁹: sic
 etiā gñantes s̄m hęc duo cōsiderari
 possunt: q̄ ⁊ sunt substātie ⁊ sunt h̄mō
 tes accidētia. **I**n substātib⁹ qui
 dē semp est similitudo: q̄ s̄m hoc nō
 differūt vir ⁊ mulier: non d̄nt aut et
 pau. Semp ergo hō gñat hoīem: ⁊
 semp in substātib⁹ generās assimi
 lat sibi passū. Possēt et eē hęc defect⁹
 q̄n mas ⁊ feia nō eēt ei⁹ dē sp̄ei: su
 cut videm⁹ q̄ asin⁹ ex mēstruo eā nō
 gñat asinū: s̄z mulū: sic q̄ dicendū de
 similitudie i substātib⁹: s̄z de acc̄tib⁹ est
 distigūēd⁹: q̄ q̄dā sūt ⁊ sequūt⁹: p̄lexio
 nē gñantū sicut q̄ntas ⁊ q̄litas i cor
 pore: sicut q̄ quidā sunt albi magis ⁊
 formos: quēdā aut sūt ex arte ⁊ inge
 niō cōc̄p̄ta: sicut q̄ quidā sunt grau

matici iustitiam. ¶ In substātib⁹ uas
 q̄ semp est assimilatio: q̄ sēp homo
 generat hoies. ¶ In accītib⁹ autē
 ex ingenio adūtis nūq̄ est assimilatio
 q̄ nūq̄ grāmatic⁹ generabit grāma
 ticū. ¶ In accītib⁹ uero ⁊ cōcomūtān
 bus naturā uel cōplexionē: siue acci
 dentia anime siue corpis. si semē sit
 forte erit assimilatio geniti ad gignē
 tē: ut albus gignit albu fortis forte
 que vidētur p̄tinere ad corpus: ⁊ ige
 nosus ingeniosus q̄ uidet p̄tinere
 ad animam: licet hoc ad cōplexionē cor
 poris possit referri. S; si semē maris
 nō sit forte: licet assimilet sibi fetū in
 substātib⁹: ⁊ q̄ motus nō h̄z termi
 nū causalē ⁊ t q̄ ex quolibz catur siue
 purgatur in quolibz: s; semper mor⁹
 est in cōtrario cū femina sit cōtraria
 marī (ut dicit phlō i. xviii. de aiālib⁹)
 q̄n sit defectus h̄m similitudinē a ma
 sculo siue a p̄te itur ad similitudines
 feie siue matris. Sic ergo ymagina
 bimur q̄ sperma maris agit in men
 struū feie: ⁊ q̄ agēs est cōtrariū: agit
 in menstruū feie: ⁊ q̄ agēs est cōtra
 riu patētū: s; oīno supat sperma ma
 ris trahit māz ad se: ⁊ inducit ibi simi
 tudinē p̄ris. Sed si vincamur h̄mōi
 menstruū resistat cū talis materia sit
 accepta ex m̄se quātū dese est magis
 apta nata ut inducatur ibi similitudo
 m̄tis. Sic ergo fiet fetus aiālis: ⁊ ad
 oīm tā dictōz q̄ dicendōz intelligē
 tiā claritatē accipiem⁹ n̄se considera
 tōis atq̄ declaratiōis p̄cipiū in. xviii.
 de aiālib⁹. q̄ nō d̄t dicere q̄ sperma
 facit hoc ⁊ q̄ mor⁹ cuiuslibz mēbz in
 ducit h̄mōi incrementū ⁊ q̄ p̄nus mo
 tor facit hoc. ¶ In oib⁹ istis ei s; oī
 bus sc̄dm ip̄m est eadē intentio. Ibi uo
 eni ille vñ sit sperma est vltim⁹ cib⁹
 mēbz patris: ⁊ est valde p̄ximū q̄
 ut transubstantietur i mēbz patr. s;
 formaliter: h̄mōi ergo qui sc̄dm suaz
 substāntiā est valde p̄pinqu⁹ ut tras
 substantietur in mēbz formalr virtu

te cordis ⁊ virtute testū sit sperma q̄
 factū habz virtutē ut sit oīa mēbz
 virtualiter. Dicemus enī q̄ sicut hu
 mor ⁊ h̄mōi vltim⁹ cib⁹ quantū ad
 aliquā sui partē virtute cordis ⁊ epa
 tis ⁊ mēbz transubstantiat in oīa
 mēbz formalr s; q̄ requit consuetu
 tio in diuidit. Sic enī ex illo vltimo
 cib⁹ virtute cordis testū sit sperma
 q̄ est oīa virtualr h̄m q̄ requit cōser
 uatio speciei. q̄ ergo sunt oīa mēbz
 patris formalr: hoc est sperma erit vir
 tualiter. Illud s; q̄ sit ex p̄te maris
 q̄ virtutē informatiuā p̄t attribui sp
 mati in quo sicut in subiecto est talis
 virtus ⁊ cordi a quo p̄cedit talis vir
 tus ⁊ oībus mēbz: q̄ oīa mēbz est
 virtualiter talis virt⁹. Et sic dicitur
 bāmus nō refert siue attribuat sper
 mati in quo est talis virtus si hoc at
 tribuatur cordi: a quo principalr est
 talis virt⁹: siue hoc attribuat motui
 cuiuslibz mēbz: q̄ oīa mēbz virtua
 liter est h̄mōi virtus eadē erit inten
 tio hic sibi. ¶ Quiddā aut hoc dicit
 phlō exponit aliter: s; sufficiat ip̄s sic
 exponi put ad p̄positū spectat. Si er
 go sperma patris est oīa mēbz eius
 virtualr. op̄ q̄ in h̄mōi spermate sit
 virtualr quicquid reperit in oib⁹ mē
 bz patris: ⁊ q̄ i mēbz patris reperit
 tur masculinitas: q̄ op̄ p̄z et ma
 rem cōplexiōe: q̄ forte est coleric⁹ vñ
 fleumaticus color: q̄ est albus vñ ni
 ger q̄titate: q̄ est magn⁹ vñ paruus
 figuratur: q̄ est forte bene lineatus ⁊
 formatus mores ⁊ passioes: q̄ est ira
 cundus: vñ mitis: audax. vñ timi
 dus. Alia etiā que per complexiones
 attribuuntur anime: ut puta q̄ est in
 geniosus vñ hebes: ideo oportet ut se
 inuicē aliquo modo esse virtualiter
 oīnia ista ut si sit omnino forte assi
 milabit filium patris in omnibus istis
 ut sicut pater est masculus: sic fetus
 erit masculus ⁊ si pater est magn⁹: fe
 tus erit magn⁹. si alb⁹ albus. ⁊ sic de
 ceteris. Sed si semen est debile forte

Tractatus de formatione

In omnibus trahetur fetus ad modum contrarium ut ad modum matris: ut quod est femina et non erit similis patri nec color: nec in figura: nec in aliis ceteris. sed similis matri. **A**dvertendum autem quod pater dat formam et mater materiam. et quod quantitas dat materiam: et qualitas formam. ideo in quantitate ut plurimum consueverunt filii matrizare: et quantitate patrizare: et parvis ergo matribus: ut plurimum consueverunt esse parvi fetus: nisi si semen sit bene forte: et in quantitate et qualitate: poterit fetus assimilari patri: et si multum debile et virius: poterit assimilari matri. **A**dvertendum etiam percontingit multoties quod spermia nec est oino forte. sed est forte quantum ad unum: et debile quantum ad aliud: ut est forte quantum ad masculinitatem: debile autem quantum ad aliam ex quo spermate generabitur fetus in masculinitate similis patri ratione fortitudinis spermatum circa hoc et in aliis filiis in ratione debilitatis eius. **P**ossit autem esse e converso quod spermia est debile quantum ad masculinitatem: et forte quantum ad aliam et tunc fetus non est masculus similis matri: sed est femina similis patri. **P**lurimum tamen contingit quod quantum spermia est forte quantum ad masculinitatem quod est forte quantum ad aliam: et ideo ut plurimum masculi assimilantur patribus (ut dicitur in 1. et 2. xviii. de animalibus) sic etiam ut plurimum quantum spermia est debile quantum ad masculinitatem: quod non potest assimilare fetum patri in masculinitate: est debile quantum ad aliam quod non potest ipsum assimilare patri et in aliis. ideo femine ut plurimum sunt similes matribus non patribus (ut idem philosophus ait) attamen licet sic ut plurimum. possunt tamen ista separari. **N**am aliquid est esse masculinum: aliquid est esse magnum: album et bene formatum. et sic de aliis. et quia ista sunt diversa ad invicem potest contingere quod spermia habeat fortitudinem in uno non in alio. vel quod faciat fetum similem patri in masculinitate et non in aliis. vel quod faciat ipsum similem in aliis et non in

masculinitate vel quod faciat ipsum similem in aliquibus non omnibus: sed huiusmodi similitudo est forte in colore. ut quod ex albo generabitur albus. non autem in fortitudine: ut quod ex formoso generabitur informis. **D**icemus enim quod virtus formativa habet quodammodo totam virtutem quot reperitur in omnibus membris partibus siue pertineat ad masculinitatem siue ad complexionem: ut quod fleumaticus generat fleumaticum siue pertineat ad quocumque aliam: et quia ista tanta diversitate habent ad invicem: et quia unum reperiri non potest sine alio contingere poterit quod virtus formativa existens in semine habeat fortitudinem in uno et non in alio. **E**t ut veretur verbis philosophi in 1. xviii. de animalibus dicens quod per aliquos qui generat et est mas: et est socrates. id est talis mas: quod est sic complexionatus. sic de aliis. **A**lterus ergo in semine assimilare poterit fetus gignenti ut est mas quod non assimilabitur ei ut est socrates. id est assimilabitur fetum gignenti in masculinitate et non in aliis: vel poterit esse e converso: quia tota natura subiecta erat transmutationi et motui: ut quolibet possit idediri et debilitari non poterit contingere quod virtus in semine debilitetur quantum ad unum et non quantum ad aliud. et sicut dictum est quod gignens est mas et est socrates. id est talis mas: quod est sic formatus et sic coloratus: sic etiam gignens est ex tali parte: ex tali quo ex tali pro quo ut aliquid sit in eo de conditionibus progenitorum suorum. **V**irtus ergo extens cuius spermate virtualiter est oia que sunt in gignente ut virtualiter contineat non solum que sunt maris et que sunt socratis. sed etiam quodammodo que sunt progenitorum suorum in quantum alique conditiones progenitorum refulcent in ipso socrate: et sicut potest contingere quod formetur virtus informativa quantum ad ea que sunt masculinitatis: et debilitetur quantum ad ea que sunt socratis vel e converso. sic etiam potest contingere quod huiusmodi virtus fortificetur vel debi-

litetur quantum ad ea que sunt socra-
 tas debiliter et fortificetur et debilitetur
 quantum ad ea que sunt progenito-
 rum: ideo poterit contingere quod fetus
 assimiletur socrati et non alicui de pro-
 genitoribus: vel quod assimiletur alicui
 de progenitoribus et non socrati. **N**a
 debent autem se per ordinem ista tria vide-
 licet masculinitas et ea que sunt socra-
 tas et ea que sunt progenitorum: quia
 masculinitas in assimilatione debet esse
 fortior: cum nichil principaliter differat
 mas a femina et eius principalior.
 alia ut plurimum sint annexa: et inde est
 quod ut plurimum quoniam virtus informativa
 vincit in masculinitate: vel in alius que
 sunt socratis sive que sunt individui
 ideo quoniam assimilat in masculinitate as-
 similat et in alius: ideo ut plurimum ma-
 sculi sunt similes patribus. Sic etiam
 quoniam deficit in masculinitate: deficit ut
 plurimum et in alius. Ideo femine: quoniam
 deficiunt a similitudine patris in ma-
 sculinitate deficiunt ut plurimum et in
 alius: ut non assimiletur patribus sed
 matribus. Sed licet sic sit ut plurimum
 contingit tamen aliquando non sic mas-
 culinitas. **I**tem in generatione crit po-
 terit ut plurimum quod sicut alia que sunt
 socratis: et plurimum erunt potentiora
 quod ea que sunt progenitorum: cuius ratio
 est: quod ea que sunt progenitorum non
 habent efficaciam nisi ratione qua sunt
 in socrate et prout socrates participat
 conditiones illas: et propter quod unum
 quodque illud et illud magis sit: etiam ea que
 sunt masculinitatis sunt potentiora quod ea
 que sunt socratis: quoniam in generatione
 socrates non habet efficaciam nisi
 ratione masculinitatis: sed licet sit p-
 se et ut in pluribus quoniam cum po-
 test aliter contingere quod tripliciter esse
 potest. **P**rimo ratione ipsius sperma-
 tis. **S**ecundo ratione ipsius menstrui.
Tertio ratione aliorum circumstantia-
 rum. **R**atione quidem ipsius sper-
 matis: quia cum natura ha sint trans-
 mutabilia et multis modis possint

impediri: potest contingere quod spiritus
 qui exit cum spermate: est magis ap-
 tus ad recipiendum virtutem informa-
 tivam ut assimilet secundum ea que
 sunt masculinitatis quod secundum alia
 que sunt socratis: vel forte econverso:
 scilicet. Sic etiam poterit contingere quod hu-
 iusmodi spiritus magis sit aptus na-
 tus predicare secundum ea que sunt
 socratis quod secundum ea que sunt pro-
 genitorum: vel econverso. **D**icimus
 enim quod virtus generativa principaliter
 est in corde secundum complexio-
 nem cordis: potest habere aliqua de
 his que sunt progenitorum: habet et-
 iam alia de his que sunt propria: ha-
 bet et tertio secundum cor ea que re-
 quirunt complexio masculina. **P**oterit
 enim contingere, quod cum semen ac-
 cipiens principaliter virtutem infor-
 mativam a corde: maior enim virtuti-
 nem habeat quantum ad ea que sunt
 masculinitatis: vel forte quantum ad
 alia que sunt socratis: vel forte magis
 habet hoc: quantum ad ea que sunt
 progenitorum: ut si filius sit similis
 alicui progenitorum quantum ad al-
 liquam complexio nem cordis: licet non
 sit similis in facie propter virtutes ge-
 nerativam principaliter existentes in
 corde respectu formationis omnium me-
 mborum poterit ille filius generare a-
 lium filium similem non sibi sed alicui
 progenitorum. **E**rit ergo unus modus
 sic diversificandi virtutem informati-
 vam quod sit fortior in hoc non in illo ex
 parte ipsius spermatis prout accipit
 a corde patris. **S**ecundus modus ut
 secunda causa huius diversificationis sit
 esse ex parte menstrui: ut quia forte me-
 struum est magis aptum natum reci-
 pere impressionem agentis quantum
 ad ea que sunt masculinitatis quod qua-
 tum ad ea que sunt socratis: vel econ-
 verso: vel forte crit magis aptum na-
 tum suscipere ea que sunt progenito-
 rum quod ea que sunt socrates: vel econ-
 verso: ut patet intuitu.

Tractatus de formatione

Tertio autē modo vel tertia causa caliditatis est potentia ex parte aliarum conditionum circumiacentium vel ex parte ciborum vel ex parte aeris vel ex parte virtutum: vel ex parte influentiae celestis vel ex aliis causis. poterit enim esse quod ex eis significatur tale menstruum quod magis suscipiat hoc quam illud vel e converso vel temperies aeris faciet ad susceptionem huiusmodi impressionis quam illi vel e converso sic etiam poterit differre tale signum celeste vel stare talis ventus quod ad hunc in diversitate disponit. **A**duertendum autem quod sicut diximus quod ea quae sunt socratis sunt potentiora quam ea quae sunt progenitorum: sic ea quae sunt progenitorum propinquorum sunt potentiora his quae sunt remotorum: quod magis reluctent in effectu ea quae sunt propinquiora quam quae sunt remotiora. id est ut plurimum filii non auctorem patrem et si non patrem auctorem vel ultra quartam generationem raravadat nisi forte casu sicut assimilaretur vni ex tranco hoc: quod raro reluctent in hunc quod fuit sic remota ut possit sibi assimilare filium huiusmodi illa. **S**ic ergo dicendum est ex parte patris quando semen superat menstruum sive quantum ad masculinitatem sive quantum ad alia quae sunt patris sive quantum ad ea quae sunt progenitorum: si quando huiusmodi semen inuenit resistentiam matris et non potest ea trahere ad naturam suam tunc oportet quod fiat assimilatio ad ea quae sunt matris. sicut dicimus assimilatio fieri ad ea quae sunt patris. id est si sit talis resistentia quantum ad ea quae sunt fecunditatis ut non possit mater trahere materiam in hoc ad suam conditionem generabitur femina: si vero sit talis resistentia quantum ad alia quae sunt matris generabitur filius nisi matris in aliis ut puta in colore vel in lineatione membrorum vel in alio quibuslibet si vero sit talis resistentia quando ad ea quae sunt progenitorum matris ut puta quod mater quantum ad complexionem cordis vel quantum ad alia interiora membra teneat quoddam de complexionibus progenitorum: et in hoc menstruum sit forte et resistens poterit esse assimilatio alicui de progenie matris sive ille sit masculus sive femina: quod auctorem matris et proavum et proavum et alios de progenie matris sive matris sive feminis potest fieri talis assimilatio sicut etiam censendum est de progenie patris: quod et masculis et feminis de progenie patris quam matris potest fieri assimilatio prout patri vel matri aliqua tenet de conditionibus illorum huiusmodi quod ex alia speciali causa occurrente potest habere spermata sive semen speciale fortitudinem ad causandum tale assimilatio. **C**onsequenter quod fit assimilatio filiorum patri vel matri vel alicui de progenie patris vel matris. volumus ostendere quod possit fieri talis assimilatio aliis extraneis. **H**is enim quae sunt de progenie non est mirabile si fiat assimilatio: quod videtur hoc posse habere per se eam sicut recitat philosophus in ix. de animalibus de quadam muliere quae concubatur cum viro nigro quod peperit filiam non nigram. Illa tamen filia postea de viro non nigro peperit fetum nigrum: quod sic potuit contingere: quod licet illa femina nata ex muliere alba et viro nigro in membris exterioribus non assimilaretur patri nigro forte in complexione cordis vel in membris interioribus aliqua contraxit de conditionibus patris nigri ut ex hoc filia nigra pareret: sed cum sit assimilatio extraneis non illis de progenie videtur valde mirabile. possit tamen hoc contingere ex forti imaginatione sicut dicitur de Jacob quod virgas decorticatas proiecit in aqua quae ratione motus aquae quadam varietate praedebant de qua aqua oves post coitum bibentes et nimis intese illas virgas respicientes pariebant fetus vario colore coloratos. ut habetur in Genesi. **E**tiam de quadam muliere quae habet ethiopes depictum in camera quam in tenebris aspiciet: bat cum copulabat suo viro factum est ex hoc ut pareret filium nigrum sic ergo ex forti imaginatione alicuius forme appropinquet extraneae patri et matri et

utriusq; pgenici poterit esse similitudo ad extraneū: sed hoc erit valde raro vel ille erit assimilar? fetus poterit esse sic extrane? curus filia nūq; fuit apphenfa a mifericōde opz dare aliā cām. Dicim? enī q; multa cōtingunt circa dissimilitudines ppter inobediētiam matie. Mā vbi est quasi gñatio materialis ibi effec? est oīno filis: agēti sicut forme intētionales: q; quodā modo sunt forme siue matia sicut d; de sensu qui ē susceptiu? formaz intētionaliū q; est inceptiu? speciez siue matia in gñatione: itaq; tali nō oīno genuū est sicut gignēti sicut ymagō in speculo gñata a facie est oīno aīa tā faciet mī: p accō pōtigit ex iēptitudi ne ipe culi nūq; aīa p resistētia matie fili? est sic filis pī: sicut ymagō i pēculo est similis faciei: sicut g potest esse tanta resistētia matie et tanta ineptitudo q; sit mōstrū vt q; nō pōt intrōducere ibi rectā formā hoīs vel rectā formā alicui? mēbrū vt putā: q; nō hz manu vel pedē silem manu vel pedē hoīs sic pōt eē talis resistētia et ineptitudo māe vt hz in formā inuā faciat quali mēstrū vt nō faciat filiū similem nec pī nec mī nec alicui de vtraq; pgenie q; sūm phīū est mirabile: i. monstrū: i. eo mō sit istud sicut sit mōstrū. Virtus g informatiua itēdit assimilare sibi passum q; tū pōt: et si sit obediētia matie. Assimilabit patri vel alicui de pgenie pīis. Si autē sit ibi resistētia matie vel illa resistētia erit ex eo q; hī mō mā hz cōueniētā cum matre vel cū mīe de pgenie mīis et tunc fiet similitudo vel ad matrē vel ad aliquā de progēne vel erit illa resistētia extranea q; poterit ptingere vel ex cibis qui pstrāntur pplexioni mīis vel ex aliqb? circūadiacētib? vt ex cōditiōe aeris vel ex influētia celi vel ex aliis causis ex qb? pōt causari in mēstruo aliqua cōditio extranea causa matri q; hīs q; sunt de pgenie ei? et tū illa extraneitas vel erit tāta q; nō po-

terit intrōdūci debita forma mēbrū et tunc erit mēstrū simplr vel itre dūce tur ibi debita forma mēbrū: s; nō filis nec patri nec mīi nec alicui de pgenie et tunc erit monstrū sūm quodā q; erit filius non similitas suo generi.

¶ Autē ex hoc talis ter? assimile tur alicui alij valde extrane? erit totū et casuale vt phūs in mīi i xvij. Poterit enī fer? sic matie assimilari nulli alij opz enī in talib? nō habet multa accidere tōne matie: fortuita et casu alia et in excogitata.

Capitulum. xx. vbi

colligū? que possent obici q; languina mēstruo nō sit ppria matia fetus.



Def ali-

quid? asserendi matia q; agunt mēstruo nō sit ppria matie fetus: sed magis spūa femineū. Et oī mīa adducet q; possent ptra obici pōt cōi superius tradite. Adducim? et rationes: quas quidā conati sunt assignare q; mēstruo nō sit ppria mā ter?: sed magis spūa femineū: s; si mēstruo ponitur talis mā hoc erit solum quātū ad aliqua supplementa mēbrō: nō autem quātū ad radicalia membra. ¶ Prima quidē via sumet ex obuiatōe spūa matris mar;. Secūda ex pcomitāta cōceptiōis. Tercia ex differētia virtutis nutritiue informatiue. Quarta ex mēstruo purgatiōe. Quinta est ex abstinētia cōit?. Sexta ex differētia generatiōis ad motū. Septima ex pōnēntatē māe ad formā. Octaua ex sollicitudine nature. Nonā ex ipuritate mēstrui. Decima ex differētia matris et femie. ¶ Prima quidā via sic pty nā vt aiunt illud est matia embryōis cui in actu cōceptiōis obuiat spūa viri. Videtur igitur hec pposino esse

Tractatus de formatione

multum pbabilis. Nā cum generatio nō fiat nisi ex cōiunctione actiui cum passiuo: et q̄ illud q̄ dat vir se habet vt actiuū . illud q̄ dat fema mulier se habet inactiua et passiuū. Ideo oīa videtur rōnabile q̄ illud in muliere se habeat actiua et vt passiuum vt gñationē fet̄ q̄ obuiat ip̄i actiuo videlicet spermati maris. Nōmōi autem nō est menstruum: sed est sperma femine.

Secunda autē via ad hoc idē sumitur ex cōcomitantia est causa positionis illud temp̄ cōcomitatur gñationi: et illud est pprie materia generationis h̄mōi autē aīal sit esse sp̄ma femineū dicētes sola tūc fit generatio quādo tam mas q̄ femina sp̄ma emittunt.

Tertia quidē via sumitur ex differentia virtutis nutritiue ad informatiua. Dicunt eī in hoc differre hanc virtutē ab illa: q̄ perfectius obiectum exigit virtus informatiua q̄ nutritiua cuius rōnē assignantes dicunt q̄ virtus informatiua facit de nō viuēte viuens et de eo q̄ non preexistit viuū generat viuū. **N**utritiua nō mutat aliquid in aliud p̄sistens: vt alimētum cōuertitur in ipsum alimētum q̄ actu preexistit. id autem q̄ generatur de nouo accipit esse nō preexistēs. **P**rius plus est ergo et mirabilis opus q̄ facit virtus informatiua que generat q̄ nutritiua que alit. nā nichil seipm generat: sed nutrit et saluat. **C**um ergo menstruum sit incōpetens nutritioni et non obiectum virtutis nutritiue: quia tanq̄ supfluum expellitur a corpore. **M**ulto ergo magis (vt videtur) erit incōpetens generationi et non erit obiectum virtutis informatiue. **Q**uarta via ad hoc idē sumitur ex purgatione mēstruorum. **N**ā (vt dicunt) post sufficientes purgationē mēstruorum facilius fit concepta: et ideo medici quando nolunt facere q̄ mulier cōcipiat dant expulsiua matricem purgantia et confortantia vt tunc mulier cōiuncta vi-

ro facilius concipiat. **N** ergo magis ydoneo modo fit concepta post purgationē mēstruorum et postq̄ ea acuta est matrix a mēstruis. cōsequens est q̄ menstruum non sit materia generationis cum nō fiat generatio per amotionē materie: sed p̄ positionem.

Quinta via ad hoc idē sumit ex abstinentia coit̄. **N**ā cū vir vel mulier volunt pleni generare volunt per aliquod tempus a venereis abstinerent magis habeat sp̄ma digestum et vt sit sufficientius s̄m q̄tatem. ideo videmus q̄ nimis dantes operā venereis raro generāt et mulieres ista: nea raro cōcipiunt. sed si tam in mari q̄ in femina requiritur abstinentia a venereis vt fiat sp̄ma digestum et sufficientius in q̄tate op̄ytrunq̄ sp̄ma per se ad generationē concurrere: sed sp̄ma maris ibi se habet vt agens: ergo sp̄ma femine se habebit vt materia p̄pter q̄ menstruum non est propria materia fetus. **S**exta via sumitur ex differentia generationis ad motū. **G**eneratio autē vt aiunt nō est motus: sed terminus motus nec fit in tēpore: sed in instanti illo in quo est cōcursus duorum sp̄matum purorum. **V**nus quoruū est agere alterius partem: **S**ic ei vt aiūt sit talis generatio instanti. q̄ nō precedit tempus de quo fit curādum: q̄ si preccderet tempus nō fiet gñatio in coitu: sed post coitū et q̄ tam breue tēpus imo quasi nullum tēpus requirit ad talem gñationem mēstruū q̄ in tam breui tēpore nō posset disponi ad formā fetus: s̄ femine sp̄ma. **S**eptima via sumit ex ydoneitate marie ad formā. **N**am cum i materia fet̄ debeat induci aīa que requirit corpus organiatū habens diuersa mēbra oportet humorē illum qui debet esse materia p̄portio nata tali forme: q̄ sit ita digestus et ita p̄pinquus ad mēbra q̄ quasi habeat in se vestigiū: et characterē omniū membrorum. **H**uiusmodi autē sic dicitur

stum & sic caracterizati: sicut proportio nem ad membra non potest esse sanguis menstruus ut debet: sed sperma.

Intelligimus enim de re spermatis: quod fertur secum quasi ydolum omnium membrorum. Ipsa ergo debita proportio materie ad formam sufficere videtur arguitur materia fetus non sit menstruum: sed femine sperma.

Octava quidem via sumitur ex sollicitudine nature. Dicitur enim quod frustra natura esset a deo sollicita de generatione spermatis in muliere. **E**x quo homini sperma nec deseruit ad generationem ut agens nec ut disponens nec ut materia ut rationes superius inducte videtur ostendere. **I**psa quoque sollicitudo nature sufficere videtur arguere: quod sperma femine deseruit ad generationem aliquo predictorum modorum: sed non deseruit ut agens vel ut disponens: quia non est homini virtus activa: deseruit ergo ut materia. **D**iffert enim ut debet saluano individue a saluatione speciei: si igitur humor nutritus est propter salutem individui humoris spermaticus erit propter salutem et propter conseruationem speciei ad generationem ergo principaliter non facit humor nutrituus: sed humor spermaticus et per consequens principalis materia fetus non erit menstruum: sed sperma. **M**ona quidem sumit ex impuritate menstrui: quod homini menstruum (ut aiunt) est quoddam superfluum et ipsum nature odibile. **I**deo natura ordinavit tempora ordinata ad expulsionem eius tam ad expulsionem rei odibilis et impure propter quod dicitur quod ad omnibus actibus ponitur menstruum esse factum siccum inelcolicum et quasi fex sanguinis tale autem quoddam ratione sue impuritate materia fetus esse non possit. **D**ecima et vltima via sumit ex differentia maris et femine. **D**icitur enim quod homines carent menstruo quod non est ut aiunt nisi ratione imperfectionis et indigestionis que est in menstruo. **C**um ergo imperfectum et impurum non sit sic

aptum nature ad recipiendum formam humanam: sicut digestum et purum menstruum quod est huiusmodi non poterit esse materia fetus humani: sed sperma femine.

Capitulum. xxi. in

quo adducuntur noue rationes quod ipsa femine non sit ydonea materia fetus.



Arratis

obiectionibus contra ponem a nobis superius traditis. **D**icemus obiectiones plurimas multas esse numero: sed mo-

dices esse efficaciam et virtute. **A**ttamen prius quam saluemus obiectiones prelatas adducemus quattuor breues rationes ostendentes non esse rationabile nec futurum consonum: quod sperma femine sit materia fetus. **P**rima quidem: ratio sue via sumitur ex ipso huiusmodi spermate. **S**ecunda ex loco emissionis. **T**ertia ex clausione matricis. **Q**uarta ex nutrimento et alimento fetus. **P**rima quidem via sic patet. **M**ateria sit omnino consonum quod sperma viri sumatur ex aliquo valde puro et digesto: quod patet ex eo quod nimis debilitatur ut ex homini emissionem: quod sicut dicitur **A**ntecessario de aialibus quod quando ab homine exit sperma multum debilitatur et decoloratur suum corpus magis quam quoad agerit exiret de suo corpore sanguis tantum quando ergo homini ipsum exit in maiori quantitate quam homini illud quod fuit residuum de nutrimento membrum valde debilitatur corpus: quia illud quod tunc exit est habitus sumum ad nutritionem membrorum: sed licet sic sit in viris dubitatur a multis verum sic sit in feminis quod illud quod emittit femina sit de materia sic pura et digesta quod et si debilitat ex viceris scia forte non tantum ut vir et debilitationis illius aff-

Tratatus de formatione

gnari posset a iā causa q̄ puritas ma-
terie et spermatū illi: dato tñ q̄ sper-
ma feie fieret de tā pura et digesta ma-
teria sicut et viri. nō tñ hoc possemus
sufficienter cōcludere q̄ eēt ppriā ma-
teria fetus: immo etiam hoc posito:
mensruus sanguis. nō ille impurus
qui eicitur tāq̄ quoddā putridū et in-
fectū. sed ille q̄ post purificationē illi-
spūritatis in gñatione fetus stillat in
matrice erit magis ppriā materia fetū
Dicemus enī q̄ humor ille qui est
habilis ad nutriendū mēbra: et qui p̄t
fieri sperma attractus ad vasa gñati-
onis q̄ dū talis humor est in mēbris
non est sperma et postq̄ attract⁹ ē ad
vasa gñatiōis nō ē humor habilis ad
nutriendū mēbra: sed ex organis gñati-
onis adque attrahitur humor illosū
cōplexionē narrat cū iā est sperma fe-
tus. **D**ato ergo q̄ humor ille in ut-
ero q̄ oīno eēt habilis ad nutriendum
mēbra si fieret ide sperma et possit
sperma redire ad mēbra nō eēt habi-
le nutriendū mēbroz. q̄ mēbra non
nutriūtur spermate s̄ sanguie. accipi-
endo sanguinē p̄ sanguie digesto: q̄
est sic ppinqu⁹ nutritiōi mēbroz: q̄
modica trasmutatōe indiget v̄l modi-
cū tēp⁹ ibi apponit v̄t fiat inde cābiū
et v̄t trāssubstātiē in mēbra. Sperma
itaq̄ nō est ppriū nutrimentū mēbro-
rū: et si posset eē nutrimentū nō eēt ita
aptū et habile ad nutriendū sicut san-
guis. p̄pter q̄ bñ dictū est q̄ ille idēz
humor qui exiit in mēbris v̄l in venis
est habilissimus ad nutriendū mēbra.
Si q̄rat an sperma posset sic p̄vers⁹
redire ad mēbra: q̄ ex tali cōuersiōe
suā cōplexiones variasset inde habile
factū eēt v̄t cōuerteret in mēbra: nec
valeret si q̄sset q̄ sperma feie nō eēt
materia fetū tāq̄ nutritiōis: s̄ tāq̄ nutri-
tiōis: q̄ ex eisdez nutriūtur et sumus.
Dicim⁹ ergo: q̄ si vir p̄staret ma-
teriā in gñatione fetus nūq̄ sperma
posset eē materia s̄ ex hūore illo bñ
materia sumeretur qui eēt habilis v̄t

cōuerteret in mēbra: idēz cōuerter-
etur in sperma. posset forte sumi talis
materia. **N**ō autē cū iā eēt in sperma
cōuersus. et q̄ dictū est in masculo q̄
tū ad oppositū spectat veritatē h̄z in fe-
mina. **N**ā et si humor ille q̄ est materia
spermatū in femina eēt habilis v̄t cō-
uerteret in mēbra: fetus: tā sperma in
habilis reddēt. v̄l et si talis humor in
femina iā fetus sperma eo mō quo fe-
mina habet sperma ad mēbra rediret
nō eēt mēbrozū habile nutrimentū: ni-
si aliquis ita deciperet q̄ diceret sp̄-
ma eē ppriū nutrimentū mēbroz: et h̄z
femina nō pprie habeat soma. v̄t dif-
fuse pbat **A**nticē. in. ix. de animalib⁹. **I**n
hūore tñ illo q̄ emittit feia et inq̄ sper-
ma multū diversificat cōplexiō q̄ er-
rat in mēbris et q̄ iā fetus est sperma.
Debem⁹ ergo ad purū querere tā
q̄ materiā fetus: s̄ tale purū q̄ sit in
habile q̄ inde fiant mēbra: **N**ō autē ta-
le purū q̄ sit in habile q̄ cōuertatur i
mēbra. **I**n mēbris ergo feie v̄l a cor-
pore femine stillat i matrice q̄ est ma-
teria fetus et v̄l fiunt mēbra. **N**ō autē
sperma femineū attrahit v̄t fiat inde
fetus: vel v̄t fiat inde mēbra eius. q̄
ex eo q̄ humor ille frigidus est sper-
ma in habilitatē quā cōtraxit v̄t fiant
inde mēbra: et p̄ p̄ns v̄t sit fetus mate-
ria. **S**c̄da via. ad hoc idē sumitur
ex loco emissionis spermatū. nā pro-
pūā q̄rere debemus in pprio loco ge-
neratiōis: v̄t si pprius loco gñatiōis me-
talloy sunt v̄ne terre i p̄s venis tre-
redrem⁹ māz metalloz. **S**i enī sp̄-
ma feie eēt ppriā mā fetus: ordina-
tū nā quo in ip̄a matrice q̄ est pprius lo-
cus gñatiōis distillaret h̄mōi sperma
nō aut q̄ emitteret extra matricē. po-
q̄ ordinauit nā q̄ fieret emissio h̄mōi
spermatū extra matricē v̄t ibi p̄dictū
cū spermate maris h̄fet aliqua iuua-
mēta ad gñationē. nō aut q̄ eēt gñati-
onis mā. **T**ertia via sumit ex clau-
sione matricis. **N**ā si sic eēt sperma fe-
mine cōueniēs materia fetū nō ordi-

nasset nā q̄ matrix clauderet t̄p̄e ōce
 p̄nōis: 7 q̄ nō posset tunc t̄p̄is recipe
 sperma: s̄z magis ordinasset aliquos
 meatus vel aliq̄s opturas i matrice:
 vt t̄p̄e p̄ceptōis attraheret tale sperma
 ne p̄deret illo t̄p̄e q̄d esset sic materia
 habitus vt fieret inde fet⁹. ¶ Dicim⁹
 ei q̄ t̄p̄e ip̄regnatiōis in p̄ncipio scia
 abhorret venere: s̄z postea vt d̄f̄
 post duos m̄ses vl post tres deside
 rat 7 cōcupiscit coitū. Lū enī nā sit sic
 sollicita de cōseruatōe speciei vt t̄p̄ū
 opus faciat meliori mō quo fieri pōt
 magis ordinasset q̄ toto t̄p̄e ip̄regna
 tiōis scia cōcupiscit coitū: 7 q̄ nō p̄de
 retur q̄d eēt sic expedies nature plus
 7 q̄d eēt sic p̄p̄ia m̄a ei⁹. ¶ Quarta
 quidē vt sumit ex nutrimento 7 aug
 mēto plus q̄ via tertia est cōpletua
 quarta. Mā s̄z matrix sit clausa: nō t̄n
 est in oibus equalit̄ clausa: q̄ aliq̄
 femie s̄z raro sup̄ ip̄regnatiōē reci
 piant. Lū ei go matrix aliq̄n recipiat
 ad sup̄ip̄regnatiōē factē d̄ q̄ vt plu
 rimū est lesi⁹ ap̄uoris fet⁹: multo for
 tius ordinasset natura nō solū q̄ raro
 s̄z q̄ sepe reciperet matrix ad nutrimē
 tōē 7 augmentatiōē fet⁹ q̄d nō esset
 lesiuū: sed eēt adiuuamētū 7 ad p̄f̄
 cūctus. Sōp̄mat etiā scia sicut rina
 sculus: q̄ ergo nā est sagacissima 7 ge
 nerat fetū meliori mō quo fieri pōt 7
 ordinasset q̄ t̄p̄e ip̄regnatiōis multū
 humidaret femina in spermate vt per
 sompniū 7 aliter tūc temporis fuerat
 frequens emissio fuerat vt hoc modo
 ex materia sic conuenienti non solum
 generaretur: s̄z nutrir̄etur fetus vt ca
 ro ei⁹ 7 mēbra ipsius fierent de pura
 et conuenienti materia.

Capitū. xxii. bbi
 soluantur rōnes superius collecte q̄
 menstrū nō h̄z p̄p̄iā m̄am fetus.



Obst̄ col

legimus rōnes
 p̄nōi superius p̄
 sic volumus il
 las rōnes solue
 re. Lū ergo p̄
 mo dicit quib̄dē
 materia fer̄ cui
 obuat sperma viri. Dicim⁹: q̄ nā illa
 deteriorat sibi p̄p̄iū locū gnatiōis. ob
 uatio ergo actui ad passiuū extra fo
 cū gnōis ponere nō debem⁹ q̄ p̄ se:
 7 p̄ncipalit̄ ad gnatiōē faciat. Dicē
 mus ergo q̄ p̄ se est duplex mēstruus
 vni valde ip̄urū q̄d emittit v̄lut sup
 fluit as: 7 velut quoddā t̄p̄ū ad gna
 tiōē. Quādm̄ enī dicitur at fluxus ill⁹
 mēstrui. nō ē debitu t̄p̄e actiōis: nō
 si tūc t̄p̄is fiet acceptio fer̄: fiet t̄p̄e
 ei⁹: vel etiā leproius: vl etiā stultus
 retur fer̄ sic genit⁹ p̄p̄iū n̄ fl̄: 7
 h̄udantiā ill⁹ materie. id oīvo m̄h̄iōe
 dum est in marib⁹ ne tūc ad v̄lora
 accedat. s̄z post purgatiōē t̄p̄e n̄ ad
 ip̄urē est cōgruū t̄p̄e ad gnatiōē: 7
 tūc a mēbris 7 a corpore multo magis
 p̄tūm natū stillare mēstruū purum in
 matrice q̄d pōt obuare spermati ma
 ris i p̄p̄io loco gnatiōis vt hoc modo
 fiat gnatio fetus. Mō enī fuit s̄z a
 7 p̄udēs natura si obuatiōē actui
 ad passiuū nō debeat fieri gnatio or
 dinat̄ extra p̄p̄iū locū gnatiōis. Ar
 gumentū ergo nō cōcludit q̄ tūc sit
 s̄z magis p̄tū q̄d est in cōtrariō: 7 cō
 cludit oppōitū cū obuatiō illa de qua
 arguit sit extra p̄p̄iū locū gnatiōis
 habet ei ad gnatiōē aliqua m̄a. mē
 tra talis obuat d̄ia. vt supra ostēdit
 s̄z cū sperma viri extra locū gnatiōis
 obuat spermati emittit in t̄p̄e: ut v̄lo
 cō gnatiōis possit obuare mēstruū
 sufficere nos d̄z instruere q̄ p̄p̄ia
 m̄a fer̄ sit ip̄m mēstruū nō sperma:
 s̄z solū h̄c possit ad hoc aliqua t̄ua
 mēta. Cōsuevit ei go dicit q̄ relique
 mēstrui sunt in d̄ fetus. q̄d sic est ūc

Tractatus de for matione

ligendū q̄ p̄mo stillat mēstruū grossū
q̄d abicitur tanq̄ ipuz a quo purga
ta matrix stillat postea magis pur q̄d
pōt eē materia fet̄. ¶ Ad v̄ro sc̄do
addebat de cōcomutāna cōceptiōis:
vbi asserēbat q̄ cū sc̄ia sperma emitur
pōt fieri cōceptio. nō aut̄ fieri pōt sine
tali emissionē ex hoc fiat cōcomutā
tiavnius ad alterū. pp̄ q̄d videt̄ q̄ ex
hoc habeat: q̄ sperma sc̄ie sit pp̄ia
mā fet̄. Dicim⁹. q̄ cōcessis p̄m̄tis
nō sequit̄ ecōuerso. nā cā que nō sc̄p
est cā per se: s; pōt eē cā p̄ acc̄is vt si
ois facto: statue cēt multū. et ecōuer
so. posito multo poneret fortior sta
tue et ecōuerso: Multū t̄ nō eēt cau
sa statue p̄ se: s; p̄ acc̄is. ¶ R̄d illa
falsa recipit et nō sillogizat. recipit q̄
dē falsa. q; ponit q̄ vbi sc̄ia sperma es
mittat nō pōt fieri: cōceptio. cū t̄ ex
perimentū multis p̄riū sit iuētū. Et si
dicat de vetula illa q̄ dixit se i balneo
cōcepisse q̄ v̄t suā formationē elaret
hec dixit. Dicim⁹ q̄ iuentū est a mul
tis victis ex pp̄io viro p̄cipientib⁹
sic se h̄re: et q̄ vna v̄t due p̄ciperētur.
et q̄ sol fieret talis cōceptio: s; totz
totiēs asserat sic se h̄re et in tali mate
ria nolle exptis credere. v̄t est ad infi
pientiā declarare. ¶ R̄d rursus p̄rata rō po
test patere p̄ h̄ta nū solū falsa recipit
et in mā peccat: s; etiā nō sillogizat et
delinquit in forma. ¶ Ad dato sic eē
sufficiētē p̄cluderet q̄ sperma femie
eēt causa sine qua nō t̄ q̄ eēt cā p̄ se
s; q̄ eēt pp̄ia mā ḡnatiōis. ¶ Quod
ergo adducebat. tertio de d̄tia virtu
tis nutritiue ad informatiuā: et q̄ p̄fe
ctū obiectū requiritur: us infofacta q̄
nutritiua. Ad cōcludit ex hoc inten
tū nec p̄positū: s; magis itur extra in
tentionē: et affirmat oppositū. ¶ R̄d
nes enī tales pōnē a nobis narratam
nō ipugnat s; magis approbat et p̄fir
māt: et t̄lī mēstruū est inceptū in vir
tutis nutritiue. loquēdo de mēstrū: v̄t de
quo format̄ fet̄ in multo magis ē h̄it⁹
incepta materia sperma. Ad nec illud

ipurū post cui⁹ abiectionē est ipregna
tionis t̄ps. iuxta illud Auicē. in 1. de
ai alib⁹. q̄ q̄n mulier cōple e mēstru
atur post erit t̄ps naturalē ipregnatio
nis: sic quasi incepta materia oino ad
nutriciū. n̄ mēstruū. t̄ q̄ postea distil
lat quasi purū quod pōt eē p̄petēs ma
teria fet̄ magis est apta materia nu
tritiōis q̄ sit quod d̄cūq; sperma: q; mē
bra (vt sepi⁹) nō nutritur spermate:
s; sanguis. ¶ Concedim⁹ ergo q̄ t̄
lia v̄t esse materia nutritiōis q̄ possit
cōuerti i mēbra: et p̄cedim⁹ q̄ talis
v̄t esse materia ḡnatiōis et virtutis for
mativē ex quo possunt fieri mēbra: et
ergo sperma nō eēt apta materia vt cō
uertatur i mēbra: et nō est debitū obie
ctū virtutis nutritiue: s; magis tale ob
iectū est s̄guis. multo magis s̄m rō
nez tactā sperma nō erit materia ḡna
tionis nec erit obiectū virtutis infofa
tiue: s; magis tale obiectū erit s̄guis
R̄d ergo facta nō arguit p̄positū: s;
oppositū. nā si illud v̄t esse subiectum
virtutis informatiue ex quo multū ha
biliter q̄ ex obiecto virtutis nutritiue
q; sperma nō est pabile q̄ cōuertatur
in mēbra nō erit sperma materia debi
ta nutritiōis. nec etiā ḡnatiōis. Et vt
clarior modo appareat defect⁹ rōnis
facte. Dicim⁹ rōnē p̄fata ex dupli
ci ignorantia p̄cessisse. Primo quidē.
q; magis et minus i actōe aliqua nō
semp̄ opz exq̄rere ex habilitate mate
rie. s; ex fortitudie agētis: vt q; ex ea
dē mā: vel etiā ex min⁹ h̄bili agēs so
tus pōt ex c̄llentiorē effectū facere:
q̄ agēs debili⁹ ex mā magis h̄bili. id
sperma viri pp̄ sui formositatē r̄mā
habūdā nā spiritūū efficacē est ad fa
ciendū ḡnatiōē ex materia sibi p̄po
sita q̄ mēbra n̄ nutritionē ex aliquo ad
ip̄a trāmissio. Agit enī sperma in vir
tute oim mēbrorū. v̄t q̄ quasi v̄nitū i
h̄z virtutē ad formandū oia mēbra q̄
virtutē ip̄am mēbra quasi sparsa: et
diuisam h̄it: et q; virtus v̄nita fortior
est seip̄a d̄: sparsa. si efficacior est effe

etiam facit virtus informata quae nutritia non oportet exquirere ex maiori habilitate materiae: sed sufficit hic exquirere ex maiori et fortiori efficacia agentis. Non enim merito accidit virtutis informatae attribuitur principis diuinae magis quam nutritio membrorum: quia magis modo diuino et modo unitiuo huius spermae uel omnium membrorum quam huius ipsa membra. Nam ipsa membra diuisa et distincta ex materia diuisim et diuisim etc. huius quod spermae unet unitiuo. Se cundo deficit prehabita ratio: quia purum et el ipsum: uel habitus et minus habitum materia non est accipiendum secundum actionem sed huius passionem: ut non est illa habitus materiae quam magis potest agere: sed quam magis pati. In quo magis potest agere: quia minus potest pati. ex hoc fit habitus materiae. Illud ergo ex quo fit spermae femineum huius est in membris: ut spermae tangebatur. forte est magis habitus materiae ut puertat in membris: quod sit in membris. Sed postquam conuersum est in spermae transmissum est ad uterum ubi fit generatio spermatis si posset tale sic extensio reuocari ad membra non esset apta materiae nutritio: nec esset quoddam habitus quod conuerteret in membra. Quia ergo generationis spermatis impediunt habitus materiae: uel quia variant et mutant complexionem humoris: per quam est habitus quod conuertat in membra: uel quod fiat in membris: uel quod dat actiuitatem: et quoddam actiuam uirtutem ad agendum quod si hic scilicet modus non est in spermate femineo: quia non ibi uirtus actiua: est tamen ibi modus primum uidelicet permutatio complexionis uel sumebatur habitus uel fieret ex tali humoris in membris: et ut conuerterent in membris: quia ut tangebatur si humor ille etiam in scia iam factum spermae reuocaret ad membra: in habitus esset quod conuerteretur in membra.

Quod autem dicebatur quarto: quod post sufficientem purgationem membrorum est habitus ipsa generationis et conceptionis. Dicuntur quod equocatur in menstruo: quia post purgationem menstrui ipsi incipit stillare in matrice menstruum purum: id tunc

est congruum generationis ipsa uel generatetur ex materia pura non ex impura. Sed si dicatur ubi remanet illud menstruum cum purgata sit matrice a menstruo illo. Dicimus quod remanet in membris et in corpore mulieris.

Ubi per abscissionem a matrice menstrui puri incipit ibi stillare menstruum purum. igitur et abucatur tamquam materia scripta cum fluit ipsum religitur a natura tamquam materia generationis apta cum incipit stillare purum.

Quod autem addebatur. uel de abstinentia a ueneris. Dicuntur quod in uiribus et in facie (sicut patet in de alabro) debilitat corpus ex nimio ueneris uisu. Corpore autem debilitato in illa quae dicitur mulier non est sic potest. et spermae quod dat uir non sic periclitum. Quod si huius ille qui se huius et in materiae et uel quae decoctione accipit in corpore femineo ut sit materiae generationis debita aqua decoctione deficit debilitato corpore eius.

Quod ostendit autem et alie causa assignant: quare selet nimis uictus ueneris ratio concipiunt ut quia forte ex nimio tali uisu sit matrice nimis lubrica non potest retinere spermae: uel etiam ex nimio tamen uisu adeo tollitur et emittit delectatio ut matrice non delectabiliter recipiat ut ex hoc non sit sic ad concipiendum apta. Unde dicitur aut quod multum cocuntur non delectantur in coitu.

Querebat ergo ratio ibi superius facta quare moderata abstinentia a ueneris tam in maribus quam in feminis facit ad faciliorem et frequentiorem generationem: sed non arguebat propositum. Dicimus enim ad formam arguendi: quod in feminis abstinentia a ueneris faciat: ut facilius et aptius femina concipiat non quia spermae eius sit magis purum: sed quia nimis debilitato corpore menstruum eius sit indigestum: et ne matrice eius sit nimis lubrica et ne sine delectatione spermae recipiat.

Tractatus de formatione

¶ Ad vero dicebat. vi. de differētia motus gñationis: qz gñatio fit in instanti. Dicemus qz cum gñatio fit ex cōtrariis in cōtraria: qz semp in gñatione opz expelli formā cōtrariā non duci formā cōpositā nūqz fiet gñatio id est introductio forme in instāti sine tēpore pcedente z disposite materiā. Quō est intētionalis vt multiplicatio spēi caloris pōt fieri in instanti: qz aer recipiēs caloris spēy vel silitudinē nō hz p̄trarietate ad talē susceptionē sic etiā multiplicatio lucis fit in instāti: quia in aere nō est forma ipi luci licet possit eē p̄uatio lucis. si est passum nō haberet cōtrarietate ad agens in illo instāti in quo agēs appropinquaret passio induceret ibi formā: s; rōne cōtrarietatis rēqrirur ibi tēpus: et qz oēs gñationes naturales z reales (vt p̄z ex p̄mo phisicorum z ex. xii. metaphisice) sunt ex p̄trariis: iō semper rēqrirur ibi tēpus. Unde z phis in p̄mo de gñatione i caplo de actiuis et passiuis volēs p̄cordare sentētias antiquoz quoz quidam dicebant qz cōtrariū patit a contrario quidē qz sicut a simili dicit qz agēs z patiens in p̄ncipio sunt p̄ria in fine vero silita. statim ergo cum agēs appropinquat passio incipit agere: s; h̄mōi actio cū funderetur in motu fit in tpe post qz tēpus iducitur forma nec est incōueniens ad gñationem alicui⁹ rei p̄fecte qz sint ibi multe gñatiōes z corruptiōnes vt semp pcedatur de imp̄fecto. Ad p̄fectum donec sit p̄pleta gñatio fm hoc qz describem⁹ gñationē fetus qz aptior mō fit euz sp̄ma maris ob̄nat sp̄mati femie: qz hoc modo habilius recipitur a matrice: s; post qz est sic receptū. si est tēpus ad gñationem habile statim incipit stillare a mēbris femie menstrū purū in matrice qz sit et ex pte femie siue ex pte passi z etiā ex pte agentis: z ex pte quidā passi: qz tūc est habile tps ad gñatiōē: qz pur gata est in matrice a menstruo ipuro

et incipit stillare mēstrū purū ex pte quidā agentis qz pōt ad hoc cōparari sp̄ma viri vt virtute eius statim incipiat h̄mōi mēstrū. vnde generatio fiat grossa est p̄maguatio qz statim ip̄o coitu ex p̄ma p̄uictione sp̄matū gñatio fiat. Nā cum h̄mōi cōiunctio sp̄matū fiat extra matricē qz est locus naturalis gñationis fieret fm hanc p̄p̄thesim gñatio extra nālem locus gñationis h̄t est istū p̄ incōuenienti qz non est incōueniens videlz qz post actus venereū vt post emissionē fiat gñatio. Cum est h̄mōi emissio z cōiunctio fiat extra matricē: et post fiat receptio in matrice gñatio erit post emissionē et post cōiunctionem nō in cōiunctione facta quidē receptione in matrice si debeat nā ibi generatio vt plurimū statim incipit ibi eē triplex humor videlz sp̄ma viri sp̄ma femie et mēstrū distillās: et qz sp̄ma femie p̄pter rōnes sup̄ius habitas nec pōt esse vt agens nec vt materia: s; solū hz ibi vel agere pōt quāsdam vtilitates. Alias ideo mēstrū stillans incipit ibi esse materia qz p̄pter sui paucitatem in p̄ncipio sic sup̄uincit a sp̄mate viri: qz est spumofum z albū qz statim vel quasi statim dealbatur p̄pter qz cōp̄ertū est qz embryo in p̄ncipio ē quidā albus z quasi lac vel quasi butyru. **¶** Cū ergo dicitur qz in breui tēpore nō possit mēstrū sic dealbari videmus experientia cōtrariū. Nā cum lac nō sit nisi mēstruum dealbatū in māmillis: z sit tanta copia mēstrui pōt sic breui tēpore dealbari nō est incōueniens qz virtute sp̄matis tā quodā modicū sicut est illud qz in p̄mo: dicitur est materia fetus cito dealbetur. **¶** Quicē. tamē in. ix. de animalibus videtur velle nō esse remotū a rōne qz p̄ter sanguinē mēstrū sit in muliere ali⁹ sanguis z ipse sic sanguis dealbat⁹ forte tūc est attri spūs ip̄e gñationis qz post purgationē mēstrui: p̄u: incipit stillare i matrice aliquid ita

decoctū: qđ est quasi album quā albe-
 dinem nō habet ex fleumate qđ sit mē-
 struum fleumaticū: sed ex decoctione
 qđ sit menstruum bene decoctū: et si tale
 qđdā decoctū volumus vocare sper-
 ma (sicut h̄ba Ruicē. in. ix. sonare vi-
 dentur) dicem⁹ non esse incoeuens
 qđ tale sperma sit materia fetus. nega-
 mus ergo qđ sperma qđ emittit extra
 matricē et qđ imittit euz spulsi et de-
 lectatione esse materia fetus qđ ipse
 locus emissionis designat cū emitta-
 tur extra matricē vbi est p̄p̄ius gene-
 rationis locus: sed si vocare velle-
 mus sperma femine qđ a membris eius in
 matrice stillat nō est incoeuens ta-
 le sperma esse materiā fetus. vtrum
 autē sic sit qđ in ip̄a matrice stillat du-
 plex sanguis quando habile tempus
 ad generationē primo quidē magis
 decoctus et quasi albus et postea ru-
 beus vel qđ virtute spermatis maris
 fiat talis dealbatio et maxime in p̄n-
 cipio quādo modica materia sufficit
 ad generationē cui modice materie
 magis pōt donari nō refert. put semp
 spectat ad solutionē rationis facte:
 qđ quocūq; modo ponat non oportet
 multū ap̄oni de tēpore ad dealbatio-
 nem talis materie. ¶ Qđ autem vir-
 tua. vii. dicebat ex ydoneitate matie
 ad formā qđ oportet materiam valde
 ydoneā esse formā: et qđ humorē illuz
 in quē debet reduci forma aialis op̄
 esse ita decoctū et digestū qđ sit p̄p̄i-
 quius ad mēbra aialis et qđ in se h̄e-
 beat vestigium et caracterem omnium
 mēbrorum cuiusmodi nō est sanguis
 menstruus sed sperma leue est soluc-
 re. ¶ H̄a h̄mōi appropinquitatē ad mē-
 bra et h̄mōi formā mēbrorum debet
 illud habere qđ est materia fetus nō
 actiue qđ sit oīa mēbra facere: s; passi-
 ue qđ sit oīa mēbra. h̄mōi autē appro-
 pinquitatē et si h̄z humor qui est ma-
 teria spermatis vbi est in mēbris anteq̄
 fiat idē sperma cū talis humor tā tract⁹
 ad vasa deferuentia gñationi quali-

tercūq; deferuat et tam cōuersus in
 sp̄ma: qđ mutat⁹ est a sua cōplexione
 iam elōgatus est ab illa p̄p̄inquitate
 qua p̄p̄inquitus erat qđ esset inēbra fie-
 ri. Dixim⁹ autē de mēbris deferuenti-
 bus generatiōi aialis et potissime de
 mēbris quoz virtute fit sp̄ma quali-
 tercūq; gñationem deferuat: qđ alie
 videntur deferuire gñationi testes in
 mari et aliter in femina: vel aliter de-
 feruit gñationi sp̄ma maris qđ defer-
 uit directe et p̄ncipaliter dans formā
 et aliter sp̄ma femine qđ nec dat formā
 nec vel se exhibet vt materia: sed solū
 habet quedam alia iuuamenta.

¶ Diximus etiam qđ p̄p̄inquitus in
 humore illo qui est maris aialis ad
 mēbra h̄z esse passiuē qđ sit oīa verba
 fieri nō actiue qđ sit oīa mēbra face-
 re nō qđ ex hoc habere vt tū⁹ qđ sp̄ma
 in femina sit oīa mēbra facere nisi
 forte indirecte inquātur dat aliquod
 iuuamētū spermatis maris (vt sup̄ius
 tradebatur) sed pro tanto hoc dixim⁹
 qđ humor ille qui in femina est maris
 spermatis. Et si aū puerionem sp̄ma
 erat p̄p̄inquitus ad mēbra fieri aut et
 vt cōuerteretur i mēbra tā sit cōuer-
 sus: et a sua cōplexione variatur ab
 illa p̄p̄inquitate et ydoneitate recessit
 h̄m hoc ergo sp̄ma femine cōuenit et
 differt a sp̄mate viri. Nam sp̄ma viri
 cū hoc qđ nō est habile qđ sit materia
 fetus et qđ pueratur i mēbra acqui-
 siuit etiā vt possit inducere formā in
 mēbris et vt possit materiā fer⁹ orga-
 nizare et t̄p̄tam in mēbra cōvertere.
 Sp̄ma quidē femine vel humor ille:
 vnde fit sp̄ma cōuersus in habilitatē
 cōtraht qđ sit materia mēbrorum. vir-
 tutē tamē actiua nō acquirit qđ possit
 organizare materiā vel qđ possit eam
 disponere ad formā vel ibi inducere
 formā: et qđ sp̄ma magis sonat et ma-
 gis dat itelligere qđ acquirit actiui-
 tatem vt inducat vel vt disponat ad
 formā quā qđ recessit passiuatate sit
 debita materia. ideo sperma femine:

Tractatus de formatione

et si a passivitate recessit ut non sit ydonea materia fetus, tamen quia activitatem non acquisivit ut possit inducere vel disponere ad formam. Video dictum est equivoce prima inde est quod Avicenna in 1. de animalibus diffuse tractat quod prima femine semper equivoce nuncupatur. Ad formam autem arguendi quod magis est quoddam ydoneum et quoddam propinquum ad membra spermata femine potest dupliciter quod menstruum dicimus quod prima femine potest dupliciter considerari videlicet ut est humor in membris et sic forte est magis quoddam digestum: et per consequens magis quoddam ydoneum et quoddam habile ut convertatur in membra quod menstruum vel ut est iam in sperma convertitur et per consequens a sua complexionem variatam et sic non est quoddam sic ydoneum sicut est ipsum menstruum loquendo de ipso struo puro quod habile est quod convertatur in membra et quod sit generationis materia. Ex hoc autem patere potest illud verbum philosophi in 1. quod prima femine non est convertitur generationis: quia nec est spermata nec menstruum: quia ut diximus humor ille in femina qui est materia spermatis per conversionem in sperma recessit ab ydoneitate passiva ut iam non sit habile quod convertatur in membra: vel quod sit membrorum materia et ut diximus talis humor in femina convertitur in spermata per talem conversionem sic recessit ab ydoneitate materiali et passiva quod non sit ulterius quoddam ydoneum ut sit membra fieri quod tamen non acquisivit virtutem activam quod sit membra facere: igitur quod recessit ab ydoneitate passiva dicitur non esse menstruum et non esse conveniens generationi tanquam materia: quod vero non acquisivit virtutem activam dicitur non esse spermata et non esse conveniens generationi tanquam materia. Advertendum tamen quod dicitur philosophus de humore qui est materia spermatis in femina vel ut est in membris et sic diximus forte esse magis quoddam digestum et magis quoddam ydoneum ut convertatur in membra quod ipsum menstruum

quod ideo ibi apposuimus forte et subdubio loquuti sumus quod apud multos est dubium qualis sit humor ille qui in femina est materia spermatis utrum sit quoddam digestum vel quoddam indigestum et superfluum. Dicitur enim aliquid hunc emittere quod melius feminam quod per. Semper enim dicitur ex impregnatione ledit mulier quod multi boni humores transeunt in substantiam fetus qui cederat in nutrimentum membrorum femine si impregnata non esset. Non tamen sic est (ut aiunt) de usu venereorum nisi hinc eos quoddam indigestum a femina emittit. Addunt autem quod si ex usu venereorum femina ledatur hoc est ex aliis causis non quod ex emissionem spermatis debilitet nisi forte a deo emittetur quod oportet propter defectum illius materie superflue cuius quod est in eis quoddam purum in huiusmodi materia cedere ut hinc eos sicut et in hominibus ex nimio venereorum usu aliquando sanguis emittitur ut hinc hoc sit modus convertitur in mari et femina ut in mari materia spermatis sit quoddam valde digestum quo deficiente suppleat vices eius sanguis qui est quoddam magis indigestum in seia vero convertitur sit materia quoddam indigestum quo deficiente suppleat vices eius quoddam digestum quicquid tamen sit de hac materia semper habet iterum quod se habet humor ille qui est ydonea materia spermatis in seia ut est in membris siue sit quoddam digestum et habile ut convertatur in membra siue non convertitur nisi in spermata ac tali habilitate discedit ut non ulterius sit debita membrorum materia quod dicebat. viii. de sollicitudine nature quod si spermata femine non faceret directe ad generationem non esset de eo sic sollicita natura et quod cum humor nutritivus in femina faciat ad conservationem individui oportet quod humor spermaticus in ea faciat ad conservationem speciei dici potest quod nisi esset tanta delectatio in femina in usu venereorum quod libet naturaliter abhorreret masculum cuius tot passionem et dolorem naturaliter contrahatur ex parte sollicita quod fuit natura ut ibi

tantā delectationē apponeret ut spre-
to futuro dolore vel etiā ignominia
ad talē actū p̄pascētū presens quasi
nāliter inclinaret h̄z tñ nichilominus
humor spermaticus in seia plura iuua-
menta ad gñationem nō in merito de
h̄mōi humore esset natura sollicita.
Quod autē dicebatur. ix. q. mēstruū
est quoddā impurū nature odibile fr̄
gīdū siccum melēcolicū ꝛc. equiuoca-
tur i mēstruo: qz loquimur de mēstruo
ad cuius expulsionē natura certa tē-
pora ordinavit in q̄b̄ tēporib̄ nō est
ydoneū gñationis tēpus: s; ex pulsi-
onem illi mēstrui impuri q̄d est sic na-
ture odibile fit habitatio i mēbus:
inde in m̄ficem stillet mēstruum purū
q̄ est ydonea gñationis materia. Ideo
dicūt actores medicinc q̄ post illam
purgationē quādo iam debet incipe-
re stillare mēstruum purū est cōgruū
gñationis tēpus. **Q**uod quidē ad-
debāt. x. de differētia maris ꝛ femie:
qz mares carēt mēstruo q̄d nō est nisi
rōne sue indigestionis ꝛ imperfectōis
dicemus q̄ mares carēt utroq; mē-
struo puro ꝛ impuro. Itā abēt etiā ma-
res m̄liorem cōplexionem q̄ femine
quātum ad gñationē spectat p̄pter
q̄ potest i eis generari spermia q̄ est
quoddā nobilit̄ et dāns formā in fe-
mininis vero quarū p̄plexio hoc nō
p̄mittit ne essent inutiles ad cōserua-
tionem speciei ordinavit i eis natura
mēstruū q̄d in gñatione se exhibet ut
materia ut hoc modo mas ꝛ femina
deservirent ad cōservationē speciei
qz femina in generatione p̄ebet: mōtes-
riā masculus autē induceret formā.
Differētia ergo maris ꝛ femie non
hoc arguit q̄ mēstruus loquendo de
mēstruo puro nō sit in gñatione m̄a.
Sed q̄d femia ex ignobilitate sue cō-
plexionis non potest aliquā humore
tantū decoq̄re ꝛ tātū sp̄mā ꝛ q̄ debet
in gñatione formā ideo natura ordi-
navit in ea mēstruum q̄ in gñatione
sic exhibet ut materia.

Capitulū. xlii. bbi

adducitur quedam obiectioes que
quasdam particulas in duercas ca-
pitulis superius contentas.



Omni-

o p̄mo ca-
pitulo soli
narratur rō-
ne q̄ impo-
nuntur h̄a
sicut q̄ i sp̄-
mate remie
struus acti-
ua: qz scdo
et tertio cap̄o. diffuse ostendebatur
q̄ sp̄ma femie nec tanq̄ dāns formā
nec etiā tanq̄ materia ad gñationē
est vtilē. Ideo rōnes adduxim̄ que
possent fieri in p̄trariū q̄ huiusmodi
sp̄ma se haberet tanq̄ materia ꝛ eas
soluimus. Nam ꝛ si alique rōnes ad
hoc circa lib̄ū p̄ncipium in puorib̄
capit̄is adduceb̄ntur ꝛ ille solub̄atur
tñ qz poterūt p̄ces fieri q̄ aliq̄b̄ tōte
viderētur validiores ꝛ fortiores: ideo
nolum̄ illas rōnes circa breuē h̄mōi
tractatus adducere: ꝛ etiā solvere
quib̄ adductis: ꝛ tam soluta: qz cō-
tra aliqua h̄a circa rōnē tertii cap̄i
posita: ꝛ etiā cōtra multa alia q̄nta
capit̄a p̄nt aliq̄ obiectioes fieri: io in
hoc cap̄o volum̄ illas obiectioes
adducere: et postea obiectioes illas
in sequēti cap̄o solvere: ut nō vltim̄
ad p̄plemētū tractat̄ resset nisi adde-
re vltimū cap̄im̄ in quo sit t̄m̄s lib̄i.
Adducim̄ autē q̄ntū ad p̄mā spe-
ctat q̄ttuor obiectioes. xlii. p̄tra q̄d
posita circa finē tertii cap̄i: et quēdā
posita i quibusdā aliis cap̄is. **D**i-
cebat etiā in vi. cap̄o q̄ vltim̄ cibus
mēbroꝝ est sanguis. sicut h̄a p̄h̄ in
pl̄ib̄ locis. ut de alib̄ dicūt. cōtra
q̄d obicit q̄ sanguis nō potest esse vlti-
mus cibus mēbroꝝ nisi p̄ digestio-
nem aptatus membris illudine. it.

Tractatus de formatione

ma: quia vt dicunt oportet q sanguis ex quo debet nutriri aliqd membrum q̄diu manet sanguis sit eōis mat̄ia nutritionis et indifferens oibus mēbris: sed si debet aliquod mēbrū nutrire opz q̄ determinet ad tale mēbrū ex pp̄ia p̄tute naturali sita in illo mēbro. ita q̄ q̄libz mēbrum nutriatur ex sibi cōueniēti vt os nutriat̄ ex nutrit̄ mēto osseo caro ex carneo: imo añq̄ sanguis fiat nutrit̄m̄ multos alios gradus recipit vt dicat̄ esse sub forma glutinū aliq̄ vnionē h̄is ad mēbra: postea fit sub forma rois quasi quoddā subtile et penetratiuū totū mēbrū subintrans et ad singulas partes trāsmittit̄ nō ad singulas s̄m mat̄ia q̄ tales p̄tes sunt quoddā mō inf̄nitate sed ad quālibet p̄tes s̄m formā: sicut dicim⁹ q̄ quelz pars aucti est aucta: et quelz pars nutriti est nutrita: q̄ ad quālibet p̄tem s̄m formā trāsmittit̄ alimentū quidē autēz caro siue pars carnis s̄m mat̄ia et quoddā s̄m formā in de ḡn̄atione diffusius diximus

¶ Ultimo autē dicit̄ esse alimentū sub forma cābi: q̄ nō ampl̄ stat alimentū sub forma sua: s̄ virtutē n̄alis mēbrū cābiuit formā et accipit formā mēbrū et fit de subst̄tia mēbrū quib⁹ oibus cōsideratis nō videt̄ sanguis eē vltima mēbroz cib⁹ cū post sanguinez fiat in nutritione multi grad⁹ nec v3 q̄ videt̄ p̄ h̄is dicere q̄ mēbra s̄m utriā tur sanguis: q̄ iteri⁹ mēbra s̄m rubea p̄pter q̄ videt̄ eē quoddā rubeūct̄ q̄ dā s̄gumeū nutrit̄m̄ ipoz: q̄ vt q̄ dē autē carnes ip̄e sunt albe etiā in animalibus h̄is s̄m sanguinē: sed videt̄ rubea p̄pter sanguis admixtionēz q̄ si fontit̄ exp̄manē ab eis remanēt albe.

¶ Dicebat̄ autē sc̄do in eodē caplo tertio: q̄ fleuma (iuxta dicit̄z Auerrois i suo collectario) nō est nisi sanguis idigestus p̄tra q̄ obicit̄ q̄ fleuma est humor p̄ se distinct⁹ sicut colera et melēcolia: habili⁹ t̄n̄ est (vt aiūt) q̄ ex fleumate fiat sanguis q̄ ex cole

ra q̄ ex colera ē quoddā valde accusum: et per p̄sequēs videtur quoddā valde coctū. Facilius autē est q̄ crudū coquatur q̄ q̄ coctū incrudetur: ideo facili⁹ est q̄ fleuma fiat sanguis quasi quoddā crudū q̄ colera q̄ si aliq̄d supcoctū sic melēcolia p̄p̄ sui terrestitate nō est sic habilis vt p̄uertat i sanguinē. ip̄z t̄n̄ fleuma (cū possit dare quattuor humores iuxta q̄ tuoz elemēta) est distinct⁹ humor ab aliis humorib⁹ nō autē est (vt vidēt̄z h̄ba illi⁹ capli sonare) nō humor distinct⁹ s̄ sanguis idigest⁹ vt q̄ digestio fiat in epate et in corde siue p̄tute cordis vbi colera tāq̄ quoddā supfluū mittat̄ ad cistam fellis melēcolia ad sp̄enē fleuma autē fit sanguis indigest⁹: ac si nō esset humor distinct⁹ a sanguine.

¶ Dicebat̄ vel tertio in eodē tertio caplo: q̄ eadē mat̄ia totū et p̄tis p̄p̄t q̄ innuebat̄ ibi q̄ sanguis et nō sp̄ma qui est mat̄ia p̄tū est mat̄ia totū vt sicut p̄tes corporis siue mēbra in nutritione nutriūt̄ur sanguis nō s̄m p̄te sic in ḡn̄atione tot⁹ embrio siue totus corpus embionis fit ex sanguine nō ex sp̄mate: s̄ p̄tra esse videt̄ q̄ dispositio sufficiens ad nutritionē (vt aliqui aiunt) nō sufficit ad ḡn̄ationē: q̄ mat̄ia ḡn̄ationis opz vt sigille effigie oim mēbroz p̄pter q̄ oportet q̄ illa mat̄ia ad vnitatē et ad p̄cordiā redueatur. vnde debet fieri oia membra.

¶ Dicam⁹ ergo q̄ mat̄ia p̄tū siue mēbroz est appropriata mēbris et h̄z distinctionē s̄m mēbra vt os put dicebatur nutritur nutrit̄m̄to osseo: caro carneo. Mat̄ia autē totū nō h̄z h̄ac distinctionē: sed magis h̄z quoddā cōcordiā et vnitatē. Falsum est ergo q̄ ibi dicitur q̄ eadē sit mat̄ia totus embionis in generatione: et mēbroz siue p̄tū corporis in nutritione.

¶ Dicam⁹ autem quarto in quarto caplo: q̄ femia h̄z testes venas et arterias a quib⁹ potest aliquis humor effluere medi⁹ quasi inter aquā et s̄g-

ma. inutilis tamē ad generationem.
Dicebat autē in quarto caplo q si
 spina viri dicit supfluū alimētū nō est
 tñ supfluū simplr: qz et si est supfluū
 indiuiduo nō ē tñ supfluū spēi spina
 tñ feic vel hūor ille qui est matia sp:
 matis qñ iam est puerfus i spina est
 superfluitas simplr: qz directe nec est
 qbdā necessariū spēi nec i diuiduo qz
 p se et pncipaliter nec facit admittio:
 nē nec ad generationē: hz quasi a late
 re habeat qdā iuuamēta ad gñatio:
 nē vt qz habet irrigare matricē vl hz
 pter arē spina maris a mface aprī
 attribuat: s; qui est (vt quidē aiunt)
 qz Bucean in pmo de gñatione aialū
 vult q hūditas qdas aquosa decisa
 a spinate q p digestionē i vasis semi:
 naris est seqstratio pueri ab ipuro in
 inficem z irrigat eā q hūditas nō est
 spina: s; supfluitas ei? pōt g ex hoc
 colligi q sicut i viro est qdā hūditas
 q supfluitas spmatis q dē esse hūor
 medius inter aquā z spina. Sed hūor
 hūditas etiā i feia est talis hūor me:
 dius nec etiā vt vī bñ dicebat q sp:
 ma feic hz irrigare inficem: s; hūor
 humor medius hz eā irrigare siue sit
 emissus a mari siue a feia. **D**ice:
 batur autē. v. in caplo. vi. q mulier pōt
 inspñari sine emissionē spmar; sicut
 p totū illud caply hoc pbatur ppter
 q et supra in. iij. caplo dicebatur q
 testes in feia nō deseruiūt directe ad
 gñationē hz in mari deseruiūt q vide:
 tur incōueniēs: qz vt dicūt si mulieri
 alter testū deficiat sterilis reddit qd
 nō esset vt vī nisi spina ei? de necessi:
 tate reqreret ad gñationē z vt testes
 eius directe ad gñationē facerent.
Dicebat autē. vi. i caplo. ix. q erat
 duplī spūs organic? et nō organic?.
 Sed ē est qz dī spūs dī dīcī organic?
 siue sit spūs formās mēbra qui pōt dīcī
 spūs geitū. Nā geitū formās mē:
 brawt qdā dīcūt ē organū hūoris sfo:
 matie pns quātū ad gñationē. spūs
 autem formāt in mēbris est organū

geniti quātum ad vite cōtūmationē.
Quilibet g talis spūs erit orga:
 nicus cuius cōtrarium afferebatur.
Dicebat et. vii. in caplo. xl. p ex:
 fleumate pōt nutriri mēbra nō autē
 ex melencolia nec ex colera q quidā
 falsuz reputāt q colera z melencolia
 nullo mō nutriāt cū quedā mēbra
 dicātur colerica quedā melencolica.
In sanguine vel munitoz qui de:
 currit p venas. vñ accipiunt mēbrōz
 nutrimentū oīs qtuor hūores appa:
 rent qd non eēt nisi ex oib? quattuor
 humoribus nutrimentū acciperetur.
Dicebat quidā. viii. q in caplo.
 xiii. qz sit triplex spūs in aiali nā:
 lis. s; qui est i epate aialis q est in cere:
 bro vitalis q in corde non sit hoc esse
 intelligendū qn oia ista pncipalit? sicut
 in corde appropriat. in cordi spūs vi:
 talis mag; q aialis z nālis: qz sensū
 qui sit p spm aiale agit cor p cerebrū
 nutritionē q sit p spm nālem agit cor
 p epat: s; pulsūm q est op? vite agit
 p venas pulsantes q sunt ppe cordi.
 Sed cōtra nō videt q sit nisi vn? spūs
 q vt est i corde dē vitalis vt accōmo:
 dat? cerebro dē aialis vt accōmodat?
 epati nālis. Si g ex pte hz talis spūs:
 q dicat nālis z ex cerebro qnālis nō
 diceretur talis esse in corde: qz vnu et
 idē organū nō pōt plrā facere q sint
 diuersaz pplexionū cor nō diceretur
 hūc spm vitale nāle z aiale vt oia ista
 opa attribuat? vnt organo. s; cordi: s;
 attribuetur diuersis organo. **D**ice:
 batur autē. ix. in caplo. xv. embuonē
 in pmo dīo eē albu qñ lac vel quasi
 butyrū. q nō negāt aliq sic eē cū acto:
 res medicīne hoc dicāt: s; nolūt hoc
 dictū ptradicare supiori dicto videt;
 q pmo dīo alia matia fet? sit mēstruū:
 s; vt aiunt hūor pmo dīo alia matia
 est spina feic: iō vt aiunt embuo siue
 fet? est quasi lac z est quoddā albu: s;
 postea aduenit mēstruo de quo nu:
 tritur fet? iā cōcept? incipiūt ibi appa:
 rere vene sanguis z incipit fetus iam
 l. iij.

Tractatus de formatione

rube appere. si & primordialis materia esset et menstruū etiā in ipso p̄ordio apper et fetus rubescit q̄ est falsum.

C Dicebat in sup. x. in eodē. xv. caplo quicq̄ modos eēt in fetu: q̄ p̄mo assimilat lacti. Secūdo sanguini. Tertio coagulatōi. Quarto sūt mēbra p̄ncipalia. Quinto alia mēbra: et q̄ cor potit organico īfūatur aīa p̄ quā corpus viuit videt ex hoc dicto (vt q̄ dā sūt) q̄ in p̄ordio fetus nō viuat q̄ falsum est (vt aūt) q̄ tūc tota destruetur astronomia q̄ nō solum accipit natiuitates. s; etiā cōcept̄. Unde et reges vt quidā dicit cōsueuerunt signare horas suorum concubituum.

C Erat nichilominus vt videtur. v. dictū nō bñ dicit in caplo. xvii. vbi dicebatur q̄ potit fieri īpregnatio post īpregnationē q̄ videt oīno mirabile cū ī feta īgnata ita sit clausa matris s̄m actores medicine q̄ nec acumen acus ītrare possit. **C** Dicebat. x. xi. in caplo. xvii. q̄ ad gñationē masculī faciebat habūdātia calor̄ et remissio calor̄is ad gñationē fete. **C** Sed cōtra tēperamētū calor̄is faciat ad fortitudinē p̄tutis fortitudo aūt p̄tutis ad gñationē masculī: q̄ nō magnitudo calor̄is: s; tēperamētū calor̄is facit ad gñōnē masculī. **C** Dicebat. vi. xii. in eodē. xvii. caplo q̄ gñitas mascie facit ad gñationē masculī. Sed p̄tra q̄to plus est de mā min⁹ of ab agēte et n̄m̄is d̄st̄at ī ea agēs et p̄ p̄s min⁹ gñabitur masculus cū s̄mp agens intēdat gñare masculus. **C** Dicebat vltimo. xiii. dictū in eodē. xviii. caplo q̄ nō d̄ bñ dictū q̄ in corde refulget p̄plexio mascula feminina et media s; cū cōplexionē formātur alia mēbra cū p̄riū eēt vt: q̄ in aliq̄b̄ reperit̄ur signa caliditatis cordis et frigiditatis testū q̄ nō eēt s̄m cōplexionē cordis fieret p̄plexio oīm mēbrorū aliorū.

C Hec q̄ dā sūt obiectiōes q̄ possent inducere aliquā ad dubitādū de hīs que posita sunt in caplis ante dictis.

Capitulum. xliii. i quo

ponit rōes ad oēs pōnes p̄p̄icas.



Sapientia

bus facile didicim⁹ esse nodus facere: s; difficile eēt nodū factū dissoluere q̄ nō de oīno modo est intelligēdum: q̄ aliquādo ipse no-

duis sui ipsi dissolutionē iducat: ne q̄ videat tāta eēt difficultas ī nodis p̄p̄icis et in obiectiōib⁹ p̄libatis q̄ nō sūt via ad dissoluēdū volum⁹ illas obiectiōes seriatim soluere eo ordine quo sūt posite. **C** Ad q̄ p̄mo dicebat q̄ vltimū nutrimentū mēbrorū ē sanguis q̄ q̄si eod̄ dicto triplici difficultate arguebat tñ q̄ q̄ d̄ mēbrū nutrit mēto sibi appropiat vt caro nutrimento carneo os osseo tñ etiā q̄ post sanguinez est dare vltiores grad⁹ vey glutinū rore et cābiū. tñ vey. q̄ expull⁹ s̄guis a carne remanēt carnes albe p̄p̄ q̄ nutrimentū carnis nō v̄ esse q̄ dā albū. Dicem⁹ q̄ ad hec oīa q̄ totū p̄t vocari s̄guis d̄dec s̄t factā trāsubstantiatio ī mēbrū siue glutinū si ros vt hoc nō nolent nisi sanguinez tā decoctū et digestū q̄ d̄ valde q̄ dā p̄ximū trāsubstantiatio ī mēbra: q̄ vltim⁹ nō idiget nisi q̄ fiet cābiū vt q̄ cābiēt formā et trāsubstantiēt ī mēbrū p̄pter hoc q̄ non īprobat dictū p̄h̄ q̄ vltim⁹ cib⁹ mēbrorū ē sanguis cū tot⁹ h̄mōi h̄mōi s̄t decoct⁹ s̄guis vocari possit et q̄ d̄ q̄ caro nutrit nutrimento carneo os osseo q̄tū ad formā arguēdū nō p̄bat qui s̄guis s̄t nutrimentū oīm mēbrorū: s; solū af q̄ ex d̄s ueritate mēbrorū agētū diuerse nutritiōes sūt ex s̄gule sicut si d̄fem⁹: q̄ aer mā restauratiōis ignis et aq̄ q̄ aq̄ īngrossat aerē et gñat inde aquā et ignis subtilat aerē et generat inde ignem p̄pter ergo diuersam actionē

ignis et aque eod aere gñari pōt ignis
 et aqua sic ppter diuersā actionē mē-
 bryōz ex eodē sanguie nutritur diuer-
 sa mēbra. ¶ Aduertendū in q̄ nō p-
 pter hęc negam⁹ qm̄ in ip̄o sanguie sint
 diuersitates et qm̄ ip̄m aial sit ciuitas
 ordinata optie: vt sicut in ciuitate op-
 tate ordinata curiz cui dat̄ s̄m virtutē
 eē suā sic in aiali sano et bñ pplexiona-
 to ad q̄dlibz mēbrū transmutat̄ alimē-
 tū pportionatū cōplexioni sue. Nā si
 cut in ip̄o aere dam⁹ diuersitas: qz q̄d
 pars ei⁹ est subtilior: et illa ē magis ci-
 bus ignis illi⁹ q̄d grossior: illa ē ma-
 gis pueritilis in aquā: sic in ip̄o sā-
 guie diuersitates dare possumus s̄m
 quas sit diuersoz mēbrōz ydoneum
 nutrimentū. ¶ Et si dicat⁹: q̄ sanguie
 expresso a carne remanet caro albavt
 nutrimentū ei⁹ nō sit sanguis q̄ est ru-
 beū: s; aliqd̄ hūoz alb⁹. Dicem⁹ forte
 q̄ color ille alb⁹ q̄ apparet in carne p-
 expressionē sanguis nō est color car-
 nis: s; appret̄ ibi talis calor ppter sub-
 intrantē aerē. Nā si ex cornu nigro fi-
 at rasura aliqua illa rasura appēbit al-
 ba: s; cū ptes cornu nigri sint nigre: il-
 la rasura apparet alba: cā est: qz clari-
 tas aeris subintrantis dato tñ q̄ opor-
 teret sanguinē aliquat̄ dealbari vt fic-
 ret nutrimentū carnis nō ppter hoc ha-
 beret q̄ sanguis sit vltimū nutrimentū
 mēbrōz nō sic dē mēstruū eē nutrime-
 ntū pueri: et vterū: qz lac q̄d est nutri-
 mentū ei⁹ nō est nisi mēstruū in māmil-
 lis dealbatū. sic vltim⁹ cib⁹ mēbrōzū
 possz dici eē. sanguis etiā hac p̄p̄the-
 si stāte: qz hūoz ille q̄ ponit eē tale nu-
 trimentū nō ē nisi sanguis digest⁹ et co-
 coctus. ¶ Quid aut̄ obiectib⁹. et falsū
 eē q̄ s̄cuma nō sit nisi sanguis idige-
 stus: qz s̄cuma ē hūoz p se distinct⁹ ab
 aliis hūozib⁹: et debilis est obiectio. Sic
 enī possz obici falsū eē q̄ seia nō sit ni-
 si mas occasionar⁹: qz seixus femine⁹
 est seixus p se distinct⁹. Dicem⁹ ergo
 q̄ sperma agens intēdit assimilare si-
 bi passus: et molēdo assimilare sibi pas-

sum aliqua reicit tāq̄ supflua nō vas-
 lenta recipere formā agētis. In aliq̄-
 bus aut̄ iducit suā formā simpli vt cū
 masculus gñat masculū in aliq̄bus i-
 ducit aliquat̄: vt cū mascul⁹ gñat fe-
 minā: ideo dē seia mas occasionarus
 qz semē maris q̄d est in gñandē agē-
 ex aliqua occasiōe et ex aliquo spede
 mēto n̄ valēs gñare masculū gñant
 feminā: vt possit dici seia vmas occa-
 sionarus: vmas indigestus: vt qz nō
 potuit mā tantā digestionē pari p̄fic-
 ret cōplexio masculina: facta fuit ibi
 cōplexio femina: sic et est in proposito
 ¶ Epar q̄d est quasi sanguis coagu-
 latus vt virtute sua vt virtute cordis
 intēdit gñare sanguinē vbi sūt aliqui
 hūozes quasi supfluitates. vt melēco-
 lia est quasi seix. colera ē quasi spuma
 Sanguis aut̄ est illū q̄d quasi p̄fecte
 sibi assimilat. Sicut hūoz est sanguis q̄d oc-
 casionar⁹. vt qz ppter aliquā occasio-
 nē vt aliquā resistētā mē: nō est ad-
 tantā digestionē deducit ille hūoz q̄
 sit sanguis. Et si vocat⁹ etiā sanguis
 idigest⁹. pp hoc q̄ nō tollit q̄ n̄ sit hu-
 mor p se distinct⁹: nec ē pp hoc h̄t q̄
 nō sit hūoz necessari⁹ sicut est: et seix-
 mine⁹ necessari⁹ est nō obstat q̄ seia
 sit mas idigest⁹ vel mas occasionar⁹
 Nō solū enī leuitate s; et colera et melē-
 colia vt natura ad aliquā vtilitatem
 et ad aliqua suauitē. Cū enī seix
 citas ei⁹ q̄ ip̄as supfluitates ordinat
 ad aliqua suauitē. ¶ Quid aut̄ obi-
 cieb⁹. sū. nō est eādē māz: et p̄p̄-
 nec eē eādē māz nutrindis et gñandis
 qz in nutrindis est mā distincta iuxta di-
 gestionē mēbrōz. ¶ In gñandis vero
 est mā magis vnica et p̄coris. Dicem⁹
 q̄ oia mēbra cōtinent vtilitē spermas
 virtū continet vniuerso. Oia enī mēbra
 mat̄ria debita conuertunt in omnia
 mēbra: vt q̄dlibz verbū conuertit in se
 alimentū ad se transmissus: et q̄d ergo
 facit oia mēbra distincte et quasi di-
 uisim hoc facit virtus spermatis vni-
 uersae. Spūs enī qui est in spermate p-

Tractatus de formatione

foras vndiq; māz sibi obiectā eā orga-
nizans ac formans in ea oīa mēbra.
Hanc ergo differentiā in gñatione z
nutritōe fm vnitatē z distinctionē ma-
gis reducem⁹ in diuersitatē agentiu⁹
q̄ idiuersitatē māe. nec tñ ppter hoc
negare intendim⁹ qñ possit eē aliqua
liter of intra materiā nutritōis z ge-
neratōis fm maioritatē digestiōis z
imāioritatē. vñ alicui⁹ alteri⁹ diuersi-
tatis. Hā cū dicim⁹ eandē eē materiā
nutritiōis z gñationis pñū. s. z totū⁹
nō oī istā idēitatē eē pñctualē. s. z suf-
ficiēter eā eē fm aliquē graduz: z vt
hoc adeptem⁹ ad ppositū. Dicemus
forte q̄ in muliere est triplex sanguis
Un⁹ oīno ipu⁹ qui fm deteriatā tē-
pora eicit. Alius autē q̄ post eiectionē
est aptus stillare in matricē qui ē qua
si purū qui pōt eē gñationis materia
Tertius autē de quo nutritur mēbra
feminea. Cū ergo of q̄ eadē est mate-
ria z gñationis z nutritiōis p tanto
veritatē habz. qz sanguis est qui attra-
hitur ad mēbra feminea z est mā nu-
trimenti z sanguis est q̄ stillat in ma-
trice z est mā gñationis. **Ad** autē
obiciebatur. 4. q̄ mulier habet etiaz
quandā humiditatē aquosam differē-
tem a spermate: z q̄ illā humiditas ē
humor medius inter sperma z aquā:
z q̄ illa est que habet irrigare matricē.
Dicem⁹ q̄ licet femina possit ha-
bere vel habeat quandā humiditatē
magis indigestā q̄ suū sperma. illud
tñ q̄ in ea est magis sperma digestuz
nō pōt ad hoc deuenire q̄ styere sp-
ma z q̄ non sit aquosum: vt etiam ta-
le sperma possit dici humor medius:
inter aquam z sperma: et etiam possit
dici humor medius inter aquā z sper-
ma: et etiam possit propter sui aquosi-
tatem aliquā temperare sperma
maris z irrigare matricē. **Quod**
autem obiciebatur quinto. falsum es-
se: q̄ mulier possit impregnari sine e-
missionē spermatis: z testes in femi-
na directe non deseruiant ad genera-

tionem: cum femina deficiens ab vno
teste inueniatur esse sterilis. Dicem⁹
sicut et prius dicebamus q̄ licet apti-
ori modo fiat generatio cuz tay mas
q̄ femina simul spermatizant et raro
fiat aliter. compertum est tamen femi-
nam concipere sine tali emissionē. qd
ergo dicitur q̄ mulier deficiens i vno
teste est sterilis hoc est dictum sed nō
probatum. Nam certum est testes in
masculo ad generationem facere: et
cum compertum est masculum cum
vno teste generare. immo quidam ru-
stici Cum ex tauro et vacca volunt
suscipere fetum masculum stringūt z
ligant sinistrū testē tauri vt fiat emi-
sio a dextro q̄ magis facit ad gñatio-
masculi: dato tñ q̄ feia deficiens i vno
teste fieret sine illis. Hō tñ ppter hoc
opoteret q̄ testes fem: nei directē ad
gñationē facerent: s. z sufficeret q̄ ha-
beant aliqua viuamētū ad gñationē
vt puta q̄ calefaceret ptes illas q̄bus
p admotionē talū testū ifrigiditatis
rederet feia sterilis: sicut z masculus
in iuuetute castrat⁹: qz efficit iberbis
qz forte testū aliqua frigiditas iduci-
tur i corpore fit clausura poroz vt nō
possint tñ exire pili. Cū ergo dicimus
testes in feia ad gñationē nō facere i-
telligim⁹ q̄ nō faciūt tāq̄ dātes sper-
ma q̄ iducat formā vñ q̄ se exhibeat
tāq̄ materia. Hō autē intelligim⁹ qui
possint aliqua viuamēta hñe calefacti-
one possz impediri pceptio. **Ad** autē
obiciebatur. vi. q̄ nō est dare spm nō or-
ganicū: s. z oīs sps est organic⁹. qz oīs
spūs ē organū alicui⁹ pcedit obiectio
ex imperfecta noticia illi⁹ capituli. Hō
eni intelligim⁹ eē dare spm nō organi-
cū. i. dare spm q̄ nō sit organū alicui⁹.
Hec etiā intelligim⁹ eē dare spm q̄ nō
sit corp⁹: qz noīe spūs (vt hic d̄ spū lo-
quimur itelligim⁹) quoddā subtile coz-
pus. s. z dicebam⁹ q̄ erat dare spm nō
organicū. qz erat d̄ fe sp̄ q̄ nō agebat
in virtute alicui⁹ spūs organi: s. z er-

erat formare oia organa. hmoi est spi-
 ritus emissus cu spermate maris qm sic
 sit separe ab organo maris forat oia
 organa fer^o in matrice scie. vñ non re-
 ducemus hmoi spm in aliq^o organu
 cui sit cōiunctu in cui^o virtute agat. ni-
 si forte reducerem^o ipm ad organu a
 quo est separar^o v: ad cor pñs a quo
 accepit virtutē agēdi. **¶** **¶** aut obi-
 ciebat. vñ q^o colera & melē colia: pñt
 eē nutrimentū mēbrozū. qz aliq^o mēbra
 dicitur eē colerica at: qua melē colica
 & etiā qz in minutōe apparēt oēs qutu
 o: hūores. Dicem^o q^o mēbra nutriunt
 sanguie: & necessitate pñt nutrii fleu-
 mance: tñ est cōueniēs q^o hūores se-
 ipos pncipēt: vt nō sit ibi dare aliq^o
 purū simp^o ppter qd nō est cōueniēs
 q^o sanguis inveniē in aliqua sui parte
 sit magis sanguine^o in aliqua magis
 colerica: in aliqua magis melē colic^o
 rōne cui^o i minutōe pñt appere tales
 diuersitates tot^o. in pōt dici sanguis
 fm hūc ergo modū nō est forte icōue-
 niēs aliqua mēbra nutrii melē colia
 aliqua colera nō qz nutriūtur sanguie
 s: qz nutriūtur sanguie declinante ad
 hūc hūore vel illū. **¶** **¶** aut dicebā
 tur. viii. de triplici spū q nō est i corde
 spū nālis & animalis s: vitalis. **¶** Ille
 in idē spūs q in corde est vitalis i opa-
 te est nālis: icerebro animalis. qz nō pñt
 diuersa opera tribui eidē organo. **¶**
 Dicem^o q^o cor est plurimū senties pñmū
 nutritēs: pñmū viuēs. vt pbat Auer.
 in suo collectario. id spūs nālis & vitalis:
 pncipalit^o dicitur eē in corde:
 nec est icōueniēs ab eodē organo p-
 cedere diuersa opa p diuersas vtutes
¶ In eodē eni corde pñt oēs iste vir-
 tutes fundari. fm quē modū dubitat
 Arist. in ii. de aia. vtrū tact^o sensus sit
 vn^o sensus cū sit sensus pncularis et
 p se discretu^o plariū pñtatiū. videly
 calidi & frigidi: hūidi & siccū. Hec est
 dubiū fm cū dē ibidē qñ sensus tact^o
 sit vnus māl^o & subiectie. qz in eodē
 neruo idē in subiecto pōt fundari vir-

tus tacti p quā aial discernit pñtati-
 tē calidi & frigidi. & etiā vir^o p quā
 discernit pñtatiē hūidi & siccū. s: qd d
 sit de diuersitate virtutis tactie. vñ. f.
 sit real^o vna & eadē vir^o tactia p qua
 discernit hęc pñtatiē & illa. Dubitū
 nōz eē qñ eod organo plures vtutes
 real^o differētes fundari possit. In ipō
 g corde est vir^o p quā est pñmū sen-
 ties p quā est pncipalit^o nutritēs & pñ
 opalit^o viuēs. vt in eo sit pncipalit^o spūs
 animalis: nālis: & vitalis. vtrū aut sit vn^o
 & idē spūs animalis nālis & vitalis nō re-
 fert put ad ppositū spectat. Nā suffi-
 cit in corde eē illas tres virtutes: qua
 rū organū ē aliq^o corp^o subtile qd d
 spūs qd corp^o subtile siue qd organū
 vt deseruit vtuti scilicet cordis dē aial
 vt deseruit nutritie nālis: & vt deseruit
 vtuti pulsant^o e^o dē vital^o. **¶** Crūm qz
 cor nutritionē & maxie nutritionē mē-
 brozū inferior^o exercet p par: sensus
 p cerebzū. pulsū aut p venas pñtantes
 sibi appropriatas. id spūs vital^o spūs pul-
 satilis siue vital^o appropriat cordi aia-
 lis cerebro nālis opati. oia tñ ista pnci-
 paliter sūt in corde vt potest eē per
 habita manifestū. **¶** **¶** aut obi-
 ebat^o qz q^o mā pncipalit^o ebrioma ē
 spūs animalis: nō vñ pñtatiū. qz si eēt pnci-
 palis vñ mā e^o mēstruū eēt tēt^o i sui
 pncipalit^o rube^o & nō alba dicit pōt qz
 hęc obiectio soluta fuit. xxi. cap. vbi
 quasi dupl^o soluebat. qz i ipa matrice
 pñt stillare mēstruū. quasi albu. vt eide
 tur sonare sba Auer. vñ qz modica e
 illa mā in pncipio. Ideo spūs vital^o sta-
 stis assimilatur sibi eā de albedo ipa. s: s:
 p^o qz icipit mltiplicari hmoi mā spūs
 viri nō hz tñ dñū sup eā vt possit sic
 de alba: s: s: p qd icipit ibi appere
 vene rubeē & icipit illa mā ruberieri:
 nec vñ si dāvellet obieceret hoc sp
 ma teie rōne albedinis sit magis mā
 ydonea. qz albedinē illa quā hmoi te-
 tus in pncipio nō d hz tā qz qd d
 cōuertū in spermā vel tā qz qd d
 spermā. & hoc ipeditet ipm ne possit

Tractatus de formatione

est m̄a: vel ne possit esse passiuū. et quod cum uertibile in membris sicut albedine illa dicitur habere a membris selevbi de quo quilibet talis materia tamen aliquid habet quod uertat in membris. ut albedine illa. dicitur habere a spinato maris vincete tale m̄a et disposita ea ut suo tempore couertat in membra. sicut dicitur esse a spermate passa. non ergo dicitur esse alba: quia sit sperma: sicut quia sit a viri spermate superata et dealbata. **¶** Ad autem obicitur bas. x. quod aia infudit corpi organizato: et quod per aian uiuit: corpi idem uidet ex hoc quod in sui primordio embrio non uiuat. **¶** Dicem⁹ quod embrio in fine primordio uiuit vita plate ita quod si pūgeret non se turet: postea uiuit vita aialis sicut quā uiuēs si pūgeret se retraheret: postea uiuit vita hoīs quā infudit sibi aia rōnalis a sui primordio non uicit embriovita hoīs ut vita aial. sicut uiuit vita plante. **¶** Ad autem addebat de astronomia et quod reges consueuerunt signare horas suorum concubituū. nihil ad propositū. Siue enim embrio uiuat siue non uiuat sine non uiuat: sufficit ad tale signationē quod sit ibi coniunctio actui et passiuū. quia oia hic inferior agētia agūt in uirtute celi: id est ipsa impregnatio eū claudis matris post receptionē spermatis viri: et incipit ista re mēstruū purū et cōiūgi actiuū passiuo sicut alia et alia diphōnē celi ponit actiuū habere mai⁹ dicitur sup passiuū et iducere meliorē pplexionē in passio: et ad hoc est signatio celi ut sic fiat cōiūctio maris et feie. put requirit debita cōplexio: sicut quē modū non solū signatio celorum: sicut etiam signatio uētorū ualere potest: quia flāte borea ceteris partibus iducit in factū melior cōplexio quā flāte austro. sicut enim corpa sup celestia et quē corpus aia directe non potest habere dicitur sup liber arbitriū: ut sup uolūtate n̄as: h̄nt tñ dicitur sup ipm corpi quo alr et asr disposito sicut non necessitemur. multū tñ inclinamur ad alr et alr uolēdū. quia aia ut plurimū sequit cōplexionē corporis. **¶** Ad autem obicitur bas. xi. mirabile est: potest fieri impregnatio eū matris ita clau

dat quod nec acume acus dicitur dicitur non est leuēnēs matricē quod ad aliqd claudis et quod ad aliqd non claudis. ut possit m̄a dicitur quod nihil in n̄alibus est sic stabile et unisofe quod non recipiat aliquā diuersitatem. n̄a quia hoc sit cōe quod matris sic claudat in aliqd tñ pgnatibus aliqd. aliqualr aperit: ut est tpe ipgnatōis quod ad aliqd mēstruū. sicut hoc uergat in periculū ferit propter quod dicitur in aliqd pgnatibus: aliqd aliqualr aperit matris ad aliqd emittēdū. Sicut et multo magis aliqd raro aperit ad aliqd recipiēdū ut tñ hoc possit fieri impregnatio sup impregnationē. **¶** Ad autem obicitur bas. xii. quod ad gnationē non facit habūdāna sicut dicem⁹ quod gnationē aialis pcurrit triplex calor uidelicet celestis aialis et elementalis quod triplex calor ut dicitur sit alr et alr ut sic videtur et idē quod sicut de elementis. quia quod est calidū est tale ut participat n̄as ignis. de tñ talis calor aial put regulat ab aia ut put agit in uirtute aie. de etiam celestis put agit in uirtute celi non refert. put ad p̄om spectat. **¶** Sufficiat enim scire quod ad gnationē aialis cōcurrit calor oib⁹ istis modis eū ergo de quod habūdāna caloris facit ad gnationē masculi non intelligit de calore ut est elementaris quod sicut se non habet nisi de siccare et psumere. Sicut ut est aialis: et ut est regulat ab aia. idē consueuit dicitur quod habūdāna caloris temperati facit ad bonā pplexionē. ut idē sit calor temperat⁹ et calor ut est organū aie: et ut est ab aia regulat⁹ sicut quē modū facit ad bonā digestionē et ad bonitatem pplexionis quod putalis calor pplexionē deprauat n̄a est quod dā regulatū ab aia. nec est organū aie: sicut magis est quod dā p̄riū aie. **¶** Ad autem obicitur bas. xiii. quod habūdāna m̄a non facit ad gnationē masculi. imo magis ad gnationē p̄riū: quia quod p̄riū est de m̄a tāto min⁹ potest ibi dicitur agēs. **¶** Dicem⁹ quod ut patet ex illo cap. non loquimur ibi de quoditate spermatis: feie: nec de quoditate mēstrui. sicut de quoditate spermatis maris quod se habet ut agēs non ut m̄a. n̄a si ta

humani corporis

ffo. l

le spma nō cēt sufficētes i q̄ritate cēt
 remissū in p̄tute vt mīn⁹ h̄ret oñiū sub
 passū xp̄ p̄sā min⁹ ḡnet masculū. Qd
 aut obicēbas. xiiii. et vlti. q̄ nō ex cor
 de t̄q̄ ex p̄mo fūdāmēto accipiēda
 ē p̄plexio alioz mēbroz: qz in aliquo
 appent signa cordis. calidi i q̄ appent
 signa testū frigidoz. p̄t qd iudicab̄
 ille h̄re cor calidū z testes frigidos. n̄
 i ḡ f̄m p̄plexionē cordis accipiēda ē
 p̄plexio alioz mēbroz. Dicim⁹ ḡ q̄
 spma maris vt sepi⁹ replicauit ex inē
 struo feie. itēdit ḡnare masculū: qz sp
 agēs itēdit assimilare sibi passū. q̄ fa
 ciēdo forat p̄mo cor iuxta cur⁹ forā
 tionē forat z alta mēbra sicut iuxta fū
 damētū postū oz cetera regulari p̄
 qd si p̄t forare cor oīno f̄z p̄plexionē
 masculinā ḡnabit simp̄l̄ masculū. ha
 bēs masculinos mores virtū vocē cō
 plexionē calidā. zc. h̄mōi. S; alii rōc
 loci ḡlonis. vt qz forte ḡnaf̄ fer⁹ in si
 nistra p̄te matricis vt p̄p̄ aliq̄ alta ipe
 dimēta nō ḡnabit z i p̄m cor oīno f̄m
 p̄plexionē masculinā vt ex hoc sit de
 fecer⁹ z i alia mēbris vt sit genit⁹ vel
 h̄bit frigidos testes: vt aliqua alta
 h̄mōi p̄pter qd p̄tūcūq̄ apparēat si
 gna cordis calidi. p̄t tñ aliq̄s defect⁹
 eē q̄tū ad p̄plexionē masculinā. vñ fe
 tus aliqua feminitatē d̄traxit h̄nate
 tes frigidos vt aliqua alta p̄tā cō
 plexiōi feie. Qel possum⁹ d̄fe put su
 pra dicebam⁹ q̄ nihil in n̄alib⁹ hic in
 ferus est tā stabile: q̄ spma sit v̄nfofe
 p̄pter qd sicut rōe ipedimēti māe vel
 p̄pter alia ipedimēta p̄t fieri mōstra
 in mēbris vt q̄ fer⁹ nō h̄cat mēbra sibi
 corrdētia: ita p̄p̄ h̄mōi p̄t fieri mōs
 tra i p̄plexionib⁹ vt q̄ p̄plexioni p̄oz
 mēbroz p̄mo foratoz nō r̄ideat cō
 plexio alioz f̄m quē modū caliditati
 cordis p̄t nō r̄idere caliditas testuz
 Effect⁹ cni r̄erū n̄alū hic infer⁹ exi
 stentiū: qz sūt ex causis possibilib⁹ m̄
 totis ipediri nō sūt vt fieri debēt. M̄
 chilonim⁹ tñ vere sūt regulē date de
 talib⁹ nisi ipediātur eoz cāc qd⁹ ipes

diuntur effect⁹. Et hoc ad obiecta fa
cta sufficiant.

Capitulum. xxv. in quo est finis operis.



Omne de⁹ me

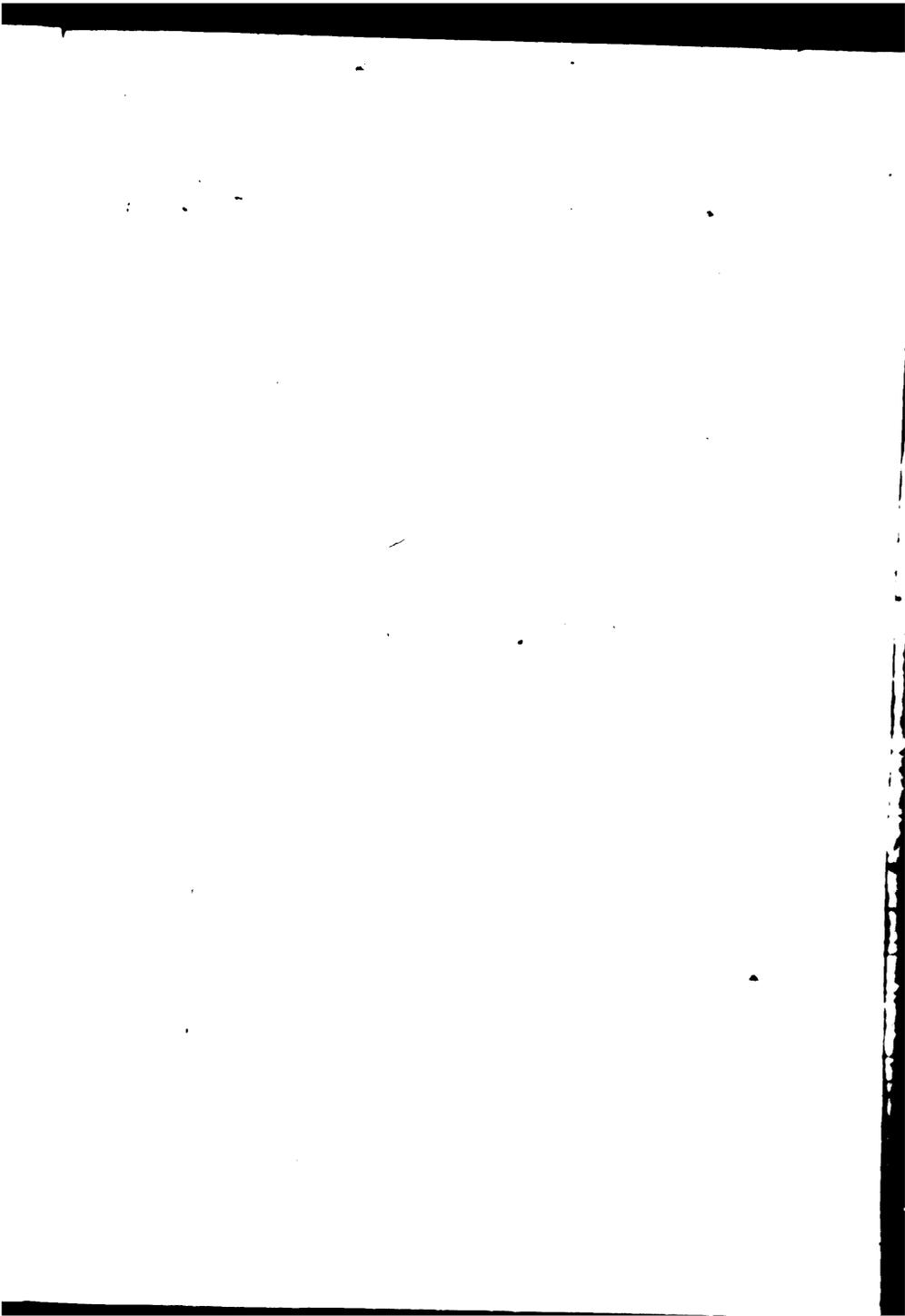
us mirabilia sunt opera
 tua que quāto magis co
 gitam⁹ magis cognosce
 mus ea in sapientia cēta. Nihil est
 ē itus operib⁹ in quo nō reluceat uir
 gna subtilitas z magna sapiētia icō
 parabilr exuterās mētē nostrā. Itā z
 illa obsecua sūt sensui: si cōsideretur
 virtutes cause tibi relucētes sūt v̄alde
 delectabilia rōm vt sicut f̄m sn̄iaz ap
 p̄t. ad Corinth. xii. q̄ putam⁹ igno
 bitora mēbra eē corporis h̄mōi hono
 rē habūdationē circūdant. sic t̄q̄ rōc
 p̄ti p̄m parētis legē mēbroz iducē
 tis mētē cōtrariū obsecua sunt sensui
 magis multonēs cāz subtilitatib⁹ sūt
 respersa q̄ p̄p̄ h̄mōi obscuitatē nō de
 bēt silētio p̄trāsi. Amore iḡ veritatis
 declarādē: h̄ multis coacti p̄tibus
 de foratōe h̄mōi corporis tractatū cōdi
 dim⁹. vbi h̄ videtur eē obscura mā tē
 sui. tñ p̄ multas v̄rias subtilitates tibi
 reptas intellectui delectationē inq̄ert.
 z admirāns aim in tuā laudē z cūerē
 tiā manu ducūt. In quo tractatu rōc
 māe q̄rem⁹ indulgentiā de obmissis
 declaratis aiit atq̄ inuentis tibi q̄ es
 actor z cōditor oīm sit laus honor et
 gloria in secula seculoz. Amen.

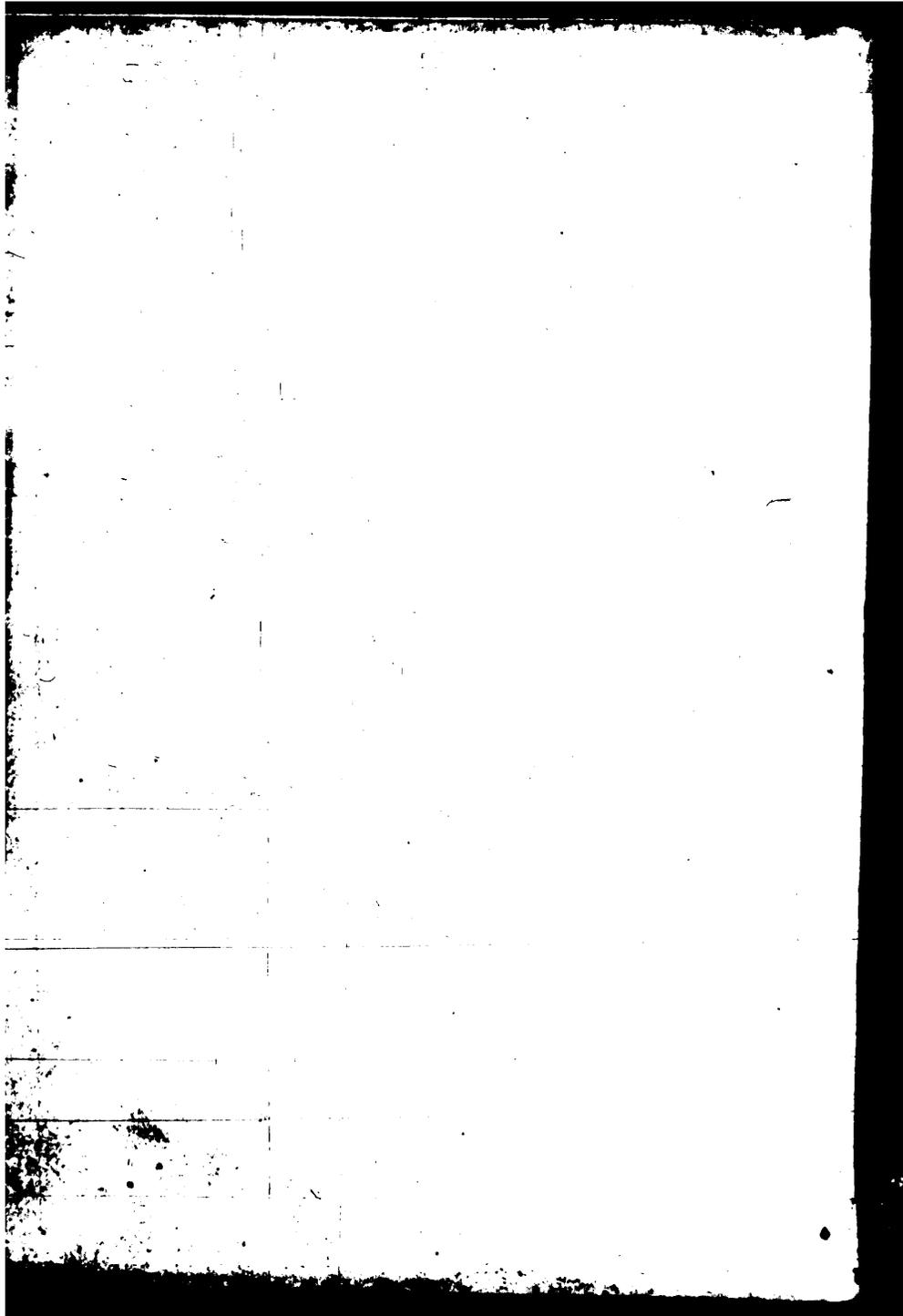
¶ Finis

Explicit tractatus de formatione huma ni corporis.

C Adminētissimū: integerrimū: illustrissimū: ac sempiternū
 virtutū oīs exemplar: atq; vberimū Martiēciū Dominū Hen-
 ricū de Romby Anglicane nationis iubar ac sydus fulgen-
 tissimū: sacre q̄sature p̄fessorē eximū Margarete Rhythmu-
 die ducis Henrici septimi Anglorū regis matris (a qua etiaz
 munus cōstruēdi ac edificādī collegiā litteraria duo in vniuersi-
 tate Cantabrigiēsi. Ep̄i scilicet ac diui Joannis suscepit) Archi-
 grāmatorū (Cancellariū vocāt) quondā fidelissimū: nūc vero ec-
 clesie maioris Gloucestriē. decanū p̄meritissimū atq; col-
 legi Tathesalte p̄ouisorē sedulissimū necnō et apicis littera-
 rū apud sc̄m̄ Petrū Cantabrigie cōgregati magistrū primariū
 vigilāntissimū: prudētissimū: dignissimū: insup et litterarū et litte-
 ratoꝝ oīm refugium ac singulare p̄sidiū. Hec enatq; fauētis-
 simū. Fr. Lodoici Siluii Mauri Philologi Sartani Lenos-
 bite quidē Culture et ordinis autē B̄ndictini tumultuariū Pa-
 negyricum carmē.

P Arrisiam celebris volitat tua fama per vibem:
 Et recto ad superos tramite cepit iter.
 Tanta animi probitas ad summū accessit honore:
 Et tantus pariter religionis amor.
 Iustus Aristides vocitatis: lumen et equi
 In gremio iuncta cum pietate foues.
 Nesciora consiliis superas: grauitate Catonem:
 Eloquio Catulos: Attiliūq; fide.
 Omnib; inq; tuis nitūm prestare Pisonem
 Diceris: ingeni est gratia tanta tui.
 Tu sapiens: venerandus honos: magnusq; senator:
 Pectore confedit docta Minerua tuo.
 Tuq; potens auro: gēnis tu diues: et omni
 Quod beat excelsa condicione patres.
 Nec etas renuet per te meliore metallo
 Tanta tui virtus: ingenisq; vigor.
 Gloria tu vatum: linguaq; decorus vtraq;
 Cui dedit eximium Theologia decus.
 Tu rapidos solis cursus anniq; meatus
 Mosis: et ethereē sydera clara domus.
 Nec virtute minus morum et candore probaris:
 Antiquū excedis religione Human.
 Qui decus: res qui idam patrie spes vnica: lumen:
 Auxilium doctis: p̄sidiūq; bonis.
 In te ego quid potius nurer: vires nec capacis
 Ingeni: sanctas an probitatis opes?
 Laude sed humana tollenda scientia: virtus
 Celesti dignum te tua laude facit.
 Naud dubites igitur celi regione potiri:
 Perpetuoq; tuum nomen in orbe coli.
 Ergo vale: niueoq; tuis nunc vellere Parce
 Mensa trahant: letos vnt tibi fatabies.
 Quin age pacato famulum nunc suscipe vultu:
 Nam rex: nam dominus: nam mihi Cēsar eris.
 Finit.





★ ★ ARMY ★ ★
MEDICAL LIBRARY
Cleveland Branch